

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

1963

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1947

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αι χώραι, αι δποίαι ἀποτελοῦν τὴν Μεσογειακὴν Εύρωπην,
εἶναι αι χερσόνησοι : Βαλκανική, Ἰταλική καὶ Πυρηναϊκή.

I. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰσαγωγή.—'Η Εύρωπαϊκή Τουρκία εἶναι τὸ τελευταῖον ὑπόλειμμα τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὴν δποίαν κατεῖχον οἱ Τούρκοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. Αὕτη ἔξετείνετο ἐφ' ὅλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ἐπὶ ἐνδεικήματος τῆς περιοχῆς τῶν Καρπαθίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰῶνος καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ (Βαλκανικὸς πόλεμος, παγκόσμιος πόλεμος) οἱ Τούρκοι ἀπώλεσαν δλίγον κατ' δλίγον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Εύρωπῃ κτήσεών των καὶ περιωρίσθησαν κυρίως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. (Εύρωπαϊκή Τουρκία 23.975 τ. χμ., 1.250.000 κάτοικοι. Ἀσιατική Τουρκία 738.761 τ. χμ., 14.900.000 κάτοικοι).

Φυσική γεωγραφία. — 1) "Ορια. 'Η Εύρωπαϊκή Τουρκία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην ἡ δποία ὁρίζεται πρὸς Δ. . ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος (κοιλάς κάτω "Ἐβρου) καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἀπὸ τὰς ὅλλας πλευράς βρέ-

χεται ύπο τοῦ Εὔξείνου Πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Σοφῇ φυσικὰ δρια μετά τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας δὲν ύπάρχουν, διότι τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι συνέχεια τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Θράκης.

2) Γεωλογικὴ κατασκευή. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν. Ἀργότερον ἔλαβον χώραν καθιζήσεις, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὔξείνου Πόντου καὶ τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανούπολεως, ἡ ὁποία ἀρχικῶς ἐκαλύφθη ύπὸ τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα αὕτη ἐπεκοινώνει μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου. Ἐκ τῶν καθιζήσεων ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ ρήγματα, ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῶν ὁποίων ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα ύλικά, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαίστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον δρεινὴν περιοχὴν (Στράντζα ὅρ.). Ὁ πλήρης χωρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔγινε διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στενῶν Ἐλλησπόντου καὶ Βοσπόρου, τὰ ὁποῖα ἀλλοτε ἀπετέλουν κοιλάδα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ. Οὗτος ἔρρεεν ἀπὸ τὴν παλαιάν χώραν, ἡ ὁποία εύρισκετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τέλος ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανούπολεως λόγῳ τοῦ σχετικῶς μικροτέρου βάθους τῆς καὶ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ρεόντων ύδατων ἐκ τῶν πέριξ ύψηλῶν περιοχῶν μετεβλήθη εἰς ξηράν.

3) Ἡ μορφὴ τοῦ ἔδαφους. Κατόπιν τῆς γεωλογικῆς του ιστορίας, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰς δύο φυσικάς περιοχάς:

α') Εἰς τὰς παρακτίους ύψηλάς περιοχάς,

β') Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Ἀδριανούπολεως.

α') Αἱ παράκτιοι ύψηλαι περιοχαὶ περιβάλλουν τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανούπολεως καὶ ἀποτελοῦνται, λόγῳ

τῆς διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, ἀπὸ χαμηλάς ὁροσειράς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἰναι: τῆς Στράντζας (Στράντζα-ντάγ 1.030 μ.) παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον (πετρώματα κυρίως κρυσταλλικό) καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους (Τεκίρ - ντάγ 920 μ.) παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἴγαιον Πέλαγος (πετρώματα κυρίως ἀσβεστολιθικά). Ἡ πρώτη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν Ν. Α. κλάδον τοῦ Αἴμου, σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ δευτέρα τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἐν χαμηλὸν δροπέδιον (250 μ. περίπου), τὸ ὁποῖον κλίνει δμαλῶς ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. καὶ διασχίζεται ἀπὸ σειρὰν παραλλήλων κοιλάδων, τῶν ὁποίων τὸ στόμιον κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μία τῶν κοιλάδων αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους, εἶναι καὶ ἡ σχηματίζουσα τὸν Κεράτιον κόλπον.

Ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶναι γενικῶς ὀρεινή, τὸ δὲ ὄψιος ἀνέρχεται συνεχῶς ἀπὸ Ν. Δ. πρὸς Β. Α.

β') Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως (μέσον Ὅψιος 40-100 μ.) εἶναι μία εὐρεῖα ταφροειδής περιοχή, ἡ ὁποία ὅμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν τοποθεσίαν, μὲ τὴν Προποντίδα. Διαφέρει δμῶς ταύτης, διότι ὑπέστη μικροτέραν καθίζησιν (').

Τὸ ἔδαφος τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐπίπεδον, καθόσον ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία ἥρχισεν εὐθὺς ὡς μετεβλήθη εἰς ξηράν, ἐσχηματίσθησαν μικραὶ κοιλάδες καὶ λοφοσειραί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται περιοχαὶ συνήθως ἐλώδεις. Ἡ λεκάνη αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Δυτ. Θράκης διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω "Ἐβρου καὶ μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ δύο στενωπῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τάς κοιλάδας τοῦ "Ἐβρου μεταξὺ Ροδόπης καὶ Ν. Α. διακλαδώσεων τοῦ Αἴμου, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ἡ διεθνής ὁδὸς Κωνσταντινουπόλεως—Σόφιας—Κεντρικῆς Εὐρώπης.

(1) Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ Προπόντις δύνανται νὰ παραβληθοῦν ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν μὲ τὴν λεκάνην τῆς Βοιωτίας καὶ τὸν Βόρειον Εὐβοϊκὸν κόλπον.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ύπό όλικῶν, μεταφερομένων ύπό τῶν ρεδντῶν ύδατων ἀπό τὰς πέριξ όψηλας περιοχάς.

Τὰ Στενά.—Τό εδαφός τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας ἔχει διεθνή σημασίαν δχι τόσον διὰ τὴν εύφορίαν του, δσον διὰ τὴν θέσιν του, διότι δεσπόζει τῶν δύο στενῶν πορθμῶν, τοῦ Ἐλλησπόντου μῆκους 60 χμ. περίπου καὶ πλάτους 1.200 ἔως 3.000 μ.,

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

καὶ τοῦ Βοσπόρου, μήκους 30 χμ. περίπου καὶ πλάτους 750 ἔως 3.500 μ. Τὸ βάθος τῶν εἶναι 50—60 μ.

Οι πορθμοί οὓτοι ἔχουν τεραστίαν οἰκονομικήν καὶ στρατηγικήν ἀξίαν, καθόσον συνδέουν τὰς πλουσίας εἰς γεωργικά, δασικά, καὶ ὄρυκτά προϊόντα χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης μετὰ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Καὶ τοὺς δύο πορθμούς διατρέχουν ἴσχυρὰ ρεύματα, τὰ δποῖα ὀφείλονται εἰς τὴν εισροήν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἡ δποῖα, ἐπειδὴ ὑφίσταται ἀσθενεστέραν ἔξατμισιν, λόγῳ τοῦ φυχροτέρου κλε-

ματός της, καὶ τροφοδοτεῖται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς, χύνει τὰ πλεονάζοντα τῶν ύδάτων της εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ Β. Α. ἄνεμοι, οἱ δποῖοι ἐπικρατοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἐπιταχύνουν τὰ ἀπὸ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Μεσόγειον ρεύματα.

Ποταμοί, κλῖμα, θλάστησις.— Τὰ περισσότερα ρέοντα ὕδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη, ὁ δποῖος εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἐβρου.

Παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀκτῶν (1 χμ. ἀκτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς 30 τ. χμ. ἐδάφους), τὸ κλῖμα τῆς Θράκης εἶναι γενικῶς δριμύ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ δι αὔτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β. Α. ἄνεμους. Οὗτοι εἶναι ψυχροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ Σιβηρίαν.

Ἡ μέση ἐτησία θερμοκρασία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι 14 βαθμῶν (Αθῆναι 16 βαθμοί). Γενικῶς ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν δὲν εἶναι δύμοιό μορφος. Περισσοτέρας βροχάς δέχονται αἱ ψυχραὶ καὶ ψηλαὶ παράκτιοι περιοχαὶ καὶ κυρίως ἡ τῆς Στράντζας, διότι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγροὺς θαλασσίους ἄνεμους (600—800 χιλιοστομ.). Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ ύψος τῆς ἐτησίας βροχῆς εἶναι ὀλιγώτερον τῶν 500 χιλιοστομ., καθόσον οἱ θαλασσιοὶ ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, διὰ τὰ νότια παράλια (παράλια τοῦ Αιγαίου Πελάγους, χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, ἀκταὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ), λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν· αἱ ἀκταὶ τοῦ Εύξείνου Πόντου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λόγῳ τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τῶν Β. Α. ἄνεμων, ἔχουν κλῖμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ἀπότομοι)· τὸ λεκανοπέδιον τέλος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπειδὴ δὲν εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιδρασιν τῶν θαλασσίων ἄνεμων, ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν, τὸ δποῖον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταβατικόν

ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης.

‘Η Ἀνατολικὴ Θράκη δὲν ἔχει ὁμοιόμορφον βλάστησιν εἰς δλας τὰς περιοχάς, καθόσον δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἔδιον κλῖμα. Αἱ ύψηλαὶ περιοχαὶ καὶ κυρίως αἱ πρὸς τὸν Εὔξεινον ἐστραμμέναι κλιτύες τῆς Στράντζας, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς των, καλύπτονται ἀπὸ δάση (πλάτανοι, πτελέαι, δρύες, πεῦκα, κυπάρισσοι κτλ.). Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι δέχεται μικρὰν ποσότητα βροχῆς, εἶναι χώρα στεππώδης⁽¹⁾.

‘Ανδρωπογεωγραφία. — 1) **Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις.** ‘Η Ἀνατολικὴ Θράκη, χάρις εἰς τὰ εὔφορα προσχωσιγενῆ ἐδάφη τῆς, εἶναι χώρα γεωργική. Τὰ παραγόμενα προϊόντα ποικίλουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, ὅσπρια, καπνός, ἄμπελοι καὶ μορέαι. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις εύδοκιμοῦν ἡ ὅρυζα, ὁ βάμβαξ καὶ τὰ λαχανικά.

Εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν, ἡ γεωργία παρουσιάζει μεγαλυτέραν ποικιλίαν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἔλαται καὶ πολλὰ διπωροφόρα δένδρα (συκαῖ, ἀμυγδαλαῖ, ροδιαῖ, κτλ.).

Γενικῶς ἡ γεωργία δὲν παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Τὸ εὔφορον ἐδαφὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης δύναται νὰ παραγάγῃ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, βάμβακος, καπνοῦ, οἴνου, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς μορέας δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς ἐντατικὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν.

Αἱ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι διατίθενται διὰ τὴν βοσκὴν τῶν ζώων, κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις. Εἰς τὰς ύψηλὰς περιοχὰς τρέφονται κυρίως αἴγοπρόβατα, εἰς δὲ τὰς πεδινὰς βόες καὶ

(1) Στεππώδης χώρα ἡ ἀπλῶς στέπη λέγεται ἡ ἐκτασις, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὴν καὶ ἀραιὰν χλόην καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας εἶναι γυμνή. Τοῦτο διείλεται εἰς τὸ ὅτι λόγῳ τῆς μικρᾶς ποσότητος τῶν βροχῶν δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν μεγάλα δένδρα.

βούβαλοι, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας.

‘Η συγκοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δυσχεραίνεται ἔνεκα τῶν ὑψηλῶν παρακτίων περιοχῶν. Κυρία σιδηροδρομική γραμμὴ εἶναι ἡ τοῦ Ὀριάν Ἐξπρές, ἡ ὁποία συνδέει τὰ δύο σπουδαιότερα κέντρα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης ἀφ’ ἐνὸς καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας ἀφ’ ἔτερου. ‘Η γραμμὴ αὕτη εἶναι σπουδαῖα διεθνῆς ὁδός. Εἰς τὸ Πύθιον διακλαδίζεται πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν. Ἐκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουν καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

‘Η μεγάλη βιομηχανία ὑστερεῖ λόγῳ ἐλλείψεως κινητηρίου δυνάμεως καὶ κεφαλαίων. Τὴν σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ ὁποῖοι ἐπεξεργάζονται ἔγχωρια προϊόντα (δημητριακούς καρπούς, βάμβακα, μέταξαν, καπνόν). Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι ἡ Κωνσταντινουπολις καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. Τὸ ἐμπόριον εύρισκεται κυρίως εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Σπουδαιότερος λιμὴν εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀποβάθρας της. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ κίνησίς του εἶναι κατά πολὺ κατωτέρα τῆς τοῦ Πειραιώς. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγει γεωργικά. ‘Η μεγάλη διαφορὰ τῆς συγκομιδῆς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸ ἄλλο προξενεῖ μεγάλην αύξομείωσιν εἰς τὴν ἔξαγωγήν.

2) Κάτοικοι. Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἡ Τουρκικὴ Θράκη, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατοικεῖται ύπο τούρκων καὶ δλίγων Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Τὴν μεγαλυτέραν πυκνότητα ἔχει ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθόσον χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν ἔχει τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ σπουδαιότερον ἀστικὸν κέντρον διοικήρου τῆς Τουρκίας. Ἀκολούθως ἡ περιοχὴ τῆς Ραιδεστοῦ χάρις εἰς τὰ μεσογειακά της προϊόντα καὶ ἡ στεππώδης περιοχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τῆς δρεινῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

‘Η Εύρωπαϊκή Τουρκία ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶναι χώρα ἀραιοκατῷημένη (52 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

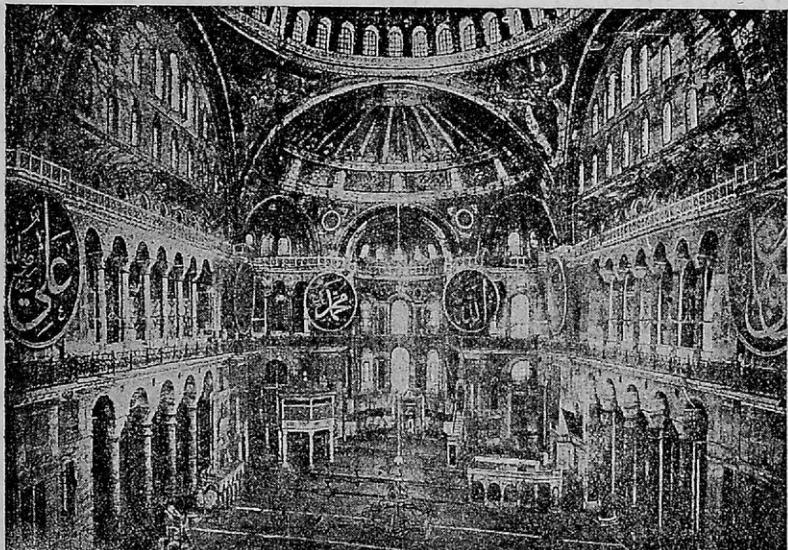
Πόλεις.—Εἰς τὸ ἔσωτερικὸν καὶ πλησίον τῶν ‘Ἐλληνικῶν συνόρων κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις (36.000 κ.), τῆς δοποίας ἡ ἀνάπτυξις ὀφελεῖται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει τῆς ὁδοῦ, ἡ δοποία ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. ‘Η

Ο ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐκτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (532 — 537 μ. Χ.) καὶ μετεβλήθη εἰς τζαμίον μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

πόλις αὕτη, ἡ δοποία κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δοποῖον συναντῶνται οἱ ποταμοὶ "Αρδας, Τόντζος καὶ "Εβρος, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁνομαστὸν εἶναι τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Σελίμ. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἔχει ἀξιόλογα μεταξουργεῖται. Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἡ πόλις ἦτο ἀνθηροτέρα οἰκονομικῶς, διά τοῦ ἔργου της οἰκονομίας της οἰκονομίας της Πολιτικῆς

”Αλλαι πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰναι αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Στράντζας, αἱ δποῖαι συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς κυρίας γραμμῆς Ἀδριανούπλεως—Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Βιζύη, ἡ Ἀρκαδιούπολις καὶ ἡ Τυρολόη. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος ἡ Ραιδεστός καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἡ Καλλίπολις.

Ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Βοσπόρου πέριξ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κεῖται ἡ Κωνσταντινούπολις (τουρκ. Ἰσταμπούλ, 740.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, «ἡ Βασιλίς τῶν πόλεων». Αὕτη ίδρυθη τὸ πρώτον ἀπὸ Μεγαρεῖς ἀποίκους κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰῶνα ὑπὸ τὸ δῆμο Βυζάντιον. Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324 μ. Χ.) κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔπειτα τῆς Βυζαντινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1919 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας (ἀπὸ τοῦ 1919 εἰναι ἡ ”Αγκυρα· εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν). Ἡ Κωνσταντινού-

πολις, ή όποια όνομάζεται καὶ Ἐπτάλοφος, διότι τὸ τοπίον, ἐπὶ τοῦ όποίου εἶναι ἔκτισμένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπτὰ λόφους, εἶναι ή ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἔκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὁ όποιος ἔχει μεταβληθῆ ύπὸ τοῦ Κεμαλικοῦ καθεστῶτος εἰς μουσεῖον.

Ἄπο τῆς ἴδρυσεώς της ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔπαυσε νὰ παίζῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Ἰστορίαν, διότι εἶναι μία ἀπὸ τὰς κλεῖδας τοῦ κόσμου. Ἡ σπουδαιότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει διεθνῶν κατὰ ξηράν καὶ κατὰ θάλασσαν ὅδῶν.

α') Αἱ κατὰ ξηράν ὄδοι. Μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ όποιον ἡ Εύρωπαϊκὴ ὄδός, ἡ όποια ἀκολουθεῖ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Δουνάβεως (μέχρι τοῦ Βελιγραδίου), Μοραύα, Νίσαύα καὶ Ἐβρου, συναντᾶ τὴν Ἀσιατικήν, ἡ όποια διὰ τῶν ὀροπεδίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας φθάνει εἰς τὴν Κεντρικήν Ἀσίαν. Ἡ ὄδος αὕτη εἶναι «ἡ παλαιὰ ὄδος τῆς μετάξης», διὰ τῆς όποιας τὸ πολύτιμον προϊὸν μετεφέρετο ἀπὸ τὴν Ἀπωλετὴν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εύρωπης. Ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ υπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἡ ὄδος αὕτη ἔχασε τὴν παλαιάν της σημασίαν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὅμως διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Βαγδάτης, τῆς όποιας ἐλάχιστον τμῆμα ύπολείπεται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐπανακτᾶ τὴν σπουδαιότητά της, καθόσον εἶναι ἡ συντομωτέρα ὄδος μεταξὺ Εύρωπης καὶ Περσικοῦ κόλπου.

β') Ἡ θαλασσία ὄδος. Ὁ Βόσπορος, ὁ όποιος εἶναι εἰς στενὸς πορθμός, συνδέει τὴν Μαύρην Θάλασσαν μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου. Λόγῳ τῆς θέσεώς του αὕτης, εἶναι, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ μόνη θαλασσία ὄδος, διὰ τῆς όποιας διοχετεύονται τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Καρπαθίων πρὸς τὰς χώρας τῆς Μεσο-

γείου καὶ τῆς λοιπῆς Εύρωπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ βιομήχανικά προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Ν. Δ. Εύρωπης πρὸς τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Εἰς τὴν θέσιν λοιπὸν αὐτήν, εἰς τὴν διασταυροῦνται δόδοι διεθνοῦς σημασίας, δόφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ Κωνσταντινούπολις, καθὼς καὶ τὴν σπουδαιότητά της ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀπόψεως.

Τὸ κέντρον τῆς πόλεως εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἡ μεγαλυτέρα ὅμως ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὰς Εύρωπαϊκὰς συνοικίας τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Γαλατᾶ, αἱ δόποιαι κείνται πρὸς Β. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ δόποια ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς διὰ τοῦ προαστείου τῆς Χρυσούπολεως, εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον συναντᾶται ἡ Εύρωπη μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γραφικότης τῆς τοποθεσίας τῆς θέλγει ὅλους τοὺς ἐπισκέπτας τῆς.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ δόποιος ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς πόλεως δὲν εἶναι τόσον ἀνθηρὰ ὅσον κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος τῆς.

Β' ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ιστορικὴ ἀνασκόπησις. — Κατὰ τοὺς ιστορικοὺς οἱ Βούλγαροι εἶναι λαός Ἀσιατικός. Ὡς πρώτη κατοικία τῶν θεωρεῖται ἡ περιοχὴ παρὰ τὸν Βόλγαν ποταμόν, ἐκ τοῦ δόποιου μερικοὶ παράγουν τὸ ὄνομά των. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα καὶ κατ' ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον χώρας μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, καθόσον ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ υπερασπίζουν τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἄλλων βαρβάρων λαῶν. Ἀργότερον ἐπεξετάθησαν εἰς δλας τὰς μεταξὺ Δουνάβεως, Αἴμου, Μαύρης Θαλάσσης καὶ Σερβίας χώρας, αἱ δόποιαι ἐκ τοῦ ὄνδρατός των

ώνομάσθησαν Βουλγαρία. Οι Βούλγαροι κατά τὴν ἐπέκτασίν των ἔγκατέλειπον τὰ ίδια τῶν ἥθη καὶ ἔθιμα, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἐμάνθανον τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν πρότερον ἔγκατεστημένων Σλαύων, δηλαδὴ ἔξεσλαυτίζοντο. Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς συνέβη τὸ ἔξῆς παράδοξον. Οἱ μὲν Βούλγαροι διετήρησαν τὸ ὄνομά των καὶ ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσάν των, οἱ δὲ Σλαύοι διετήρησαν τὴν γλῶσσάν των καὶ ἀπώλεσαν τὸ ὄνομά των. Ἀργότερον οἱ Βούλγαροι ἐδέχθησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων ὑπετάγησαν εἰς αὐτούς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὰ ἔξῆς: Κατὰ τὸ ἔτος 1878, χάρις εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας, ἡ Βουλγαρία ἀπεσπάσθη τῆς Τουρκικῆς Αύτοκρατορίας. Τὸ νέον Βουλγαρικὸν κράτος ἦτο ἡγεμονία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Αἴμου περιοχῆν, ἐκτάσεως 64.390 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατελήφθη πραξικοπηματικῶς ἡ πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου περιοχή, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, ἐκτάσεως 35.000 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητον βασίλειον, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913 κατελήφθη ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἡ ὁποία ἀπωλέσθη κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Σήμερον ἡ ἔκτασις τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 103.100 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμός της εἰς 6.000.000 κατοίκους.

Ορια.—Η Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἐλλάδος, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὔξείνου Πόντου. Η Βουλγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, καθόσον κείται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν. Αὗται εἶναι: α') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ασίας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου ποταμοῦ, β') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος καὶ Ἰσκερ.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας, σχήματος

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

περίπου τετραπλεύρου, διαιρεῖται εἰς τρεῖς φυσικάς περιοχάς : α') εἰς τὴν Νότιον Βουλγαρίαν, β') εἰς τὴν Βόρειον Βουλγαρίαν, καὶ γ') εἰς τὴν Δυτικήν Βουλγαρίαν.

α') Νότιος Βουλγαρία. Ἡ Νότιος Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ροδόπην καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ἄνω "Εβρου.

Ἡ Ροδόπη. Ἡ δροσειρὰ τῆς Ροδόπης, τῆς δόποιας τὰ νότια ύψωματα ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου πρὸς Δ. καὶ κάτω Ἐβρου πρὸς Α. Ἡ δροσειρὰ αὕτη μὲ τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α., περίπου, διεύθυνσίν της, τοὺς ἀραιούς καὶ υψηλούς ἀυχένας της καὶ τὴν ἔλλειψιν κοιλάδων, αἱ ὁποῖαι νὰ τὴν διασχίζουν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., δυσχεραίνει τὴν μετὰ τοῦ Αίγαλου Πελάγους ἐπικοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὰ πετρώματά της εἶναι παλαιὰ (εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας δροσειράς τῆς Εὐρώπης) καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικούς σχιστολίθους καὶ γρανίτας, δπως καὶ τῶν ὀρέων τῆς Μακεδονίας. Αἱ κορυφαὶ της, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν δόποιαν ύπεστησαν, εἶναι γενικῶς χαμηλαὶ καὶ ἀπεστρογγυλωμέναι. Ἡ υψηλοτέρα ἔξ αὐτῶν (2.190 μ.) εύρισκεται πρὸς Β. τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ Ἀρδα, παραποτάμου τοῦ Ἐβρου, τοῦ δόποιου ἡ κοιλάς εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ τῆς Ροδόπης. Αὕτη διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ὀφείλεται εἰς ρῆγμα τοῦ ἐδάφους, τὸ δόποιον ἡκολούθησαν τὰ ρέοντα ὕδατα.

Τὸ κλῖμα τῆς κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον οἱ θαλάσσιοι ὄγνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Ἡ ὀρεινὴ περιοχὴ ἔχει κλῖμα ὀρεινὸν (χειμῶν δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι). Τὸ κλῖμα αὐτὸν μεταβάλλεται ἀπὸ τὰς υψηλοτέρας περιοχάς πρὸς τὰς χαμηλοτέρας. Ἡ χιῶν πίπτει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἔως τὸν Μάϊον· κατὰ τὸ θέρος δὲν ύπάρχουν χιόνες. Λόγῳ τοῦ ἀρκετοῦ ύψους αἱ βροχαὶ ύπερβαίνουν τὰ 0,80 μ. Χάρις εἰς τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς τὰ κρυσταλλικὰ πετρώματα, τὰ δόποια διατηροῦν τὴν υγρασίαν, αἱ περιοχαὶ, αἱ δόποιαι εύρισκονται κάτω τῶν 1.800 μ., καλύπτονται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πλούσια δάση (κυρίως δρυῶν καὶ δένδρων). Αἱ πε-

ριοχαί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν δάση, καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ χρησιμεύουν ὡς βοσκαὶ τῶν μικρῶν κυρίως ζώων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὑλοτομίαν, εἰς τὴν παρασκευὴν ξυλανθράκων καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν πρὸ παντὸς μικρῶν ζώων. Οἱ ὑλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς κατοικοῦν εἰς τὰς δασώδεις περιοχάς, οἱ δὲ κτηνοτρόφοι ζοῦν βίον νομαδικὸν (τὴν χειμερινὴν περίοδον εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς καὶ τὴν θερινὴν εἰς τὰς ύψηλάς). Ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη παρὰ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Αρδα" καὶ τῶν παραποτάμων του, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄμπελοι. Ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως της, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη (30 περίπου κάτοικοι εἰς ἔκαστον τ. χμ.) καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχει μεγάλα ἀστικὰ κέντρα.

Ἡ κοιλάς τοῦ "Ἐβρου. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Νοτίου Αἴμου ἔκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ "Ἐβρου, τῆς ὁποίας ὁ σχηματισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Τὸ μῆκος αὐτῆς φθάνει τὰ 200 χμ., τὸ δὲ ὕψος της εἶναι περίπου 100 μ. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ύλικά, τὰ ὁποῖα μετέφερεν ὁ "Ἐβρος ποταμὸς μετὰ τῶν παραποτάμων του ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὅρη. Ὁ "Ἐβρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Χερσονήσου, πηγάζει ἀπὸ τὸ ὅρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸ Αίγατον Πέλαγος. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ "Αρδας καὶ ὁ Τόντζος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμον. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ ὄροσειρά τῆς Ροδόπης ἐμποδίζει τὴν ἐπιδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ὁ χειμῶν δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διότι ἡ ὄροσειρά τοῦ Αἴμου προφυλάσσει τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου ἀπὸ τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Ἡ ἀνοιξις εἶναι γλυκεῖα καὶ τὸ φθινόπωρον σχετικῶς θερμὸν μὲ μέσην θερμοκρασίαν 12°. Αἱ βροχαί δὲν εἶναι ἄφθονοι, διότι δὲν εἶναι ἔκτεθειμένη εἰς τοὺς θαλασσίους ὀνέμους (500 περίπου

χιλιοστόμ. εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππουπόλεως). 'Ο Βούλγαρος δύμως γεωργός ἀναπληρώνει τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν δι' ἀρδευτικῶν μηχανῶν (μαγκανοπήγαδα).

Χάρις εἰς τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ εὔνοϊκὸν κλῖμα παράγονται πολλὰ καὶ ποικίλα γεωργικὰ προϊόντα: δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ~~ζεχαραμέχα τεῦτλα~~, ~~όρυζα~~, λαχανικά, κτηνοτροφικά προϊόντα, οἶνος, ὄπωραι, μορέαι κτλ. 'Εκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ σῖτος. Εἰς τὰς πλευρὰς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται αἱ ἄμπελοι (¹) καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν αἱ μορέαι. Οἱ ἀγροὶ τῆς ὀρύζης εὑρίσκονται εἰς τὰς παρὰ τὸν "Ἐβρον περιοχάς διὰ νὰ ποτίζωνται εύχερῶς, αἱ δὲ φυτεῖται τῶν ὀπωροφόρων δένδρων (δαμασκηνέαι, ροδακινέαι, καρυαὶ, συκαὶ κτλ.) περιβάλλουν τοὺς κατωκημένους τόπους.

'Η κοιλάς τοῦ "Ἐβρου, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα, εἶναι πυκνῶς κατωκημένη. 'Ο πληθυσμός, ἐπειδὴ ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, συγκεντροῦται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς χωρία, τὰ ὅποια δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξύ των. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ ὅποια κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου. Αὕτη ίδρυθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Βουλγαρίας (100.000 κ.). Χάρις εἰς τὰ πλούσια γεωργικά προϊόντα τῆς περιοχῆς τῆς καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν (²) ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν. Τὸ ἐμπόριον, τὸ ὅποιον εἶναι πολὺ παλαιόν λόγῳ τῆς θέσεώς της, διενηργεῖτο ἀλλοτε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, σήμερον δύμως μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. 'Εκ τῶν βιομηχανιῶν σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς ζακχάρεως, τοῦ ἀλεύρου, τοῦ καπνοῦ, τῆς ὀρύζης καὶ τοῦ σάπωνος. Μετὰ τὴν Φιλιππούπολιν ἀξιολογώτεραι πόλεις εἰς

(¹) Αἱ ἄμπελοι δὲν εύδοκιμοῦν εἰς χαμηλὰς περιοχάς, διότι αὗται προσβάλλονται συχνά κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀπὸ παγετούς.

(²) Κεῖται ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ὁδοῦ Βελγαρδίου—Κωνσταντινουπόλεως.

τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου εἶναι: Στάρα Ζαγόρα (30.000) κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Νοτίου Αἴμου, Χάσκοβον (27.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, καὶ Τατάρ Παζαρτζίκ (23.000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Φιλιππουπόλεως. Αὗται εἶναι ἀγοραὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς πεδιάδος καὶ τῶν δρεινῶν περιοχῶν.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Εύξείνου Πόντου εἶναι ὁ Πύργος (46.000 κ.), δὲ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔξυπηρετεῖ ὀλόκληρον τὴν χώραν, ἀφ' ὅτου ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὴν Δυτικὴν Θράκην κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

β') **Βόρειος Βουλγαρία.** Ἡ Βόρειος Βουλγαρία περιλαμβάνει τὰς ἔξης περιοχάς: Τὸν Αἴμον, τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.

Οἱ Αἴμοις (βουλγαριστὶ Στάρα Πλάνινα, ἢτοι παλαιὸν ὄρος). Τὸ ὄρος Αἴμος ἡ Μπαλκάν (λέξις τουρκικὴ σημαντούσσα ὄρος), ἐκ τοῦ δποίου δλως ἀκαλαισθήτως καὶ ξενικῶς ὀνομάσθη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος καὶ «Βαλκανικὴ Χερσόνησος» ἢ «τοῦ Αἴμου», ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν δροσερὰν ὅχι μόνον τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Τιμόκ, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰ σερβοβουλγαρικὰ σύνορα, καὶ σχηματίζει τὸ νότιον ὄριον τῆς μεγάλης κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως. Εἰς τὸ δυτικόν του τμῆμα ἔχει σχῆμα τόξου μὲ διεύθυνσιν πρὸς τὰ Ν. Α., ἐπειτα ὅμως διατηρεῖ μέχρι τοῦ Αἴμονίου ἀκρωτηρίου τοῦ Εύξείνου Πόντου, εἰς τὸ δποίον καὶ καταλήγει, γενικῶς διεύθυνσιν πρὸς Α. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ του τμήματος ἀναχωροῦν δύο κλάδοι: ὁ εἰς διεύθυνεται πρὸς τὰ Ν. Α., ὁ δὲ ἄλλος πρὸς τὰ Β. Α. Ὁ πρῶτος σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὅρ. Στράντζα), ὁ δὲ δεύτερος τὸ δροπέδιον τῆς Δοβρουτσᾶς, τὸ δποίον ἀναγκάζει τὸν Δούναβιν νὰ λάβῃ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πρὸς Β.

Τὸ μῆκος τοῦ Αἴμου ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀνέρχεται εἰς 550 χμ., τὸ δὲ πλάτος του κυμαίνεται μεταξὺ 20 καὶ 40 χμ. Τὰ πετρώματα, ἐκ τῶν δποίων ἀποτελείται, ποικίλουν: κρυσταλλο-

σχιστώδη, ψαμμιτικά⁽¹⁾ καὶ ἀσβεστολιθικά πρὸς τὸ δυτικὸν τμῆμα αὐτοῦ, κρυσταλλικὰ εἰς τὸ μέσον, καὶ ύδατογενῆ πρὸς Ἀνατολάς. Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν πετρωμάτων ὀφείλεται εἰς τὸ δότι αἱ πτυχώσεις, αἱ δποῖαι παρήγαγον τὴν ὁροσειρὰν αὐτήν, ἔλαβον χώραν εἰς διαφόρους γεωλογικάς ἐποχάς.

Ἡ ὁροσειρὰ τοῦ Αἴμου, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ σχετικῶς χαμηλούς αὐχένας της, δὲν ἀποτελεῖ τεῖχος ἀνυπέρβλητον μεταξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου, δπως συμβαίνει μὲ τὴν ὁροσειρὰν τῆς Ροδόπης. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔξ ὁδοὶ τὴν διασχίζουν, ἐκ τῶν δποίων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ διερχομένη διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ "Ισκερ", ὁ δποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Ρίλον ὅρος καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Αἱ κορυφαί, αἱ δποῖαι ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μέτρα, εἶναι ὀλίγαι, ἡ ὑψηλοτέρα δὲ ἔξ αὐτῶν (2.375 μ., δσον καὶ ἡ κορυφὴ τῆς Κυλλήνης) εὑρίσκεται εἰς τὸν μέσον Αἴμον. Αἱ ἀνατολικαὶ περιοχαὶ εἶναι χαμηλότεραι λόγῳ τῆς ἔλαφρᾶς πτυχώσεως, τὴν δποίαν ὑπέστησαν.

~~Ο Αἴμος, ώς ἐκ τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. διευθύνσεώς του, ἡ δποῖα ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν πρὸς Ν. τῶν ψυχρῶν κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β. Α. ἀνέμων, ἀποτελεῖ κλιματικὸν δριον μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Βουλγαρίας. Εἰς ὅψος 1.500 περίπου μέτρων ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν Ἰανουάριον κατέρχεται εἰς 5 βαθμούς ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ τὸν Αὔγουστον δὲ δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 13 βαθμούς. Περισσότερον ψυχρά εἶναι ἡ βορεία πλευρά, καθόσον εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχρούς ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι· ὑπερβαίνουν τὰ 800 χιλιοστόμετρα καὶ φθάνουν τὰ 1.500 χιλιοστόμετρα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς. Τὰ πλουσιώτερα δάση ὑπάρχουν εἰς τὸν δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Αἴμον λόγῳ τοῦ μεγαλυτέρου ὅψους, τὸ δποῖον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δέχεται περισσοτέρας βροχάς, καὶ τῶν κρυσταλλικῶν του πετρωμάτων, τὰ δποῖα διατηροῦν τὴν ύγρασίαν. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὁξύας. Ἀπὸ τοῦ ὅψους τῶν~~

(1) Ψαμμιτικὰ λέγονται τὰ πετρώματα, τὰ δποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ἀμμούς κολλημένους μεταξὺ τῶν διὰ μιᾶς συνδετικῆς οὐσίας.

μέτρων ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζωνται τὰ λειβάδια, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὰς ἄνω τῶν 1.800 μέτρ. περιοχάς. Εἰς τὸν ἀγατολικὸν Αἴμον τὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρῦς καὶ πεῦκα.

~~Ο~~ πληθυσμὸς τοῦ Αἴμου ἔχει τὰς ἰδίας ἀσχολίας μὲ τὸν τῆς Ροδόπης. Χάρις ὅμως εἰς τὴν εὐκολωτέραν συγκοινωνίαν του εἶναι περισσότερον κατωκημένος (40 κάτ. εἰς ἔκαστον τ. χμ. κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον). Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ύλοτόμοι καὶ οἱ ποιμένες κατέρχονται εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ "Εβρου, κατὰ τὴν θερινὴν δὲ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ύψηλάς περιοχάς. Αξιόλογα ἐμπορικά κέντρα δὲν ύπάρχουν, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς δρεινῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένον.

Η κοιλάς τοῦ Δουνάβεως. Πρὸς Β. τῆς δροσειρᾶς τοῦ Αἴμου, ἡ ὁποία πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτήν κατέρχεται ὅμαλῶς, ἔκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ κάτω Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ εὔρείας τραπεζοειδεῖς ἐκτάσεις, διακοπομένας ἀπὸ λοφοειδεῖς περιοχάς μέσου ὕψους 250 περίπου μέτρων. Η περιοχὴ αὕτη, ἡ ὁποία διασχίζεται ἀπὸ στενάς καὶ βαθείας κοιλάδας τῶν ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Αἴμου κατερχομένων ὑδάτων, κλίνει ὅμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ἀνυψώνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν Δοβρουστᾶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εύφόρους προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων, τὸ δὲ κλῖμα τῆς, δριμὺ ἡπειρωτικόν, διότι εἶναι ἔκτεθειμένον εἰς τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Ο χειμὼν εἶναι δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας (ἀπὸ τὸν Ὁκτώβριον ἔως τὸν Μάρτιον), συνοδεύεται δὲ ἀπὸ ἀφθόνους χιόνας, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰς ὁδούς μὲ παχύτατον στρῶμα καὶ διακόπτουν τὰς μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, δταν πνέουν οἱ βόρειοι ἀνεμοί, τὸ θερμόμετρον δύναται ἐπὶ ἑβδομάδας δλοκλήρους νὰ κυμαίνεται μεταξὺ 15° καὶ 20° ύπὸ τὸ μηδέν. Η ἄνοιξις ἔρχεται ἀπότομως, ἀπὸ τὰ μέσα δὲ περίπου τοῦ Μαΐου ἀρχίζει τὸ θέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. Ο θερμότερος μήνης εἶναι ὁ Αὔγουστος, ὅπότε τὸ θερμόμετρον δύναται γὰρ φθάσσει τοὺς 40° ὑπὸ τοιάν. Η μεγαλύ-

τέρα ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει κατά τὸ θέρος. Αἱ θεριναὶ βροχαὶ εἰναι ραγδαῖαι καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Ἡ ὄρμητικότης τῶν εἰναι τόσον μεγάλη, ὡστε πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ δρόμοι καθίστανται ἀδιάβατοι. Ἐπειτα ἀπὸ δλίγας δύμως ἡμέρας, λόγῳ τῆς μεγάλης ἔξατμίσεως, τὸ ἔδαφος γίνεται πάλιν ἔηρδον καὶ κονιορτώδεις.

Ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ εὔφορον προσχωσιγενὲς ἔδαφός της, εἰναι πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ. Ἡ παραγομένη ποσότης τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον περίπου τῆς ἔθνικῆς συγκομιδῆς τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἥλιοτρόπια, ζακχαροῦχα τεῦτλα καὶ ἐκτρέφονται ζῷα. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἔδαφους ἔκτελεῖται μὲ ἀρκετὴν ἐπιμέλειαν.

Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (60 κάτ. περίπου εἰς ἕκαστον τ. χμ.). Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἰναι πολὺ μεγαλυτέρα, διπλασία περίπου, χάρις εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν, τὴν δποίαν παρέχει ὁ ποταμός.

Αἱ πόλεις εύρισκονται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δποῖαι παρουσιάζουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν. Αὗται εἰναι: α') Αἱ ὑπώρειαι τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς, αἱ δποῖαι συνδέουν δύο περιοχάς μὲ διαφορετικάς ἀσχολίας (ὄρεινὴ περιοχή, κτηνοτροφικά καὶ δασικά κυρίως προϊόντα, πεδινὴ περιοχή, γεωργικά κυρίως προϊόντα). β') Αἱ ὅχθαι τοῦ Δουνάβεως καὶ τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν καλὴν τῶν συγκοινωνίαν. Αἱ παρὰ τὰς ὑπώρειας τοῦ Αἴμου πόλεις ὀρχικῶς ἔχρησίμευον ὡς ὁχυρὰ λόγῳ τῆς στρατηγικῆς τῶν θέσεως. Σήμερον, χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ καὶ ποικίλα προϊόντα τῶν περιοχῶν, τὰς δποίας ἔξυπηρετοῦν, χρησιμεύουν ὡς ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ καὶ ὡς κέντρα βιομηχανίας. Αὗται εἰναι: Ἡ ιστορικὴ Πλέθνα (32.000 κ.), τὸ Γράμπροβον καὶ τὸ Τύρνοβον (13.000 κ.), πρώτη πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

Αἱ παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Δουνάβεως πόλεις παρουσιάζουν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, καθόσον ὁ ποταμὸς οὗτος εἰναι

διεθνής δόδος μεγάλης σπουδαιότητος. Αῦται είναι έξι Α. πρὸς Δ.: Τὸ Ρουστσούκιον (ἢ Ρουσέ), ἡ Νικόπολις καὶ τὸ Βιδίνιον. Σπουδαιοτέρα ἔξι δόλων τῶν παραδουναβείων πόλεων τῆς Βουλγαρίας είναι τὸ Ρουστσούκιον (49.000 κ.), καθόσον συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Σόφιαν καὶ Βάρναν. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν καὶ εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιφερείας του είναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιο-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

μηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι παρασκευῆς ἀλεύρων, ζακχάρεως, ἐπεξεργασίας δερμάτων).

Διὰ τοῦ λιμένος του εἰσάγονται ύφασματα, μέταλλα, μηχαναὶ καὶ λοιπὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἔργανται δημητριακοὶ καρποὶ πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Τὸ Ρουστσούκιον είναι ἐπίσης κέντρον ἀλιείας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων σπουδαιοτέραν οἰκονομικὴν κίνησιν καὶ εύρυτερον μέλλον παρουσιάζει ἡ Λόμ (17.000 κ.), καὶ τοῦτο διότι είναι ἐπίνειον τῆς Σόφιας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καθόσον εύρισκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτὴν.

Ἐις τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης κεῖται ἡ Βάρνα

(72.000 κ.), ή τρίτη πόλις τής Βουλγαρίας. Ή κίνησις τοῦ λιμένος της είναι κατωτέρα τῆς τοῦ Πύργου. Πρὸ τῶν βαλκανικῶν πολέμων ἡ Βάρνα ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας, μὲ τὴν ἀπώλειαν δύμας τῆς Δοβρουτσᾶς ἡ ἐμπορική της κίνησις περιωρίσθη κατὰ πολὺ. Ή αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της (ὑφαντουργεία, κονσερβοποιεῖα λαχανικῶν) καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῆς Δοβρουτσᾶς. Αἱ προσπάθειαι τῆς σήμερον στρέφονται κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἡ παραλία της δέχεται ἀρκετοὺς ξένους (Γερμανούς, Αὐστριακούς, Τσέχους, Ούγγρους, Ρουμάνους).

Τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια. Ή νοτία πλευρὰ τοῦ Αἴμου κατέρχεται ἀποτόμως εἰς ἐπίμηκες βύθισμα, τὸ δοποῖον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Τὸ βύθισμα τοῦτο, τὸ δοποῖον είναι παραλλήλον καὶ δμοιον ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μὲ τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, λέγεται Βαλκανικὸν Βύθισμα. Πρὸς Ν. τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος καὶ εἰς ἀπόστασιν 20—30 χμ. ἀπὸ τὴν δροσειρὰν τοῦ Αἴμου ύψουται ἐτέρα δροσειρά, ἡ δοποία δονομάζεται Νότιος Αἴμος ἡ Ἀντιβαλκάνια. Ή δροσειρὰ αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, είναι χαμηλοτέρα τοῦ Αἴμου καὶ ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς αὐτὸν μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Εἰς πολλὰ σημεῖα διακόπτεται ὑπὸ κοιλάδων, σπουδαιοτέρα τῶν δοποίων είναι ἡ τοῦ Τόντζου, παραποτάμου τοῦ "Ἐβρου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος είναι πολὺ εὔφορον, δπως καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδατων. Τὸ κλῖμα δὲν είναι ἡπειρωτικόν, δπως συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, ἀλλ' ἥπιον, χάρις εἰς τὴν δροσειρὰν τοῦ Αἴμου, ἡ δοποία τὸ προφύλασσει τελείως ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα B. καὶ B.A. ἀνέμους. Εἰς τὸ Καζανλίκ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ιανουαρίου είναι ἀνωτέρα τοῦ 0°, ἡ δὲ τοῦ Ιουλίου φθάνει τοὺς 22°. Ή γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀρκετὴ ύγρασία, Ιδιως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, εύνοοιν πολὺ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρόδων, τῶν δοποίων ἡ ἀνθησις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἔβδομαδας. Διὰ τοῦτο τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα

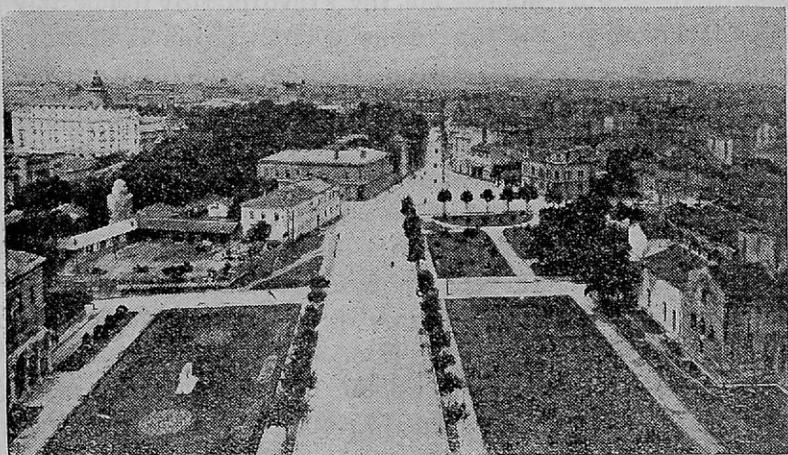
λέγεται καὶ Κοιλάς τῶν ρόδων. Οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ Καρλόβου καὶ Καζανλίκ περιοχῆς ζοῦν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν ἀνθέων καὶ ἀπὸ τὸ ἔξ αὐτῶν ἐξαγόμενον ροδέλαιον. Ἐκτὸς τῶν ρόδων, καλλιεργοῦνται ἐπίσης καὶ δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη τοῦ βυθίσματος καὶ τῶν κοιλάδων, εἰς δὲ τὰς πλαγιὰς τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, ὅταν δὲν εἶναι πολὺ ἀπότομοι, ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: τὸ Κάρλοβον, τὸ Καζανλίκ καὶ τὸ Σλίβεν.

Συλλογὴ ρόδων
εἰς τὴν «κοιλάδα τῶν ρόδων».

κυριώτερα ἐκ τῶν λεκανοπεδίων εἶναι: τοῦ Νευροκοπίου, τὸ δποῖον ἀρδεύει δ ποταμὸς Νέστος, τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος, τὰ δποῖα ἀρδεύει δ ποταμὸς Στρυμών, καὶ τὸ σπουδαιότερον ὅλων τῆς Σόφιας, μέσου ψηφους 1.000 μέτρων, τὸ δποῖον ἀρδεύει δ ποταμὸς "Ισκερ. Τὰ μεγαλύτερα ὅρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: 'Ο "Ορβηλος (2.600 μ.) μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου καὶ Στρυμόνος καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ Ρίλον, δπόθεν διασκορπίζονται τὰ ὄδατα τῶν ποταμῶν "Εβρου, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Ισκερ. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ ὄμηρο τερεον τῆς Βαλκανικῆς (κορυφὴ Μούδες-Αλά-

2930 μ., κατά 12 μέτρα ύψηλότερον τοῦ 'Ολύμπου). Τὰ πετρώματα τῶν δρέων αὐτῶν εἶναι δμοια μὲ τὰ τῆς Ροδόπης, ἀπὸ τῶν δτοίων ἔχωρίσθησαν διὰ ρηγμάτων. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι δὲν εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων. Περισσότερον ἡπειρωτικόν εἶναι τὸ κλῖμα τοῦ δροπεδίου τῆς Σοφίας, τὸ δποῖον περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ ὅρη. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφιας κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἡ θερμοκρασία κατέρχεται εἰς 14° ὑπὸ τὸ μηδὲν, κατὰ δὲ τὸν Ιούλιον ὑπερβαίνει

Σόφια. Γενικὴ ἀποψις.

τοὺς 33° . Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑπὸ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἶναι ὀλίγαι, διότι αἱ πέριξ ὑψηλαὶ περιοχαὶ ἔμποδιζουν τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων, ἵδιως εἰς τὸ δροπέδιον τῆς Σόφιας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαυΐας μέχρι τῆς Σόφιας ἡ περιοχὴ εἶναι ξηρὰ καὶ γυμνή. Εἰς τὰ λεκανοπέδια τὰ ἀρδευόμενα ἀπὸ τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστον, καθὼς καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν αὐτῶν καλλιεργοῦνται, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, ὁ δποῖος εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος, ἀνάλογος μὲ τὸν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Εἰς

τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν τῆς πρωτευούσης, καλλιεργοῦνται κυρίως λαχανικά καὶ διπλωμάτικα δένδρα. Ὁ νομὸς τῆς Σόφιας περιέχει τὸ τρίτον ἀπὸ τὰς φυτείας τῶν διπλωμάτων δένδρων τοῦ βασιλείου καὶ τὸ τέταρτον ἀπὸ τοὺς ἀγρούς τῶν γεωμήλων. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν μικράν ἔκτασιν, διότι αἱ ἀποδόσεις τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν διπλωμάτων δένδρων εἰναι πολὺ ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς τῶν δημητριακῶν. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν διαρκός πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50 κατοίκους εἰς ἕκαστον τ. χμ. Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ εἰναι ἀραιῶς κατῳκημέναι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ἰδίως τῶν μικρῶν ζῷων) καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασικῶν προϊόντων. Σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νέστου εἰναι τὸ Νευροκόπιον, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Στρυμόνος τὸ Πετρίτσιον καὶ τὸ Μελένικον.

Εἰς τὸ διμάνυμον λεκανοπέδιον εὑρίσκεται ἡ Σόφια (εἰς ὕψος 650 μ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους. Αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν, ἡ δποίᾳ δεσπόζει δλῶν τῶν Βουλγαρικῶν περιοχῶν, καθόσον κεῖται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν δδῶν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βουκουρέστιον διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος—”Ισκερ καὶ ἀπὸ Κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων Νισαύα—”Ἐβρου. Κατὰ τὸ 1878, ὅτε ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους, εἶχε 16.000 κ. Κατὰ τὸ 1934 ἤριθμει 290.000 κ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὁφείλεται εἰς τὴν μετὰ τοὺς πολέμους ἐγκατάστασιν τῶν ἐκτὸς τῆς Βουλγαρίας διαμενόντων Βουλγάρων καὶ κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἀνάπτυξίς τῆς ὁφείλεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι εἰναι τὸ μοναδικὸν πνευματικόν, ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Βουλγαρίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γειτονικάς της χώρας, αἱ ὄποιαι ἔχουν δύο τοισθατα (Αθήναι, Θεσσαλονίκη εἰς τὴν Έλλάδα, Κωνσταντινούπολις, Αγκυρα εἰς τὴν Τουρκίαν, Βουκουρέστιον, Κλούζ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν). Χάρις ἐπίσης εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν τῆς θέσιν εἰναι σπουδαῖος ἀεροπορικὸς σταθμὸς διὰ τὰς μεταξὺ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Κωνσταντινουπλεῖως ἀεροπορικὸς συγκοινωνίας.

Πληθυσμός και οίκονομική ζωή. — 1) **Πληθυσμός.** Οι Βουλγαροί είναι λαδός κυρίως γεωργικός. Ή έργασία της γῆς, ή δύοια τρέφει τά 80%, τοῦ πληθυσμοῦ, γίνεται μὲ μεγάλην έπιμέλειαν, διότι ὁ Βουλγαρος χωρικός ἀγαπᾷ τὴν γῆν. Εἰς δλόκληρον τὴν Βουλγαρίαν ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ίδιοκτησία, χάρις εἰς τὴν δύοιαν ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι σχετικῶς μεγάλη, δεδομένου δτι εἶναι χώρα γεωργική (59 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Εἰς τοῦτο ἐπίσης συντελεῖ ἡ ὑπαρξία ἐκτεταμένων πεδιάδων καὶ ἡ φροντίς, μὲ τὴν δύοιαν ἐκτελεῖται ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ ἔθνικῆς ἀπόψεως ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Βουλγάρους (84%), ἀπὸ Τούρκους (10%) καὶ ἀπὸ δλίγους Ἀθιγγάνους, Ρουμάνους, Ἰσραηλίτας, Ἀρμενίους, Ρώσους, κ. ἄ. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὑπερισχύουν οἱ ὅρθόδοξοι (84%).

Οίκονομική ζωή. Γεωργία. Ἡ Βουλγαρία, χάρις εἰς τὰς εύρειας καὶ εύφόρους πεδινᾶς περιοχάς, εἶναι χώρα γεωργική. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σίκαλις). Τοῦτο ὀφελεῖται κυρίως εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ δύοιον εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, δπου ἡ δριμύτης τοῦ κλίματος δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ποικιλίαν καλλιεργειῶν. Ἡ Βουλγαρία εἶνε χώρα ἔξαγωγῆς δημητριακῶν, μέχρι δὲ πρό τινων ἔτῶν τὰ σιτηρά κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικόν της ἐμπόριον. Ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου δμως πολέμου σημαντικαὶ ἐκτάσεις, εἰς τὰς δύοιας ἄλλοτε ἐκαλλιεργοῦντο δημητριακοὶ καρποὶ, διετέθησαν δι' ἄλλας καλλιεργείας, περισσότερον ἐπικερδεῖς, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν καλλιέργειαν βιομηχανικῶν φυτῶν, (καπνοῦ, ἥλιοτροπίου, βάμβακος, σησαμοῦ, φιστικίων, ζακχαρούχων τεύτλων, κτλ.). λαχανικῶν καὶ ἀμπέλων.

Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τῆς Βουλγαρικῆς γεωργίας συνετέλεσαν αἱ εύνοϊκαὶ κλιματικαὶ συνθῆκαι τῶν νοτίων περιοχῶν, δπου εύδοκιμοῦν αἱ πολύτιμοι βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεθόδων καλλιεργείας.

Ἐκτός τῶν δημητριακῶν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας παίζουν τὰ κάτωθι προϊόντα.

α') Ὁ καπνός. "Οπως εἰς τὴν χώραν μας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον κατέχει δὲ καπνός, δὲ δποῖος ἀνήκει εἰς τὰ ἀνατολικὰ καπνά. Εἰς αὐτὸν κυρίως στηρίζεται τὸ ἔθνικὸν νόμισμα καὶ δὲ δημόσιος προϋπολογισμός. Ἡ ἔξαγομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα περίπου (τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλληνικῆς ἔξαγωγῆς). Πρὸς ἀποφυγὴν ύπερπαραγωγῆς ἡ καλλιέρ-

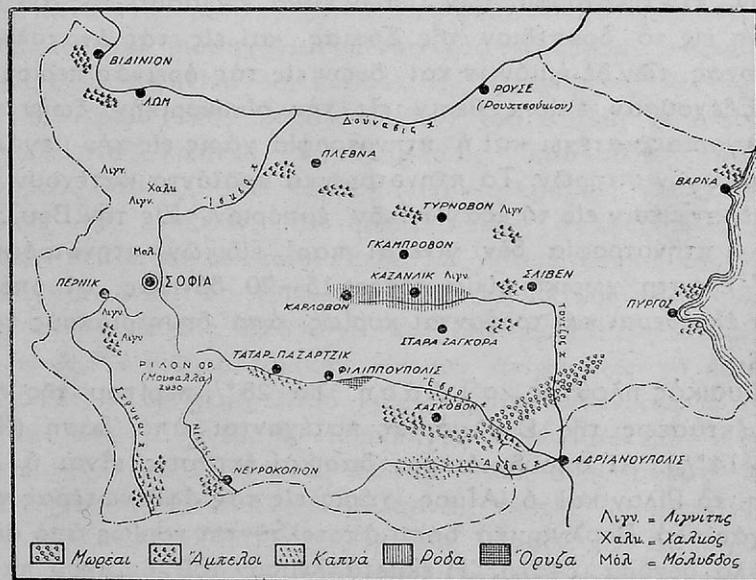
Χωρικαὶ τῆς Δυτικῆς Βουλγαρίας μὲ τὰς ἐθνικάς των ἐνδυμασίας.

γεια τοῦ καπνοῦ περιορίζεται διὰ νόμου εἰς ὥρισμένας περιοχάς, αἱ δποῖαι λόγῳ τῶν κλιματικῶν καὶ ἐδαφικῶν συνθηκῶν παράγουν ἐκλεκτὴν ποιότητα. Αὗται εἰναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν "Αρδα, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Εβρου.

β') Αἱ διπλαρι, τὰ δσπρια καὶ τὰ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ κατέλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας. Μεταξὺ τῶν διπλωρῶν ἀσυνήθη πρόδοιον ἐσημείωσαν αἱ ἐπιτραπέζιοι σταφυλαί. Ἐκ τῶν ἄλλων διπλωρῶν ἀξιολογώτεροι εἰναι τὰ μῆλα,

τὰ δαμάσκηνα, τὰ καρύδια, τὰ βερίκοκκα, τὰ κυδώνια, τὰ χαμαικέρασσα καὶ τὰ καρπούζια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν δσπρίων καὶ τῶν λαχανικῶν, καθόσον ταῦτα χρησιμεύουν ώς βάσις τῆς τροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

γ') Τὰ βιομηχανικὰ φυτά. Μετὰ τὸν καπνὸν τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ φυτὰ εἶναι: Τὸ ἡλιοτρόπιον, ἐκ τῶν σπορίων τοῦ δποίου ἔξαγεται ἔλαιον φαγητοῦ. (Τὰ ύπολείμματα

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἔλαιου χρησιμεύουν ώς τροφὴ τῶν ζῷων. Ἡ καλλιέργειά του εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν Β. καὶ Β.Α. Βουλγαρίαν). Ὁ βάμβαξ, δ ὁ δποῖος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας Ἐβρου καὶ Στρυμόνος. Ἡ κάνναβις καὶ τὸ λίνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐβρου, τὰ ζακχαροῦχα τεῦτλα, τὰ ρόδα, εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ρόδων, ἥ μορέα, κ. ἄ.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν οἰκόνομην ζωὴν τῆς Βουλγαρίας χάρις εἰς τοὺς

έκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιεργειῶν καὶ λόγῳ τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους λαμβανομένων ἐνισχυτικῶν μέτρων. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων, ἡ δποία διενεργεῖται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τρόπον νομαδικόν. Τὰ μεγάλα κερασφόρα (βόες, βούβαλοι) χρησιμοποιοῦνται κυρίως διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας καὶ τρέφονται καλύτερον ἀπὸ ἄλλοτε χάρις εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιεργειῶν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν ἵππων εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ δροπέδιον τῆς Σόφιας καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχάς, τῶν δὲ ἡμίδρων καὶ ὄνων εἰς τὰς δρεινὰς περιοχάς.

Ἐξέχουσαν ἐπίσης θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας κατέχει καὶ ἡ πτηνοτροφία χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Τὰ πτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἡ πτηνοτροφία δὲν γίνεται παρ' εἰδικῶν πτηνοτρόφων, ἀλλ' ἐκάστη χωρικὴ οἰκία τρέφει 15—20 ὅρνιθας, αἱ δποῖσι ζοῦν ἐλεύθεραι καὶ τρέφονται κυρίως ἀπὸ δημητριακούς καρπούς.

Φυσικός πλοῦτος. α') Δάση. Τὰ 28 %, περίπου τῆς ὁλης ἐκτάσεως τῆς Βουλγαρίας κατέχονται ἀπὸ δάση ('Ελλάς 14 %). Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ ἐκτάσεις εἶναι ἡ Ροδόπη, τὸ Ρίλον καὶ ὁ Αἶμος, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας των βροχάς. Τὰ Βουλγαρικὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα (84 %). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας. Τὰ 75 %, περίπου τῶν παραγομένων δασικῶν προϊόντων διατίθενται διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ τὰ 25 %, περίπου διὰ τὰς κατασκευάς ἐν γένει.

β') Όρυκτα. Μεταξὺ τῶν δρυκτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιανθρακες (λιγνίτης καὶ κοινὸς ἄνθραξ). Τὰ 80 %, τῆς ὁλικῆς παραγωγῆς προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὰ λιγνιτώρυχεῖα τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Στρυμόνος (περιοχὴ Πέρνικ). Ἐκτὸς τῶν γαιανθράκων παράγονται καὶ ἄλλα μεταλλεύματα, χαλκοῦ, μολύβδου, φευδαργύρου, ἀλατος κ.ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλοιφόροι περιοχαὶ εὑρίσκονται εἰς τὴν Δυτικὴν

Βουλγαρίαν (κοιλάς Στρυμόνος, λεκανοπέδιον Σόφιας) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἴμου. Γενικῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Ἀλιεία. Αἱ ἀλιευτικαὶ περιοχαὶ τῆς Βουλγαρίας εὑρίσκονται εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἀλιεία εἶναι ἀσήμαντος.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Βουλγαρίας ἔχει σημειώσει κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη σημαντικὴν πρόοδον. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου (κυριώτερα κέντρα : Βάρνα, Πύργος, Ρουσέ), τῆς ζακχάρεως (Ρουσέ, Σόφια), τοῦ ἐρίου (Γκάμπροβον, Σλίβεν), τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ ἥλιοτροπίου, τοῦ καπνοῦ (Φιλιππούπολις, Χάσκοβον, Στάρα—Ζαγόρα, Βάρνα), τοῦ δέρματος (Γκάμπροβον). Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, δτὶ μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ όποιοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα.

Συγκοινωνία. Τὸ μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 20.830 χμ. καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.796 χμ. γραμμῆς κανονικοῦ πλάτους καὶ ἀπὸ 444 χμ. γραμμῆς ντεκοβίλ. Αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι αἱ Σόφιας—Αδριανούπολεως—Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σόφιας—Βάρνας, ἐκ τῆς όποιας ἀναχωροῦν πολλαὶ διακλαδώσεις πρὸς τοὺς λιμένας τοῦ Δουνάβεως.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Ἐλλάδος καὶ Ρουμανίας εἶναι ἐλλιπής. Ἡ Ἐλλάς σήμερον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ τῶν γραμμῶν Θεσσαλονίκης—Νίσσης—Σόφιας καὶ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως—Αδριανούπολεως—Σόφιας. Θὰ ἦτο δόμως κατὰ πολὺ συντομωτέρα ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῶν δύο χωρῶν, ἐὰν διήρχετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κατασκευασθῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 53 χμ. ἀπὸ Κούλας, ἡ όποια κεῖται πλησίον τοῦ Σιδηροκάστρου, μέχρι Τσουμαγιάς. Διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μετὰ τῆς Ρουμανίας ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ γεφύρας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνω-

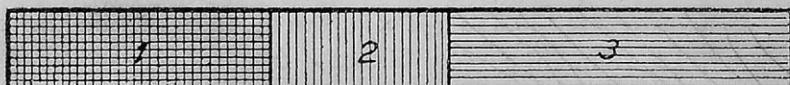
τέρω ἔργων ὡφελεῖται τὰ μέγιστα δὲ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καθόσον ἀποκτοῦν διέξοδον δι' αὐτοῦ δλόκληρος ἢ Δυτικὴ Βουλγαρία καὶ μέγα μέρος τῆς Νοτίου Ρουμανίας.

Ἐμπόριον. Ἡ Βουλγαρία, χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα καὶ ἀκατεργάστους πρώτας ὕλας καὶ εἰσάγει βιομηχανικά ἡμικατεργασμένα καὶ ἀποικιακά εἰδή. Τὸ ἔξωτερικὸν τῆς ἐμπόριον ἀκολουθεῖ δύο κυρίως δόδοις: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης (Πύργον καὶ Βάρναν), ἡ ἄλλη πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦτοποιού ἡ Βουλ-

Ἐξαγωγὴ

Εἰσαγωγὴ

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας.

Ἄνω: 1 Καπνός. 2 Πτηνοτροφικὰ προϊόντα. 3 Ὀπῶραι.

4 Ἄραβόσιτος. 5 Λοιπά εἰδη. **Κάτω:** 1 Ὑφάσματα.

2 Μηχαναὶ καὶ μέταλλα. 3 Λοιπά εἰδη.

γαρία ἐπικοινωνεῖ μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ ἴδιως μὲ τὴν Γερμανίαν, ἡ δποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει κυρίως ἐκ τῆς Βουλγαρίας ζῷα (βιοῦς, ἀγελάδας, μόσχους, πρόβατα, χοίρους), κτηνοτροφικὰ προϊόντα (βούτυρον, αὐγά), σιτού, ἀραβόσιτον, ξυλάνθρακας, ἔξαγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ἔηρά, ἔλαιας, ἔλαιον, μαστίχην, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι μεγαλύτερα τῆς τῶν ἔξαγωγῶν μας.

Γ'. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΤΑ

Ιστορική άνασκόπησις.—'Η Γιουγκοσλαυΐα είναι νέον κράτος, τὸ δποῖον ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς ἑνώσεως ὅλων τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν γειτονικῶν χωρῶν, αἱ δποῖαι κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σέρβους, Κροάτας, καὶ Σλοβένους. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαυτικὴν φυλήν, ή δποία περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς Ρώσους, τοὺς Πολωνούς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους, οἱ δποῖοι καταικοῦν· βορειοτέρας χώρας. Πρὸς διάκρισίν των οἱ Σέρβοι, οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι λέγονται Γιουγκοσλαύοι, δηλ. Νοτιοσλαύοι καὶ ή χώρα των Γιουγκοσλαυΐα, δηλαδὴ Νοτιοσλαυΐα.

Κατὰ τοὺς προϊστορικούς χρόνους ὅλοι οἱ Σλαύοι ἦσαν ἔγκατεστημένοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ν.Δ. Ρωσίας καὶ τῆς Α. Πολωνίας, πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων καὶ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δνειπέρου πρὸς Α. καὶ Ὁδέρου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κυρίως τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν φυλῶν (6ον καὶ 7ον μ. Χ. αἰῶνας) ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν, οἱ σημερινοὶ Γιουγκοσλαύοι, μετηνάστευσαν βαθμηδὸν πρὸς Ν., πρὸς τὴν ἀραιῶς τότε κατωκημένην Β.Δ. Βαλκανικὴν Χερσόνησον. 'Η μετανάστευσις αὕτη ὀφείλεται ἀφ' ἐνδὸς εἰς ἐσωτερικὰς διαμάχας ἀναπτυχθείσας μεταξὺ τῶν πληθυνθέντων Σλαυτικῶν λαῶν, ἀφ' ἐτέρου εἰς πιέσεις, τὰς δποίας οὗτοι ὑφίσταντο ἀπό τὴν κάθιδον ἄλλων βορειοτέρων Εύρωπαϊκῶν λαῶν (Κελτῶν, Γερμανῶν).

Οἱ ἔγκατασταθέντες εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον Σλαύοι ἐπὶ πολλὰς ἐκατονταετηρίδας ἦσαν ὑποτελεῖς τοῦ Αύτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν 12ον δημος αἰῶνα ἡ Παλαιά Σερβία κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα, κατὰ δὲ τὸν 14ον (ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Νικούσαν) ἔλαβε τὴν μεγαλυτέραν της ἀκμήν. 'Η ἀνεξαρτησία αὕτη διετηρήθη μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, οἱ δποίοι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσσόβου (1389) ὑπέταξαν τοὺς Σλαύους.

Οἱ σπουδαίοτεροι ιστορικοὶ σταθμοὶ τῆς ἔξελιξεως τοῦ σημερινοῦ Γιουγκοσλαυΐκοῦ Κράτους είναι οἱ ἔξης: Κατά

τὸ 1815, κατόπιν σειρᾶς ἀγώνων, ίδρυθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πασαλικίου τοῦ Βελιγραδίου, εἰς τὸ κέντρον δηλ. τῆς Βορείου Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἡ Ἡγεμονία τῆς Σερβίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἐκτάσεως 24.000 τ. χμ. Μετὰ τὸν ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ἡρξήθη εἰς ἔκτασιν (47.740 τ. χμ.) καὶ κατέστη τελείως ἀνεξάρτητος, κατὰ δὲ τὸ 1882 ἀνεκηρύχθη βασίλειον. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 συνετέλεσαν εἰς σημαντικὴν αὔξησιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ Σερβικοῦ Βασιλείου (87.813 τ. χμ.), καθόσον ἐπεξετάθη ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ. Τέλος, μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) ἐσχηματίσθη τὸ σημερινὸν Γιουγκοσλαυϊκὸν Βασίλειον, τὸ διποῖον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμὸν (ἔκτασις 247.000 τ. χμ. πληθυσμὸς 14.000.000 κ.). Ἡ Γιουγκοσλαυΐα περιλαμβάνει κυρίως τὸ παλαιὸν Βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν Ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Ἐρζεγοβίνην, τὴν Βοσνίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν. Ἐκ τούτων πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀπετέλουν ἀνεξάρτητα κράτη τὸ Βασίλειον τῆς Σερβίας καὶ ἡ Ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. Αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἥσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας, ἡ δποία ἦτο μεγάλη αὐτοκρατορία.

Ορια.— Ἡ Γιουγκοσλαυΐα ὁρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ούγγαρίας. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα κατέχει σπουδαιοτέραν γεωγραφικὴν θέσιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, καθόσον δεσπόζει τῶν δύο σπουδαιοτέρων κατὰ ἔηράν δόδων τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρῶτον, τῆς δόδοι, ἡ δποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα, Νισαύα, Ἐβρου. Δεύτερον, τῆς δόδοι, ἡ δποία ουνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὸ Αιγαῖον Πέλαγος διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα καὶ Ἀξιοῦ.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαυΐας, τὸ δποῖον ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὀρεινὸν (τὰ 2/3 αὐτοῦ ἀποτελοῦνται

ται ἀπὸ ὑψηλάς περιοχάς), διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικὰς περιοχάς: α') εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δόποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιὰ ὅρη, κυρίως κρύσταλλικά (Σερβικὴ Μακεδονία, Παλαιὰ Σερβία), β') εἰς τὸ Πανονίκδν λεκανοπέδιον, γ') εἰς τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις, δ') εἰς τὰς Διναρικὰς "Αλπεις, καὶ ε') εἰς τὰς ἀκτάς.

α') **Περιοχὴ τῶν παλαιῶν ὁρέων** (Σερβικὴ Μακεδονία—Παλαιὰ Σερβία). 'Η περιοχὴ αὕτη, ἡ δόποια εἶναι συνέχεια τῆς Ἐλληνικῆς Μακεδονίας, εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας περιοχὰς τῆς Ἐλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀργότερον, ὅταν ἐσχηματίσθησαν αἱ Διναρικαὶ "Αλπεις καὶ τὰ Βαλκάνια, τὰ δόποια εἶναι νεώτερα ὅρη, τὸ ἔδαφος τῆς ύπεστη πολλὰς διαταραχάς. 'Εκ τῶν διαταραχῶν αὕτων τοῦ ἔδαφους τῆς ἐσχηματίσθησαν ρήγματα (δηλ. ἐπιμήκεις βαθεῖαι σχισμαὶ) καὶ τοπικαὶ καθιζήσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν λεκανοπεδίων (ὅπως εἰς τὴν Ἐλληνικὴν Μακεδονίαν), τῶν δὲ ρηγμάτων ὁ σχηματισμὸς κοιλάδων ('Αξιοῦ, Μοραύα, Νισσαύα, κ.ἄ.). Κατ' ἀρχὰς τὰ λεκανοπέδια μετέβληθησαν εἰς λίμνας, μερικαὶ τῶν δόποιων σώζονται ἀκόμη (Πρέσπα, Ἄχρις, Δοϊράνη), διότι τὰ εἰς αὐτὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν ρέοντα ὕδατα δὲν εὑρίσκον διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν λιμνῶν αὐτῶν ἀπειχράνθησαν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἴτε ύπεργείως, εἴτε ύπογείως εἰς παρακειμένους ποταμούς. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ παχύτατον στρῶμα προσχώσεων. Διὰ τοῦτο αἱ περιοχαὶ αὕται εἶναι σήμερον τὰ σπουδαιότερα κέντρα πληθυσμοῦ. 'Εκ τῶν λεκανοπεδίων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἔξης: Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν τοῦ Περλεπέ—Μοναστηρίου, (τὸ δόποιον εἶναι συνέχεια τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Φλωρίνης), τῆς Στρωμνίτσης, τοῦ Ἰστίπ, τῶν Σκοπίων καὶ τοῦ Τετόβου· εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν τοῦ Κοσσιφοπεδίου καὶ τῆς Νίσσης.

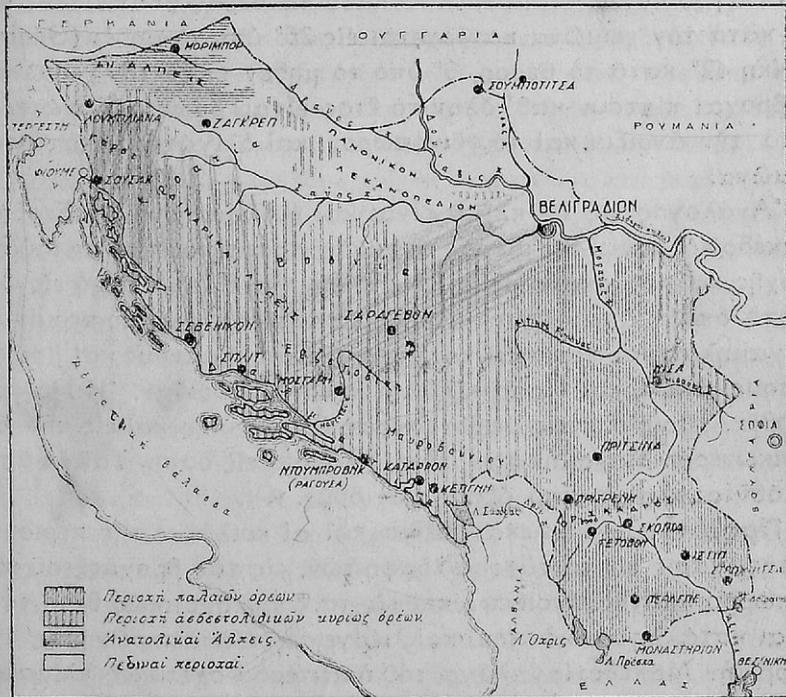
Τὰ ὅρη τῆς περιοχῆς αὕτης, λόγῳ τῶν πολλῶν τόπικῶν καθιζήσεων καὶ ρηγμάτων, τὰ δόποια ἔλαβον χώραν πρὸς δλας τὰς διευθύνσεις, εἶναι μᾶλλον ὁγκώδη. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ πρὸς Δ. τῆς κοιλάδος τοῦ Ἄξιοῦ κείμενα εἰ-

ναι συνέχεια τῶν ὄρέων τῆς Δυτ. Μακεδονίας καὶ τὰ πρὸς Α., συνέχεια τῶν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Τὰ ὑψηλότερα εύρισκονται εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν. Ταῦτα εἶναι δὲ Βόρας (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Καΐμακτσαλάν 2.550 μ. ἐπὶ τῶν Ἑλληνογιουγκοσλαβϊκῶν συνόρων) καὶ δὲ Σκάρδος (Σάρ Πλάνινα) εἰς τὴν Β. Δ. Μακεδονίαν (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Λιουμποτὲν 2.500 μ.). Οἱ Σλαβοὶ δινομάζουν τὰ ὄρη ταῦτα Πλάνινα δηλαδὴ ὄρος ή ὄρεινή βοσκή, διότι ἐκτός τῶν δασῶν υπάρχουν καὶ ἐκτεταμένοι βοσκότοπαι.

Τυπογραφία. — Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς του ιστορίας), συντελεῖ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ρεόντων ὕδατων. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον διασπορᾶς εἶναι τὸ ὄρος Σκάρδος. Τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ ρέοντα ὕδατα (δηλ. τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας) συλλέγουν οἱ ποταμοὶ Ἀξιός καὶ Στρυμών, οἱ ὁποῖοι χύνονται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλασγος (δὲ Στρυμών· συλλέγει μόνον τὰ ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Στρωμνίτσης). Τὰ πρὸς Β. ρέοντα ὕδατα (δηλ. τῆς Παλαιᾶς Σερβίας) συλλέγει δὲ ποταμὸς Μοραύας, δὲ ὁ ποτοῖς χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν κυρίως Μοραύαν καὶ τὸν δυτικὸν Μοραύαν. Σπουδαιότερος παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι ὁ Νισαύας, δὲ ὁ ποτοῖς πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμον. Τὰ πρὸς Δ. ρέοντα ὕδατα συλλέγει ὁ ποταμὸς Δρίν, δὲ ὁ ποτοῖς χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι πλωτοὶ (ἐκτός τοῦ Μοραύα εἰς μικρὰν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του ἀπόστασιν), προσφέρουν δύμας διὰ τῶν κοιλάδων τῶν σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας, καθόσον αὗται ἀποτελοῦν τὰς μόνας ὁδούς συγκοινωνίας εἰς τὴν ὄρεινήν αὐτὴν περιοχήν. Σπουδαιότεραι δὲν εἶναι αἱ κοιλάδες Ἀξιοῦ — Μοραύα, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν μόνην φυσικὴν ὁδὸν μεταξὺ Αἰγαίου Πελάγους καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ή κοιλάδας τοῦ Νισαύα, ή ὁποίᾳ συνδέει τὴν Βουλγαρίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Ἡ περιοχή, ή ὁποίᾳ ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἀξιοῦ, δηλαδὴ ή Σερβικὴ Μακεδονία, ἐπειδὴ

κείται νοτιώτερον καὶ εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πνεόντων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡπιώτερον. Τὸ θέρος εἶναι θαλερόν, ὁ χειμὼν δύμως εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ ὀφείλεται εἰς τοὺς συχνούς ψυχρούς ἀνέμους, οἱ δόποιοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὅρη τῆς πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (δηλ. εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὴν Κεντρικὴν Μα-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γιουγκοσλανίας.

κεδονίαν Βαρδάρην). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμεριγήν περίοδον, δπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ δόποιαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, δτι ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει ἔνα ἐνδιάμεσον τύπον κλίματος μεσογειακοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ο μεσογειακὸς χαρακτὴρ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ θερμά καὶ ξηρὰ θέρη τῆς καὶ τοὺς βροχερούς χειμῶνάς της, ὁ δὲ

ἡ πειρωτικός ἀπό τὴν μεγάλην διαφορὰν θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους καὶ ἀπό τὴν βραχύτητα τῶν ἐνδιαμέσων ἐποχῶν (ἀνοίξεως, φθινοπώρου). Ἡ περιοχή, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Μοραύα ποταμοῦ, δῆλος. Ἡ Παλαιὰ Σερβία, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον καὶ δὲν εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡ πειρωτικόν. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος φθάνει τοὺς 41° καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς 26° ὑπὸ τὸ μηδὲν (Θεσσαλονίκη 42° κατὰ τὸ θέρος, 9° ὑπὸ τὸ μηδὲν κατὰ τὸν χειμῶνα). Αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἶναι δύμως ἀφθονώτεραι κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ ὀλιγώτεραι κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἄναλογος μὲν τὸ κλῖμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Ἡ Σερβικὴ Μακεδονία λόγῳ τῆς μικρᾶς σχετικῶς ποσότητος τῆς πιπτούσης βροχῆς καὶ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς της εἶναι πτωχὴ εἰς δάση, τὰ δόποια ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς. Αἱ χαμηλότεραι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ θάμνους καὶ βοσκοτόπους, δπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. Ἡ Παλαιὰ Σερβία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς της καὶ εἰς τὴν κανονικωτέραν διανομήν των, εἶναι πλούσια εἰς δάση. Ταῦτα ἀποτελούνται κυρίως ἀπὸ ὁξιάς καὶ δρῦς. *

Προϊόντα.—Τὰ λεκανοπέδια καὶ αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των, εἰς τὰς βροχὰς τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοίξεως καὶ εἰς τὰ ἔηρά σχετικῶς θέρη των, εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, λόγῳ τοῦ ἡπιωτέρου σχετικῶς κλίματός της, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα ποικιλία καλλιέργειῶν. Καλλιεργοῦνται ἐκτὸς τῶν σιτηρῶν, ἄμπελοι, καπνός, βάμβαξ, σησάμιον, ὅρυζα, μορέαι, ὄπιον κ. ἢ. (δῆλος δπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν). Μεγάλην ἔκτασιν κατέχουν εἰς ὅλην αὐτῆν τὴν περιοχὴν καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα (κυρίως δαμασκηνέαι καὶ μηλέαι).

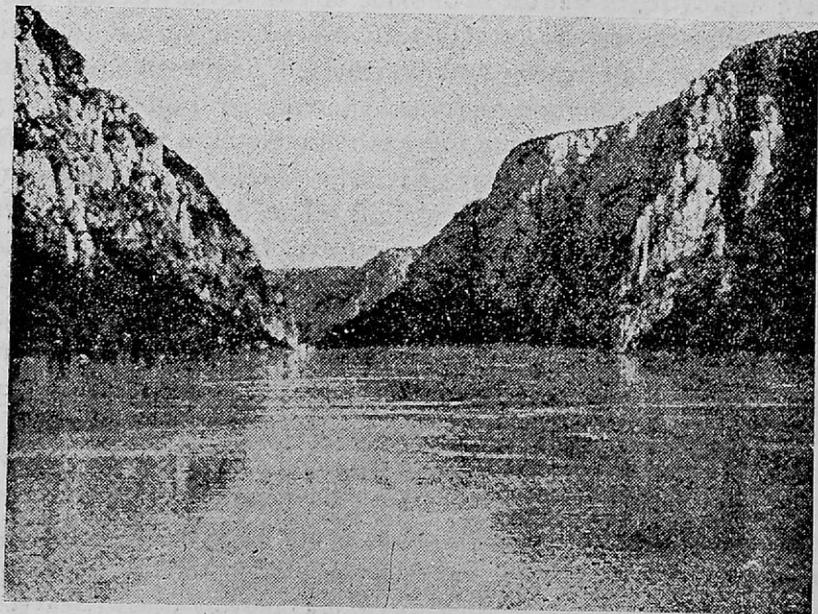
Μετὰ τὴν γεωργίαν τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν δρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικόν, μεγάλα ζῷα (βόες, ὕπποι, ὄνοι, ἵμιονοι) διὰ τὰς

γεωργικάς κυρίως ἀνάγκας, χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βαλανίδια τῶν δασῶν, καὶ πουλερικά, χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Σημαντικὴν ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν ἡ μεταξοσκωληκοτροφία, χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας, καὶ ἡ μελισσοκομία, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον κλῖμά της.

Πόλεις.—‘Η διαμόρφωσις τοῦ ἔδαφους εἰς πολλὰς λεκανοειδεῖς περιοχάς, αἱ δποῖαι δυσκόλως συγκοινωνοῦν μεταξύ τῶν, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς δμωνύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πόλεως εἰς ἔκαστον λεκανοπέδιον, ἡ δποῖα χρησιμεύει κυρίως ὡς ἀγροτική ἀγορά τῆς περιοχῆς της. ‘Η σπουδαιότης της ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ λεκανοπέδιου καὶ κυρίως ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν σπουδαιότεραι πόλεις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι αἱ ἔξης : Μοναστήριον (32.000 κ.), Περλεπές, Στρόμνιτσα, Γευγελή, ἐπὶ τῶν ἐλληνογιουγκοσλαβίκων συνόρων, Ιστίπ, Βελεσά, Σκόπια (68.500 κ.) καὶ Τέτοβον. Σπουδαιοτέρα δὲ τῶν εἶναι τὰ Σκόπια, χάρις εἰς τὸ εύρὺ λεκανοπέδιόν των καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν, καθόσον κεῖνται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον συναντοῦν τὴν διεθνῆ δόδων Θεσσαλονίκης—Βελιγραδίου αἱ ἐκ τοῦ Τετρόβου καὶ τοῦ Κοσσιφοπεδίου κατερχόμεναι δόδοι.

Εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν εἶναι ἡ Πριστίνη, ἡ Πριστίνα, ἡ Μιτροβίτσα, ἡ Νίσσα (35.000 κ.), ἡ δποῖα δφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς διακλαδώσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν δόδων (Βελιγραδίου—Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου—Σόφιας), καὶ τὸ Βελιγράδιον, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γιουγκοσλαβίκου Βασιλείου, κείμενον εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον δὲ Σαύδος ποταμὸς συναντᾷ τὸν Δούναβιν. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Γιουγκοσλαβίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον αἱ ἀπὸ Β. καὶ Δ. δόδοι συναντοῦν τὴν Βαλκανικὴν δόδων Μοραύα—Αξιοῦ, ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ο πληθυσμὸς του ἀπὸ 60.000 κ. κατὰ τὸ ἔτος 1890, ἀνῆλθεν εἰς 320.000 κατὰ τὸ ἔτος 1934.

β') Τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον (ή ὁνομασία του ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχαὶν ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Πανονίαν). Τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο, τὸ ὅποῖον ἔκτείνεται καὶ πέραν τῶν Γιουγκοσλαϊκῶν συνόρων (μεταξὺ Καρπαθίων καὶ Ἀνατολικῶν Ἀλπεων), ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἀρχικῶς εἶχε μετεβληθῆ ἐις μίαν μεγάλην λίμνην (ὅπως

Σιδηραῖ πύλαι τοῦ Δουνάβεως κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν συνόρων Γιουγκοσλανίας κοινῇ Ρουμανίᾳ.

ἡ Θεσσαλία), τῆς ὅποίας τὰ πλεονάζοντα ὄδατα ἔχύνοντο εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ χαμηλοτέρου αὐχένος τῶν νοτίων Καρπαθίων. Με τὸν καιρὸν ὁ αὐχήν, λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν ὅποιαν ὑφίστατο, μετεβλήθη εἰς κοιλάδα (ὅπως ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν). Διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς κοιλάδος διωχθετύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν δλα σχεδὸν τὰ ὄδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης, ἡ ὅποία μετεβλήθη οὕτως εἰς ἔηράν. Τὴν στενὴν

αύτην κοιλάδα, ή δποία όνομάζεται «Σιδηραῖ Πύλαι»⁽¹⁾ άκολουθεῖ σήμερον δ Δούναβις ποταμός, δ όποιος εἶναι δ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εύρωπης μετὰ τὸν Βόλγαν. Οἱ σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι δ Σαῦος, δ όποιος ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ βόρειον ὅριον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, δ Δραῦος καὶ δ Τίσας. Οἱ δύο πρῶτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς 'Ανατολικὰς "Αλπεις, δ δὲ τρίτος ἀπὸ τὰ Καρπάθια. "Ολοι οἱ ποταμοὶ αὗτοὶ εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλα ποταμόπλοια.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδατων. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλεται ἀπὸ ὅρη, τὰ όποια ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων. 'Η περιοχὴ αὕτη, λόγῳ τοῦ εύφορου ἔδαφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος τῆς, παράγει κυρίως σιτηρὰ (σῖτον, ἀραβόσιτον). Εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαυΐας. Εἰς τὰς πλαγιὰς μερικῶν λόφων, οἱ δποῖοι ύψοινται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καλλιεργοῦνται κυρίως ἄμπελοι καὶ δπωροφόρα δένδρα, ἰδίως δαμασκηνέαι, καθόσον αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ παγετούς, δπως ἡ πεδιάς. 'Ανεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηγοροφία (μικρῶν καὶ μεγάλων ζῷων, καθὼς καὶ τῶν πουλερικῶν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς περιοχῆς αὕτης εἶναι τὸ Ζάγκρεμπ (πρώην "Αγκραμ, 185.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ δευτέρα πόλις τῆς Γιουγκοσλαυΐας. Εἶναι σπουδαιῶν ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν· κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον συναντῶνται δύο περιοχαὶ μὲ διαφορετικὰ προτόντα (πεδιάς καὶ 'Ανατολικαὶ "Αλπεις) καὶ ἐπὶ τῆς ὁδού

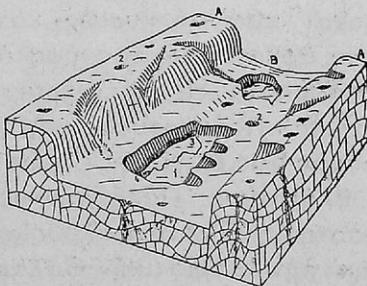
(1) Τὸ μῆκος τῆς κοιλάδος ύπερβαίνει τὰ 100 χμ., τὸ δὲ πλάτος εἰς μερικὰ σημεῖα περιορίζεται εἰς 110 μ. περίπου. Λόγῳ τῆς στενότητος αὕτης τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἀποκτᾷ ύπερβολικὴν ταχύτητα καὶ μέγα βάθος. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν διὰ νὰ καταστήσουν πλωτὸν τὸ τμῆμα αὕτη τοῦ Δουνάβεως, τὸ δποῖον ὅμως ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως εἶναι θαυμάσιον.

Φιοῦμε — Βουδαπέστης. 'Η Σουμπότισσα (100.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγροτικὴ ἀγορὰ τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον εἶναι κέντρον σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. 'Αξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ τὸ Νόδι—Σάντ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

γ') **Ανατολικαὶ ἢ Σλοβενικαὶ "Αλπεις.** Αὗται ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικῶτερον τμῆμα τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν "Αλπεων μὲν ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὸ Τρίγκλασ (2.864 μ.). Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν αὐτῶν, αἱ ὄποιαι δύον προχωροῦν πρὸς Α., τόσον ἀπομακρύνεται ἡ μία τῆς ἄλλης, περικλείονται χαμηλαὶ περιοχαί, ὁφειλόμεναι εἰς τοπικὰς καθηκόσεις τοῦ ἔδαφους. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν χαμηλῶν αὐτῶν περιοχῶν εἶναι τοῦ Μάριμπορ καὶ τῆς Λουμπλιάνας. Τὸ ἔδαφος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι εὔφορον, τὸ δὲ κλῖμα ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ δασικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰς τὰς ὁρεινάς. Σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Λιουπλιάνα (60.000 κ.) ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν δδῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Βιέννην.

δ') **Διναρικαὶ "Αλπεις.** 'Η ὁρεινὴ αὐτὴ ζώνη, ἡ ὄποια εἶναι συνέχεια τῶν Ἀνατολικῶν "Αλπεων, διασχίζει λοξῶς τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς Λιουπλιάνας μέχρι τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων. 'Αποτελεῖται ἀπὸ παραλλήλους ὁροσειρᾶς ἐξ ἀσβεστολιθικῶν κυρίως πετρωμάτων, αἱ ὄποιαι διευθύνονται ἀπὸ Β.Δ. πρὸς Ν.Α. Αὗται κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν πλευράν τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὴν τοῦ Σαύου ὁμαλῶς, συναντῶσαι οὕτως ἀνεπαισθήτως τὸ εύρυ Πανονικὸν λεκανοπέδιον. 'Η ύψηλοτέρα κορυφὴ τῶν εὑρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μαυροβουνίου (ὅρος Ντορμίτωρ 2.528 μ.). Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν περικλείονται ὑψηλὰ ὁροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, παρουσιάζει χαρακτηριστικὴν μορφήν. Τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα ἔχουν τὴν ἴδιοτητα νὰ διασχίζωνται πρὸς δλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ σχισμὰς συνήθως ἀοράτους διὰ γυμνοῦ δόφθαλμοῦ, δφειλομένας εἰς τὰς πιέσεις, τὰς ὄποιας ὑπέστησαν

κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν εἰς δροσειράς. Ἐπίσης ἔχουν τὴν ίδιότητα νὰ διαλύωνται ἐντὸς τοῦ ὅδατος, ὅπως ἐν τεμάχιον ζακχάρεως (εἰς μεγαλύτερον βεβαίως χρονικὸν διάστημα). Τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δποῖον πίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκολουθεῖ τὰς σχισμὰς καὶ ἐπειδὴ διαλύει τὴν ἀσβεστον, τὰς μεγαλώνει εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν σχισμῶν ὑπογείως σχηματίζονται σπήλαια, τῶν δποίων συχνά ἡ δροφὴ καταβυθίζεται. Οὕτω σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κοιλώματα ἐν εἴδει χωνίου, τὰ δποῖα λέγονται ντολίνα. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ντολινῶν σχηματίζονται λεκανοπέδια, τὰ δποῖα εἶναι κλειστὰ πρὸς ὄλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ δποῖα λέγονται πολιέ. Τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δποῖον πίπτει εἰς τὰς ντολίνας καὶ τὰ πολιέ, διοχετεύεται εἰς παρακειμένους ποταμοὺς ἡ εἰς τὴν θάλασσαν δι' ὑπογείων δχετῶν, οἱ δποῖοι, ως γνωστόν, ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶναι ἀφθονωτέρα, δὲν προλαμβάνει νὰ διοχετεύῃ ἐξ ὀλοκλήρου καὶ οὕτω τὰ κοιλώματα αὐτὰ μεταβάλλονται ἐν ὅλῳ ἡ ἐν μέρει εἰς λίμνας (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τριπόλεως). Μόνον εἰς τὰ πολιέ σχηματίζεται λεπτὸν στρῶμα καλλιεργησίμου γῆς, κυρίως ἀργιλῶδες, τὸ δποῖον εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τῆς διαλύσεως τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, καθόσον ταῦτα περιέχουν καὶ ἄλλας οὖσίας μὴ διαλυομένας εἰς τὸ ὅδωρ. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀσβεστολιθικοῦ τείχους, τὸ δποῖον περιβάλλει τὰ πολιέ, συνήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαὶ (κεφαλόβρυσα), διὰ τῶν δποίων ἐξέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους, τὴν δποίαν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ

Ἡ μορφὴ τοῦ Κάρστ τῆς Γιουγκοσλαυΐας. (1 Πολιέ. 2 ντολίναι. 3 πηγαί. 4 καταβόθραι).

ήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαὶ (κεφαλόβρυσα), διὰ τῶν δποίων ἐξέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους, τὴν δποίαν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ

Κάρστ, είναι δὲ τόσον χαρακτηριστική, ώστε οἱ γεωγράφοι καὶ οἱ γεωλόγοι ὄνομάζουν τὴν τοιούτου εἴδους μορφὴν καὶ ρ-στειον μορφήν.

Ποταμοί. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὀρεινὴν ζώνην τὰ ρέοντα ὅδατα είναι ἀραιά καὶ ἔξαφανίζονται κατὰ τὴν διαδρομήν των εἰς ὑπογείους καταβόθρας, αἱ ὁποῖαι είναι συχναὶ εἰς τὰ ἀσβεστολιθικὰ ἐδάφη. Εἰς τὴν ὀρεινὴν ζώνην τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως εἰς τὴν Βοσνίαν τὰ ρέοντα ὅδατα είναι ἄφθονα χάρις εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων μετὰ κρυσταλλικῶν, τὰ ὁποῖα δὲν διαπερῶνται καὶ δὲν διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὅδατος. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ὅδατων τῶν Διναρικῶν "Ἀλπεων, λόγῳ τῆς ὁμαλῆς κλίσεώς των πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, συλλέγονται εἰς τὸν Σαῦνον ποταμὸν διὰ τῶν παραποτάμων του Κούπα, Οῦνα, Βέρμπα, Βόσνα, Ντρίνα, οἱ ὁποῖοι ρέουν ἐντὸς στενῶν καὶ παραλλήλων κοιλαδῶν.

Κλῖμα. Τὸ κλῖμα τῶν ὁροπεδίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς είναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλονται ἀπὸ ὁροσειράς, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ είναι ἄφθονοι εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς, καθόσον αὗται είναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικοὺς ἀνέμους. Ἡ ὅπισθεν τοῦ Καττάρου ὀρεινὴ περιοχὴ δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ ὅλην τὴν Εύρωπην (4,64 μ. ἑτησίων).

Βλάστησις. Παρὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν βροχῶν ἡ βλάστησις δὲν είναι πλουσία εἰς δλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὀρεινὴν ζώνην ἡ βλάστησις είναι πτωχή, δπως καὶ τὰ ρέοντα ὅδατα, διότι τὰ ἀσβεστολιθικὰ πετρωμάτα διαπερῶνται εὐκόλως ἀπὸ τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς καὶ συνεπῶς δὲν διατηροῦν ἀρκετὴν ύγρασίαν, ἡ δποία είναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. "Ολως διαφορετικὴν ὅψιν παρουσιάζει ἡ ὀρεινὴ ζώνη τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως ἡ Βοσνία, ἡ ὁποία χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ύγρασίαν, είναι πλουσία εἰς δάση, δπως είναι πλουσία καὶ εἰς ρέοντα ὅδατα. Ἡ Βοσνία είναι ἡ πρώτη δασοφόρος περιοχὴ τῆς Γιου-

κοσλαυΐας (τὰ 2/3 περίπου τῆς ἐπιφανείας της καλύπτονται
άπό δάση).

Προϊόντα, κάτοικοι. Οι κυριώτεροι πόροι τῆς περιοχῆς είναι αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν εἰς τὰ ὄροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, ἢ κτηνοτροφία (Ιδίως τῶν χοιρῶν χάρις εἰς τὰ πολλὰ βαλανιδοφόρα δάση) καὶ ἡ ψυλοτομία εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχάς.

Γενικῶς ἡ περιοχὴ αὕτη είναι ἀραιῶς κατωκημένη, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος είναι ὁρεινὸν καὶ αἱ παράλληλοι ὄροσειραι δυσχεραίνουν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις είναι εἰς τὴν Βοσνίαν τὸ ἴστορικὸν Σεράγεβον (78.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς του καὶ τὴν καλήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς δούσης, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὸν λιμένα τῆς Ἀδριατικῆς Ντουμπρόβνικ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὴν Ἐρζεγοβίνην είναι ἡ Μοστάρη (20.300 κ.) καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ Κετίγην (6.300 κ.). Ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἐρζεγοβίνη, ἐπειδὴ ἐπὶ πολλὰ ἔιη κατείχοντο ὑπό τῶν Τούρκων, κατοικοῦνται κυρίως ἀπό ἔξισλαμισθέντας Σλαύους καὶ Μωαμεθανούς.

ε') Αἱ ἀκταί. Αἱ ἀκταὶ τῆς Γιουγκοσλαυΐας είναι στεναί, διότι δὲν χύνονται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, ὥστε μὲ τὰ χώματα καὶ τὰ ἄλλα ύλικά, τὰ ὅποια παρασύρουν, νὰ αὐξήσουν τὴν ἔκτασιν τῆς ξηρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ὁρεινὴ ζώνη, ἡ ὁποίᾳ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, τὰ ὅποια, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, διαπερῶνται εὔκολως ὑπὸ τοῦ ὅδατος τῆς βροχῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν σχισμῶν των. Οὕτω δὲν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πίπτοντος ὅδατος κυκλοφορεῖ ὑπογείως. Σπουδαιοτέρα πεδινὴ περιοχὴ είναι ἡ κοιλάδας τοῦ ποταμοῦ Ναρέντα. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίου αὐτῆς ζώνης, ἡ ὁποίᾳ λέγεται Δαλματία, ἐκτείνονται πολλαὶ νῆσοι (600 περίπου, ἐκ τῶν δύοις 60 μεγάλαι). Αὗται είναι υπολείμματα τῶν δυτικωτέρων ὄροσειρῶν τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δύοις κατεποντίσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν (ὅπως αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους).

‘Η περιοχή αύτη, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει τὸ ἡπιώτερον κλῖμα ἀπὸ δλας τὰς περιοχὰς τῆς Γιουγκοσλαυΐας. “Ολαι δῶμας αἱ ἀκταὶ δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλῖμα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἔνα τοπικὸν ἀνεμον, τὸν Μπόρα (ἀνάλογον μὲ τὸν Βαρδάρην τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας), ὁ δόποῖος τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχρός, καθόσον πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνά τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Διναρικῶν ”Αλπεων πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν. Αἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ Καττάρου ἀκταὶ, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, ἔχουν κλῖμα δύμοιον μὲ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (χειμῶν ἥπιος, διακοπτόμενος ἀπὸ ἀποτόμους πτώσεις τῆς Θερμοκρασίας). Αἱ πρὸς Ν. τοῦ Καττάρου ἀκταὶ, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι, ἔχουν κλῖμα καθαρῶς μεσογειακόν. Χάρις εἰς τὸν ἥπιον γενικῶς χειμῶνά των αἱ ἀκταὶ καὶ αἱ νῆσοι παράγουν ποικίλα προϊόντα. Πολὺ εύδοκιμοῦν αἱ ἄμπελοι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ λοιπὰ ὄπωροφόρα δένδρα, τὰ λαχανικά, κυρίως δὲ αἱ ἐλαῖαι, αἱ δόποιαι εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν δένδρον τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος. Εἰς τὰς πρὸς Β. τοῦ Καττάρου ἀκτὰς αἱ ἐλαῖαι καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δόποιαι δὲν εἶναι ἀμέσως ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα.

Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ καλλιεργητίμου ἐδάφους, ἀνέκαθεν μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἡ Θάλασσα. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ναυτιλίαν, πολλαὶ δὲ μικραὶ πόλεις εἶναι παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν. ’Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἰναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ Σούσακ (16.000 κ.), παρὰ τὸ Φιούμε, ἡ Ζάρα, ἡ δόποια ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ Σεβενίκον (37.000 κ.) τὸ Σπλίτ (Σπαλάτον 44.000 κ.), τὸ Ντουμπρόθνικ (Ραγούσα 19.000 κ.) καὶ τὸ Κάτταρον (5.000 κ.).

Αἱ πόλεις αὗται, ἀν καὶ εύρισκονται εἰς τοὺς μυχούς ἀσφαλεστάτων κόλπων, δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι τὸ τεῖχος τῶν Διναρικῶν ”Αλπεων ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέρων ἐπικοινωνίαν των μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ. — α') Οἱ κάτοικοι.

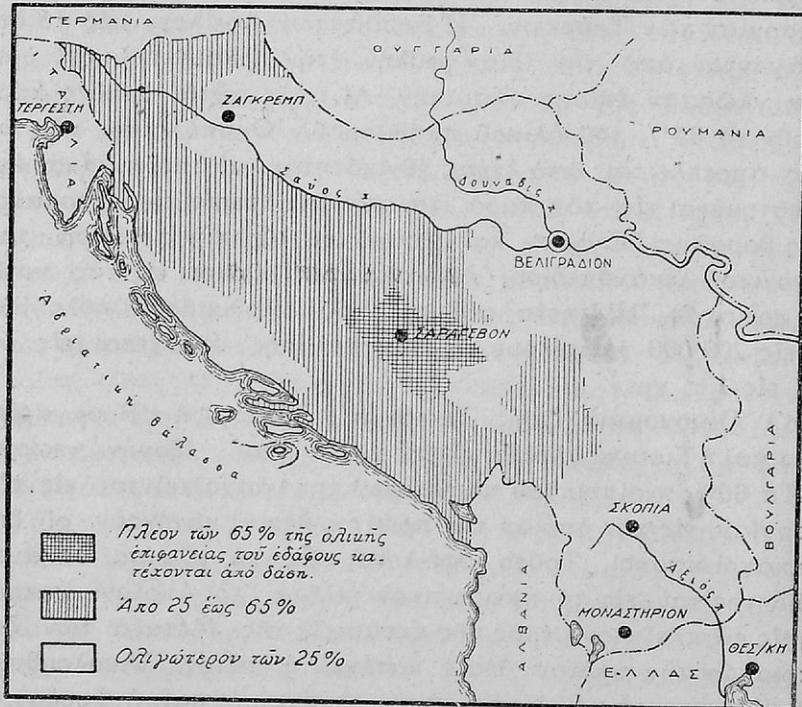
Τὸ Βασίλειον τῆς Γιουγκοσλαυΐας κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ

τρεῖς διμάδας Σλαύων: Τοὺς Σέρβους, τοὺς Κροάτας, καὶ τοὺς Σλοβένους. Ἡ διαιρεσίς αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν θρησκείαν (οἱ πρῶτοι εἶναι Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ ἄλλοι Καθολικοί) καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς των ἐξελίξεως. Οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν πολιτισμένου λαοῦ, τοῦ Αύστριακοῦ. Οἱ Σέρβοι ύστεροι, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων. Ἡ ἐνωσίς των ὁφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν ἴδιαν φυλὴν (τὴν Σλαυϊκὴν) καὶ διμιλοῦν γλῶσσαν ἐπίσης σλαυϊκήν. Αἱ τρεῖς αὗται διμάδες ἀποτελοῦν τὰ 85 %, τοῦ δόλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ύπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας ἔθνικότητας, αἱ δοποῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα περιοχάς. Γερμανοὶ πρὸς βορρᾶν, Οὐγγροὶ καὶ Ρουμάνοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, Ἀλβανοὶ καὶ Τούρκοι εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ ἐτησία αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 200.000 κατοίκους, ἡ δὲ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 56 κατ. εἰς 1 τ. χμ.

β') Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία. "Οπως ἡ Βουλγαρία, οὕτω καὶ ἡ Γιουγκοσλαυία εἶναι χώρα κατ'" ἔξοχὴν γεωργική. Τὰ 80% περίπου τοῦ πληθυσμοῦ της ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν δοποῖαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποί. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰ εὔφορα λεκανοπέδια της καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα, τὸ δοποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεως της. Μεταξὺ τῶν δημητριακῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ἀκολουθοῦν δὲ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις καὶ ἡ ὅρυζα, ἡ δοποία καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικά, ζωοτροφικά προϊόντα, ἄμπελοι, βιομηχανικά φυτὰ (κάνναβις, ζυθόχορτον, καπνός, ζακχαρούχα τεῦτλα, ὅπιον, κ. ἄ.) καὶ δόπωροφόρα δένδρα, μεταξὺ τῶν δοποῖων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ δαμασκηνέα (40.000.000 περίπου δένδρα εἰς δόλσκληρον τὴν χώραν) καὶ τὴν δευτέραν ἡ μηλέα. Εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν ἡ δαμασκηνέα καλλιεργεῖται δπως καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δαμασκήνων χρη-

οιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν οἰνοπνευματώδους ποτοῦ (τακτίλα) καὶ τὸ τέταρτον περίπου ἔξαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Κτηνοτροφία. Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῆς Γιουγκοσλαυΐας καὶ τὰ βαλανιδοφόρα δάση της. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ αιγοπρόβατα, ἀκολουθοῦν οἱ βόες καὶ αἱ ἄγε-

Χάρτης τῶν δασῶν τῆς Γιουγκοσλαυΐας.

λάδες, οἱ χοῖροι, οἱ ἵπποι, οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ πουλερικὰ χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν.

Φυσικὸς πλοῦτος. α') Δασοί. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, λόγῳ τοῦ δρεινοῦ ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔδαφους τῆς καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν της, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἀπό δασικῆς ἀπόψεως μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς. Τὰ 30% περίπου τοῦ ἔδα-

φους της κατέχονται ἀπὸ δάση. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ δέξιαι. Ἀκολουθοῦν αἱ δρύες καὶ τὰ κωνοφόρα. Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ περιοχαὶ εἰναι ἡ Βοσία, ἡ Παλαιὰ Σερβία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις.

β') Ὁρυκτά. Πλουσία εἶναι ἐπίσης ἡ Γιουγκοσλαυΐα καὶ εἰς δρυκτά. Μεταξὺ αὐτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαι-άνθρακες, οἵ δόποιοι εύρισκοντοι εἰς δλας τὰς περιοχάς, ἰδι-ως δμως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δραύου ποταμοῦ. Ἀκολου-θοῦν κατόπιν τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου (τὰ σπουδαιότερα εύρισκονται εἰς τὴν Βοσίαν), τοῦ χαλκοῦ (εἰς τὴν περιοχὴν ἴδιως τῆς λίμνης Ἀχρίδος), τοῦ χρωμάτου (εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σκοπίων), τοῦ μαγγανίου, τοῦ μολύβδου, τοῦ βωξίτου (εἰς δλας σχεδόν τὰς ὄρεινάς περιοχάς). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δρυκτοῦ πλούτου συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ τῆς ἐλλειψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Λευκός ἢ νθραξ. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα χάρις εἰς τοὺς πολλούς ποταμούς της, οἱ δόποιοι διφείλονται εἰς τὴν πτώσιγ ἀφθόνων βροχῶν καὶ χιόνων καὶ εἰς τοὺς πολλούς της κα-ταρράκτας, οἵ δόποιοι εἶναι συνέπεια τῆς μορφῆς τοῦ ἔδα-φους της, εἶναι πλουσία εἰς λευκόν ἀνθρακα. Αἱ σπουδαιό-τεραι ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ύδραυλι-κῶν δυνάμεων εύρισκονται ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Σετίνα παρὰ τὸ Σπλίτ καὶ ἐπὶ τοῦ Δραύου παρὰ τὸ Μα-ριμπόρ.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀσχο-λεῖται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔγχωριών προϊόν-των. Χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της τὴν πρώτην θέσιν κατέ-χει ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῆς δόπιας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν Βοσίαν, τὴν Σλοβενίαν καὶ τὴν Κροατίαν. Ἐμπορικόν της κέντρον εἶναι τὸ Ζάγκρεμπ. Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα (ἄλευρον, ζυμαρικά, ζάκχαριν, κονσέρβας, οἰνοπνευματώδη ποτά, κτλ.) καὶ τὴν τρίτην θέσιν ἡ βιομηχανία ἔξαγωγῆς δρυκτῶν καὶ ἡ με-ταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ δρυκτά της. Ἀκολουθοῦν κατόπιν αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων, χημικῶν προϊόντων, οἱ-

κοδομησίμων ύλῶν, δερμάτων κ. ἄ. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα είναι τὰ ἔξης: Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ, Λουμπλιάνα, Νόβι-Σάντ, Μαριμπόρ καὶ Ζεμέν παρὰ τὸ Βελιγράδιον, χάρις εἰς τοὺς καταρράκτας ὅδατος καὶ τὰ πλησίον εύφρισκόμενα γαιανθρακωρυχεῖα, τὰ δποῖα προμηθεύουν τὴν κινητήριον δύναμιν, εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῶν περιοχῶν τῶν.

Συγκοινωνία. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ δποῖαι χωρίζονται μεταξύ τῶν δι’ ύψηλῶν ὁροσειρῶν (Πανονικὸν λεκανοπέδιον, Ἀνατολικοὶ Ἀλπεις, Διναρικαὶ Ἀλπεις, Ἀκταί, λεκανοπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ), δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 9.000 χμ. περίπου. Αἱ σπουδαιότεραι γραμμαὶ είναι ἡ διεθνὴς γραμμὴ Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον—Ζάγκρεμπ—Λιουμπλιάνα καὶ αἱ γραμμαὶ, αἱ δποῖαι συνδέουν τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς μὲ τὴν ἀνωτέρω γραμμὴν (Κάτταρον — Ντουμπρόβνικ μέσῳ Σεραγέβου καὶ Σπλίτ, Σέβενικ καὶ Σούσακ). Τὸ μῆκος τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 39.000 χμ., ἐκ τῶν δποίων 19.000 εὑρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν αὐτοκινητικὴν συγκοινωνίαν. Χάρις εἰς τοὺς πλωτούς ποταμούς της είναι ἀνεπτυγμένη ἡ ποταμοπλοΐα. Τὸ δλικὸν μῆκος τῶν πλωτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 χμ. Τὸ Βελιγράδιον είναι σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Αἱ κυριώτεραι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ είναι: Βελιγράδιον—Σκόπια—Θεσσαλονίκη· Βελιγράδιον—Ζάγκρεμπ—Βιέννη· Ζάγκρεμπ—Λιουμπλιάνα καὶ Λιουμπλιάνα—Σούσακ.

Ἐμπόριον. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χώρα μὲ πλούσια δάση καὶ μὲ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικὰ καὶ ὁρυκτά προϊόντα, ἔδιαγει κυρίως: δασικὰ προϊόντα (ἰδίως ξυλείαν οἰκοδομῶν), σιτηρά (ἰδίως ἀραβόσιτον καὶ σῖτον) διώρασις, χοίρους, ἀκατέργαστα ὁρυκτά (ἰδίως χαλκοῦ) καὶ τοιμέντα. Μεταξὺ τῶν εἰσαγωγῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικὰ εἴδη, καθόσον δὲν ἔχει ἀναπτύξει δλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ταῦτα είναι: βαμβακερὰ καὶ μάλλινα ύφασματα, μηχαναὶ παν-

τὸς εἰδους, πετρέλαιον, βενζίνη κτλ. Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀκολουθεῖ τρεῖς κυρίως ὁδούς. Ἡ σπουδαιοτέρα ἔξ αὐτῶν εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, αἱ ὅποιαι διευθύνονται πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς ἡ Γιουγκοσλαυΐα ἀποστέλλει εἰς τὰς βιομηχανικὰς ταύτας χώρας τὰ γεωργικὰ προϊόντα τὸν Πανονικὸν λεκανοπεδίου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα δέχεται βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἡ δευτέρα ὁδός εἶναι ἡ ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, διὰ τῆς ὅποιας ἔξαγονται κυρίως ξυλεία καὶ τοι-

Ἐξαγωγή

Εἰδαγωγή

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαυΐας.

Ἄνω: 1 Ξυλεία οἰκοδομῶν. 2 Σίτος. 3 Χοῖροι. 4 Μεταλλεύματα χαλκοῦ ἀκατέργαστα. 5 Κρέας νωπόν. 6 Ὁπῶραι. 7 Κάνναβις. 8 Δοιπά εἰδη. **Κάτω:** 1 Υφάσματα καὶ εἴδη ὑφασμάτων. 2 Σίδηρος καὶ εἴδη σιδήρου. 3 Μηχαναί. 4 Δοιπά εἰδη.

μέντα. Ἡ τρίτη ὁδός εἶναι ἡ ἀκολουθοῦσα τὰς κοιλάδας Μοραύα—Βαρδάρη καὶ ἡ ὅποια καταλήγει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἡ χώρα μας ἔχει παραχωρήσει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυΐαν ἐλευθέραν ζώνην. Αὕτη ἔξυπηρετεῖ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἐκ τῆς Γιουγκοσλαυΐας κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (ζῷα, τυρόν, βιούτυρον, αὐγά), σιτηρά (σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν), χορτονυμάς, ξυλείαν.κ.ἄ., ἔξαγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ἔηρά, ἔλαιας, πυρηνέλαιον, κολοφώνιον, βάμβακα, νήματα βαμ-

βακερά κ. ἄ. 'Η ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ἀξίας τῶν ἔξαγωγῶν μας εἰς τὴν Γιουγκοσλαվίαν.

Δ'. ΑΛΒΑΝΙΑ

Ιστορική ἀνασκόπησις.—Οἱ Ἀλβινοί (Σκιπετάροι) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦν τούς ἀρχαιοτέρους λαούς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. "Οταν οἱ Τούρκοι ἐπέδραμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην ύπεταξαν μεταξὺ τῶν ἀλλών χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἔξισλάμισαν μέγα μέρος τῶν κατοίκων της. Μετὰ τούς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, ὅποτε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κατελήφθη ύπο τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Ἀλβανία ἀπετέλεσεν ἐλεύθερον Κράτος, εἰς τὸ δόπον παρεχωρήθη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος "Ηπειρος. 'Απὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1939 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα αὕτη δὲν ἦτο ἀνεξάρτητον Κράτος. 'Ο βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἦτο καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας, τὰ ἔξωτερικὰ δὲ συμφέροντα αὐτῆς ἐπροστατεύοντο ύπο τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους. 'Η ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 27.500 τ. χμ. ὁ δὲ πληθυσμός της εἰς 1.000 000 κ.

"Ορια.—'Η Ἀλβανία πρὸς τὰ Β. Α. συνορεύει μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς τὰ Ν. Α. μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ύπο τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. 'Εξ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν μόνον ἡ Ἀλβανία κατέχει κάπως ἀπόκεντρον θέσιν, καθόσον κείται μακράν τῶν μεγάλων κατὰ ξηράν διεθνῶν ὁδῶν, αἱ δοτῖαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

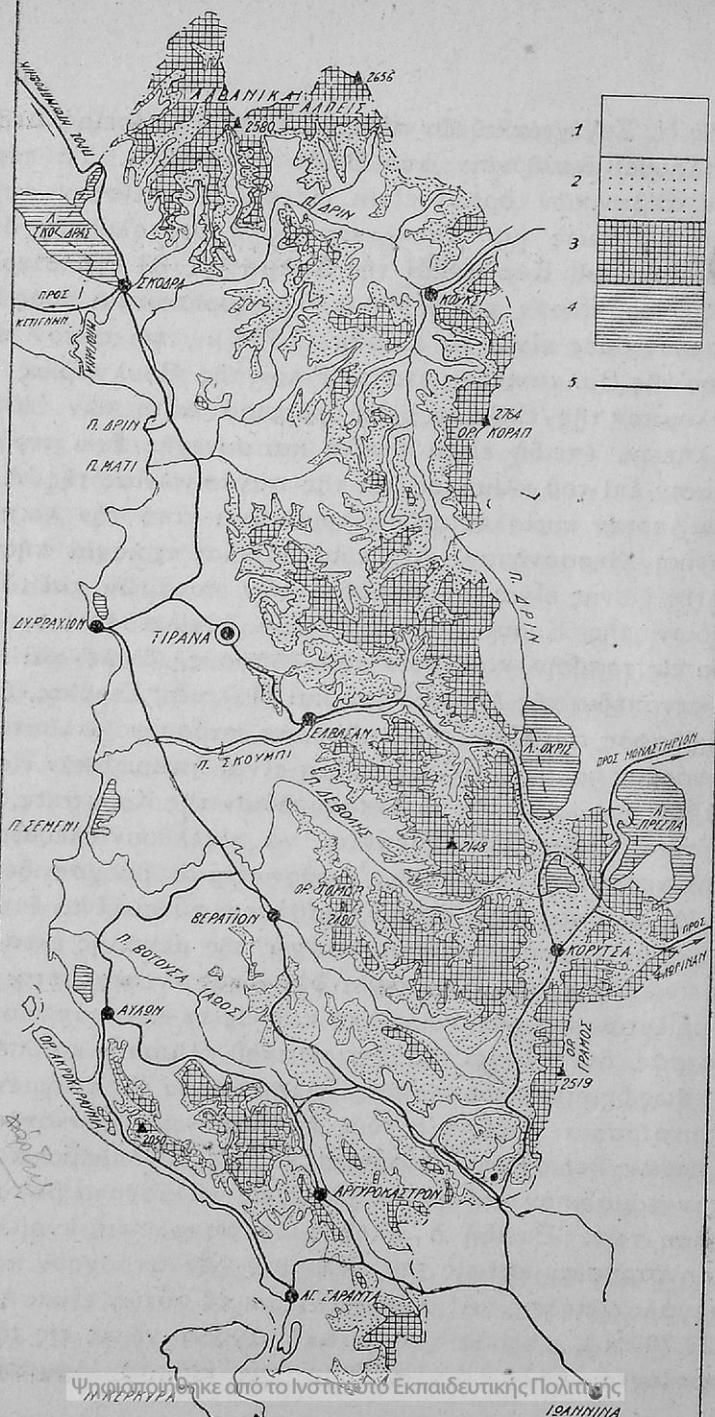
Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: 'Απὸ τὰς Ἀλβινικὰς "Αλπεις καὶ ἀπὸ τὰς Παραλίους πεδιάδας.

α) Ἀλβινικαὶ "Αλπεις. Αὗται εἶναι συνέχεια τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, χωρὶς δῆμως νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ίδιαν διεύθυνσιν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκόδρας αἱ Ἀλβινικαὶ "Αλπεις ἀλλάσσουν κατεύθυνσιν καὶ διεμύνουν τὰ μέλλοντα ἀπὸ Β.

πρόδες Ν. Συνέχεια αύτών πρόδες Ν. είναι ή δροσειρά Δεβόλη καὶ ἀκολουθεῖ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. Δ. πρόδες Ν. Α. Τὰ πετρώματα τῶν ἀλβανικῶν ὁρέων είναι ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσβεστολιθικά, ὅπως τῆς περιοχῆς τοῦ Κάρστ καὶ τῆς Δαλματίας. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰς 2 500 μ. καὶ εὑρίσκονται πρόδες Β. 'Υψηλότερον ὄρος είναι τὸ Κοράπ (2 754 μ., τὸ τρίτον εἰς ὅψις ὄρος τῆς Βαλκανικῆς μετὰ τὸ Ρίλον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν "Ολυμπὸν τῆς Ἑλλάδος). 'Η δροσειρά αὕτη τῶν 'Αλβανικῶν 'Αλπεων, ἐπειδὴ είναι ὑψηλὴ καὶ συνεχής, ἔχει μεγάλην ἐπιδρασιν ἐπὶ τοῦ κλιματος καὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς 'Αλβανίας, τὴν δοποίαν κυριολεκτικῶς ἀπομονώνει ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς ὁρεινῆς αὐτῆς ζώνης είναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, τὸ δοποῖον ὀφείλει τὸν σχηματισμόν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Μακεδονίας καὶ Παλαιάς Σερβίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἐδαφός του είναι πολὺ εὔφορον, καθόσον καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Τὸ κλῖμα είναι ἡπειρωτικὸν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ ίδιως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, διότι θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εισέλθουν ἐλευθέρως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. 'Αφθονωτέρας βροχᾶς δέχονται αἱ Ν. Δ. πλαγιαὶ τῶν ὁρέων, καθόσον αὗται είναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν ἡ γεωργία δὲν είναι ἀνεπτυγμένη. Αὕτη περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, ὅπου λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλιματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Περισσότερον ἀνεπτυγμένη είναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἔκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται κυρίως αἴγοι πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βαλανιδοφόρα θάση των. 'Επειδὴ ὁ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι ἔξι αὐτῶν είναι ἡ Κορυτσά (22.700 κ.), σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορά χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τοῦ λεκανοπέδιου της καὶ τὸ 'Αργυρόκαστρον

(1 "Υψος 0 — 500 μ., 2 "Υψος 500 — 1000 μ., 3 "Υψος άνω των 1000 μ., 4 Δίμανι, 5 "Αιματηται οδοι").

Φυσικός χάρτης της Αλβανίας.

(10.800 κ.), τὸ κέντρον τῆς Βορείου Ἡπείρου, ὅπου πλεονάζει ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμός.

β) Παράλιοι πεδιάδες. Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταὶ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δαλματικάς, ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὔρειας πεδιάδας, σὶ δοῦται ὁφείλονται εἰς τὴν διαφορετικὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων τῶν ὄροσειρῶν των. Ἐπὶ τῶν ἀλβανικῶν ὄρέων, ἐπειδὴ τὰ πετρώματά των περιέχουν ἀρκετὴν ποσότητα ἀργίλου, τὰ ρέοντα ὕδατα εἶναι ἀφθονώτατα. Ταῦτα κατερχόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν, μεταφέρουν καὶ διάφορα ψυλικά, τὰ δοῦται ἀποτιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυθμένος μεταβάλλουν μὲ τὸν καιρὸν τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰς Ἑηράν. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν εὔρειαι παρὰ τὰ παράλια ἀλβανικαὶ πεδιάδες (ὅπως αἱ πεδιάδες τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου). Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταὶ διαφέρουν ἐπίσης ἀπὸ τὰς δαλματικάς, καθόσον στεροῦνται σχεδὸν νήσων. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰς ἀφθόνους προσχώσεις τῶν ποταμῶν των, αἱ δοῦται συνετέλεσαν, ὥστε αἱ νησίδες, αἱ δοῦται ὑπῆρξαν ἀρχικῶς παρὰ τὰς ἀκτάς, νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν προεκταθεῖσαν Ἑηράν. Αἱ παλαιαι αὖται νησοὶ ἀποτελοῦν σήμερον τὰ μόνα ψύχραματα τῶν παραλίων πεδιάδων. Τὸ ἔδαφος τῶν πεδιάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων. Αἱ χαμηλαὶ ὅμως περιοχαὶ, λόγῳ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, οἱ δούτοι τὰς ἀρδεύουν, καλύπτονται ἀπὸ ἔλη.

Απὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Δρὶν μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὐλώνος ἡ ἀκτὴ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅπως καὶ αἱ ὄροσειραι τοῦ ἐσωτερικοῦ) καὶ εἶναι δμαλή, καθόσον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καταλήγουν πεδιάδες. Πρὸς Ν. ὅμως τῆς Αὐλώνος, δπου καταλήγουν τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη, εἶναι βραχώδης καὶ ἀπότομος καὶ ἀκολουθεῖ τὴν διεύθυνσίν των (Β. Δ - Ν. Α). Τὰ Ἀκροκεραύνια ὄρη πρὸς τὰ Β. Δ. καταλήγουν εἰς τὸ δμώνυμον ἀκρωτήριον (κ. Γλῶσσα), προέκτασις τοῦ δούτου εἶναι ἡ νησίς Σάσων, ἡ δούτα ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν, λόγῳ τῆς στρατηγικῆς της θέσεως (δεσπόζει τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὄτραντου).

Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν ἀργιλικῶν πετρωμάτων ἐπὶ τῶν δρεινῶν περιοχῶν αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες διασχίζονται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς. Οἱ σπουδαιότεροι ἔξι αὐτῶν ἀπὸ Ν. πρὸς

Β. είναι οι έξης: 'Ο Βοϊοῦσα ('Αρχις), τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲ Σεμένι ('Αψος), δὲ Σκούμπη (Γενοῦσα), δὲ Μάτι καὶ δὲ μεγαλύτερος δλῶν Δρῖνος, δὲ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἀπό δύο ποταμούς, τῶν ὁποίων τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν: ἀπό τὸν λευκὸν Δρῖνον, δὲ ὁποῖος πηγάζει ἀπό τὸ δρός Σκάρδον, καὶ ἀπό τὸν μέλανα Δρῖνον, δὲ ὁποῖος πηγάζει ἀπό τὴν λίμνην Ἀχείδα. Παρὰ τὴν Σκόδραν δὲ Δρῖνος διχάζεται εἰς δύο κοίτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ βορειοτέρα δονομάζεται Μπογιάνα.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, λόγῳ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ραγδαίας πτώσεώς των, πλημμυρίζουν καὶ μεταβάλλουν εἰς ἔλη τὰς παραποταμίους ἑκτάσεις. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ συντελοῦν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ είναι τὸ ρεῦμά των ὁρμητικὸν καὶ νὰ παρασύρῃ πολλὰς ὕλας, αἱ δοποῖαι, ἀποτιθέμεναι παρὰ τὰς ἐκβολάς των, μεταβάλλουν τὰς περιοχὰς αὐτῶν εἰς λιμνοθαλάσσας (ὅπως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ἀπό τὰς προσχώσεις τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Εὔηνου).

Τὸ κλίμα, χάρις εἰς τὴν ἀμεσον ἐπιδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, είναι μεσογειακόν. 'Ο χειμῶν είναι ἥπιος (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς 8°) καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους μικραί. "Οσον δύμας προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ἐπιδρασις τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἐλαττοῦται καὶ συνεπῶς δὲ χειμῶν γίνεται ψυχρότερος καὶ τὸ θέρος θερμότερον (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ὑπαρείας τῶν Ἀλβανικῶν Αλπεων 4°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περιοδον. Γενικῶς ἡ Ἀλβανία δέχεται περισσοτέρας βροχάς ἀπό τὴν χώραν μας, διέτι δλόκληρος είναι ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὑγρούς, δυτικοὺς καὶ Ν. Δ. ἀνέμους.

Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των καὶ εἰς τὸ μεσογειακόν τῶν κλίμα αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες ἔχουν περισσότερον ἀνεπιυγμένην τὴν γεωργίαν ἀπό τὰς δρεινὰς περιοχὰς καὶ παράγουν ποικίλα προϊόντα. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἐλαία, ἐσπεριδοειδῆ, καπνός, διάφορα διπροφόρα δένδρα καὶ ἀμπελοί.

Χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτατα προϊόντα της ἡ Ἀλβανία ἔχει καὶ πυκνότερον πληθυσμόν, δ ὁποῖος συγκεντροῦται κυρίως εἰς τὴν λοφώδη χώραν, τὴν εύρισκομένην παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, διότι αἱ χαμηλότεραι παρὰ τὰ παράλια περιοχαὶ εἶναι συνήθως ἐλώδεις καὶ συνεπῶς ἀνθυγειεναῖ. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εύρισκονται καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Αὗται εἶναι: Τὰ Τίρανα (30.800 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ἡ Σκόδρα (29.000 κ.), τὸ Ἐλβασάν (13.000 κ.), τὸ Βεράτιον (10.500 κ.), καὶ εἰς τὰ παράλια τὸ Δυρράχιον (10.000 κ.), δ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἡ Αύλων (9.000 κ.).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—1) Πληθυσμός. Οἱ Ἀλβανοὶ διατροῦνται εἰς φυλάς. Πρὸς B. τοῦ Σκοδρᾶς ποταμοῦ κατοικοῦν οἱ ύψηλοὶ τὸ ἀνάστημα Γκέγκηδες· νοτίως αὐτοῦ κατοικοῦν οἱ ὀλιγώτερον ύψηλοὶ Τόσκηδες καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἡπείρου Ἑλληνες. Οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν ίδιαν γλώσσαν, διὰ τὴν γραφὴν τῆς ὁποίας χρησιμοποιοῦν τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως διαιροῦνται εἰς Μωαμεθανούς (56 %), εἰς Μωαμεθανούς αἱρετικούς, οἱ ὁποῖοι δὲν παραδέχονται τὸ Κοράνιον καὶ δὲν στρέφουν κατὰ τὴν προσευχὴν των πρὸς τὴν Μέκκαν (12 %), εἰς Ὁρθοδόξους (21 %) καὶ εἰς Καθολικούς (11 %).

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία. Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδαφος καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας καὶ συγχρονισμένων μεθόδων καλλιεργείας. Αἱ καλλιεργούμεναι περιοχαὶ ἀντιπροσωπεύουν μόλις τὰ 12 % τῆς δικῆς ἐπιφανείας. Αὗται εύρισκονται κυρίως εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ίδιως ὁ ἀραβόσιτος. Ἡ παραγομένη ὅμως ποσότης τῶν σιτηρῶν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τοῦ ἀραβοσίτου, δ βάμβαξ καὶ ἡ ὅρυζα, εἰς δὲ τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν, ἡ ἐλαία, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Καλλιεργεῖται ἐπίσης ὁ καπνὸς (ἰδίως εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν) καὶ ἡ ἄμπελος. Κατὰ τὰ τε-

λευταῖα ἔτη, χάρις εἰς τὰς ἰδρυθείσας σχολάς, εἰς τὴν κατὰ τόπους ἐκτέλεσιν ὑδραυλικῶν ἔργων, εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ ἐσημείωσε σημαντικὰς προόδους.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἀλβανία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βιοσκοτόπους τῆς ἐπὶ τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ βαλανιδοφόρα δάση τῆς, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν κτηνοτροφική. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς δασώδεις περιοχὰς τρέ-

Χωρυκοὶ τῆς Ν. Ἀλβανίας χορεύοντες.

Φονται χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἀφθονα βαλανίδια των καὶ εἰς τοὺς βιοσκοτόπους ἰδίως αἰγοπρόβατα, κατὰ τρόπον κυρίως νομαδικόν. Τρέφονται ἐπίσης καὶ μεγάλα ζῷα διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας (ἴπποι, βούβαλοι, ἡμίονοι, βδες, ὄνοι).

Φυσικὸς πλοῦτος. α') Δάση. Αἱ ἄνω τῶν 1.000 μ. περιοχαί, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων βροιχῶν των, τὰς δόποιας δέχονται, καλύπτονται ἀπὸ δάση διακοπτόμενα ἀπὸ βιοσκοτόπους. Τὰ δάση τῶν χαμηλοτέροιν περιοχῶν ἀποτελοῦνται παταγίως ἀπὸ

Θρύς, τῶν δὲ ὑψηλοτέρων ἀπὸ ὁξυάς, ἀγρίας πεύκας καὶ ἐλάτας. Αἱ χαμηλαὶ πλαγιαὶ τῶν ὅρεων (Ιδίως τῆς Β. Ἡπείρου) καὶ οἱ λόφοι, ἐπειδὴ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ Θάμνους. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπιγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας.

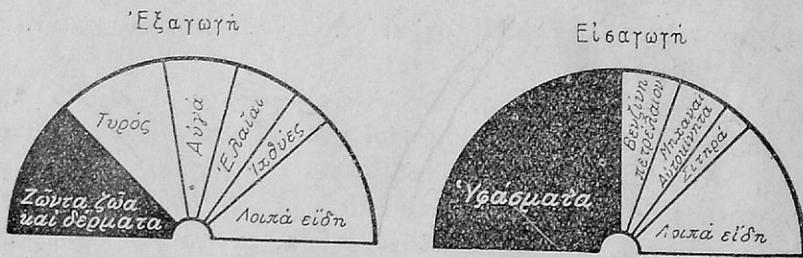
β') Ορυκτά. Ἡ Ἀλβανία ἔχει ἀρκετὰ ὄρυκτά, τῶν ὅποιων ὅμως ή ἐκμετάλλευσις δὲν εἶναι ἀνεπιγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων. Ἐκ τούτων τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἀνθραξ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βοϊούσα (περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου), εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Τιράνων καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα, σίδηρος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Ἀκροκεραυνίων ὅρεων, τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Ἀχρίδος, χαλκὸς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίνου (πρὸς Α. τῆς Σκόδρας), χρώμιον εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα καὶ πισσάσφαλτος, νάφθα καὶ πετρέλαιον εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικής Ἀλβανίας.

γ') Αλιεία. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ αἱ λίμναι τῆς Σκόδρας, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πρέσπας ἔχουν μέγαν πλοῦτον ἔχθυν. Ἀλιεύονται ίδιως σαρδέλλαι. Ἡ ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 5.000 στατῆρας περίπου.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἀλβανία στερεῖται σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Υπὸ κατασκευὴν εἶναι ή σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Δυρραχίου—Τιράνων, ή ὅποια προεκτεινομένη μελλοντικῶς θὰ συναντήσῃ τοὺς ἔλληνικούς σιδηροθρόμους εἰς Φλώριναν συνδέουσα οὕτω σιδηροδρομικῶς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ίδιως μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Θεσσαλονίκης. Σήμερον ή κατὰ ξηράν συγκοινωνία τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δσον καὶ μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ἐκτελεῖται δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν. Τὸ δολικὸν μῆκος τοῦ διδικοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 1.400 χμ., ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κυρίαν ἀρτηρίαν διευθυνομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Σκόδραν εἰς τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῶν ἀμαξιτῶν ὁδῶν Ιωαννίνων—Αργυροκάστρου, Ιωαννίνων—Κορυτσᾶς καὶ Φλωρίνης—Κορυτσᾶς. Μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ή συγκοινωνία σήμερον ἔξυπηρετεῖται καλύτερον διὰ θαλάσσης. Οἱ σπουδαιότεροι λι-

μένες είναι: εἰς τὴν Νότιον Ἀλβανίαν οἱ "Ἄγιοι Σαράντα καὶ ἡ Αὔλων, καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀλβανίαν τὸ Δυρράχιον. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν ἡ Σκόδρα, ἀν καὶ εύρισκεται 44 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, δέχεται κατά τινας ἐποχάς ἀτμόπλοια διὰ μέσου τοῦ Μπογιάνα. Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβανία δὲν διαθέτει παρὰ μικρὸν ἀριθμὸν ἴστιοφόρων, αἱ θαλάσσαι συγκοινωνίαι τῆς ἔξυπηρετοῦνται παρὰ Ἰταλικῶν, ἐλληνικῶν καὶ γιουγκοσλαυϊκῶν ἑταῖρειῶν. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων πόλεων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἔξυπηρετεῖται ἐπίσης καὶ δι' ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῆς ἀεροπορικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Τιράνων.

Ἡ ἔλλειψις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ ἀραιότατον δόδικὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας ὀφείλονται εἰς τὸ δρεινόν ἔδαφός·

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας.

τῆς καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Ἡ Ἀλβανία κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων ὁδῶν, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας.

Βιομηχανία. Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ βιομηχανία λόγῳ τῆς μικρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς συκοινωνίας. Ἐσχάτως χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀξιόλογοι βιομηχανίαι είναι τοῦ ἀλεύρου, τῶν ζυμαρικῶν, τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, τοῦ πάγου, τῶν δερμάτων, τοῦ καπνοῦ, τῶν τσιμέντων καὶ ἄλλων. Κέντρα τῶν ἀνωτέρω βιομηχανιῶν είναι: Τὰ Τίρανα, τὸ Δυρράχιον, ἡ Σκόδρα, ἡ Αύλων, οἱ "Ἄγιοι Σαράντα, ἡ Κορυτσά καὶ τὸ Βεράτιον·

Λόγω τῆς μὴ δινεπτυγμένης βιομηχανίας της καὶ γεωργίας της ή 'Αλβανία ἔχει τὴν μικροτέραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἀπό δλας τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς (36 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

'Εμπόριον. 'Η 'Αλβανία, χώρα κατ' ἔξοχὴν κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργική, ἔξαγει κυρίως κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἰναι ἀνώτεραι τῶν ἔξαγωγῶν. Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ της Ισοζυγίου καλύπτεται κυρίως ἀπό ἔμβασματα τῶν μεταναστῶν. Εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς 'Αλβανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ 'Ιταλία καὶ τὴν δευτέρην ἡ 'Ελλάς.

'Εμπόριον μετά τῆς 'Ελλάδος. 'Η 'Αλβανία ἔξαγει εἰς τὴν 'Ελλάδα ζῷα, πουλερικά, βούτυρον, τυρόν, λιχθύις, ὅσπρια, ἔλαιοι πυρῆνας, καπνόν, δέρματα, ξυλάνθρακας κτλ. Εἰσάγει ἐκ τῆς 'Ελλάδος κατειργασμένα δέρματα καὶ δερμάτινα εἴδη, χάρτην καὶ εἴδη ἐκ χάρτου, βάμβακα, νήματα, σίδηρον, χάλυβα, μηχανάς, χημικά προϊόντα κ.ἄ. Αἱ εἰσαγωγαὶ μας ὑπερβαλλουσι πολὺ τὰς εἰς τὴν 'Αλβανίαν ἔξαγωγάς μας. ✓✓

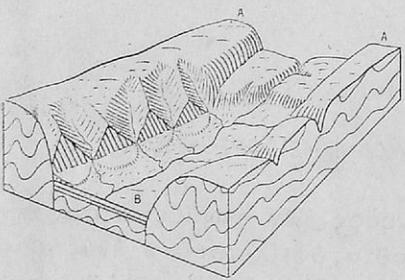
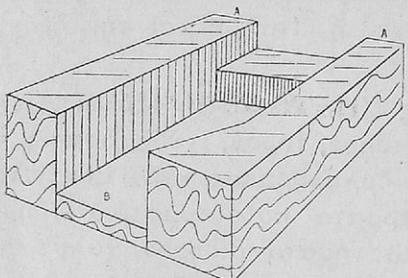
ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

"Ορια.—'Η Βαλκανικὴ Χερσόνησος δὲν χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν ύπόδοιπον Εύρωπην. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὸ διτὸ πλάτος της αὐξάνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β., ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι αἱ σπουδαιότεραι ὁροσειραὶ της εἰναι συνέχεια τῶν Εύρωπαικῶν ὁρέων. Αἱ Διναρικαὶ "Αλπεις εἰναι συνέχεια τῶν "Αλπεων καὶ τὰ Βαλκανικά τῶν Καρπαθίων. 'Ως δρια πρὸς Β. λαμβάνονται αἱ κοιλάδες τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Σαύου.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου παρουσιάζει πολύπλοκον μορφήν. Τὸ νότιον τμῆμα διαμελίζεται βιθέως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, αἱ δὲ πεδιναὶ του περιοχαὶ εἰναι μικραὶ καὶ σχεδὸν ἀπομεμονωμέναι δι' ὁροσειρῶν ('Αρκαδίας, 'Αττικῆς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας). 'Απ' ἐναν-

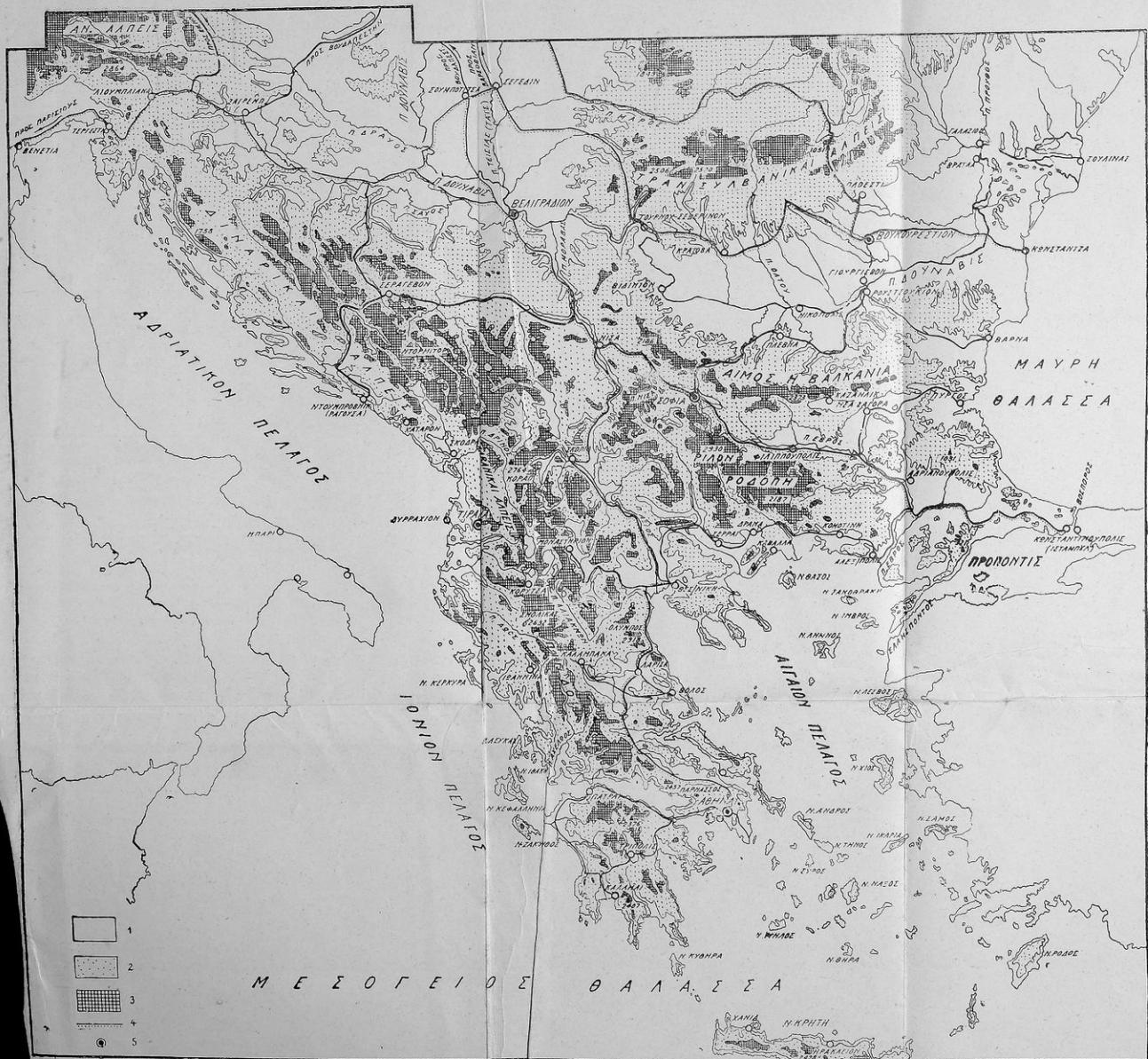
τίας τὸ ἔδαφος τῶν βορειοτέρων περιοχῶν εἶναι ὀγκώδες καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὔρείας πεδιάδας (Δουνάβεως, "Ἐβρου, Ἀδριανούπολεως, Ἀξιοῦ κτλ.) καὶ μεγάλα δροπέδια (Σερβίας, Μακεδονίας).

Γεωλογική κατασκευή.— Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς, ὀφείλεται εἰς τὴν πολύπλοκον γεωλογικήν του ἴστορίαν, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἶναι τὰ ἔξη: Εἰς πολὺ παλαιάν γεωλογικήν ἐποχὴν ὑπῆρχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κυκλαδῶν, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας μία ἡηρά, δπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ κρυσταλλικὰ κυρίως πετρώματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἀργότερον ἐσχηματίσθησαν αἱ ὄροσειραι τῶν Βαλκανίων πρὸς Β. καὶ τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, τῶν ἀλβανικῶν ὄρέων καὶ τῆς Πίνδου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων ὄροσειρῶν ἔλαβον χώραν ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις εἰς διάφορα σημεῖα τῆς παλαιᾶς ἡηρᾶς καὶ τῶν νεωτέρων ὄροσειρῶν. Τὰ τμῆματα, τὰ ὁποῖα ἀνυψώθησάν, ἀποτελοῦν τὰς ὄρεινάς περιοχάς. Τὰ τμῆματα, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν καθιζησιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καὶ τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι δ σχηματισμὸς πολλῶν ἥφαιστειων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς νήσου Θήρας, καὶ οἱ πολλοὶ

Γεωλογικὴ ἔξελιξις ἐνὸς ἡλανοπεδίου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

μέρη, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν καθιζησιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καὶ τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι δ σχηματισμὸς πολλῶν ἥφαιστειων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς νήσου Θήρας, καὶ οἱ πολλοὶ

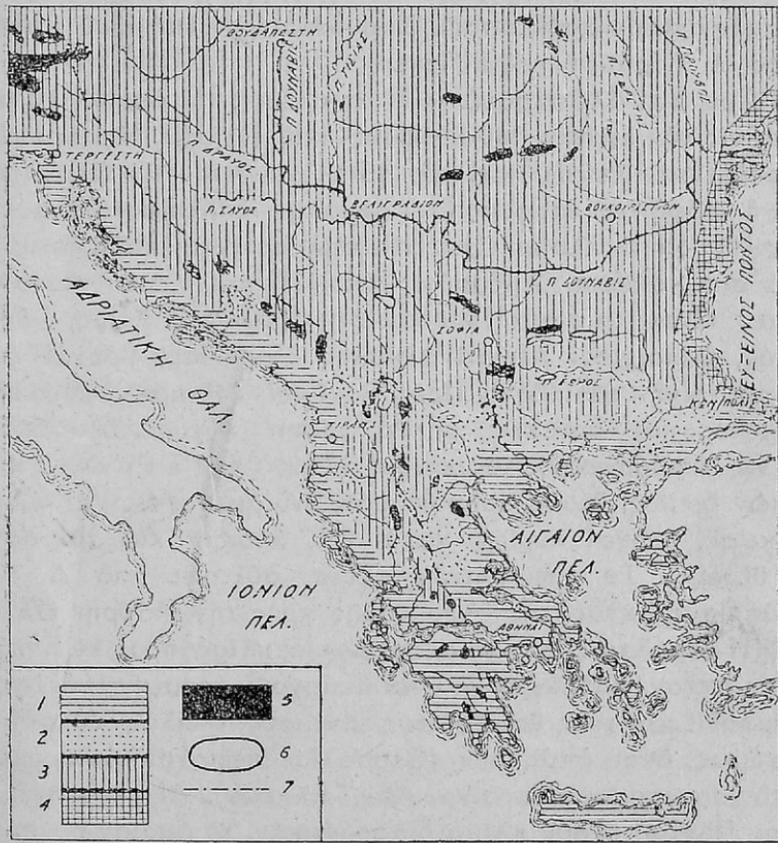

Φυσικός χάρτης της Βαλκανικής Χειρονίμου.

1 *Υψος 0—500 μ., 2 *Υψος 500—1.000 μ., 3 *Υψος άνω των 1.000 μ., 4 Σιδηροδρομικά γραμμάτα, 5 Πρωτεύουσαι πόλεις.

σεισμοί. Οὗτοι είναι συχνότεροι εἰς τὴν νότιον περιοχήν, καθόδησον αὕτη ύπέστη καὶ τὰς περισσοτέρας μεταβολάς.

·Υδρογραφία.— Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγά-

Κλιματολογικός χάρτης της Βαλκανικής.

(1 Κλῆμα μεσογειακόν. 2 Κλῆμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν. 3 Κλῆμα ἡπειρωτικόν. 4 Κλῆμα πόντιον. 5 Κλῆμα τῶν ὑψηλῶν ὁρέων. 6 Περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲν ἥπιον κλῆμα. 7 Ὁριον πρὸς δυσμάς τοῦ ὅποιον αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονότεραι.

λην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑδρογραφίας. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαὶ, λόγῳ τοῦ μεγάλου θαλασσίου διαμελισμοῦ των, ἔχουν μικροὺς ποταμούς, ἐκ τῶν δποίων στουδαιότεροι εἶναι: οἱ "Ἐβρος, οἱ

Αξιός, δέ Στρυμών, δέ Νέστος, δέ Αλιάκμων, δέ Πηνειός καὶ δέ Αχελώος.

Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ ἔχουν μεγάλους ποταμούς, καθόσον αἱ ἐκβολαὶ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὰς πηγὰς (θαλάσσιος διαμελισμὸς σχεδὸν ἀσήμαντος). Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἰναι δέ Σαῦος, δέ Μοραύας καὶ δέ Ισκερ.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.— Ή ἀντίθεσις, ἡ δποια παρατηρεῖται εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὴν ύδρογραφίαν, παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ κλῖμα καὶ τὴν βλάστησιν, διότι ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Πρὸς Ν., ὅπου ἔλαβον χώραν περισσότεραι καθιζήσεις, οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπιδροῦν εὔκολωτερον. Διὰ τοῦτο τὸ κλῖμα εἰναι μεσογειακὸν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μεγάλης διαρκείας, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον). Πρὸς Β., ὅπου διαμελισμὸς εἰναι ἐλάχιστος καὶ συνεπῶς οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, τὸ κλῖμα εἰναι ἥπειρωτικὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μικρᾶς διαρκείας, βροχαὶ κυρίως κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους). Τὸ ἥπειρωτικὸν κλῖμα αὐξάνει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς πρὸς τὴν Μαύρην Θάλοσσαν. Ή μετάβασις ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν κλῖμα πρὸς τὸ ἥπειρωτικὸν γίνεται βραδέως, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ὁροσειραὶ, αἱ δποῖσι νὰ ἐμποδίζουν τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (κοιλάς Ἀξιοῦ) καὶ ἀποτόμως, ὅπου ὑπάρχουν (Θεσσαλία, περιοχαὶ εύρισκομεναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Διναρικῶν "Αλπεων). Αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου ἔχουν κλῖμα διαφορετικόν, τὸ δποῖον δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς κλῖμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, θέρος δροσερόν, βροχαὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Λόγῳ τῶν κλιματικῶν διαφορῶν ἔχομεν καὶ διάφορον βλάστησιν. Αἱ νότιοι περιοχαὶ, ἐπειδὴ δέχονται δλιγωτέρας βροχάς, ἔχουν πτωχοτέραν φυσικὴν βλάστησιν (τὰ δάση περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, αἱ δὲ πλαγιαὶ καὶ οἱ λόφοι καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ θάμνους), λόγῳ δημοσίου τοῦ ἥπιωτέρου κλιματός των εἰναι κατάλληλοι διὰ ποικίλας καλλιεργείας, μεταξὺ τῶν δποίων σπουδαῖον ρόλον παίζουν αἱ δεν-

δρώδεις καλλιέργειαι (έλαται, έσπεριδοειδή, ἄμπελοι, δπωροφόρα δένδρα). Πρὸς Β. αἱ δρειναι περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῶν βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση, αἱ δὲ πεδιναι, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν κλίματος, εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν κυρίως τῶν σιτηρῶν, δηλαδὴ παρουσιάζουν μονοτονίαν ἀπὸ ἀπόψεως καλλιέργειῶν.

Κάτοικοι.—*Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος στερεῖται ὅχι μόνον ἐνότητος φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ ἔθνικῆς. Τοῦτο διείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ διτεῖται μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, δηλ. ἐπὶ τῆς δόδου τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ δποῖαι ἀφησαν ἔκει τμῆματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπουδαῖα, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους της (μικραὶ πεδιάδες καὶ στεναὶ κοιλάδες περιβαλλόμεναι ἀπὸ δροσειράς), ἡ δποία ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς λαούς, οἱ δποῖοι ἐγκατεστάθησαν, νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικούς ἔθνικούς τῶν χαρακτῆρας. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι οἱ "Ἐλληνες καὶ οἱ Ἰλλυριοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ "Ἐλληνες.*

Ἐρωτήσεις.

- 1) *Ποῖαι διαφορὰὶ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν περιοχῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου; 2) Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη διὰ τὴν Τουρκίαν; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ φυσικοὶ λιμένες τῆς Ν. Δ. Βούλγαρίας καὶ τῆς Νοτίου Γιουγκοσλανίας; 4) Διατί τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον;*

II. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εισαγωγή.—Η Ιταλική Χερσόνησος είναι ή περισσότερον κατωφλημένη χώρα της Μεσογειακής Εύρωπης χάρις εἰς τὰ ἀφθονώτερα γεωργικὰ καὶ βιομηχανικὰ της προϊόντα. (Ιταλία 310.000 τ. χμ., 41.000.000 κάτ., Βαλκανική Χερσόνησος 530.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ., Πυρηναϊκή Χερσόνησος 590.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν η Ιταλία συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεων τῆς Εύρωπης.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα η Ιταλία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμήν, ὅπως καὶ η χώρα μας (Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία). Η ἀκμὴ τῆς ὁφείλεται κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ή ὅποια διευκολύνει τὰς ἐμπορικὰς καὶ πνευματικὰς της σχέσεις μὲ ἄλλας χώρας, καθόσον κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῆς Β. Δ. καὶ Ἀνατολικῆς Εύρωπης. Η εὔκολος ὅμως συγκοινωνία της συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ὑποστῇ πολλὰς ἔχθρικὰς ἐπιδρομάς, αἱ δποῖαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παρακμήν της ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας η Ιταλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ μικρὰ Κρατίδια, τῶν δποῖων η ἔνωσις εἰς ἐν Κράτος ἤρχισε τὸ ἔτος 1859 καὶ ἐτελείωσε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Η ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα πολιτικὴ διαιρέσις τῆς Ιταλικῆς Χερσονῆσου ὁφείλεται εἰς τὴν φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους της, τὸ δποῖον παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Όρια.—Η Ιταλία δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας (παλαιᾶς Αύστριας), τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γαλλίας· πρὸς Α. δρίζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης· πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ιονίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρρηνικῆς Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Η κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους τῆς Ιταλικῆς Χερσονῆσου μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴν χωρίσωμεν εἰς

τρεῖς φυσικάς περιοχάς: α') εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, β') εἰς τὴν κυρίως Ἰταλικήν Χερσόνησον, καὶ γ') εἰς τὰς Νήσους.

α) Βόρειος Ἰταλία. Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰς Ἰταλικάς "Αλπεις καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

Αἱ Ἰταλικαὶ "Αλπεις. Αἱ Ἰταλικαὶ "Αλπεις, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν "Αλπεων, κατέρχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Αἱ ύψη λόγτεραι κορυφαῖ τῶν εὐρίσκονται πρὸς Δ. (ὅρος Βίζο 3.860 μ.). Αἱ "Αλπεις ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Ἰταλίαν. Πρῶτον ἀποτελοῦν ἐν μέγα τεῖχος, τὸ δποῖον εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ διαβοῦν ξένοι στρατοί. Δεύτερον χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς τῶν καὶ τὰς αἰώνιους χιόνας των⁽¹⁾, εἶναι μία τεραστίᾳ ἀποθήκη κινητηρίου δυνάμεως (λευκός ἄνθραξ), ἡ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονόμικήν ζωήν. Ἐκτὸς αὐτοῦ αἱ κοιλάδες τῶν, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἔδαφη τῶν, εἶναι ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ίδιως κτηνοτροφίας, ὅπως ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν "Αλπεων.

Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου. Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου (μῆκος 400 χμ., πλάτος 100 χμ. περίπου), ἡ ὅποια ἔκτείνεται μεταξὺ τῶν "Αλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὁρέων, ἦτο ἄλλοτε κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς. Οὗτος ὀφείλει τὸν ἀρχικὸν σχηματισμὸν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους, ἀργότερον δμως μετεβλήθη εἰς ξηρὰν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ τὰ Ἀπέννινα (ὅπως καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Κάτω Δουνάβεως). Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι τελείως ἐπίπεδον. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων ἔκτείνεται μία λοφώδης ζώνη, ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὑδάτων. Ο μεγαλύτερος ποταμός εἶναι ὁ Πάδος. Οὗτος διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὅρος Βίζο πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν, ὅπου σχηματίζει Δέλτα, τὸ δποῖον συνεχίζει τὴν αὖξησιν τῆς κοιλάδος. Παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου ἔκτείνε-

(1) Ἀπὸ τοῦ ὄψους τῶν 3.000 μ. περίπου αἱ "Αλπεις καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων, αἱ ὅποιαι, ἐπειδὴ δὲν προλαμβάνουν νὰ λειώσουν τελείως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, λέγονται αἰώνιοι χιόνες.

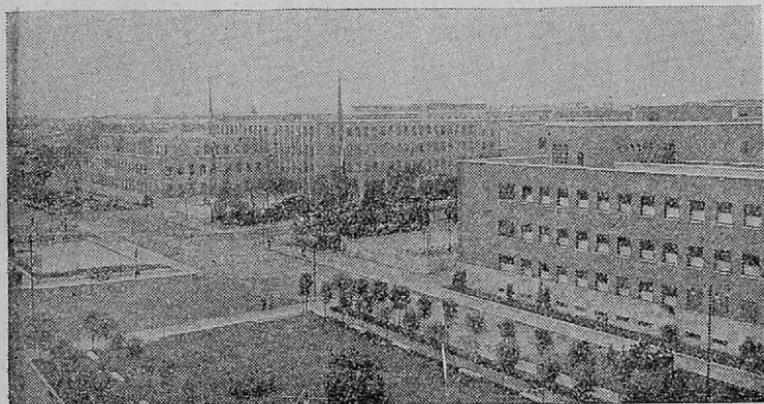
ται καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Ἀδίγη, τοῦ δευτέρου ποταμοῦ τῆς Βορείου Ἰταλίας.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι τὸ ὄρεινὸν τεῖχος, τὸ ὅποιον πέριβάλλει τὴν κοιλάδα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου. Τὸ κλῖμα αὐτὸν (τὸ θέρος θερμόν καὶ ὑγρὸν εἰς τὴν ἀρχὴν) εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν προϊόντων τῶν θερμῶν χωρῶν : τοῦ ἀραβοσίτου, δὸς ὅποιος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τῆς ὀρύζης (εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν οἱ βορειότεροι ἀγροὶ ὀρύζης δλου τοῦ Κόσμου). Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σῖτος, σακχαροῦχα τεῦτλα, λαχανικά, ζωτροφικά προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ὅποια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ πολὺ θερμὰ θέρη καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἀρδευσιν (ὅπως καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς χώρας μας). Αὕτη ἐπιτυγχάνεται χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα καὶ εἰς τὰ κατασκευασθέντα ἀρδευτικὰ ἔργα.

Ἐπὶ τῆς λοφώδους περιοχῆς καλλιεργεῖται κυρίως ἡ ἀμπέλος καὶ ἡ μορέα. Τοῦτο συμβαίνει πρῶτον, διότι εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων οἱ παγετοὶ κατὰ τὴν ἄνοιξιν εἶναι πολὺ σπάνιοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεδιάδα, δπου εἶναι πολὺ συχνοὶ δεύτερον, διότι ὁ ἀήρ ἀνανεοῦται συνεχῶς (τὴν ἡμέραν ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν πεδιάδα πρὸς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ τὴν νύκτα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον). Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δὲν εύνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν, ὅπως τοῦ περονοσπόρου. Τούναντίον ἡ στάσιμος ὑγρὰ καὶ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς πεδιάδος συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν τῆς ἀμπέλου. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς πρὸς τὴν μεταξο-σκωληκοτροφίαν. Γενικῶς ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα τῶν ποταμῶν της, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας. Τὸ πολὺ δύμως ψυχρὸς τοῦ χειμῶνος δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἔλατσας, καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν, πρᾶγμα τὸ δόποιον τὴν διακρίνει κυρίως ἀπὸ τὰς λοιπὰς περιοχάς.

Εποχή
 'Εκτός τής άνεπτυγμένης της γεωργίας ή Βόρειος Ιταλία παρουσιάζει καὶ σπουδαίαν βιομηχανικήν άνάπτυξιν. Αὕτη δφείλεται εἰς τὴν ἄφθονον κινητήριον δύναμιν, τὴν ὅποιαν προμηθεύουν αἱ "Αλπεις (λευκός ἄνθραξ), εἰς τὰ πλούσια γεωργικά προϊόντα τῆς πεδινῆς καὶ δρεινῆς περιοχῆς καὶ εἰς τὴν άνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι πρὸς Δ. εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πεδεμοντίου τὸ Τουρίνον (600.000 κάτ.), ἡ δευτέρα βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ιταλίας χάρις εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον

Μιλᾶνον. Ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις.

συγκεντρούνται αἱ ὁδοὶ αἱ κατερχόμεναι ἐκ τῶν Δυτικῶν "Αλπεων (βιομηχανίαι αὐτοκινήτων, ὑφασμάτων, τροφίμων, χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς πεδιάδος τὸ Μιλᾶνον (1.000.000 κάτ.), ἡ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ πρώτη εἰς βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον πόλις τῆς Ιταλίας (βιομηχανίαι κυρίως ὑφασμάτων καὶ χημικῶν προϊόντων). Τὴν άνάπτυξίν του ὀφείλει εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικὴν του Θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται αἱ ὁδοὶ, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Ιταλίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πάρα τὰ 'Απέννινα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Μιλᾶνον μὲ τὴν Ρώμην, κεῖται ἡ Βολωνία

(250.000 κάτ.). Εἰς τὰ παράλια κεῖται ἡ ὀνομαστὴ Βενετία (260.000 κάτ.), ἡ ὅποια σήμερον εἶναι κυρίως βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων καὶ πολεμικὸς νούσταθμος, ἡ Τεργέστη (250.000 κάτ.) καὶ ἡ Φιούμη, αἱ ὅποιαι χάρις εἰς τὴν καλῆν τῶν συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἔξυπηρετοῦν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τοῦ Δουνάβεως (Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας, Οὐγγαρίας). Τὸ διαμετακομιστικὸν δῦμας ἐμπόριον τῶν δύο αὐτῶν Ἰταλικῶν λιμένων ὑφίσταται μεγάλον συναγωνισμὸν ἀπὸ τὸν γιουγκοσλαβίκον λιμένα Σούσακ, ὁ ὅποιος ἴδρυθη κατὰ τὸ 1924.

β') *Η κυρίως Ἰταλικὴ Χερσόνησος.* "Οπως ἡ Βόρειος Ἰταλία, οὕτω καὶ ἡ κυρίως Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τὰ παράλια πεδιάδας καὶ δροπέδια.

Τὰ Ἀπέννινα Εἶναι μία μακρὰ δροσειρά, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὸν σκελετὸν τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου (δπως ἡ Πίνδος εἰς τὴν χώραν μας). Ἡ ύψηλοτέρα κορυφὴ τῶν εἶναι περίπου ἵση μὲ τὴν τοῦ Ὁλύμπου (Γκράν Σάσο 2.921 μ.). Τὰ Ἀπέννινα διαφέρουν τῆς Πίνδου, διότι λόγῳ τῶν πολλῶν αὐχένων τῶν δὲν ἐμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀκτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως, ἡ ὅποια ὑπάρχει ἀπὸ τῶν πηγῶν τῶν μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ κλῖμα γενικῶς μεταβάλλεται ἀπὸ Β., πρὸς Ν. "Οσον κατερχόμεθα πρὸς Ν., τόσον τὸ κλῖμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς γίνεται θερμότερον καὶ ξηρότερον. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν, διότι αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικοὺς ἀνέμους. Λόγῳ τοῦ μικροῦ τῶν ὑψους καὶ τῶν ὀλιγωτέρων τῶν βροχῶν δὲν ὑπάρχουν αἰώνιοι χιόνες ὅπως εἰς τὰς "Αλπεις. Ἡ μικρὰ ποστής τῶν βροχῶν ἐπιδρᾷ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ θάμνους καὶ πτωχὰ λειβάδια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ὀρεινὴ περιοχὴ τῶν Ἀπεννίνων εἶναι ἀραιῶς κατώκημένη. Οἱ κάτοικοι τῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν τῶν μικρῶν ζώων. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰς χαμηλοτέρας πλαγιάς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κυρίως ἔλατται, ἄμπελοι

καὶ διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Αἱ περιοχαὶ αῦται συγκεντρώνουν καὶ τὸν περισσότερον πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀναπτυγμένη, ὅπως εἰς τὰς "Ἀλπεις, διότι τὰ Ἀπέννινα εἶναι πτωχότερα εἰς κινητήριον δύναμιν.

¶ Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὄροπέδια. Αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιναὶ περιοχαὶ τῆς Ἰταλίας εἶναι μικραὶ καὶ ὀφείλουν τὸν σχηματισμόν των εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας). Αἱ μεγαλύτεραι ἔξ αὐτῶν εύρισκονται εἰς τὴν δυτικὴν καὶ νότιον πλευράν. Ἀποτέλεσμα τῶν το-

Βενετία. Ἡ μεγάλῃ διαδρομῇ.

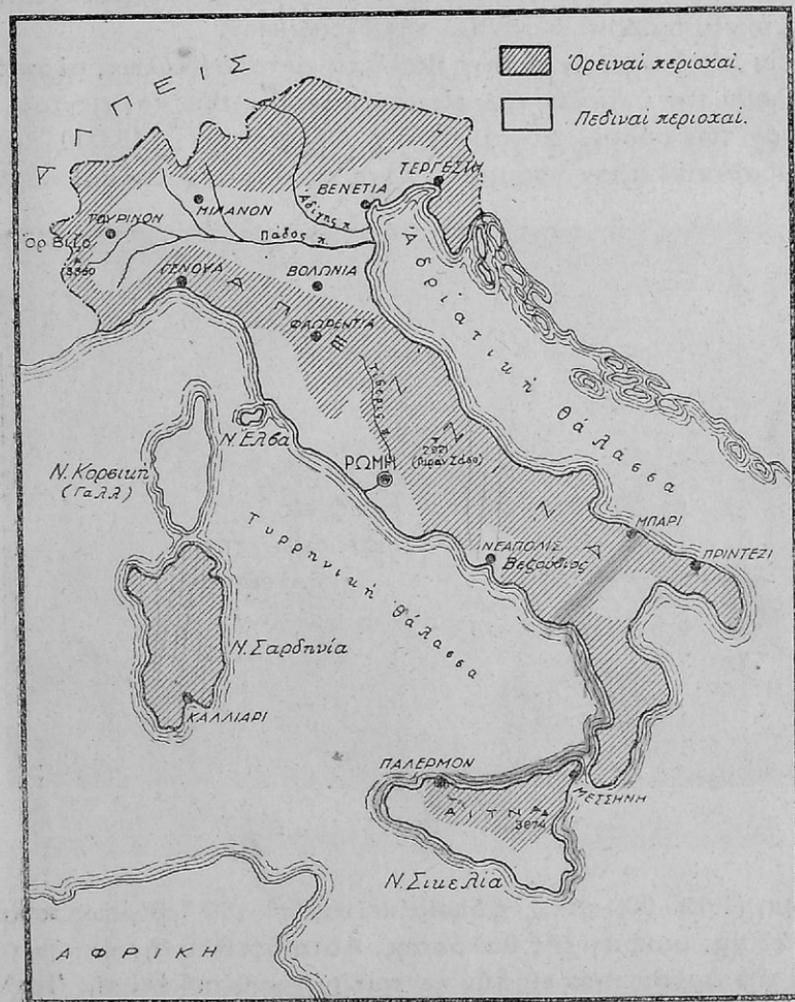
πικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς πολλῶν καὶ βαθέων ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ύλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι ὁ Βεζούθιος (1.200 μ.). Αἱ πεδιναὶ αὖται περιοχαὶ, ἐπειδὴ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ σαθρωμένα ἡφαιστειογενῆ πετρώματα⁽¹⁾, εἶναι πολὺ εὔφοροι. Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν,

(¹) Τὰ ἡφαιστειογενῆ πετρώματα περιέχουν τὰ εύφορώτερα συστατικὰ ἀπὸ τὰ πετρώματα.

δπως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς χώρας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καλλιεργοῦνται προϊόντα δημοια μὲν ἐκεῖνα, τὰ δποία συναντῶμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος: δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἴδιως ἔλαται, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα δπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὴν εύφορίαν τῶν, εἶναι περισσότερον κατωκημέναι ἀπὸ τὴν ὁρεύην περιοχήν. Οἱ πληθυσμὸς δημος δὲν εἶναι ἔξι ἵσου διανενεμημένος. Περισσότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ λοφώδεις περιοχαὶ καὶ τὰ δροπέδια τὰ κείμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεγγίνων. Τούναντίον αἱ πεδιάδες (ἐξαιρέσει τῆς Καμπανίας) εἶναι ἀραιότερον κατωκημέναι, διότι συχνά εἶναι ἔλωδεις καὶ συνεπῶς εἶναι κέντρα ἐλονοσίας. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἔλων, ἴδιως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης.

Τὰς πόλεις τῆς κυρίως Χερσονήσου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: Πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, αἱ δποίαι ὁφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κυρίως εἰς τὴν θαλασσίαν τῶν συγκοινωνίαν, ἡ δποία βεβαίως ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ πόλεις αὗται εἶναι: πρὸς Β. ἡ Γένουα (630.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεύτερος τῆς Μεσογείου μετὰ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁφείλει εἰς τὴν θέσιν της. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποίον αἱ ἐκ τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης κατερχόμεναι δδοὶ συναντοῦν τὴν μεγάλην θαλασσίαν δδόν, ἡ δποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Γένουα ἔξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἰταλίας (ἀνθραξ, πρῶται ὅλαι) καὶ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα πριόντα, τὰ δποία δέχεται ὁ λιμὴν της, ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς (ὑφαντουργεῖα, ναυπηγεῖα). Νοτιώτερον τῆς Γενούης εἶναι τὸ Λιθόρον (125.000 κάτ.), κέντρον μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα σιδήρου τῆς μικρᾶς νήσου "Ἐλβας. Εἰς τὰ παράλια τῆς εύφορου Καμπανίας καὶ εἰς τοὺς δυτικοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κεῖται ἡ Νεάπολις (875.000 κάτ.), λιμὴν τροφοδοτήσεως τῶν μεγάλων πλοίων, τὰ δποία ἔκτελούν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν χωρῶν

τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προΐόντα τῆς πεδιάδος της ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν

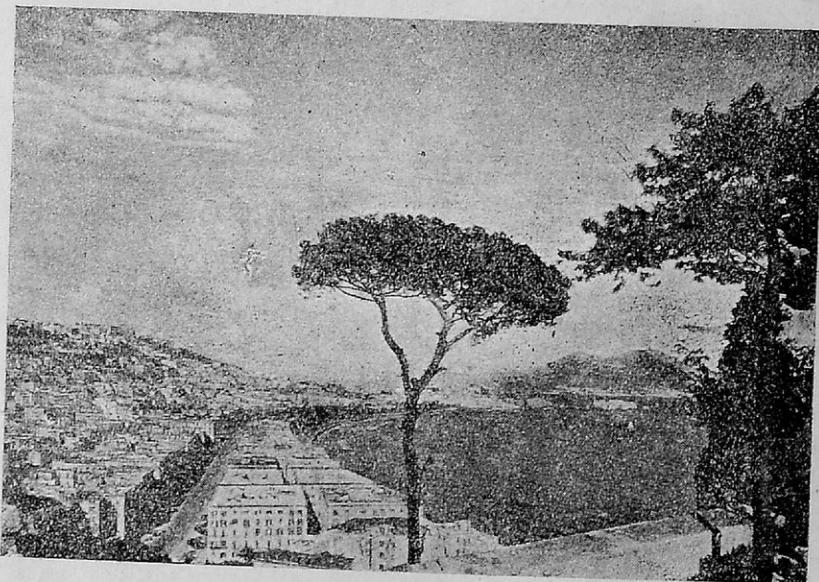

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἰταλίας.

τῶν τροφίμων. Εἰς τὰ Ν. Δ. παράλια εἶναι τὸ Μπάρι καὶ τὸ Πρίντεζι, δὲ πλησιέστερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἐλλαδα. Γενικῶς οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς κυρίως Χερσο-

νήσου εύρισκονται εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτάς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνδές εἰς τὸ δι τοι αἱ περιοχαὶ αὗται ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας πεδιάδας, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ δι τοι κεῖνται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας δόδοι, ἡ δποία διασχίζει τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ύπαγονται αἱ πόλεις, αἱ δποίαι ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὴν ιστορίαν των καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν των ρόλον. Αὕται εἶναι ἡ Φλωρεντία (315.000 κάτ.), σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν καὶ κυρίως

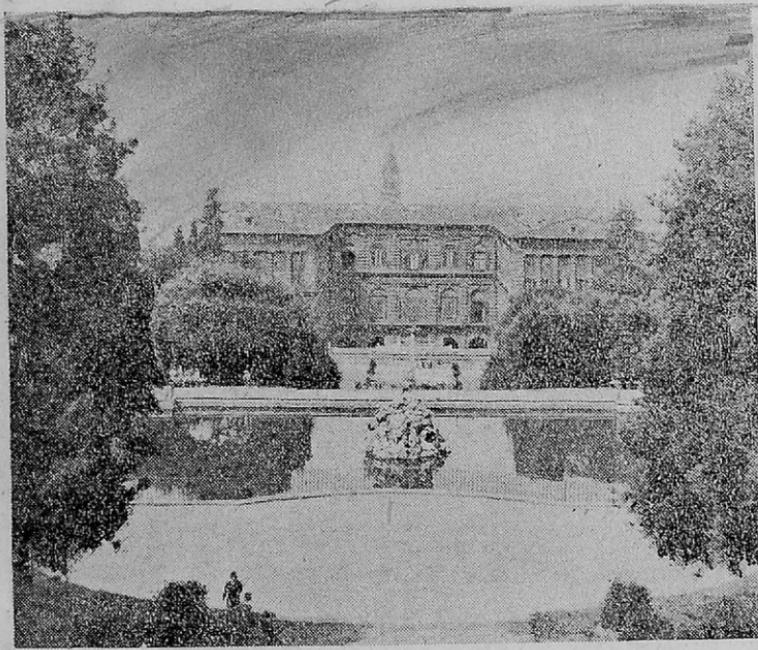
Νεάπολις. Γενικὴ ἀποψία.

ἡ Ρώμη (1.120.000 κάτ.), ἡδποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, 22 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμήν της κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὴν κεντρικήν της θέσιν ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται εἰς τὸ δι τοι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

γ) Αἱ Νῆσοι. Αἱ σπουδαιότεραι Ἰταλικαὶ νῆσοι εἶναι δύο: ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία.

Ἡ Σικελία. Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ δποία ἔχει σχῆμα τριγωνικόν,

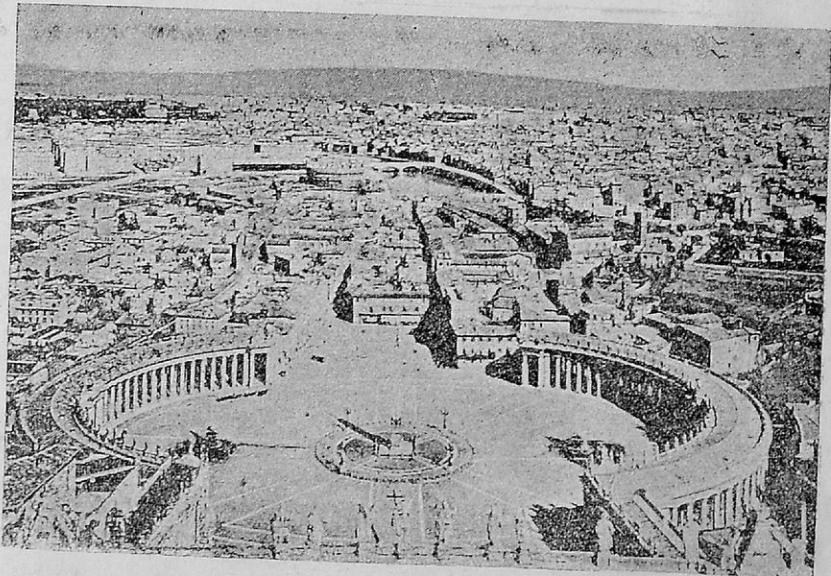
εις παλαιοτέραν ἐποχὴν ἦτο ἡνωμένη μὲ τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σήμερον χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης. Ὁ χωρισμὸς αὐτός, καθὼς καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν ἥφαιστεών Δίτνας καὶ Στρόμπολι, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῶν συχνῶν σεισμῶν, οἱ δποῖοι λαμβάνουν χώραν τόσον εἰς τὴν Σικελίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὄρεινὴν περιοχὴν, τῆς ὁποίας

Φλωρεντία. Τὸ ἀνάκτορον Πίττι.

αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εὑρίσκονται πρὸς Α. (Δίτνα 3.274 μ.) καὶ πρὸς Β. καὶ ἀπὸ εὐφόρους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας παρὰ τὰ παράλια. Τὸ κλῖμα εἶναι πολὺ ἥπιον, ίδιως εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ κλίματος συντελεῖ, ὥστε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ καλλιεργῶνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ νὰ τρέφωνται μικρὰ ζῷα, εἰς δὲ τὰ παράλια νὰ καλλιεργῶνται κυρίως ὀπωροφόρα δένδρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἔλαιοι, εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἔλαιοι,

ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα δπωροφόρα δένδρα, λαχανικά κτλ.). Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων θερμῶν χωρῶν (σακχαροκάλαμον, φοίνικες, μπανάναι). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ἀλιεία καὶ ἡ ναυτιλία. Ὁ πληθυσμός, ὁ δποῖος εἶναι πολὺ πυκνός, δὲν εἶναι ἔξι ἵσου διανενεμημένος. Τὸ ἑσωτερικόν, λόγω τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως, εἶναι ἀραιῶς κατῷκημένον, τὰ παρόλια δμώας, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των καὶ τὴν καλήν των συγκοινωνίαν,

Ρόμη. Ἀποψις τοῦ Β. Δ. τμήματος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ναοῦ τοῦ Ἅγιου Πέτρου.

συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ βόρειαι ἀκταὶ καὶ αἱ πλαγιαὶ τῆς Αἴγανας, χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικῶς εὔφορα ἥφαιστειογενῆ ἐδάφη των, συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν πλέον πυκνοκατῷκημένων περιοχῶν τῆς γῆς (500 κάτ. εἰς ἔκαστον τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εὑρίσκονται εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς ἀκτάς. Αὗται εἶναι: τὸ Παλέρμον (390.000 κάτ.), ἡ Μεσσήνη (180.000 κάτ.) καὶ ἡ Κατάνη (230.000 κάτ.).

‘Η Σαρδηνία. ‘Η νήσος αὕτη εἶναι δλίγον μικροτέρα τῆς Σικελίας. Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὁρεινὴν περιοχὴν ἐκ κρυσταλλικῶν κυρίως πετρωμάτων καὶ ἀπὸ στενάς πε-

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἰταλίας.

διάδας παρὰ τὰ παράλια, αἱ δποῖαι εἶναι συνήθως ἑλώδεις. Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, δπως καὶ τῆς Σικελίας, δ πληθυσμὸς ὅμως, δ δποῖος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (βόες

καὶ πρόβατα), εἶναι πολὺ ἀραιός. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὸ διτοῖς κάτοικοι τῆς Σαρδηνίας ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς γεωργίας καὶ ως ἐκ τούτου τὰ εἰσοδήματά των εἶναι πολὺ ὀλίγα. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι τὸ Κάλιαρι (100.000 κάτ.).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — 1) **Πληθυσμός.** Ο πληθυσμός τῆς Ἰταλίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ εἶναι ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου, ἡ περιοχὴ τῆς Φλωρεντίας καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες τῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας, ἰδίως τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Β. Α. Σικελίας. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα των καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην των βιομηχανίαν. Ο Ἰταλικὸς πληθυσμός παρουσιάζει δμοιογένειαν, ἡ ὅποια ὁφείλεται εἰς τὴν κοινὴν γλωσσαν, εἰς τὴν κοινὴν ιστορίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀγροτικὴν ζωήν.

Ἡ Ἰταλία εἶχε μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν (Λιβύην) καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν (τὴν Ἐρυθραίαν, τὴν Σομαλίαν καὶ τὴν Αιθιοπίαν). Κατεῖχεν ἐπίσης καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Δωδεκάνησον.

Ἡ Ἰταλία, ἐπειδὴ εἶναι πυκνῶς κατωκημένη (132 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ δ πληθυσμός της αὐξάνει ταχύτερον ἀπὸ τοὺς οἰκονομικούς της πόρους, ἔχει μεγάλην μεταναστευτικὴν κίνησιν. Αὕτη παρουσιάζεται ύπὸ δύο μορφῶν: εἴτε ως προσωρινή, διευθυνομένη εἰς τὰ γειτονικὰ Κράτη καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἴτε ως παρατεταμένη ἡ ὀριστική, διευθυνομένη πρὸς τὴν Βρετανίαν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς.

2) **Οἰκονομικὴ ζωὴ.** Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλίας στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς γεωργίας, ἡ ὅποια ἀπασχολεῖ τὰ 54%, τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, ὅρυζα), οἱ ὅποιοι καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν διωροφόρων δένδρων εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς Νήσους, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν. Ἡ ἐλαία κατέχει τὸ δέκατον τῆς καλλιεργούμενης ἑκτάσεως. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν

θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου μετὰ τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ δημό-
ραι κατέχουν ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς
Ἰταλίας (ἐσπειριδοειδῆ, μῆλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, ἀμύγδαλα,
δαμάσκηνα, κεράσια κτλ.).

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἄμπελος, καθόσον
αὕτη καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Ἡ Ἰταλία κατέχει
τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου
μετὰ τὴν Γαλλίαν. Μεγάλας ἐκτάσεις κατέχουν καὶ τὰ λα-
χανικά, καθόσον ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ
ἄγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμέναι
εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου (σακχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις,
καπνός, μορέαι).

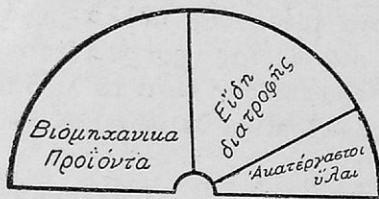
Ἡ Βόρειος Ἰταλία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῆς βρο-
χᾶς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά της ἔργα, ἔχει ἀφθονώτερα φυσικὰ
καὶ τεχνικὰ λειβάδια, εἰς τὰ δποία τρέφονται πολλὰ μεγάλα
ζῷα. Εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς νήσους τρέφονται
ἰδίως αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν, διότι τὰ λειβάδια
εἶναι πτωχότερα, καθόσον αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλιγώτεραι (ὅπως
καὶ εἰς τὴν χώραν μας).

Βιομηχανία. Ἡ ἔλλειψις ἀνθρακος καὶ μεταλλευμάτων
δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν Ἰταλικὴν βιομηχανίαν νὰ λάβῃ μεγάλην
ἀνάπτυξιν, δπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης.
Ἡ Ἰταλία εἶναι πλουσία εἰς μάρμαρα (περίφημα εἶναι τὰ μάρ-
μαρα τῆς Καρράρας) καὶ θεῖον (εἰς τὴν Σικελίαν). Παρὰ τὴν
πτωχείαν εἰς μεταλλεύματα, μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλή-
θησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.
Ἡ σπουδαιότερα κινητήριος δύναμις εἶναι ὁ λευκός ἄνθραξ.
Ως ἐκ τούτου ἡ Βόρειος Ἰταλία, ἡ δποία εἶναι πλουσιωτέρα
εἰς λευκὸν ἀνθρακα, ἔχει καὶ τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ
κέντρα. Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει
ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων (μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ
μαλλίνων), καθόσον αὕτη ὡς κινητήριον δύναμιν χρησιμοποιεῖ
τὸν λευκὸν ἀνθρακα. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μι-
λάνον. Ἀκολουθοῦν: ἡ μεταλλουργία, καθόσον αὕτη ἔχει ἀπό-
λυτον ἀνάγκην ἀνθρακος (σπουδαιότερα κέντρα εἶναι τὸ Του-

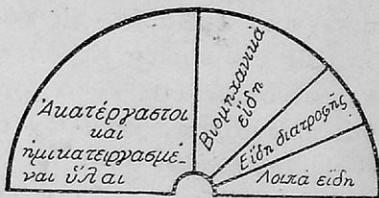
ρηνόν, τὸ Μιλάνον, ἡ Γένουα καὶ τὸ Λιβύρνον), ἡ βιομηχανία χημικῶν προϊόντων (κυρίως λιπασμάτων χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν) καὶ εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρων, ζυμαρικῶν, κονσερβῶν, οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, τυροῦ, βουτύρου κτλ.).

Συγκοινωνία. Τὸ διδικὸν δίκτυον τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένον εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Μικροτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων. Τὸ ἔδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, τῶν ὁποίων τὸ δλικὸν μῆκος ἀνέρχεται εἰς 22.000 χμ. "Οσον ἀφορᾷ τὰς πλωτὰς δόδοις, αὗται ἀνέρχονται εἰς 2.500 χμ. καὶ εὑρίσκονται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰτα-

Ἐξατωτὴ

Εισαγωγή

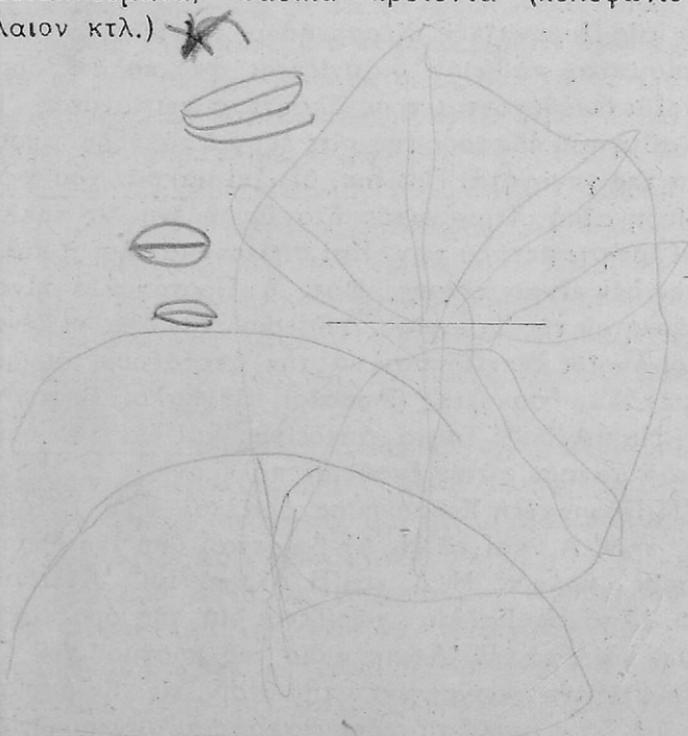
Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας.

λίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν, ἔχει τὴν πυκνοτέραν συγκοινωνίαν ἀπὸ ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ μορφὴ τοῦ ἔδαφους τῆς (πεδιάς) καὶ ἡ καλὴ γεωγραφικὴ τῆς θέσις, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν Ἰταλίαν αἱ ἐκ τῶν "Ἀλπεων κατερχόμεναι δόοι. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὁφείλεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων Γενούης καὶ Τεργεστῆς. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται ἀτμοπλοϊκῶς (Πειραιεύς—Πρίντεζι), σιδηροδρομικῶς (Αθῆναι—Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον Μιλάνον) καὶ ἀεροπορικῶς (Φάληρον—Πρίντεζι).

Ἐμπόριον. Αἱ ἔξαγωγαὶ τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνουν κυρίως δύο κατηγορίας ἐμπορευμάτων: βιομηχανικὰ προϊόντα τῆς Βορείου Ἰταλίας (ύφασματα, μηχαναί, αὐτοκίνητα) καὶ

γεωργικά προϊόντα τής κυρίως Χερσονήσου και τῶν Νήσων (έσπεριδοειδῆ, ἔλαιον, οἶνος, σταφυλαί, διάφοροι ὄπωραι, λαχανικά).

Αἱ εἰσαγωγαὶ ἀποτελοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ πρώτας ὄλας, ἀπαραιτήτους διὰ τὴν βιομηχανίαν της (βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, σίδηρον, ἄνθρακα, πετρέλαιον κ.ἄ.), καθόσον ἡ Ἰταλία εἶναι πιωχὴ εἰς πρώτας ὄλας. Μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἡ Ἰταλία εἰσήγει καὶ μεγάλην ποσότητα σιτηρῶν, σήμερον δύμως, χάρις εἰς τὰ ἔκτελεσθέντα μεγάλα ἀποξηραντικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιεργείας, τὰ γεωργικά της προϊόντα εἶναι σχεδὸν ἀρκετὰ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Ἰταλία ἔξαγει ὑφάσματα καὶ νήματα, θεῖον, μηχανάς, φαρμακευτικὰ προϊόντα, ζάκχαριν κτλ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, ἔλαιον, μεταλλεύματα, δασικὰ προϊόντα (κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον κτλ.)

III. Η ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εἰσαγωγή.—*Η Πυρηναϊκή Χερσόνησος κατέχει τὴν Ν. Δ. γωνίαν τῆς Εύρωπης. Αὕτη δύμοιάζει μὲ τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον, διότι χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εύρωπην διὰ τῆς μεγάλης δροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων, ἐκ τῶν δποίων ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Διαφέρει δμως ἀπὸ τὰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου, διότι ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν (590.000 τ. χμ.) καὶ ὁγκώδεις σχῆμα.*

Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ διαμερίσματα, καθόσον διασχίζεται ἀπὸ πολλὰς δροσειρᾶς, αἱ δποῖαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις. Η διαμόρφωσις αὕτη τοῦ ἔδαφους τῆς μᾶς ἔξηγεται τὰ ἔξῆς σπουδαῖα ἴστορικά της γεγονότα. Πρῶτον, ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ Κρατίδια ἀνεξάρτητα μεταξύ των. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολιτική της ἐνότης δὲν εἰναι πλήρης, διότι ἡ Πορτογαλία εἰναι Κράτος ἀνεξάρτητον τῆς Ισπανίας. Δεύτερον, ὅτι ὅλοι οἱ ξένοι κατακτηταί, οἱ δποῖοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ύποταξίουν, συνήντησαν πολὺ μεγάλας δυσκολίας (Ρωμαῖοι, Βάνδαλοι, Βησιγότθοι, "Αραβες, Ναπολέων). Τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μᾶς μὲ τὸν μακρὸν αὐτῆς ἐμφύλιον πόλεμον.

Όρια.—*Η Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. καὶ τὰ Ν. Α. βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς τὰ Ν. Δ. καὶ Β. Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. Ἀπὸ τὴν Γαλλίαν χωρίζεται διὰ τῆς δροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γριθαλτάρ. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, εἰς τὴν δποίαν συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς Εύρωπης (ἡ συγκοινωνία τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς συγκοι-*

νωνίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ) αἱ χῶραι της (Ισπανία, Πορτογαλία) ἥσαν κατὰ τὸ παρελθόν αἱ πρῶται ἀποικιακαὶ δυνάμεις τοῦ Κόσμου. Ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ τῶν Κράτους ἐλάχιστον τμῆμα παραμένει σήμερον ύπο τὴν κατοχήν των.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται:

α') Ἀπὸ ἐν μέγα ὁροπέδιον, τὸ ὅποῖον κατέχει σχεδόν ὁλόκληρον τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Χερσονήσου. Τὸ ἐκτεταμένον αὐτὸ ὁροπέδιον, τὸ ὅποῖον οἱ Ισπανοὶ ὀνομάζουν «Μεζέτα» (δηλ. Τράπεζα), διασχίζεται εἰς τὸ ἑσωτερικὸν ἀπὸ χαμηλᾶς ὁροσειράς, αἱ ὅποιαι τὸ χωρίζουν εἰς διαμερίσματα ἐν εἴδει λεκάνης: ὁροπέδια τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης, τῆς Νέας Καστίλλης, λεκάνη τοῦ "Εβρου. "Υψηλότερον εἶναι τὸ ὁροπέδιον τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης καὶ χαμηλότερον τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Εβρου ποταμοῦ. Τοῦτο ὄφείλεται εἰς τὸ δι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Εβρου χωρίζεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν μὲ μίαν λεπτὴν ὁροσειράν (δρ. Καταλανίας, τὴν δποίαν εύκολως διέσχισαν τὰ ρέοντα ὕδατα. Συνεπῶς ἡ περιοχὴ αὕτη ὑπέστη μεγαλυτέραν διάβρωσιν, ἐν μέγα μέρος τῶν ύλικῶν της παρεσύρθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εύρισκεται εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον.

β') Ἀπὸ δύο μεγάλας ὁροσειράς, αἱ ὅποιαι ἐπεκτείνονται εἰς τὰς δύο πλευράς τοῦ ὁροπεδίου: Τὰ Πυρηναῖα πρὸς Β. (ύψηλοτέρα κορυφὴ 3.400 μ.) καὶ ἡ Μπετική Κορδιλλιέρα πρὸς Ν., ἡ δποία ἔχει καὶ τὴν ύψηλοτέραν κορυφὴν τῆς Χερσονήσου (3.480 μ.). Προέκτασις τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας εἶναι αἱ νῆσοι Βαλεαρίδες.

γ') Ἀπὸ παραλίους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας, σπουδαιότεραι τῶν δποίων εἶναι: τῆς Βαλέντσιας καὶ τῆς Μουρκίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τοῦ Τάγου εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ μορφὴ αὕτη τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ὄφείλεται εἰς τὴν γεωλογικὴν της Ιστόριαν. Ἀρχικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁροπεδίου ύπῆρχε μία ὁρεινὴ περιοχὴ, ἡ δποία μετεβλήθη εἰς ὁροπέδιον ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν. Κατόπιν ἐσχηματίσθησαν αἱ ὁροσειραὶ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας, αἱ ὅποιαι, ως νεώτεραι, εἶναι καὶ ύψηλότεραι,

διότι ύπέστησαν όλιγωτέραν διάβρωσιν. Κατά τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων αὐτῶν ὁροσειρῶν μερικαὶ περιοχαὶ τοῦ ὁροπέδιου ύπέστησαν ἀνύψωσιν, ἄλλαι δὲ περιοχαὶ παρὰ τὰ παράλια ύπέστησαν καθίζησιν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ δοποῖαι ύπέστησαν ἀνύψωσιν, χωρίζουν τὸ ὁροπέδιον εἰς διαμερίσματα (Κανταβρικὰ ὅρη, Σελτιθερικά ὅρη, Σιέρα Ἐστρέλλα, Γρέντος, Γκουανταμάρα, ὁροσειραι τῆς Καταλανίας). Αἱ περιοχαὶ, αἱ δοποῖαι ύπέστησαν καθίζησιν, κατελήφθησαν ύπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τὸν καιρὸν δμως τὰ ἀβαθέστερα τμῆματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδατων. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες (ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου).

Τύποι γραφία.— Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων ύδάτων τῆς Χερσονήσου χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, διότι ἡ γενικὴ κλίσις τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἔξ A. πρὸς Δ. Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς σπουδαιότεροι εἶναι : ὁ Ἐβρος, ὁ δοποῖος χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ Γκουαντιάνα, ὁ Τάγος καὶ ὁ Ντούρος, οἱ δοποῖοι χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Ἐκτὸς τοῦ Γκουαδαλκιβίρ, ὁ δοποῖος εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης, οἱ ποταμοὶ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου δὲν εἶναι πλωτοί, διότι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες δὲν εἶναι ἀφθονοι. Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ ρεῦμά των διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας, διότι διασχίζουν περιοχάς μὲ διαφορετικὸν ὕψος (ὁροπέδιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, πεδιάδες μικραὶ εἰς τὰ παράλια).

Κλῖμα.— Τὸ κλῖμα τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν.

Τὰ ὁροπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐπειδὴ περιβάλλονται ἀπὸ ὅρη καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους ἔχουν κλῖμα ἡ πειρωτικὸν (χειμῶν πολὺ ψυχρός, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι βροχαὶ βραχεῖαι) καὶ δέχονται δλίγας βροχάς.

Τὰ ἀνατολικὰ καὶ νότια παράλια ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον).

Τὰ βορειοδυτικὰ παράλια, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς

τούς συχνούς βορειοδυτικούς άνέμους, οί όποιοι ἔρχονται από τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα ὡκεάνειον (χειμώνας ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαί ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς τοῦ ἔτους).

Βλάστησις καὶ προϊόντα.—'Ανάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἰναι ή βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα. 'Η περιοχὴ τοῦ ὁροπεδίου, ὃπου τὸ κλῖμα εἰναι ἡπειρωτικὸν καὶ αἱ βροχαὶ δλίγαι εἰναι χώρα

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

στεππώδης. 'Ως ἐκ τούτου αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἰναι: ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων κατὰ τρόπον νομαδικόν, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ἴδιως τοῦ σίτου καὶ κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, ὃπού εἰναι δυνατὴ ἡ ἀρδευσις, ἡ καλλιέργεια τῶν ὄπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν λαχανικῶν.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν νοτιοανατολικῶν παραλίων, ὃπου τὸ κλῖμα εἰναι μεσογειακόν, καλλιεργούνται κυρίως μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (έλαιαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὄπωρο-

φόρα δένδρα, λαχανικά, σῖτος, ἀραβόσιτος, ὅρυζα κτλ.). Μεγάλη ποικιλία καλλιεργειῶν παρατηρεῖται εἰς τὰς πεδιάδας χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα, τὰ δποῖα ἐπιτρέπουν δύο ἔως τέσσαρας ἑσοδείας κατ' ἕτος ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους.

Αἱ περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῶν παραλίων τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι πτωχαὶ εἰς δάση, διότι εἶναι πτωχαὶ εἰς βροχάς. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ νότια ἰδίως παράλια κατέχει ἡ φελλοφόρος δρῦς.

Αἱ βορειοδυτικαὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας καὶ κανονικωτέρας των βροχάς, εἶναι πλούσιαι εἰς δάση καὶ εἰς λειβάδια. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαῖα οὔτε ἡ ἄμπελος, δ δὲ σῖτος ἔχει ἀντικατασταθῆ ἀπὸ τὸν ἀραβόσιτον. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα λειβάδια τρέφονται μεγάλα ζῷα καὶ ὅχι πρόβατα, διότι τὰ μεγάλα ζῷα (ἀγελάδες, βόες) παρέχουν μεγαλύτερον εἰσόδημα.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις. — 'Η Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος περιλαμβάνει δύο Κράτη: τὴν Ισπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

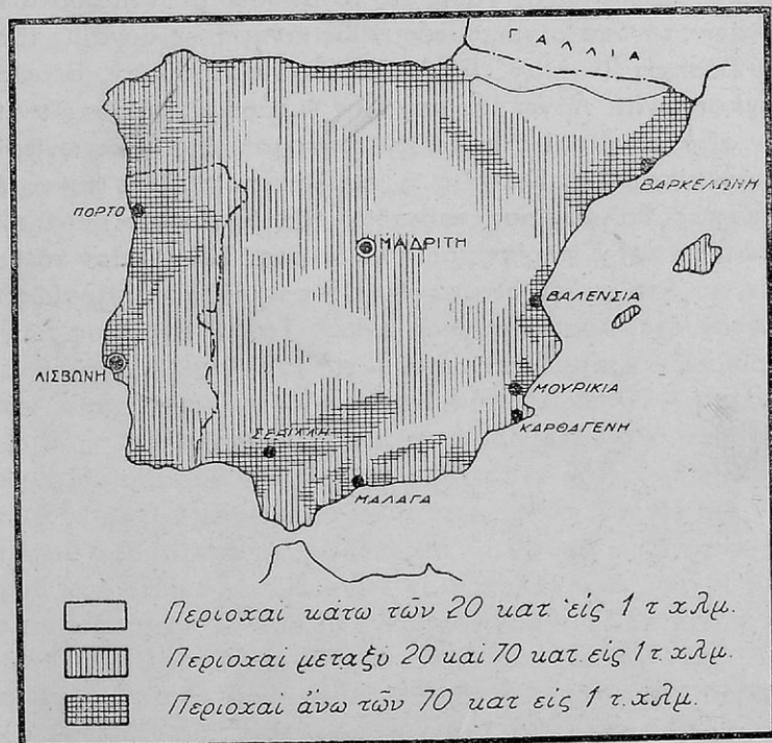
A'. ΙΣΠΑΝΙΑ

'Η Ισπανία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου. ("Ἐκτασις 500.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 24.000.000 κάτ.). Ως ἐκ τούτου ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν ὅλαι αἱ κατηγορίαι τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Γεωργία. Αἱ πλουσιώτεραι περιοχαὶ τῆς Ισπανίας ἀπὸ γεωργικῆς ἀπόψεως εἶναι αἱ πορὰ τὰ παράλια πεδιάδες. Αὗται χάρις εἰς τὸ εὔφορον προσχωσιγενὲς ἐδάφος των καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικὰ των ἔργα ἔχουν μεταβληθῆ εἰς πραγματικοὺς κήπους. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αἱ πυκνότερον κατῳκημέναι περιοχαὶ τῆς Ισπανίας. 'Η πυκνότης δλοκλήρου τῆς Ισπανίας ἀνέρχεται εἰς 48 κατ. εἰς 1 τ. χμ. Εἰς τὴν γεωργίαν τῆς Ισπανίας πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, διπλοφόρα

δένδρα, λαχανικά). Εἰς τὰ νότια παράλια, χάρις εἰς τὸ γλυκὺ κλῖμα τῶν, καλλιεργοῦνται καὶ φυτὰ θερμῶν χωρῶν (βανάναι, φοίνικες).

Βιομηχανία. Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίν σπουδαίου δρυκτοῦ πλούτου, ἡ ισπανικὴ βιομηχανία παρουσιάζει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν Νότιον Ισπανίαν καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς

Χάρτης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

Σιέρα Μορένα υπάρχουν βιομηχανίαι ἔκμεταλλεύσεως ὑδραργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ. Εἰς τὴν Βόρειον Ισπανίαν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κανταβρικῶν ὁρέων υπάρχουν βιομηχανίαι ἔκμεταλλεύσεως ἄνθρακος καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ σιδήρου διφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ πόλις τοῦ Μπιλμπάο. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεταλλευμάτων τῆς Ισπανίας

έξαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀκατέργαστον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ποσότης ἄνθρακος διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν του.

Ἐκ τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὰς μεταλλευτικὰς περιοχὰς, ὑπάρχουν καὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθράκων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν των. Αὗται εἰναι αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βαρκελώνης χάρις εἰς τὰ ἀφθονα ρέοντα ὕδατα τῶν Πυρηναίων, τὰ ὅποια χρησιμεύουν ὡς κινητήριος δύναμις (ὅπως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, εἰς τὴν "Εδεσσαν, Νάουσαν, Βέροιαν).

Συγκοινωνία. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἔκτασεως, τὴν ὅποιαν κατέχουν αἱ ὁρειναὶ καὶ στεππώδεις περιοχαί, ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Γενικῶς ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνοτέρα εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας, ὅπου τὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ ὁ πληθυσμὸς πυκνότερος. Τούναντίον τὸ ἐσωτερικόν, τὸ ὅποιον εἶναι πτωχὸν εἰς προϊόντα καὶ ἀραιῶς κατωκημένον, ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν. Τὸ δίλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 15.600 χιλιόμετρα.

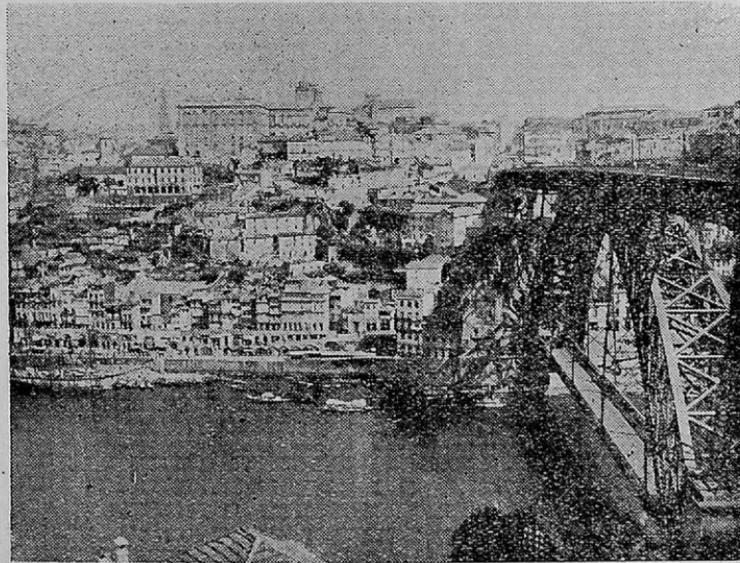
Πόλεις.—"Οπως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἔχομεν δύο κατηγορίας πόλεων. Πρῶτον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα (γεωργικὰ ἢ ὅρυκτα) τῆς περιφερείας των. Δεύτερον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των εἰς τὴν ιστορίαν των καὶ τὸν πολιτικόν των ρόλον. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν αἱ περισσότεραι πόλεις: Αὗται εἶναι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου: ἡ Βαρκελώνη (πλέον τοῦ 1 ἑκατ. κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν καὶ τὸ σητουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας, ἡ Βαλέντσια (350.000 κ.), ἡ Μουρκία (165.000 κ.) καὶ ἡ Μαλάγα (200.000 κ.). Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν (εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας) ἡ Σεβίλλη (240.000 κ.), εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν τὸ Μπιλμπάο (175.000 κ.) καὶ ὁ "Αγιος Σεβαστιανός. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν εἶναι ἡ Μαδρίτη (1.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας καὶ συνεπῶς τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν καὶ πνευματικόν της κέντρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκτίσθη καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Χερσονήσου.

Συμπέρασμα. Ἡ Ἰσπανία εἶγαι κυρίως χώρα γεωργική,

ὅπως καὶ ἄλλαι χῶραι τῆς Μεσογείου, καθώς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς ἔξαγωγάς της τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ γεωργικά προϊόντα καὶ ἴδιως αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (οἶνος, ἔλαιον, ὄπωραι, φελλός). Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουν τὰ ἀκατέργαστα ὄρυκτα καὶ ἴδιως ὁ σίδηρος. Τὰ ἔξαγόμενα βιομηχανικά προϊόντα εἰναι ἀσήμαντα.

Σεντόρες Β'. ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλλία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου. (¹Ἐκτασις 90.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.800.000 κ.). Αὕτη εἶναι Κράτος κατ' ἔξοχὴν γεωρ-

Πόρτο. Λιμὴν τῆς Πορτογαλλίας.

γικόν, λόγῳ τοῦ δτι τὸ ἔδαφός της εἶναι πτωχὸν εἰς ὄρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα ἔξαγωγῆς τῆς Πορτογαλλίας εἶναι δοίνος καὶ δ φελλός. ²Ο οἶνος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Πορτογαλλίαν. ³Ονομαστὸς εἶναι δοίνος «Πορτό», δοποίος

έλαβε τὸ ὄνομα τοῦ λιμένος, ἐκ τοῦ δποίου ἔξαγεται. 'Ο φελλός παράγεται ἀπὸ τὴν φελλοφόρον δρῦν, ἡ δποία καλλιεργεῖται εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. 'Η Πορτογαλλία κατέχει τὴν πρωτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν φελλοῦ. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν τῆς πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ ἀλιεία. 'Αλιεύονται κυρίως τόνοι καὶ σαρδέλαι.

'Ο πληθυσμός δὲν εἶναι ἔξ 750 διανενεμημένος. Περισσότερον κατῷκημένη εἶναι ἡ Βόρειος Πορτογαλλία, δπου καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαί, δπου καλλιεργεῖται κυρίως ὁ σῖτος καὶ ἡ φελλοφόρος δρῦς, εἶναι ἀραιότερον κατῷκημέναι (ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον). 'Η Πορτογαλλία ἔχει μεγαλυτέραν πυκνότητα ἀπὸ τὴν Ισπανίαν (75 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), διότι αἱ καλλιεργήσιμοι περιοχαὶ τῆς παρουσιάζουν μεγαλυτέραν σχετικῶς ἔκτασιν. Σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Πορτογαλλίας εἶναι ἡ πρωτεύουσα Λισσαβών (600.000 κ.). Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον διασταυροῦνται θαλάσσιαι ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας (ἐκ τῆς Δυτικῆς Εύρωπης πρὸς τὴν Δυτικὴν καὶ Νότιον Αφρικήν, πρὸς τὴν Νότιον Αμερικὴν καὶ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ). Πλέον τῶν 100.000 ταξιδιωτῶν διέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ λιμένος τῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, τὰς δποίας ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὰ σπουδαιότερα ἔξ αὐτῶν εἶναι: ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους, τὸ κλῖμα, ἡ βλάστησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἐδαφος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης ἀποτελεῖται ἀπὸ ύψηλάς ὁροσειράς καὶ ἀπὸ μικρὰς ἀπομεμονωμένας πεδιάδας. Αῦται ὡς εἴδομεν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων, αἱ δποῖαι ἔλαβον χώραν

είς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Εὔρωπης. Αἱ ἀκταὶ εἰναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχῶδεις, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἰναι ὀλίγαι καὶ μικραὶ. Συχνὰ αἱ ὁροσειραὶ, αἱ ὅποιαι καταλήγουν εἰς αὐτάς, σχηματίζουν ἔν ψηλὸν τεῖχος, τὸ ὅποιον ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Εἰς τὰ πεδινὰ παράλια, ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοὶ, σχηματίζεται ἐκ τῆς ἀποθέσεως τῶν μεταφερομένων ύλικῶν Δέλτα ("Ἐβρου, Ἄξιοῦ, Πάδου). Τοῦτο ὄφελεται εἰς τὴν ἔλλειψιν παλιρροιῶν (δηλαδὴ τῆς ἀνόδου καὶ τῆς καθόδου τοῦ ὅδατος τῆς θαλάσσης). Αὗται, ὅταν ὑπάρχουν μεταφέρουν τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν (χώματα καὶ ἄλλα ύλικὰ) πολὺ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν των καὶ συνεπῶς ἐμποδίζουν τὸν σχηματισμὸν Δέλτα. Ἡ ὑπαρξίας πολλῶν ἀπομεμονωμένων πεδιάδων καὶ ἡ ἔλλειψις παλιρροιῶν εύνοοῦν τὸν σχηματισμὸν ἐλῶν εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἰς δλας τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὔρωπης αἱ πεδιάδες, σὶ δποῖαι στεροῦνται ἀποξηραντικῶν ἔργων, εἰναι ἐστίαι ἐλονοσίας καὶ ἀποφεύγονται ἀπὸ τὸν ἀνθρωπὸν (π.χ. ἡ Θράκη). Τούναντίον αἱ πεδιάδες, αἱ δποῖαι εἰναι ἐφωδιασμέναι μὲ ἔργα ἀποξηραντικὰ καὶ ἀρδευτικά, εἰναι τὰ κατ' ἔξοχὴν κέντρα πληθυσμοῦ (πεδιάδες Πάδου, Νεαπόλεως, Ἄνδαλουσίας κ.ἄ.).

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Ἐκεῖνο δμως τὸ ὅποιον κυρίως χαρακτηρίζει τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὔρωπης, εἰναι τὸ κλῖμα. Οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαυγῆς, θερινὴ περίοδος ξηρὰ καὶ θερμή, χειμερινὴ περίοδος βροχερὰ καὶ ἡπία (διακοπτομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ ἀπότομα ψύχη). Τὸ κλῖμα αὐτὸ συντελεῖ ὥστε οἱ ποταμοὶ νὰ εἰναι χειμαρρώδεις, ἡ δὲ βλάστησις πτωχή. Τὰ φυτά, διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ἡ δποία ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἔχουν μικρὰ φύλλα καλυπτόμενα ἀπὸ μίαν ιηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐλαστούται ἡ ἔξατμισις καὶ μεγάλας ρίζας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ύγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ αἱ βροχαὶ εἰναι δλίγαι, συνήθως τὰ φυτά εἰναι μικρά, δηλ. θάμνοι. Ἡ θαμνώδης αὕτη βλάστησις, ἡ δποία λέγεται μακκία, κατέχει τὰς μεγαλυτέρας ἐκτάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

Οἰκονομικὴ ζωή. — Αἱ χώραι τῆς Μεσογειακῆς Εὔρωπης

είναι κυρίως γεωργικαί. 'Η βιομηχανία παρουσιάζει μικράν άναπτυξιν λόγω τῆς ἐλλείψεως ἀνθρακος καὶ πετρελαίου, δηλ. καυσίμων ύλῶν, αἱ δόποιαι εἰναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. 'Η διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα συνετέλεσαν, ὡστε νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς δύο εἴδη ἀγροτικῆς ζωῆς κατ' ἔξοχὴν χαρακτηριστικά:

α') 'Η νομαδικὴ ζωή. 'Ο τεμαχισμὸς τοῦ ἐδάφους των, ἔνεκα τοῦ δόποιου παραπλεύρως τῶν πεδινῶν περιοχῶν ύπαρχουν καὶ δρειναι καὶ ἡ ξηρασία κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀναγκάζουν τοὺς κτηνοτρόφους τῶν αἰγοπροβάτων ν' ἀλλάσσουν περιοδικῶς διαμονήν. Τὸν χειμῶνα παραμένουν εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἰναι ἡπία καὶ ἡ βλαστησις ἄφθονος λόγω τῶν χειμερινῶν βροχῶν. Τὸ θέρος, λόγω τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας, αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἰναι τελείως ξηραί. Διὰ τοῦτο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνέρχονται εἰς τὰς δρεινὰς, ὅπου χάρις εἰς τὸ ὕψος των, τὸ κλῖμα εἰναι δροσερὸν καὶ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χλόην. "Οθεν ἡ νομαδικὴ ζωὴ τῶν κτηνοτρόφων εἰναι γενικὸς κανῶν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

β') 'Η καλλιέργεια τῶν ὁπωροφόρων δένδρων. 'Η ἀκανόνιστος διανομὴ τῶν βροχῶν συνετέλεσεν, ὡστε εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ὁπωροφόρων δένδρων, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν περισσότερον ἀπὸ τὰ δημητριακὰ εἰς τὴν ξηρασίαν χάρις εἰς τὰς μεγάλας ρίζας των (ἔλαια, ἄμπελος, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὁπωροφόρα δένδρα). Τὸ κατ' ἔξοχὴν φυτὸν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἰναι ἡ ἔλαια, ἡ δόποια καλλιεργεῖται, ὅπου δ χειμῶν εἶναι κατ' ἔξοχὴν ἥπιος (παράλια, νῆσοι).

Ἐρωτήσεις.

- 1) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς καὶ διὰ ποῖον λόγον; 2) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου παραγεῖ τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα ἔλαιους καὶ διὰ ποῖον λόγον; 3) Ποία εἶναι ἡ περισσότερον κατωκημένη χώρα τῆς Μεσογείου καὶ διατί; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Μεσογείου ἡ Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Ρώμην καὶ Μαδρίτην;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΑΛΛΙΑ

Εισαγωγή. — 'Η Γαλλία κατέχει προνομιούχον θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην. α') Διότι ἔχει κλῖμα εὔκρατον (οὕτε πολὺ θερμὸν οὕτε πολὺ ψυχρόν), καθόσον κεῖται εἰς ἵσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. β') Διότι κατέχει τὸν στενώτερον ἀπὸ τοὺς Ισθμοὺς τῆς Εύρωπης καὶ βρέχεται ἀπὸ τέσσαρας θαλάσσας. 'Η θέσις τῆς αὕτη συνετέλεσεν, ὡστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους λαούς καὶ συνεπῶς νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν. γ') Διότι τὸ σχῆμα καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἑδάφους τῆς παρουσιάζουν ἀρμονικὴν διάταξιν· οὐδὲν τμῆμα τῆς χώρας κατέχει ἀπόκεντρον θέσιν, ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν εἶναι πολὺ εὔκολος. Χάρις λοιπὸν εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὕτα ἡ Γαλλία ἀπὸ πολὺ ἐνωριές ἔχρησίμευσεν ὡς ἐνδιάμεσος σταθμὸς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης καὶ τῆς Βορείου Εύρωπης, μεταξὺ τοῦ Ἐλληνολατινικοῦ κόσμου καὶ τῶν Γερμανικῶν λαῶν.

Όρια. — 'Η Γαλλία δρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. 'Ως φυσικὰ ὅρια ἔχει τὰ Πυρηναῖα, τὰ δποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα, τὰ δποῖα τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν. Πρὸς Β. καὶ τὰ Β. Α. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ ὅρια καὶ διὰ τοῦτο τὰ σύνορά της

είς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπέστησαν πολλὰς μεταβολὰς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἴστορίας της.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, τὸ ἐδάφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ἀπλουστέραν μορφήν. Περιλαμβάνει :

α') Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μίαν δγκώδη ὁρεινὴν περιοχὴν, τὰ Κεντρικὰ "Ορη" (1.880 μ.), τὰ ὅποια λόγῳ τῆς θέσεώς των καὶ τῆς ἐκτάσεως τὴν δποίαν κατέχουν (80.000 τ. χμ.), εἶναι ἐν εἴδος ὑδραγωγείου τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ αὐτὰ τροφοδοτούμενται δλοι σχεδὸν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ της.

β') Εἰς τὴν περιφέρειαν τὰ ὅρη : "Αλπεις (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Λευκόν "Ορος 4.807 μ., τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Εὐρώπης), τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα (1.720 μ.), Βώζ (1.425) μ., Ἀρντένα (700 μ.) τὰ ὅρη τῆς Βρετανῆς (400 μ.) καὶ τὰ Πυρηναῖα (3.400 μ.).

Τὰ ὅρη τῆς Γαλλίας διαφέρουν μεταξύ των ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων των καὶ τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους των. Ἐκ τούτων τὰ Κεντρικὰ "Ορη", τὰ Βώζ, ἡ Ἀρντένα καὶ τὰ ὅρη τῆς Βρετανῆς ἀποτελούνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ἡ μορφὴ των εἶναι δγκώδης. Δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων των καὶ τῶν κορυφῶν των, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀπεστρογγυλωμέναι καὶ δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν σειράν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν, τὴν δποίαν ὑπέστησαν καὶ τῆς δποίας σκοπὸς εἶναι ἡ ίσοπέδωσις τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους. Τούναντίον αἱ "Αλπεις, τὰ Πυρηναῖα καὶ τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα παρουσιάζουν μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ κοιλάδες των εἶναι πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ κορυφαὶ πολὺ αἰχμηραὶ (ἰδίως εἰς τὰς "Αλπεις). Αὗται εἶναι παρατεταγμέναι εἰς παραλλήλους γραμμὰς καὶ ἀποτελοῦν οὔτως δροσειράς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ὅρη αὐτὰ δὲν ὑπέστησαν μακροχρόνιον διάβρωσιν, δπως τὰ ἄλλα, δηλ. εἶναι νεώτερα ὅρη, τὰ πετρώματά των συνήθως δὲν εἶναι κρυσταλλικά (π.χ. ἀσβεστολιθικά, φαμμιτικά, κ.ἄ.).

γ') Τρεῖς εὐρείας πεδιάδας, αἱ δποῖαι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν. Αὗται εἶναι : ἡ λεκάνη τοῦ Ρών, μεταξὺ "Αλπεων καὶ τῶν ὁρέων τοῦ Γιούρα πρὸς Α. καὶ Κεντρικῶν Ορέων πρὸς Δ., ἡ δποία δφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν

τοῦ ἔδαφους, ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, μεταξὺ Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ Πυρηναίων, καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πρὸς Β., μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Βώζ, τῆς Ἀρντένας καὶ τῶν ύψωμάτων τῆς Βρεττάνης. Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸς εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πεδινὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν αἱ πεδιάδες κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός των καλύπτεται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ύψηλὰς περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ εὔφοροι. Μεταξὺ τῶν αἱ πεδιάδες συγκοινωνοῦν διὰ στενῶν διόδων. Αὗται εἶναι: ἡ δίοδος τῆς Μπουρκώνης μεταξὺ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων, ἡ δίοδος τοῦ Ποατοῦ μεταξὺ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀκιταίν, καὶ ἡ δίοδος τοῦ Λωραγκὲ μεταξὺ Ἀκιταίν καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών.

Κλῖμα. — Τὸ κλῖμα τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι ὁμοιόμορφον. Τοῦτο ὀφείλεται κατ' ἀρχήν, διότι βρέχεται ἀπὸ δύο διαφορετικὰς θαλάσσας: τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εύρισκονται παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Αὗται ἀποτελοῦν μίαν λεπτὴν ζώνην περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Νοτίων Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Παραλίων "Αλπεων καὶ τῆς θαλάσσης. Μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει βεβαίως καὶ ἡ νήσος Κορσική, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ρών ἡ γλυκύτης τοῦ χειμῶνος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ μεσογειακὸν κλῖμα, διακόπτεται ἀπὸ τὰ ἀπότομα ψύχη, τὰ ὁποῖα ὀφείλονται εἰς ἔνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μιστράλ, ὁ ὁποῖος πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὅρη τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος (ὅτι συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ μὲν τὸν Βαρδάρην). Αἱ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι προφύλασσονται ἀπὸ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν ἄνεμον, ἔχουν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα. Αὗται εἶναι τὰ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων ἐκτεινόμενα παράλια, τὰ ὁποῖα, χάρις εἰς τὸν διαυγῆ καὶ κυανοῦν οὐρανὸν τῶν, ώνομάσθησαν Κυανῆ Ἀκτῆ.

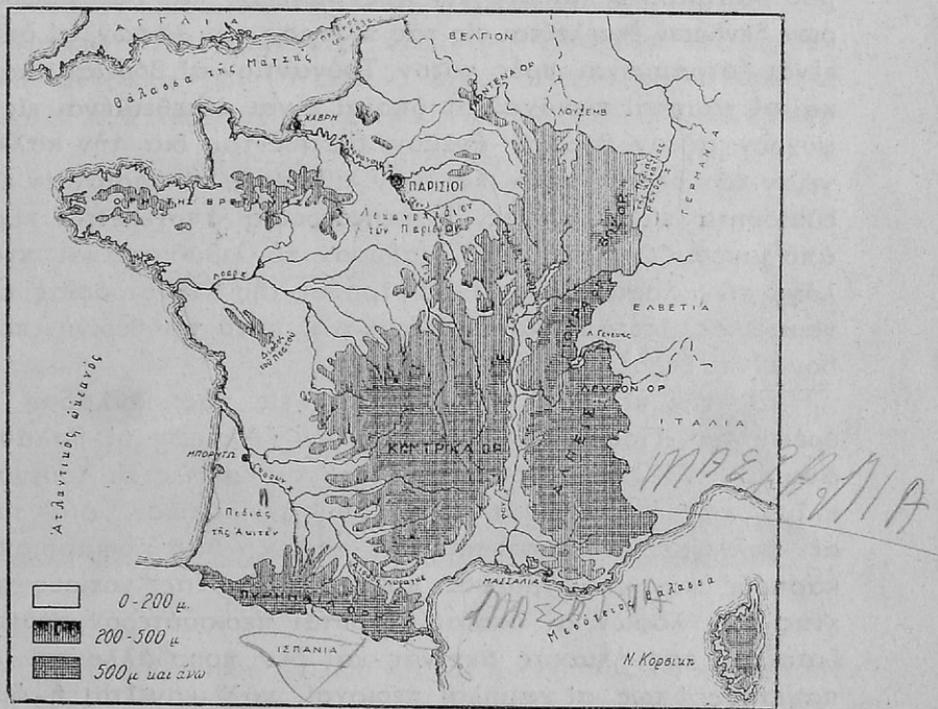
'Ολόκληρος ἡ λοιπὴ Γαλλία εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. 'Η ἐπίδρασις αὕτη χαρακτηρίζεται πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι ἀπολύτως

ξηρά, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεφελώδης. Λόγῳ δύμως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἑδάφους καὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ ἐπίδρασις ἐκ τοῦ ωκεανοῦ δὲν εἶναι δύοισι μορφοῖς. Τὰ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν παράλια καὶ ίδιως τὰ κείμενα πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Λοάρ (χερσόνησος τῆς Βρεττάνης, παράλια τῆς Μάγχης) ἔχουν κατ' ἔξοχὴν κλῖμα ωκεάνειον (χειμῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαῖ ἀφθονοὶ καὶ ὅχι ραγδαῖαι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ίδιως κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀτμόσφαιρα ὑγρά· ἡ μεγάλη ύγρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ δροσία διελεῖται εἰς τοὺς ἀφθόνους υδρατμούς, τοὺς δροσίους φέρουν οἱ ἀνεμοὶ ἀπὸ τὸν ωκεανόν, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καλύπτεται ὁ οὐρανὸς συνήθως ἀπὸ νέφῃ ἢ ἀπὸ δύμιχλην). "Οσον δύμως ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ παράλια, τόσον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ωκεανοῦ κλίματος μεταβάλλονται. 'Ο χειμῶν γίνεται ψυχρότερος, τὸ θέρος θερμότερον, αἱ δύμιχλαι καὶ αἱ βροχαὶ ἀραιότεραι καὶ ραγδαιότεραι. Οὕτω φθάνομεν βαθμιαίως εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ δροσίον ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχὰς τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων, τὴν Ἀλσατίαν, τὴν πεδιάδα τοῦ Σών, παραποτάμου τοῦ Ρών, εἰς τὰς κοιλάδας τῶν δρεινῶν περιοχῶν (Γιούρα, Βορείων Ἀλπεων, Κεντρικῶν Ὀρέων, Πυρηναίων). Αἱ δρειναὶ περιοχαὶ ἔχουν κλῖμα δρεινὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι, χιῶν ἀφθονος· αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας). Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δροσῖαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγρούς δυτικούς ἀνέμους, οἱ δροσῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ εἰς τοὺς Ν.Α., οἱ δροσῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: α') εἰς τὴν Ν. Α. Γαλλίαν μετὰ τῆς Κορσικῆς, β') εἰς τὴν Ν. Δ. Γαλλίαν καὶ γ') εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν.

α') Νοτιονατολικὴ Γαλλία μετὰ τῆς Κορσικῆς. 'Η Ν.Α. Γαλλία περιλαμβάνει τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ Ρών, τὰς Γαλλικὰς "Ἀλπεις καὶ τὰ Γαλλικὰ ὅρη,

τοῦ Γιούρα. Σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἰναι αἱ παρὰ τὰ παράλια μικραὶ πεδιάδες καὶ ἡ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ρών, δὲ διοῖς πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὅπου σχηματίζει Δέλτα. Σπουδαιότερος παραπόταμός του εἰναι ὁ Σών. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ εἰναι πλωτοὶ. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰναι, ὅτι εὑρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

Διὰ τοῦτο εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν Κορσικήν, ὅπου τὸ κλῖμα εἰναι κυρίως μεσογειακόν, τὰ δάση εἰναι ὀλίγα λόγῳ τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν καὶ τῆς μεγάλης ξηρασίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν κατέχεται ἀπὸ θάμνους, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου. Τὰ σπουδαιότερα δένδρα εἰναι : παράλιοι πεῦκαι, δρῦς, κέδροι, εὐκάλυπτοι. Ἡ χλόη δὲν εἰναι διαρκής. Αὕτη φύεται μετὰ τὴν

βροχήν καὶ ἔξαφανίζεται κατὰ τὴν ξηράν ἐποχήν. Αἱ καλλιέργειαι εἰναι αἱ ὕδαι μὲ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, ὅπου ὑπάρχει κλῖμα μεσογειακόν: δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, μορέαι διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξοκώληκος, ἔλαῖαι, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς ἀρδευομένας ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται λαχανικά καὶ ἄνθη.

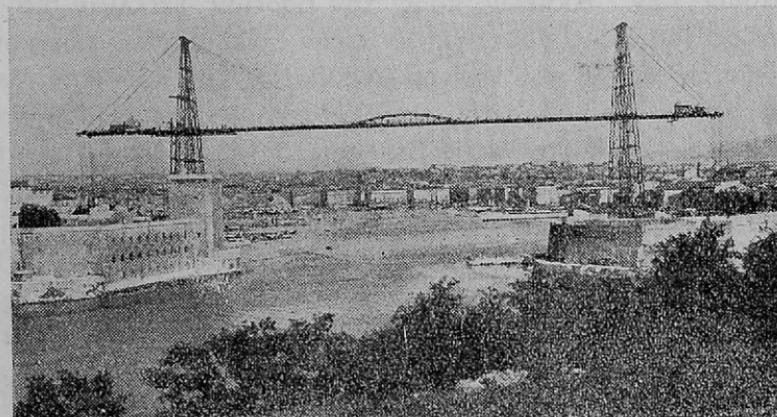
Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ράων, λόγῳ τοῦ τοπικοῦ ψυχροῦ ἀνέμου Μιστράλ, ἡ καλλιέργεια τῆς ἄμπελου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων ἐκτελεῖται εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, αἱ δοποῖαι εἰναι ἐστραμμέναι πρὸς νότον. Τούναντίον αἱ βρειαι πλαγιαὶ καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, αἱ δοποῖαι εἰναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν βόρειον ἄνεμον, διατίθενται διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν λιβαδίων, τὰ δοποῖα δὲν εἰναι εὔαίσθητα εἰς τὸ ψῦχος. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μικρὰ ζῷα (πρόβατα), καθόσον τὰ λιβαδία εἰναι πτωχὰ λόγῳ τῶν ἀραιῶν βροχῶν. Οἱ τρόποις τῆς κτηνοτροφίας εἰναι νομαδικός, διότι αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον εἰναι ξηραί.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σάων καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν δρέων τοῦ Γιούρα καὶ τῶν Βορείων "Αλπεων οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπίδρασιν καὶ ως ἐκ τούτου τὸ κλῖμα τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἰναι ἡπειρωτικόν. Διὰ τοῦτο αἱ καλλιέργειαι ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὰς νοτίους πλαγιὰς τῶν λόφων, αἱ δοποῖαι δέχονται περισσότερον χρονικὸν διάστημα τὰς ἥλιακάς ἀκτῖνας καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, ὅπως αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Όνομαστοὶ εἰναι οἱ οἶνοι τῆς Μπουργκώνης παρὰ τὴν Ντιζών. Χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχὰς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους αἱ μεταξὺ 800 καὶ 1.800 μέτρων ὑψους περίπου δρειναι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ δάση, τὰ δοποῖα διακόπτονται ἀπὸ ἐκτεταμένα λιβάδια (δρῦς καὶ καστανέαι εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, δέντρα καὶ ἔλατα εἰς τὰς ύψηλοτέρας). Αἱ μεταξὺ 1.800 καὶ 2.800 μ. καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ μικροὺς θάμνους, οἱ όποιοι ἀντέχουν καλύτερον εἰς τὰ ὑπερβο-

λικά ψύχη καὶ εἰς τοὺς ἰσχυρούς ἀνέμους, οἱ δποῖοι κρατοῦν εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς. Αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περίοχαι καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας.

Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λιβάδια τῶν αἱ περιοχαὶ αὗται τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα.

Εἰς τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς Γαλλίας, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ ποικίλα προϊόντα του, εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς δδοῦ, ἡ δποία συνδέει τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν Γαλλίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν "Αλπεων, ἔχουν ἀναπτυχθῆ σπουδαῖα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ κέντρα. Ταῦτα εἶναι: Εἰς τὰ δυτικὰ

Μασσαλία. Ἡ εἴσοδος τοῦ παλαιοῦ λιμένος.

παράλια τὸ Μονπελιέ (90.000 κ.) καὶ ἡ Νίμ (85.000 κ.), σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα οἷνου χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δποίαν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ ποράλια ἡ Τουλών (135.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἡ Νίκαια (220.000 κ.), διεθνὲς κέντρον χειμερινῆς διαμονῆς χάρις εἰς τὸν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα της. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρών καὶ παρὰ τὰς ἐκβολάς του ἡ Μασσαλία (800.000 κ.), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Μεσογείου. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δφείλει εἰς τοὺς ἔξης λόγους: Πρῶτον διότι κεῖται ἐπὶ τῆς δδοῦ, ἡ δποία συνδέει τὴν Βόρειον

Εύρωπην μὲ τὴν Μεσόγειον, καὶ δεύτερον εἰς τὴν τακτικήν της συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Γαλλικῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ ὅποια δέχεται ὁ λιμὴν τῆς ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀνεπτύχθη βιομηχανία (ἀλευρόδυμοι, ἔλαιοι υργεῖα, σαπωνοποιεῖα).

Εἰς τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ὁ Σῶν συναντᾷ τὸν Ρών, κεῖται ἡ Λυών (600.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας μετὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν ὁδῶν, αἱ ὅποιαι διευθύνονται πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν "Αλπεων, πρὸς τὴν Βόρειον Γαλλίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Σῶν, πρὸς τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών. Ἡ σπουδαιότερα βιομηχανία τῆς εἶναι ἡ μεταξούργια. Ἡ Λυών μετὰ τοῦ Μιλάνου εἶναι τὰ δύο σπουδαιότερα διεθνῆ κέντρα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς μετάξης.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν "Αλπεων σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Γκρενόμπλ (90.000 κ.), ἡ ὅποια ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προϊόντων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν (βιομηχανίαι ξύλου, χάρτου, δερμάτων, γαντιῶν κτλ.). Πρὸς Β. καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὴν λεκάνην τοῦ Ρών καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, εἶναι ἡ Ντιζών (90.000 κ.). Εἰς τὴν ὀρεινὴν Κορσικὴν σπουδαιότερα πόλις εἶναι τὸ Ἀζάκτσιο (45.000 κ.).

β) Νοτιοδυτικὴ Γαλλία. Ἡ περιοχὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Ἀκιταίν καὶ ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν Μεσόγειον Γαλλίαν, εἶναι ὅτι δέχεται περισσοτέρας βροχάς, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ωκεανόν. Σπουδαιότερα περιοχὴ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, ἡ δευτέρα εἰς ἑκτασιν τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὰ εἰς τὴν πεδινὴν αὐτὴν περιοχὴν ρέοντα ὄδατα συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Γκαρών, ὁ ὅποιος πηγάδει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα καὶ

χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Εἰς τὰς ἐκβολάς του λόγῳ τῶν μεγάλων παλιρροιῶν, αἱ ὁποῖαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὸν Ὡκεανόν, δὲν σχηματίζεται Δέλτα ὅπως εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ εἰς μεγάλος χωνοειδῆς κόλπος. Βορειότερον ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς Λοάρ, ὁ μεγαλύτερος εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὃπου ἐπίσης σχηματίζεται χωνοειδῆς κόλπος. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ Κεντρικά "Ορη.

"Ολαι αἱ περιοχαὶ τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι ἔξ ἴσου εὕφοροι. Τὰ παράλια τὰ κείμενα πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γκαρών καλύπτονται ἀπὸ ἓν παχὺ στρωμα ἄμμου, τὸ ὁποῖον μετέφεραν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην ἄμμωδη παραλίαν. Διὰ

Νίκαια. Ἡ λεωφόρος τῶν Ἀγγλῶν.

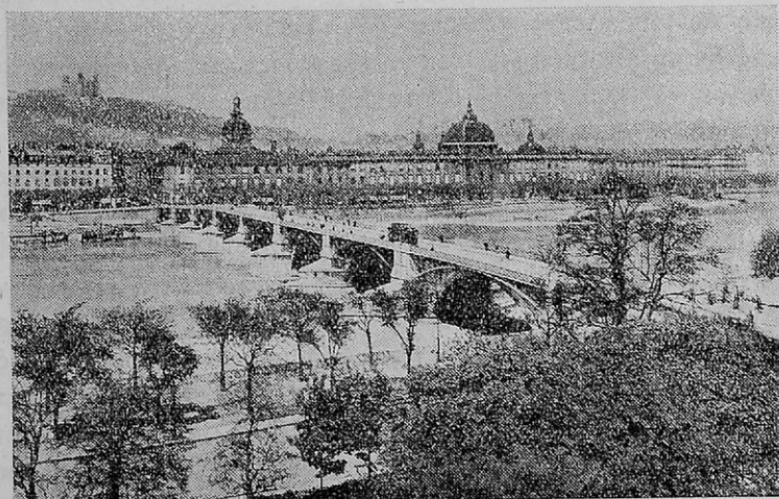
τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα τεχνητὰ δάση ἀπὸ πεῦκα. Εἰς τὰ βόρεια παράλια, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἄμμωδη, καλλιεργοῦνται κυρίως λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τοῦ Γκαρών καὶ τῶν παραποτάμων του, εἶναι πολὺ εὕφορον, χάρις δὲ εἰς τὴν δλιγωτέραν ύγρασίαν του καλλιεργοῦνται ποικίλα προϊόντα: δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), ἄμπελοι, διπλοφόρα δένδρα, λαχανικά. Εἰς τὰς δρεινὸς περιοχὰς, λόγῳ τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, ὑπάρχουν δάση καὶ ἐκτεταμένα λιβάδια. Διὰ τοῦτο εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη ἡ

κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι εἰναι ἡ σίκαλις καὶ αἱ πατάται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, καθόσον τὰ πετρώματά των εἰναι κρυσταλλικά. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Πυρηναίων εύδοκιμεῖ περισσότερον ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος, διότι τὰ πετρώματα εἰναι κυρίως ἀσβεστολιθικά.

Τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς Ν. Δ. Γαλλίας εἰναι : εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐπὶ τῆς δόδοῦ, ἡ ὁποίᾳ συνδέεται τὰς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀκιταίν, ἡ Τουλούζη (200.000 κ.). Ἡ πόλις αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιφερείας της, εἰναι σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορὰ καὶ κέντρον ἐπεξεργασίας τῶν ἔγχωρῶν προϊόντων (ἀλευροβιομηχανία). Εἰς τὰ βόρεια παράλια καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ εἰναι οἱ λιμένες Σὲν Ναζέρ καὶ Νάντη (190.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (ναυπηγεία, κονσερβοποιεῖα ἰχθύων καὶ λαχανικῶν, σαπωνοποιεῖα κ.ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γκαρών κεῖται τὸ Μπορντώ (250.000 κ.), ἡ σπουδαιοτέρα πόλις τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας καὶ εἰς ἑκ τῶν μεγαλυτέρων λιμένων της χάρις εἰς τὴν τακτικήν του συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς σμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰναι ὁ πρῶτος λιμὴν ἔξαγωγῆς τῶν φημισμένων οἴνων Μπορντώ. Ἀνεπτυγμένη εἰναι καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν (βιομηχανία ἐλαίου ἀπὸ τὰ φυστίκια τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς). Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων εἰναι αἱ πόλεις : Σὲντ-Ἐτιέν (200.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας καὶ ύφαντουργίας χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν, εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, μεταλλείων ἄνθρακος, καὶ Κλερομόν Φεράν (100.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐπεξεργασίας τοῦ καουτσούκ εἰς ὀλόκληρον τὴν Γαλλίαν.

γ') Βόρειος Γαλλία. Ἡ Βόρειος Γαλλία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Βρεττάνης, ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, τὰ ὅρη Βώζ καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ἡ ὁποίᾳ ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Βώζ καὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἐξ ὅλων αὐτῶν σπουδαιοτέρα εἰναι ἡ πεδιάς τῶν Παρισίων. Ἡ Βόρειος Γαλλία διακρίνεται ἀπὸ τὴν Νότιον, διότι ἡ θερμοκρασία εἶναι χαμηλοτέρα

καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀνέμων, οἵ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ὡκεανόν, εἶναι περισσότερον αἰσθητή. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλυτέρα καὶ αἱ βροχαὶ περισσότεραι. Σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ Σηκουάνας (γαλλ. Σέν), ὁ ὁποῖος συλλέγει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὑδάτων τοῦ λεκανοπεδίου του. Ὁ ποταμὸς οὗτος, καίτοι δὲν πηγάζει ἀπὸ τὰς ὁρεινὰς περιοχὰς καὶ δὲν τροφοδοτεῖται ἀπὸ αἰωνίους χιόνας, ἔχει τὸ κανονικώτερον ρεῦμα ἀπὸ δλους τοὺς ποταμούς τῆς Γαλλίας (δηλ. δὲν παρουσιάζει μεγάλας διαφοράς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ

Λυόν. Γενικὴ ἀποψις.

ἔτους). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν παραποτάμων του σπουδαιότεροι εἶναι δι Μάρνης καὶ δι Οάζ. Ὁ Σηκουάνας μετὰ τῶν σπουδαιοτέρων παραποτάμων του εἶναι πλωτὸς καὶ συνδέεται μὲ δλους τοὺς μεγάλους ποταμούς τῆς Γαλλίας διὰ τεχνητῶν διωρύγων. Τὰ ῦδατα τῆς Λωρραίνης, ἡ ὁποία κατέχει τὴν ἀνατολικωτέραν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀλσατίας, συλλέγει δι Ρήνος ποταμός, δι ὁποῖος ἀποτελεῖ τὰ δρια μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος, δι ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν

Βόρειον Θάλασσαν, είναι διεθνής όδος πρώτης τάξεως, καθόσον διασχίζει πλουσίας χώρας.

‘Η Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὔφορον πεδινήν της περιοχήν, είναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. ‘Η καλλιέργεια τοῦ ἔδαφους γίνεται μὲν μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν ἐν σχέσει μὲν τὰς ἄλλας περιοχάς. Τὰ παραγόμενα προϊόντα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Βρεττάνης καὶ τὰ παράλια, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας τοῦ κλίματος, καλλιεργοῦνται κυρίως λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μεγάλων ζώων καὶ λαχανικά. ‘Η μεγάλη ύγρασία δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τὰ δὲ δροσερὰ θέρη δὲν ἐπιτρέπουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀραβοσίτου, τοῦ δποίου τὸ βορειότερον δριον ἐν Εύρωπῃ εὑρίσκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρεττάνης μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἀλιεία. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος, σακχαροῦχα τεῦθλα; λαχανικά καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Εἰς τὴν Καμπανίαν καὶ Λωρραίνην καὶ τὴν Ἀλσατίαν, δπου τὰ θέρη είναι θερμότερα καὶ ἡ ύγρασία δλιγωτέρα λόγῳ τῆς ἀποστάσεώς των ἐκ τῆς θαλάσσης, καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϊόντων, ἡ ἀμπέλος καὶ διάφορα δπωροφόρα δένδρα. ‘Η καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν δπωροφόρων δένδρων γίνεται εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, καθόσον αὗται δὲν είναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγρούς δυτικούς καὶ Ν.Α. ἀνέμους καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς. ’Ονομαστός είναι ὁ ἀφρώδης καμπανίης οἶνος.

‘Η Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν μεγάλον ὄρυκτὸν της πλούτον (μεταλλεῖα ἀνθρακος παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου, πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἰς τὴν Λωρραίνην), ἔχει τὰς περισσοτέρας πόλεις ἀπὸ δλας τὰς περιοχάς. Αὗται είναι εἰς τὰ παράλια: ἡ Μπρέστ, πολεμικὸς ναύσταθμος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, ἡ Χάβρη (165.000 κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, δεύτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν Μασσαλίαν καὶ δ πρώτος λιμὴν της ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, χάρις εἰς τὴν τακτικήν της συγκοινωνίαν μετὰ τῆς

Βορείου Αμερικής. Παρά τάς έκβολάς του Σηκουάνα και είς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀρχίζει ἡ ποταμοπλοΐα, κεῖται ἡ Ρουέν (125.000 κ.), σπου-

Η Αγίας του Θριάμβου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἑτοιμὰλ τῶν Παρισίων.

δαῖον βιομηχανικὸν κέντρον βαμβακερῶν. Ιδίως ὑφασμάτων. Εἰς τὰ βόρεια παράλια κεῖται ἡ Δουγκέρκη, τῆς ὅποιας δὲ λιμὴν ἔξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λίλ-

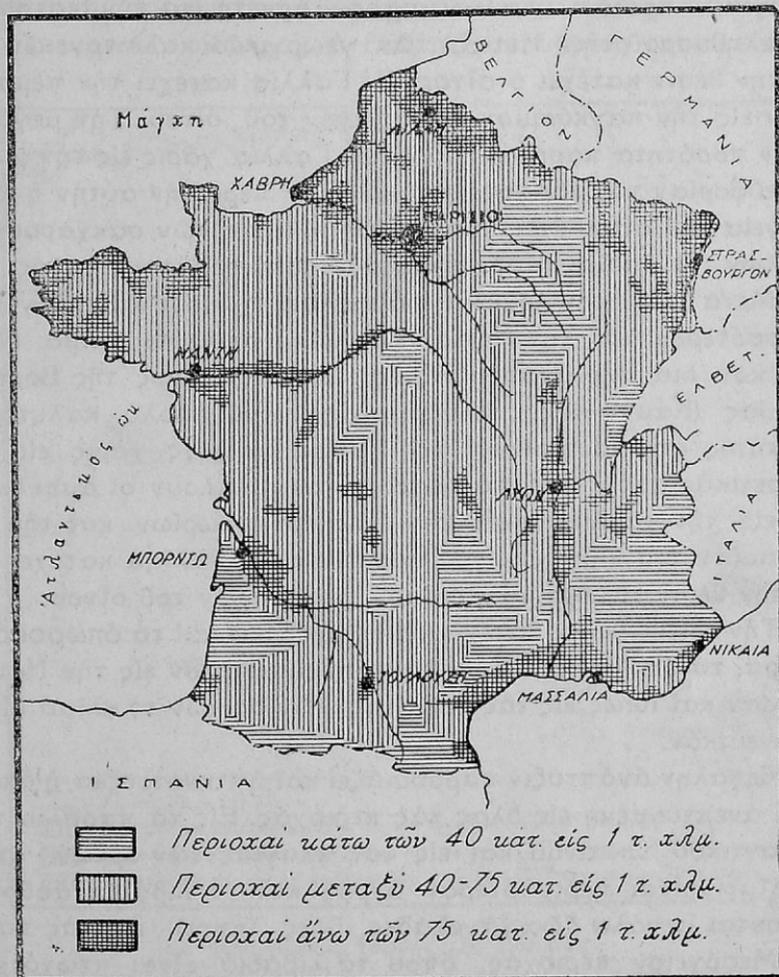
λης, καὶ τὸ Καλαί, λιμὴν τῶν ἐπιβατικῶν πλοίων, τὰ δόποια συνδέουν τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

Παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιοτέρας ἀνθρακοφόρου περιοχῆς τῆς Γαλλίας κεῖται ἡ Λίλλη (200.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μαλλίνων καὶ λινῶν ύφασμάτων, χημικῶν προϊόντων καὶ μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Λωραΐνην μὲ τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἶναι τὸ Νανσύ (120.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Ἀλσατίαν τὸ Στρασβούργον (190.000 κ.), σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ Ρήγου ποταμοῦ, καὶ ἡ Μυλούζη.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον συναντοῦν τὸν Σηκουάναν οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του, κεῖται ἡ πόλις τῶν Παρισίων (5.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν τῆς κέντρου. Μὲ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα τῆς τέχνης, τὰ θέατρα, τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς καὶ τὰς ὁραίας λεωφόρους εἶναι ἡ ὥραιοτέρα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ μία τῶν ὥραιοτέρων πόλεων τοῦ Κόσμου.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομική ζωή.—α') Πληθυσμός. Ἐκεῖνο τὸ δόποιον διακρίνει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, εἶναι ὁ μικρὸς πληθυσμὸς τῆς παρὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν καὶ εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους της. ("Ἐκτασίς 550.000 τ. χμ. πληθυσμὸς 42.000.000, πυκνότης 76 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τοῦτο ὅφελεται εἰς τὸν μικρὸν ὄριθμὸν τῶν γεννήσεων. Διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Κατὰ τὸ 1800 ἡ Γαλλία ἦτο τὸ πλέον πυκνοκατῷκημένον Κράτος τῆς Εὐρώπης (27 ἑκατομμ.) καὶ ἀπετέλει τὰ 15 %, τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἡπείρου. Σήμερον, δόπτε ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ἀνήλθεν ἀπὸ 180 εἰς 525 περίπου ἑκατομμ., ὁ γαλλικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖ μόνον τὰ 8 %, τοῦ δλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἡ βραδεῖα αὕτη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ώς ἀποτέλεσμα τὴν εἰσροήν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγάλου ἀριθμοῦ με ταναστῶν ('Ιταλῶν, Βέλγων, Ἰσπανῶν, Πολωνῶν, Τσεχοσλοβάκων, Ἐλλήνων κ. ἄ.). Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρώπης, ἡ δόποια δέχεται μετανάστας εἰς τὸ ἔδαφός της.

Αἱ πυκνότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Γαλλίας εἰναι αἱ πεδιναὶ καὶ ιδιαιτέρως ἐκεῖναι, εἰς τὰς δόποιας ἔχει ἀναπτυχθῆ ἡ βιομηχανία (περιοχαὶ τῶν Παρισίων, τῆς Λίλλης, τῆς Λυών,

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας.

τῆς Μασσαλίας). Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τὰ 35% ἀσχολούνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰ 33%, εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἄλλας ἐργασίας.

β') Οίκονομική ζωή. Γεωργία και κτηνοτροφία. 'Η Γαλλία, χάρις εις τὰς ἐκτεταμένας και εύφόρους πεδιάδας της, ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. 'Η παραγομένη ποσότης τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σχεδὸν ἀρκετὴ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. 'Η Γαλλία κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου. Τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα παράγει ἡ Βρετανία χάρις εἰς τὴν μεγάλην εύφορίαν τοῦ ἑδάφους της. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ καλλιεργεία τοῦ σίτου ἔχει συνδυασθῆ μὲ τὴν τῶν σακχαρούχων τεύτλων, τὰ ὅποια ἐπίσης ἀπαιτοῦν πολὺ εὔφορον ἑδαφός.

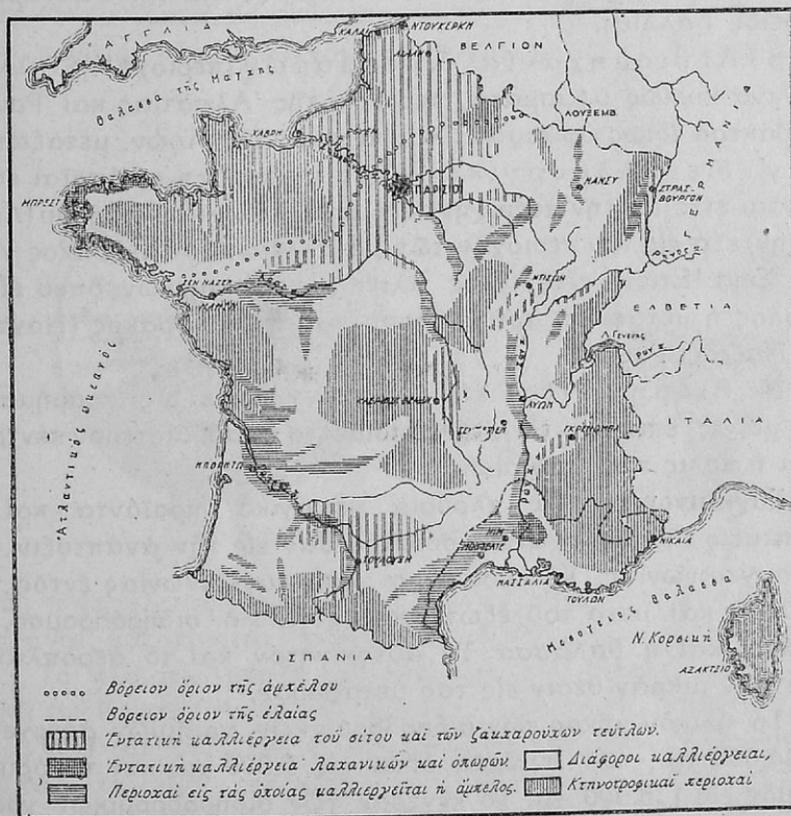
Μετὰ τὸν σῖτον ἔρχεται ἡ ἀμπελος, ἡ ὅποια καλλιεργεῖται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι εύνοϊκὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν της. Οἱ οἰνοὶ ὅμως τῆς Βορείου Γαλλίας (Καμπανίας, Μπουργκώνης) εἶναι πολὺ καλυτέρας ποιότητος ἀπὸ τοὺς οἴνους τῆς Νοτίου Γαλλίας: χάρις εἰς τὰς ἔξαιρετικὰς φροντίδας, τὰς ὅποιας κατατβάλλουν οἱ ἀμπελουργοὶ εἰς τὴν καλλιεργείαν, τὴν ἐκλογὴν φυτωρίων καὶ τὴν συσκευασίαν τοῦ παραγομένου προϊόντος. 'Η Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουν τὰ λαχανικά και τὰ ὄπωροφόρα δένδρα, τὰ ὅποια καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν και ἰδίως εἰς τὰς περιοχάς, τῶν ὅποιων τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει και ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὅποια εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ και εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν ὁρέων, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον ὑγρὸν και τὰ λιβάδια ἄφθονα, τρέφονται μεγάλα ζῷα (ἀγελάδες, βόες, ἵπποι)· εἰς τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον περιοχάς, ὅπου τὰ λιβάδια εἶναι πτωχότερα λόγῳ τῶν δλιγωτέρων βροχῶν, τρέφονται κυρίως πρόβατα. Μεταξὺ τῶν τρεφομένων ζῴων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ πλούσια λιβάδια, τὰ ὅποια ὀφείλονται εἰς ἀρκετὰς βροχὰς και εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους (ἐκτὸς τῆς Μεσογειακῆς ζώης).

Βιομηχανία. 'Η Γαλλία ἔχει ὀνειρυγμένην βιομηχανίαν

χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα καὶ εἰς τὸν μεγάλον της ὄρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ σπουδαιότερα ὄρυκτὰ εἰναι: δὲ σίδηρος εἰς τὴν περιοχὴν κυρίως τῆς Λωρραΐνης (ή Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν παραγωγὴν μεταλλευμάτων σιδήρου), δὲ ψυχίτης, δὲ διόποιος χρησιμεύει εἰς

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

τὴν παρασκευὴν τοῦ ἀλουμινίου (περιοχὴ τοῦ Βάρ παρὰ τὴν Τουλῶνα), ή πότασσα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ δὲ ἄνθραξ, δὲ διόποιος εὑρίσκεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης — Καλαί. Ή παραγομένη δμως ποσότης τοῦ ἀνθρακος δὲν εἰναι ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, πρᾶγμα τὸ διόποιον δυσχεραίνει τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.

της. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τοῦ ἄνθρακος ἀναπληροῦται ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὁποῖον παρέχουν αἱ ὄρειναι τῆς περιοχαί καὶ ἴδιως σὶ "Ἀλπεις.

Οἱ σπουδαιότεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι εἰναι:

α') Αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἰναι τοῦ ἀλεύρου καὶ τῆς σακχάρεως (Βόρειος Γαλλία).

β') Αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων (περιοχὴ τῆς Λίλλης, μάλλινα κυρίως ύφασματα, περιοχὴ τῆς Ἀλσατίας καὶ Ρουέν, βαμβακερὰ ἴδιως ύφασματα καὶ περιοχὴ τῆς Λυσών, μεταξωτά).

γ') Μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι, αἱ δόποιαι εύρισκονται εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου (Λαρραίνην) εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος (Λίλλην, Σὲντ Ἐτιέν), εἴτε τέλος πλησίον τῶν λιμένων, ὅπου εἰναι εὔκολος ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄνθρακος (Νάντην, Σὲν Ναζαίρ, Ρουέν).

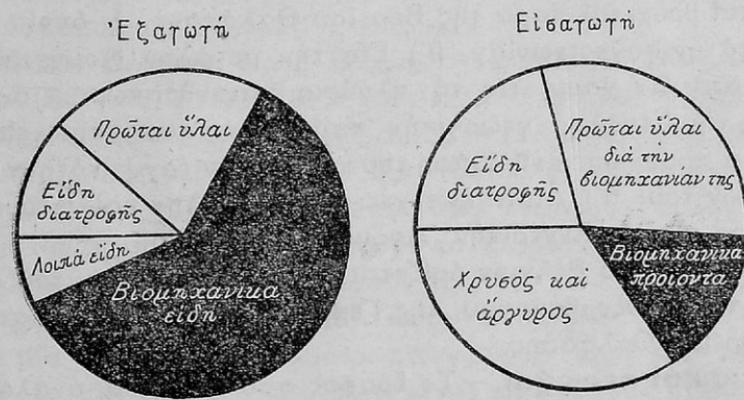
δ') Βιομηχανίαι εἰδῶν πολυτελείας (κοσμήματα, εἴδη μόδας, ἔπιπλα κτλ.), τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἰναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων.

Συγκοινωνία. Τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῆς συγκοινωνίας. Τὰ κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας ἐντὸς τῆς Γαλλίας καὶ μετὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ εἰναι: ὁ σιδηρόδρομος, οἱ πόταμοι καὶ ἡ θάλασσα. Τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον κατέχουν μικρὰν θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Τὸ ὀλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 44.000 χμ., τῶν πλωτῶν ὀδῶν εἰς 5.300 χμ. καὶ τὸ ὀδικόν δίκτυον εἰς 138.000 χμ. Τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἰναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων. Τὸ μεγαλύτερον δίκτυον τῶν πλωτῶν ὀδῶν εύρισκεται εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν σπουδαιότεροι λιμένες εἰναι εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Νίκαια. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν: ἡ Χάβρη, τὸ Μπορντώ, ἡ Νάντη, ὁ Σὲν Ναζαίρ, τὸ Χερβούργον, ἡ Δουγκέρκη, τὸ Καλαί.

Τὰ σπουδαιότερα ἀλιευτικὰ κέντρα εἰναι: Βουλώνη, Διέπη, Φεκάμπ.

Έμποριον. Ή Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν, εἰσάγει κυρίως πρώτας ψήλας, αἱ δόποιαι δὲν εὑρίσκονται ἐντὸς τοῦ ἔδαφους τῆς ἢ δὲν ἐπαρκοῦν: ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ, μεταλλεύματα, ἔριον, βάμβακα, ξυλείαν κ. ἄ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ εἴδη διατροφῆς (λαχανικά, ὄπωραι, δημητριακοὶ καρποί, οἰνοπνευματώδη ποτά) καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα εἰς πολὺ μικρὰν ποσότητα. Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικὰ εἴδη: ὑφάσματα,

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας.

εἴδη πολυτελείας (κοσμήματα, ἔπιπλα, εἴδη νεωτερισμοῦ κτλ.), μηχαναί, αὐτοκίνητα. Ἀκολουθοῦν ὁ σίδηρος, ὁ οἶνος κ. ἄ.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐκτελεῖται μὲ τὰ γειτονικά τῆς Κράτη ('Αγγλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, 'Ελβετίαν, 'Ιταλίαν), μὲ τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου 'Αμερικῆς καὶ μὲ τὰς ἀποικίας τῆς, καθόσον ἡ Γαλλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸν Κράτος μετὰ τὴν 'Αγγλίαν. Εἰς τὴν 'Ελλάδα ἐξάγει κυρίως ὀλιευτικὰ προϊόντα, μηχανάς διαφόρου εἴδους, ὑφάσματα, φαρμακευτικὰ προϊόντα, βιβλία κ. ἄ. Ἐκ τῆς 'Ελλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ἐλαίας καὶ ἔλαιον, οἶνον, σταφίδα, σύκα, σμύριδα κτλ.

Β'. ΒΕΛΓΙΟΝ

Είσαγωγή.— Τὸ Βέλγιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μικρότερον Κράτος τῆς Δυτικῆς Εύρωπης (30.400 τ. χμ.), εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη χώρα τῆς Εύρωπης (8.100.000 κ., ἥτοι 266 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ μεγάλη αὕτη πυκνότης του ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λόγους: α') Εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον του ἐμπόριον, καθόσον κεῖται μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εύρωπης (Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Μεγάλης Βρεττανίας) καὶ βρέχεται παρὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἡ ὁποία ἔχει πυκνοτάτην συγκοινωνίαν. β') Εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικήν του ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰ πλούσια γαιανθρακωρυχεῖά του. γ') Εἰς τὴν μεγάλην γεωργικὴν παραγωγὴν του χάρις εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἐδάφη του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του. δ') Διότι κατέχει μίαν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἀποικίαν εἰς τὴν Κεντρικήν Ἀφρικήν: τὸ Κόγκο.

“Ορια.— Τὸ Βέλγιον ὄριζεται ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου, ἀναλόγως τοῦ ὅψους του, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: Εἰς τὸ "Ανω Βέλγιον, εἰς τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον.

α') **"Ανω Βέλγιον.** Τὸ "Ανω Βέλγιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν τῆς Ἀρντένας, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς πορατεταμένης διαβρώσεως ἔχει μεταβληθῆ εἰς ὁροπέδιον ὅψους 400—700 μ. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ κλῖμα λόγῳ τοῦ ὅψους της, ψυχρὸν καὶ ύγρόν. Διὰ τοῦτο ἡ ὑψηλὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους καὶ εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων της εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλων ζῴων καὶ χοίρων).

Τὸ ὑψηλὸν δόμως αὐτὸ δροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ στενάς κοιλάδας, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ κοιλάς τῆς Μαιζῆς. Αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι πυκνῶς κατω-

κημέναι, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὸ δὲ κλῖμα των ἡπιώτερον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ δροπεδίου ἐκτείνεται μία σειρά ἀνθρακοφόρων στρωμάτων, ἡ δποία προεκτείνεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (περιοχὴν Λαλῆς—Καλαί), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἀνθρακος, ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη. Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ Λιέγη (165.000 κ.), (βιομηχανίαι ὅπλων, μηχανῶν, ὄλου, χάρτου, ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων).

Μέσον Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ Ἀνω Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Μέσον Βέλγιον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν πεδιάδα μέσου ὕψους 150—200 μ. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς Βορείου Γαλλικῆς πεδιάδος καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὔφορους προσχώσεις. Λόγῳ τοῦ χαμηλοτέρου της ὕψους τὸ κλῖμα της εἶναι ἡπιώτερον. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἥπιον κλῖμα της καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας γεωργικὰς περιοχὰς τοῦ Κόσμου. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ (σίτος, βρώμη, κριθή), σακχαροῦχα τεῦτλα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ ἄφθονα προϊόντα καὶ ἡ· καλὴ συγκοινωνία συνετέλεσαν, ὅστε ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι πολὺ πυκνῶς κατῳκημένη (250—300 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι αἱ Βρυξέλαι (900.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου (κέντρον γραμμάτων, καλῶν τεχνῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν πολυτελείας).

Κάτω Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ Μέσου Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Κάτω Βέλγιον, τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. Εἰς τὰ παράλια κατέρχεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης (κατὰ τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν δποίαν ἡ θάλασσα ἀνέρχεται λόγῳ τῶν παλιρροιῶν της). Τὸ χαμηλὸν αὐτὸν ἔδαφος προστατεύεται ἀπὸ τὴν εἰσροήν τῆς θαλάσσης εἴτε διὰ φυσικῶν ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειράν ἀμμωδῶν λόφων, (οἱ δποίοι λέγονται θῖνες), εἴτε διὰ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων (προκυμαῖαι, δπως κατασκευάζονται εἰς τοὺς λι-

μένας). Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις καὶ εἶναι εὔφορον. Οἱ ποταμοί, λόγῳ τῆς μικρᾶς κλίσεως τοῦ ἔδαφους ρέουν βραδέως, αἱ δὲ κοιλάδες τῶν μόλις διακρίνονται. Σπουδαιότερος δὲ τῶν εἶναι ὁ Ἐσκώ. "Οἱοι οἱ ποταμοί, χάρις εἰς τὸ ἄφθονον καὶ κανονικόν τῶν ρεῦμα, εἶναι πλωτοί. Τὸ κλῖμα εἶναι ὠκεάνειον, πολὺ ἥπιον, ἀλλὰ πολὺ ὡρόδν.

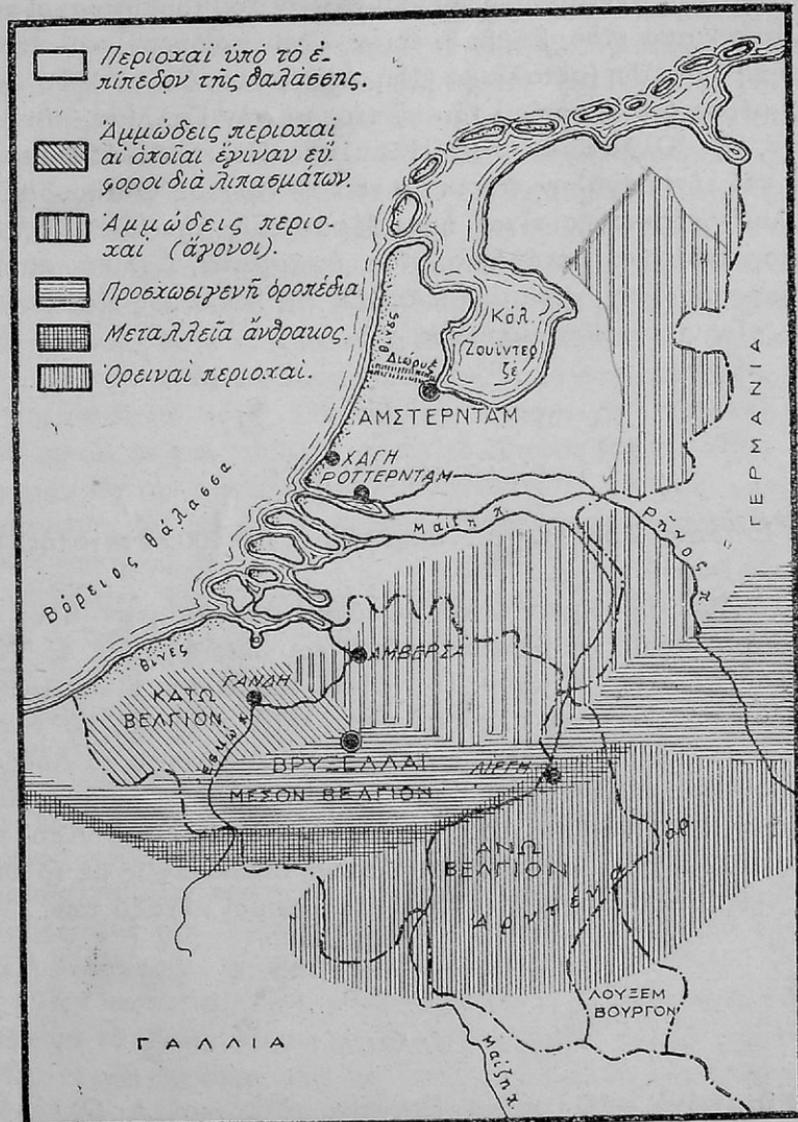
Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὁποίᾳ ἐπικρατεῖ, καλλιεργούνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ Γάνδη (220.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας βαμβακερῶν ύφασμάτων καὶ ἡ Ἀμβέρσα (500.000 κ.), εἰς τὰς ἑκβολὰς τοῦ Ἐσκώ, εἰς ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ Κόσμου, διότι δὲν ἔξυπηρετεῖ μόνον τὸ Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλησίον πρὸς τὸ Βέλγιον περιοχὴν τῆς Γερμανίας.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομική ζωή.—α') Πληθυσμός. Τὸ Βέλγιον κατοικεῖται ἀπὸ δύο φυλάς: Πρὸς τὰ Ν. Α. ἀπὸ τοὺς Βαλλώνους, οἱ ὁποῖοι δμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλώσσαν καὶ πρὸς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τοὺς Φλαμανδούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Γερμανούς καὶ δμιλοῦν μίαν γερμανικὴν διάλεκτον. Ἡ πυκνότερον καταφημένη περιοχὴ εἶναι τὸ Μέσον Βέλγιον, χάρις εἰς τὸ εύφορώτερον ἔδαφός του καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του. Ὁ πληθυσμὸς συναθροίζεται κυρίως εἰς πολλὰς μικρὰς πόλεις, διότι τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἄφθονα καὶ αἱ μετακινήσεις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον εἶναι εὔκολοι.

β') Οἰκονομικὴ ζωή. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται κυρίως: δημητριακοὶ καρποί (σίκαλις καὶ σῖτος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου, κριθὴ διὰ τὴν παρασκευὴν ζύθου καὶ βρώμη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν), σακχαροῦχα τεῦτλα, ζυδόχορτον, καπνός, λίνον, πατάτες, λαχανικά, ἄνδη, ὄπωραι. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν λειβαδίων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων κυρίων ζώων. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν δὲν ἐπαρκοῦσι διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ τόσον πυκνοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Βελγίου τὴν πρώτην θέσιν

κατέχει ή βιομηχανία χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄν-

Φυσικὸς χάρτης τῶν Κάτω Χωρῶν.

Θρακος, τὰ δόποια εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξαγωγικόν του ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον εἰσά-

γει είδη διατροφής διά τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν του καὶ πρώτας όλας διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του (δημητριακοὶ καρποὶ, ἀποικιακὰ εἶδη, βάμβαξ, ἔριον, λίνον, σίδηρος) καὶ ἔξαγει βιομηχανικὰ εἶδη (μεταλλικὰ εἶδη, ύφασματα, όντα). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου του γίνεται μὲ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν μεγάλην ἀποικίαν του τὸ Κόγκο. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἔξαγωγῆς εἰναι ἡ Ἀμβέρσα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει μηχανὰς καὶ μετάλλινα εἶδη, ύφασματα, όντα, φαρμακευτικὰ προϊόντα, χρώματα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, μάρμαρα κτλ.

Γ'. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

"Ἐκτασίς 2.585 τ. χμ., πληθυσμὸς 265.000, πυκνότης 102 κάτ. εἰς ἑκαστον τ. χμ.

Τὸ Λουξεμβούργον εἰναι δουκᾶτον ἀνεξάρτητον (ὅσον περίπου ἡ Ἀττική). Τὸ βρέιον τμῆμά του δμοιαζει μὲ τὸ "Ανω Βέλγιον καὶ εἰναι πτωχόν. Τὸ νότιον τμῆμά του εἰναι ἀρκετὰ εὔφορον καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ δποῖα εἰναι συνέχεια τῆς Γαλλικῆς Λωρραΐνης. Διὰ τοῦτο τὸ Λουξεμβούργον ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα εἰναι τὸ Λουξεμβούργον (45.000 κ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922 ἡ χώρα αὕτη εἰναι ἡνωμένη οἰκονομικῶς μὲ τὸ Βέλγιον, δηλ. δὲν ὑπάρχουν τελωνειακοὶ δασμοὶ μεταξύ των.

Δ'. ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Geogr.

Εἰσαγωγή.—"Οπως τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ ἡ Ὀλλανδία εἰναι χώρα μικρὰ καὶ πολὺ πυκνῶς κατῳκημένη. ("Ἐκτασίς 34.180 τ. χμ., πληθυσμὸς 8.180.000 κάτ., πυκνότης 232 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ὡς πρὸς τὴν ἀσχολίαν τῶν κατοίκων των αἱ δύο αὗται χώραι διαφέρουν μεταξύ των. Τὸ Βέλγιον χάρις εἰς τὰ

πλούσια μεταλλεῖά του εἰς ἄνθρακα είναι χώρα κατ' ἔξοχὴν βιομηχανική, ἐνῷ ἡ Ὀλλανδία ἐπειδὴ εἶναι πτωχὴ εἰς ἄνθρακα είναι χώρα γεωργική καὶ κυρίως ἐμπορική. Ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ὀλλανδίας ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολὰς τῆς Μαίζης καὶ τοῦ Ρήνου, τοῦ σπουδαιοτέρου πλωτοῦ ποταμοῦ τοῦ Κόσμου καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὴν θέσιν της αὐτὴν ἡ Ὀλλανδία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἀποικιακὸν Κράτος, τὸ δοποῖον είναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ Κόσμου. Τὸ μέγα της ἐμπόριον συνετέλεσεν, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ μεγάλον πλούτον, δὸποῖος τῆς ἐπέτρεψε τὴν κατασκευὴν σπουδαίων παραγωγικῶν ἔργων. Χάρις εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ τῆς Ὀλλανδίας είναι πλουσία καὶ ποικίλη, καίτοι τὸ ἔδαφός της δὲν είναι πολὺ εὔφορον εἰς τὴν φυσικὴν του κατάστασιν. Ἡ μεγάλη γεωργικὴ παραγωγὴ καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον ἐπιτρέπουν νὰ ἔχῃ πυκνὸν πληθυσμόν.

Ορία.—Ἡ Ὀλλανδία δρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευράς βρέχεται ὑπὸ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ὀλλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδιάδα, ἡ δοπία είναι συνέχεια τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βελγίου, "Οπως εἰς τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν ἡ πεδιάς αὗτη κατέρχεται συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰ παράλια. Ὡς ἐκ τούτου ἐν μέγα μέρος τῶν παραθαλασσίων περιοχῶν εύρισκεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Διὰ τὸν λόγον αὗτὸν αἱ δύο αὗται χῶραι, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία, λέγονται Κάτω Χῶραι.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ὀλλανδίας ἀναλόγως τοῦ ὅψους του δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς δύο περιοχάς: α') εἰς τὴν "Ανω Ὀλλανδίαν, ἡ δοπία περιλαμβάνει τὴν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης περιοχὴν καὶ β') εἰς τὴν Κάτω Ὀλλανδίαν, ἡ δοπία περιλαμβάνει τὴν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιοχήν.

Τὸ κλῖμα καὶ εἰς τὰς δύο αὗτὰς περιοχὰς είναι ὠκεάνειον, διπλας εἰς τὸ Μέσον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον. Ποτὲ δὲν κά-

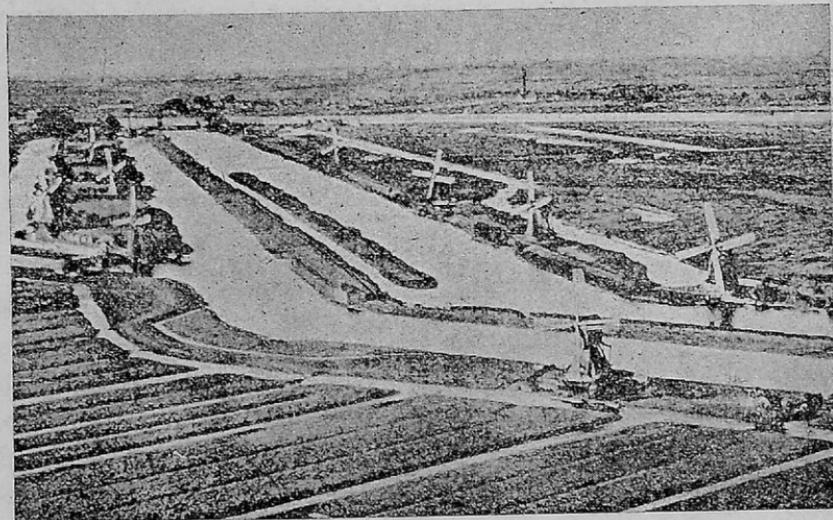
μνει πολὺ ζέστη οὕτε πολὺ ψυχος. Ἐκεῖνο δμως, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν Ὀλλανδίαν, καθὼς καὶ τὸ Βέλγιον, εἶναι ἡ μεγάλη ὑγρασία. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν βρέχει 200 ἡμέρας περίπου τὸ ἔτος. Ἡ ποσότης δμως τῆς βροχῆς δὲν εἶναι μεγάλη: 600—650 χιλιοστόμετρα. (Καλάμαι 90 ἡμέραι βροχεραὶ τὸ ἔτος, ποσότης βροχῆς 650—750 χιλιοστόμετρα). Εἰς τὰς χώρας αὐτὰς αἱ βροχαὶ εἶναι πολὺ λεπταὶ καὶ συνεχεῖς. Τὸ ὄδωρ τρέχει παντοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι σχεδὸν συννεφιασμένος καὶ δικαιρός ἀκαθόριστος. Τοῦτο διφεύλεται εἰς τοὺς πολλοὺς ὄδρατμούς, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας τὰ μέταλλα εὔκολα σκουριάζουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ὑποχρεούνται νὰ τὰ διατηροῦν πάντοτε καθαρά. Αὐτὸς ἔξηγει καὶ τὴν μεγάλην καθαριότητα, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

α') "Ανω Ὀλλανδία. Ἡ "Ανω Ὀλλανδίᾳ ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην καὶ μονότονον πεδιάδα, ἡ ὁποία διφεύλει τὸν σχηματισμὸν τῆς εἰς τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν οἱ ὁποῖοι τὴν διασχίζουν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἶναι: Ὁ Ρήνος καὶ ἡ Μαίζα. Λόγω τῆς μικρᾶς της κλίσεως τὰ ὄδατα τῶν ποταμῶν ρέουν βραδέως καὶ συχνὰ πλημμυρίζουν. Διὰ τοῦτο ἔχουν κατασκευασθῆ κατὰ μῆκος τῶν δύχθων μεγάλα ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι ἀρκετά εὔφορον, ἐκτὸς τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν, διόπου εἶναι ἀμμῷδες καὶ ἐλώδεις. Εἰς τὰς εὔφορωτέρας περιοχάς καλλιεργούνται κυρίως ὁ σῖτος, εἰς δὲ τὰς ἀμμῷδεις ἡ σίκαλις. Τὰς μεγαλυτέρας δμως ἐκτάσεις κατέχουν ἡ βρώμη καὶ τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Καλλιεργούνται ἐπίσης λαχανικά καὶ φυτὰ καλλωπιστικά λόγω τοῦ ἡπίου κλίματός των. Πρὸς Ν. καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου ὑπάρχουν καὶ ἀξιόλογα μεταλλεῖα ἀνθρακος. Σπουδαιοτέρα πόλις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ Ούτρέχτη (165.000 κ.).

β') Κάτω Ὀλλανδία. Ἡ Κάτω Ὀλλανδία εἶναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἀνθρωπός εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τὴν ἔσωσην ἀπὸ τὰ ὄδατα καὶ συνεχῶς τὴν προστατεύει ἀπὸ αὐτά. Ἡ ἔργασία αὕτη τῆς διασώσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς προστα-

σίας του ἀπό τὰ ὅδατα ἔγινε καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον κατὰ τὸν ἔχης τρόπον:

Ἐν πρώτοις ἔπειτε νὰ προστατεύσουν τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰ ὅδατα τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια κάθε ἔξι ὥρας περίπου ἀνέρχονται πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις καὶ κατόπιν ἀποσύρονται μόνα τῶν. Τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐναντίον τῆς εἰσροής τοῦ θαλασσοῦ ὅδατος εἰναι αἱ θῖνες, αἱ ὅποιαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ ἀποτελοῦν μίαν ζώνην πλάτους 4—5 χμ. Ἡ ζώνη διασταύρωσης αὕτη δὲν εἰναι

Διώρυγες καὶ πόλντερ εἰς τὴν Νότιον Όλλανδίαν.

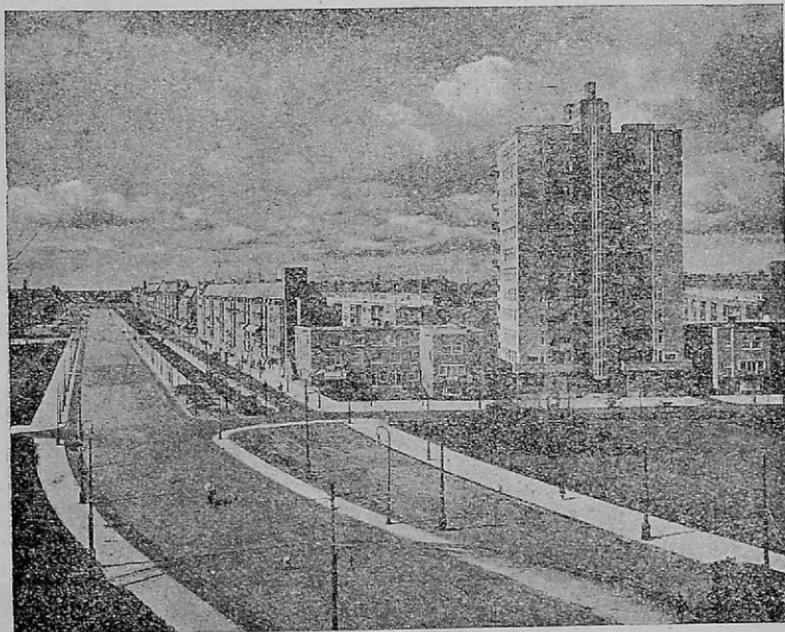
συνέχης καὶ ως ἐκ τούτου ἡναγκάσθησαν δπως εἰς τὰ διάκενα κατασκευάσουν ὑψηλὸν καὶ πλατύ τεῖχος. Ἡ ἐργασία δμως αὕτη δὲν εἰναι ἀρκετή. Δι' αὐτῆς τὸ ἔδαφος προστατεύεται μόνον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῶν ρεόντων ὅδάτων καὶ τῆς βροχῆς, τὰ ὅποια, ως γνωστόν, συναθροίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Διὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὐτὰς ἔχωρισαν τὸ ἔδαφος εἰς μεγάλα τμήματα, τὰ ὅποια τὰ περιέβαλαν μὲν ἐν τεῖχος. Εἰς τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρὰς τοῦ τείχους ὑπάρχουν ἔξοδοι, αἱ ὅποιαι φράσσονται διὰ θυρίδων. Αἱ περιοχαὶ

αῦται, αἱ ὁποῖαι περιφράσσονται διὰ τείχους καὶ δέχονται μόνον τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, λέγονται πόλην τερ. Ἐάν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πόλυτερ εύρισκεται ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατά της ἔχουν τελείως ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν ξηράν, τότε ἀνοίγουν τὰς θύρας του καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὄποιον ἔχει συναθροισθῆ ἐντός, ρέει πρὸς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἀνέρχεται πρὸς τὴν ξηράν, κλείουν τὰς θύρας τοῦ πόλυτερ καὶ ἡ ἐκροή παύει. Ἐάν τὸ ὑψος τοῦ πόλυτερ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, τότε ἡ φυσικὴ ἐκροή εἶναι ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὄποιον συναθροίζεται ἐντός τοῦ πόλυτερ, διοχετεύεται εἰς τὴν θάλασσαν τεχνητῶς διὰ μεγάλων ἀντλιῶν, αἱ ὁποῖαι κινοῦνται εἴτε διὰ τοῦ ἀέρος εἴτε δι' ἥλεκτρικοῦ ρεύματος. Σήμερον ἐργάζονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Συνεπῶς δὲν εἶναι ύπερβολὴ αὐτό, τὸ ὄποιον λέγεται, διτὶ «ὁ Ὀλλανδὸς κατεσκεύασε τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὄποιου ζῆ».

Ἡ Κάτω Ὀλλανδία ἔχει πολὺ εὔφορον ἔδαφος, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις. Λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ ἀνεπιγυμένη. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν θαλασσίαν τῆς συγκοινωνίαν ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι πυκνότερον κατφημένη ἀπὸ τὴν "Ανω Ὀλλανδίαν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Τὸ "Αμστερνταμ (750.000 κ.), ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Μετὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης συγκοινωνεῖ διὰ τεχνητῆς διώρυγος. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου κεῖται τὸ Ρόττερνταμ (580.000 κ.), μεγαλος, διεθνής λιμήν, καθόσον ἔξυπηρετεῖ ὅλας τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διασχίζει ὁ ποταμὸς οὗτος. Εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Θαλάσσης κεῖται ἡ πρωτεύουσα Χάγη (400.000 κ.), ἡ ἔδρα τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, διμιούρην δημαρχούς ίδιαιτέραν γλωσσαν, ἡ ὁποία εἶναι κλέρδος τῆς γερμανικῆς Τάκτος 55/1000 τοῦ πληθυσμοῦ

άσχολούνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὰ υπόδιοιπα 45 %, εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὰς ἄλλας ἔργασίας. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη (κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὸ Βέλγιον). Ἡ διανομὴ ὅμως τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι ὁμοιόμορφος. Περισσότερον κατωκημένη εἶναι ἡ Κάτω Όλλαν-

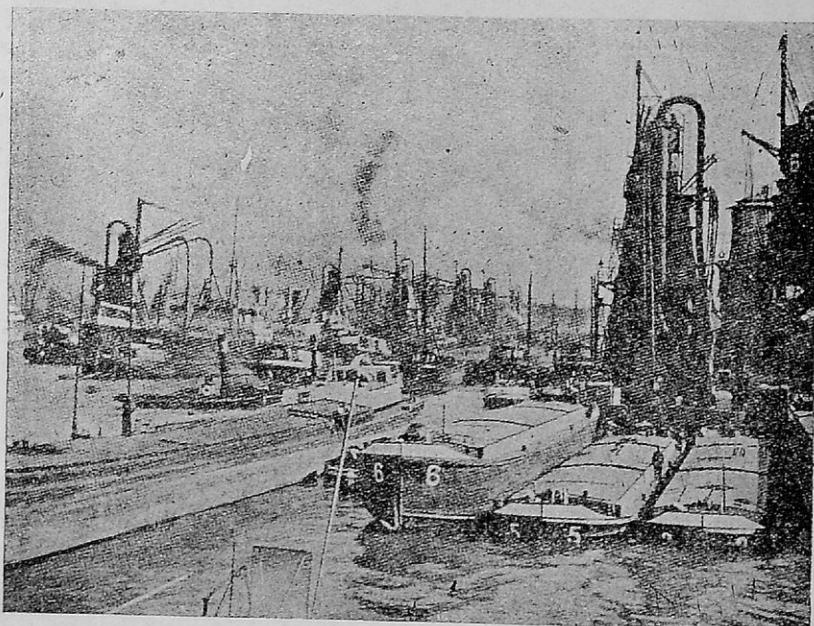

Ἐν τμήμα τοῦ Ἀμστερνταμ.

δία χάρις εἰς τὸ εύφορωτερον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν καλυτέραν της συγκοινωνίαν.

Εἰς τὴν γεωργικὴν ζωὴν τῆς Ὀλλανδίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζῷων, χάρις εἰς τὸ ύγρόν της κλῖμα, τὸ δποῖον εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν λειβαδίων. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ καλλιέργεια τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν καλλωπιστικῶν φυτῶν, χάρις εἰς τὸ ύγρόν καὶ ἥπιον κλῖμα της. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν εἶναι περιωρισμένη, ἡ δὲ παραγωγή των δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μεγάλην άνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν (γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Ἀκολουθοῦν ἡ μεταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀνθρακομεταλλεῖα τῆς, ἡ βιομηχανία τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων (κακάου, δρύζης, καουτσούκ, καπνοῦ) χάρις εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας της, αἱ δποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὴν Ἀσίαν, ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων καὶ τὰ ναυπηγεῖα. Σπουδαῖον ρόλον

‘Ο λιμὴν τοῦ Ρόττερνταμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

παίζει διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς ‘Ολλανδίας καὶ ἡ ἀλιεία (ἰδίως τῆς ρέγγας), καθόσον ἔχει ἐκτεταμένας ἀκτὰς καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ἡ δποία ἔχει τοὺς περισσότερους ἵχθυς ἀπὸ δλας τὰς θολάσσας τοῦ Κόσμου. ‘Η ‘Ολλανδία ἔχει ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς καὶ εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικὴν θέσιν. Ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (γάλα συμπεπυκνωμένον, Ποταρόν, βούτυρον,

Ιχθύς, χάρτην, ύφασματα βαμβακερά, χημικά προϊόντα, άποικιακά είδη κ. α.). Εισάγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, μέταλλα, βιομηχανικά προϊόντα.

Αγορά βουτύρου εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κτηνοτροφικά καὶ ἀλιευτικά προϊόντα, χημικά προϊόντα, μετάλλινα είδη, ύφασματα, ἀποικιακά κ. α. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον σταφίδα, τερεβινθέλαιον κ. α.

Ε'. ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Εἰσαγωγή.— Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικρὸν σχετικῶς ἔκτασίν των (314.000 τ. χμ.), εἶναι τὸ κέντρον τῆς σπουδαιοτέρας δυνάμεως τοῦ Κόσμου. Ἡ ἔξαιρετικὴ αὕτη ἀνάπτυξις των δόφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν καὶ εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτόν των εἰς δρυκτά. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των

θέσιν αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι δὲν ὑπέστησαν μεγάλας ἔχθρικάς ἐπιδρομάς, ὅπως αἱ ἄλλαι χώραι τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἡ προφύλαξις τῶν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἔχθρικῶν λαῶν (δεδομένου ὅτι εἶναι νῆσοι) ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν νὰ ἐπιδοθοῦν κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου τῶν καὶ τῆς βιομηχανίας τῶν. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνετέλεσε καὶ ὁ ἄφθονος ὀρυκτός τῶν πλοῦτος εἰς χρήσιμα μεταλλεύματα (ἄνθραξ, σίδηρος). Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πατρὶς τῆς συγχρόνου βιομηχανίας. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου τῶν καὶ τῆς βιομηχανίας τῶν συνετέλεσεν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ Κράτους τῶν. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη ἀποικιακὴ δύναμις τοῦ Κόσμου.

Θέσις. — Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κείνται πρὸς Β. Δ. τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζονται διὰ δύο στενῶν θαλασσῶν (τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ τῆς Μάγχης) καὶ ἐνδὸς πορθμοῦ, ὃ ὁποῖος εὑρίσκεται μεταξὺ αὐτῶν (πορθμὸς τοῦ Καλαί, πλάτους 31 χμ.). Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία καὶ ἡ Ἰρλανδία.

1. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀποτελεῖται:

α') Εἰς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τὰ παλαιὰ ὅρη, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι χαμηλὰ καὶ ὀγκώδη. Ταῦτα εἶναι εἰς τὴν βόρειον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Σκωτία, τὰ Γκράμπιαν, ὅπου καὶ ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας (Μπέν Νεβίς 1343 μ., χαμηλοτέρα τῆς Πάρνηθος) καὶ τὰ Σεβιότ. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Ἀγγλία, τὰ Πέννινα, τὰ ὅρη τῆς Ούαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας. Τὰ ὅρη ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν συνεχῆ ὁροσειράν, διέτι μεταξὺ τῶν ἐκτείνονται χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ δόποιαι ὀφείλονται κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: Εἰς τὴν Σκωτίαν ἡ μεταξὺ τῶν ὀρέων Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ, ἡ

δποία πρός διάκρισιν λέγεται Κάτω Χώρα, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ μεταξὺ τῶν Πεννίνων καὶ τῶν δρέων τῆς Οὐαλλίας.

β') Εἰς τὰ Ν. Α. ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδινὴν περιοχὴν, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, τὸ ὅποῖον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, αἱ ὅποιαι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δρέων, καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, διότι εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχοντο ύπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν Β. Δ. πλευρὰν τῆς νήσου, ὅπου καταλήγουν τὰ ὄρη, αἱ ἀκταὶ εἶναι βραχώδεις καὶ βαθέως διαμελισμέναι. Εἰς τὴν Ν. Α. πλευρὰν ὅπου καταλήγει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, αἱ ἀκταὶ εἶναι δμαλαὶ καὶ σχεδὸν εὐθύγραμμοι.

Κλῖμα.—Τὸ κλῖμα δὲν εἶναι ὅμοιό μορφὸν. Αἱ δυτικαὶ ὁρεῖναι περιοχαὶ, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα κατ' ἔξοχὴν ὥκεάνειον (μικραὶ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, βροχαὶ καὶ ὁμίχλαι ἄφθονοι). Τὸ λεκανοπέδιον ὅμως τοῦ Λονδίνου, ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους ἀπὸ τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν, δέχεται διιγωτέρας βροχὰς καὶ ἔχει θερμότερα θέρη.

Τὸ κλῖμα δὲν διαφέρει μόνον μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν περιοχῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων περιοχῶν. Ἡ Βόρειος Σκωτία, ἐπειδὴ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον, ἔχει κλῖμα ψυχρὸν (τὰ θέρη εἶναι τόσον δροσερά, ὥστε ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος). Ἡ Νότιος ὅμως Ἀγγλία ἔχει κλῖμα ἡπιον (εἰς τὴν Κορνουάλλην εύδοκιμεῖ ἡ δάφνη καὶ ἡ ἀλόη).

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—Ἡ μορφὴ τοῦ ἔδαφους καὶ τὸ κλῖμα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ χωρίσωμεν τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἰς τρεῖς περιοχάς: εἰς τὴν Σκωτίαν, εἰς τὴν Β.Δ. Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὴν Ν.Α. Ἀγγλίαν ἡ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

1) **Σκωτία.** Ἡ περιοχὴ αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πρῶτον λόγῳ τοῦ μεγάλου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς καὶ δεύτερον, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ καλλιεργησίμου ἔδαφους τῆς, ἡ ὅποία ὀφείλεται εἰς τὰ ἐκτεταμένα ὄρη τῆς καὶ εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν κλῖμα τῆς. Ἡ πλουσιωτέρα περιοχὴ τῆς Σκω-

τίας είναι ή πεδιάς, ή δποία έκτείνεται μεταξύ των δύο όρέων: Γκράμπιαν πρός Β. και Σεβιότ πρός Ν.

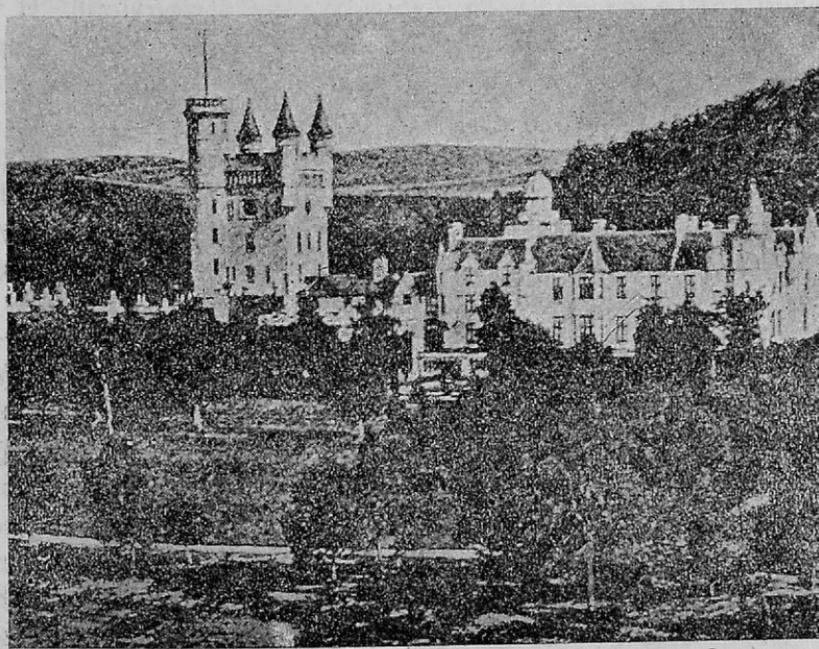
α') Ή όρεινή περιοχή. Η περιοχή αὕτη μὲ τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν κλῖμα καὶ μὲ τὸ πτωχὸν ἔδαφός της δὲν είναι κατάλληλος διὰ καλλιεργείας. Η σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν ἀραιῶν κατοίκων, οἱ δποῖοι συγκεντροῦνται εἰς τὰς κοιλάδας, είναι ή κτηνοτροφία χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ διαρκῆ λιβάδια της, τὰ δποῖα βεβαίως ὀφείλονται εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς. Περισσότερους κατοίκους ἔχουν αἱ κοιλάδες τοῦ ὄρους Σεβιότ, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον σχετικῶς κλῖμα των. Τούναντίον ή όρεινή περιοχὴ τῶν Γκράμπιαν, λόγῳ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους, τὸ δποῖον ἐπικρατεῖ, είναι σχεδὸν ἔρημος. Απὸ τοῦ φθινοπώρου οἱ ὀρμητικοὶ δυτικοὶ ἄνεμοι καὶ αἱ ἀφθονοὶ βροχαὶ καὶ δμίχλαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διαμονήν. Τὰ δάση καὶ αἱ κατοικίαι δὲν ὑπερβαίνουν τὸ ὄψος τῶν 200—300 μ. Αἱ ύψηλότεραι περιοχαὶ κατέχονται ἀπὸ μικροὺς θάμνους καὶ χλόην, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν καλύτερον ἀπὸ τὰ δένδρα εἰς τὸ πολὺ ψῦχος, τὴν ύγρασίαν καὶ τοὺς ὀρμητικοὺς ἀνέμους. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀκτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῆς ἀλιείας είναι τὸ "Αμπερδίν (167.000 κ.) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης, διότι αὕτη είναι πλούσιωτέρα εἰς ἵχθος.

β') Ή Κάτω Χώρα. Η περιοχὴ αὕτη, παρὰ τὴν μικρὰν ἔκτασίν της (τὸ δέκατον περίπου τῆς δλῆς ἔκτάσεως τῆς Σκωτίας), συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (3 ἔκατ. ἐπὶ δικοῦ πληθυσμοῦ 4 ἔκατ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἡπιὸν κλῖμά της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἀνθρακος, σιδήρου καὶ πετρελαίου). Τὸ ἡπιὸν καὶ ύγρὸν κλῖμα της εύνοεῖ κυρίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας (πρόβατα, ἀγελάδες), τὰ δὲ πλούσια μεταλλεῖα της τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ναυπηγεῖα, ύαλουργεῖα, χαρτοποιεῖα, ύφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάσια κτλ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις είναι ή Γκλάσκου (1.300.000 κ.) παρὰ τὰς ἔκβολας τοῦ Κλάϊντ ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης είναι ή Ντέντη (175.000 κ.), κέντρον ύφαντουρ-

γίας καὶ τὸ Ἐδιμβοῦργον (440.000 κ.), τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας.

2) Βορειοδυτικὴ Ἀγγλία. "Οπως εἰς τὴν Σκωτίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Β. Δ. Ἀγγλίαν διακρίνομεν δύο περιοχάς : τὰς δρεινάς καὶ τὰς χαμηλάς.

α') Ὁρειναὶ περιοχαὶ. Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ δόποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν δροσειρὰν τῶν Πεννίνων, τὰ ὅρη τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας, εἶναι ἀραιῶς κατῳκημέναι. Τοῦτο

Ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις Βαλμόραλ Κὰσλ εἰς τὴν Σκωτίαν.

δοφείλεται εἰς τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ δόποιον εύνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Περισσότερον κατῳκημένη εἶναι ἡ ὁρεινὴ περιοχὴ τῆς Κορνουαλλίας χάρις εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα τῆς καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῆς (χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου). Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εύρισκεται καὶ ἡ σπουδαιοτέρα πόλις Πλύμουθ (200.000 κ.), ἡ δόποια δοφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κυρίως εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ δόποια συνδέει τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικήν.

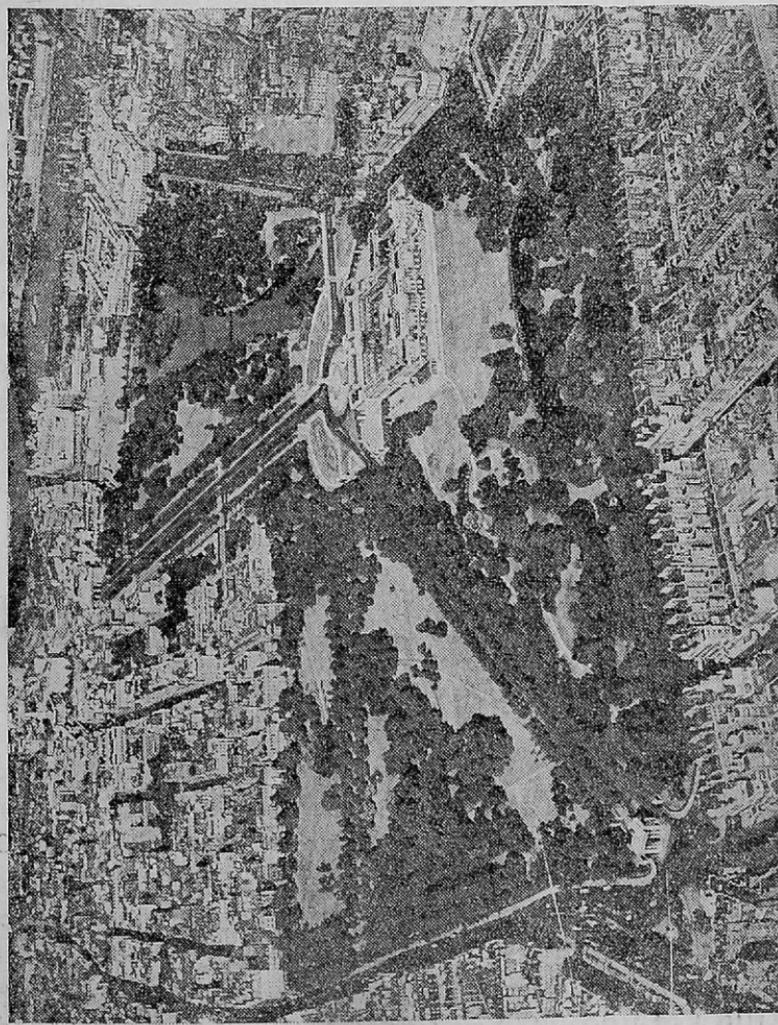
β') Χαμηλαί περιοχαί. Αἱ περιοχαὶ αὕται, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ ἴδιας κτηνοτροφίαν. Ἡ θέα σμως, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν, φανερώνει. δτι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ὑπερισχύει ἡ γεωργικὴ ζωή, ἀλλ' ἡ βιομηχανικὴ χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν παλαιῶν αὐτῶν ὀρέων. Ἐπὶ δὲ λόκηρα χιλιόμετρα δὲν βλέπει κανεὶς ἄλλο παρὰ ἐργοστάσια, καπνοδόχους καὶ σωρούς σκωρίας. Τὰ δένδρα καὶ τὰ καθαρὰ νερά ἔχουν σχεδόν ἔξαφανισθῇ. Ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος εἶναι ἡ πλέον βιομηχανικὴ καὶ ἡ πλέον κατῷκημένη περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας (287 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι τὸ Μπίρμιγχαμ (1.300.000 κ.), τὸ Μάντζεστερ (1.200.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος, τὸ Σέφφιλντ (500.000 κ.), τὸ Λήντς (500.000 κ.), καὶ τὸ Μπράντφορντ (300.000 κ.), κέντρα βιομηχανίας μαλλίνων ὑφασμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες, διὰ τῶν ὁποίων εἰσάγουν τὰ τεράστια αὐτὰ βιομηχανικὰ κέντρα τὰς πρώτας ὅλας, αἱ ὁποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν (βάμβαξ, ἔριον, σίδηρος) καὶ τὰ εἰδη διατροφῆς διὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν πληθυσμὸν τῶν καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικὰ τῶν προϊόντα, εἶναι: Τὸ Λίθερπουλ (1.320.000 κ.), τὸ Κάρντιφ (250.000 κ.) καὶ τὸ Νιούκασλ (450.000 κ.). Τὰ δύο τελευταῖα, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται πλησίον τῶν, εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἔξαγωγῆς ἄνθρακος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Τὸ Νιούκασλ ἔξαγει ἄνθρακα εἰς τὴν Βόρειον Εύρωπην (Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Βαλτικὰ Χώρας) καὶ τὸ Κάρντιφ εἰς τὴν Νότιον Εύρωπην, χώρας τῆς Μεσογείου, Ν. Ἀμερικήν.

3) Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην του ἔκτασιν, τὸ εὔφορον ἔδαφός του καὶ τὸ δλιγώτερον ὑγρὸν καὶ τὸ περισσότερον θερμὸν κλῖμά του, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου μὲ τὸ ἔκτεταμένον καὶ εὔφορον

ἔδαφός του ἥτο διαθέτει περιοχή τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ἀλλὰ καὶ σήμερον διαθέτει χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν του θέσιν (κεῖται ἀπέναντι τῆς Εύρωπης)

“Εντυμήμα τοῦ Λονδίνου εἰς τὸ μέσον τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βοΐνγχαμ.

[Φωτογραφία ἀπὸ δερολάνον]

καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Λονδίνον (8.200.000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 82 χμ. μακράν τῆς θαλάσσης (εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία ἀτμοπλοΐα). Ἡ πόλις αὕτη, λόγῳ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ καὶ τῆς θαλασσίας

της συγκοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλει ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀνάπτυξίν της, εἶναι εἰς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ Κόσμου. Εἶναι ἐπίσης μία μεγάλη ἀποθήκη ἀποικιακῶν προϊόντων (καούτσούκ, ἔριόυ, τεῖου κ. ἄ) χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος, καὶ τὸ πρώτον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ Κόσμου χάρις εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτόν της. Ὁ μεγάλος πληθυσμὸς καὶ ἡ καλή του συγκοινωνία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ἴδιως τῶν βιομηχανικῶν κλάδων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθρακος (ἐνδυμάτων, ἐπίπλων, ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τεχνητῆς μετάξης, εἰδῶν πολυτελείας, βιβλίων κτλ.). Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τὸ Λονδίνον κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν Κόσμον μετὰ τὴν Νέαν Υόρκην. Τὸ σπουδαιότερον προάστειον εἶναι τὸ Γκρήνουϊτς, γνωστὸν διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖόν του, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ὁ πρώτος μεσημβρινὸς τῆς Γῆς. Πλησίον τοῦ Λονδίνου αἱ πόλεις Ὀξφόρδη καὶ Καίμπριτζ μὲ πολὺ δύνομαστὰ πανεπιστήμια.

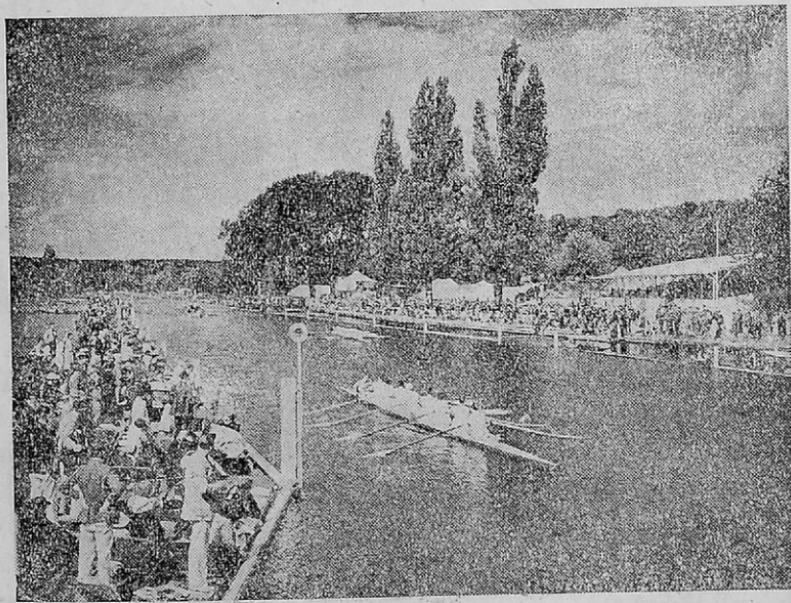
Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Μάγχης εἶναι τὸ Ντόθερ, ἀπέναντι τοῦ Καλαί, τὸ Σαούθαμπτον καὶ τὸ Μπράϊτον.

2. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἑδάφους.— Τὸ ἑδαφὸς τῆς Ιρλανδίας περιλαμβάνει μίαν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον καὶ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ πεδιάς, ἡ ὁποία ἀνοίγεται μόνον πρὸς Α. πρὸς τὴν Ιρλανδικὴν θάλασσαν, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὰ μαλακὰ πετρώματα τῆς περιοχῆς της (ἀσβεστολιθικά), τὰ ὁποῖα εὔκολα ἡ διάβρωσις τῶν ρεόντων ύδάτων παρέσυρε πρὸς τὴν θάλασσαν. Τούναντίον αἱ ὀρειναὶ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι γενικῶς εἶναι χαμηλαί, ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὰ σκληρότερα πετρώματά των (κυρίως γρανιτικά).

Κλῖμα καὶ προϊόντα.— Τὸ κλίμα εἶναι κατ' ἔξοχὴν ωκεάνειον χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων. Ἐπὶ τῆς Ν. Δ. ἀκτῆς ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ἥπιος δύσον καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Ἡ χιῶν σπανίως διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἑδάφους περισσότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας. Αἱ βροχαὶ εἶναι

ἄφθονοι καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Θεωρεῖται ὡς καλὴ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν δποίαν βρέχει μόνον δύο ἔως τρεῖς φοράς. Ἡ ύπερβολικὴ ύγρασία καὶ οἱ ὀρμητικοὶ ἄνεμοι, οἱ δποῖοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχάς, δὲν εὔνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν. Ἡ Ἰρλανδία εἶναι ἡ πτωχοτέρα εἰς δάση χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλῖμα δύμως αὐτὸ εὔνοεῖ τὰ λιβάδια καὶ τὴν τύρφην, ἡ δποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ύδροβιῶν φυτῶν. Ἡ τύρφη, ἡ δποία εἶναι ἡ λαϊκωτέρα καύσιμος ὥλη

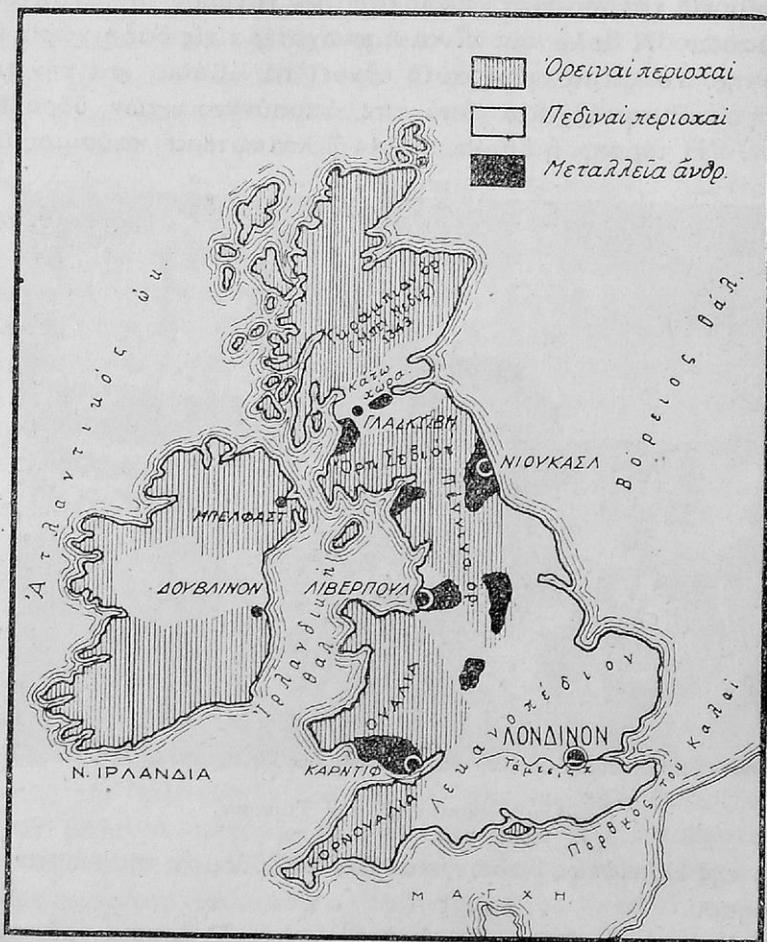

Λειμβοδρομίαι εἰς τὸν Τάμεσιν.

λόγῳ τῆς ἐλλείψεως δασῶν, κατέχει τὸ ἔβδομον τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου.

Λόγῳ τῆς ύπερβολικῆς ύγρασίας ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος. Εύδοκιμεῖ δύμως ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἡ δποία ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Χάρις εἰς τὸ ὠκεάνειον κλῖμα, τὸ δποῖον εὔνοεῖ τὰ λιβάδια, πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ἡ δποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Τὸ ύγρὸν κλῖμα εὔνοεῖ ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου.

Πολιτική κατάστασις καὶ κάτοικοι.— Πολιτικῶς ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται: α') Εἰς τὸ Ἐλεύθερον Ἰρλανδικὸν Κράτος (3.000.000 κ., πρωτεύουσα τὸ Δουβλίνον 400.000 κ.), τὸ δποῖον

Φυσικὸς χάρτης τῶν Βρετανικῶν νήσων.

ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922 καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Καθολικούς. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων του εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία. β') Εἰς τὸ Κράτος τοῦ Οὐλστερ πρὸς τὰ B. A. (1.250.000. κ., πρωτεύουσα Μπέλφαστ 415.000 κ.),

τὸ δποῖον εἰναι ἀγγλικὴ ἀποικία καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Σκώτους Διαμαρτυρομένους. Ἡ κυριωτέρα ὁσχολία τῶν κατοίκων εἰναι ἡ βιομηχανία τοῦ λίνου, τῆς δποίας κέντρον εἶγαι ἡ πρωτεύουσα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. — Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἀπὸ πολλοῦ ἡ γεωργία δὲν κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς εἰναι μόλις τὰ 20 %, τοῦ δλικοῦ πληθυσμοῦ (ἢ Ἑλλὰς 68 %). Ἐκ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ δποῖοι καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, κατέχουν πολὺ μικράν ἔκτασιν. Ἡ σιροφὴ αὕτη τῆς Μεγάλης Βρεττανίας πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν ὀφείλεται εἰς λόγους φυσικούς καὶ εἰς λόγους οἰκονομικούς.

α') Φυσικοὶ λόγοι. Τὸ ώκεάνειον κλῖμα τῆς καὶ τὰ ἀργιλικὰ κυρίως ἐδάφη τῆς, τὰ δποῖα προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν τῆς περιοχῶν, εύνοοῦν τὰ λιβάδια καὶ ὅχι τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Οἰκονομικοὶ λόγοι. Ὁ εἰσαγόμενος ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ σῖτος εἰναι εὐθηνότερος ἀπὸ τὸν σῖτον, δ δποῖος παράγεται εἰς τὸ ἔσωτερικόν. Ἔνας ἄλλος ἀκόμη λόγος, δ δποῖος συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, εἰναι δτὶ οἱ "Ἀγγλοι εἰναι λαδὸς κατ' ἔξοχὴν κρεωφάγος. Διὰ τοῦτο ἡ κτηνοτροφία γίνεται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ μὲ δλους τοὺς κα-

Χάρτης τῆς διανομῆς τῶν βροχῶν
τοῦ τάς Βρεττανικᾶς νήσους.

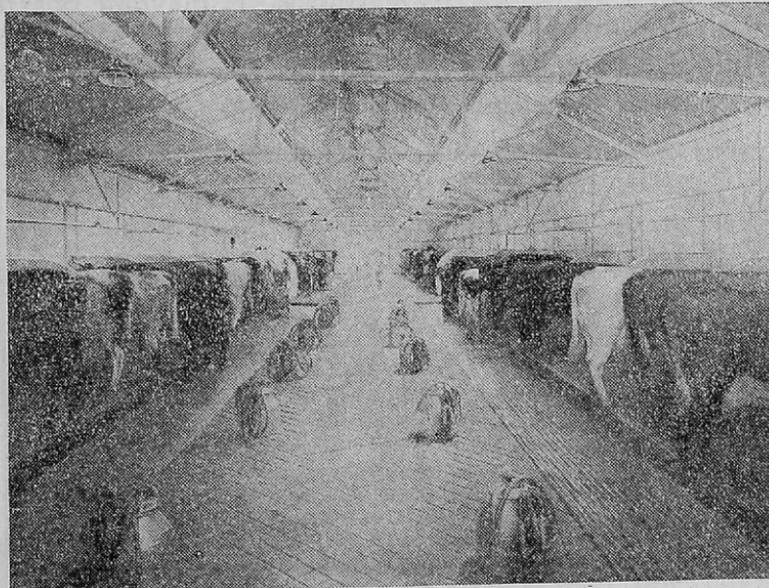
νόνας τῆς ἐπιστήμης. Οἱ "Αγγλοι κτηνοτρόφοι κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν εἰδικὰς κατηγορίας ζῷων διὰ τὴν παραγωγὴν κρέατος, γάλακτος ἢ ἔριου. Παρ' ὅλην δμως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

‘Ἀλιεία. ’Εξ ὅλων τῶν κλάδων, οἱ δοποῖοι παράγουν εἴδη διατροφῆς, μόνον ἢ ἀλιεία προμηθεύει μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ἑκείνην, ἢ ὅποια ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πλουσίας εἰς Ἰχθύς θαλάσσας, αἱ δοποῖαι περιβάλλουν τὰς Βρεττανικὰς νήσους. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ Βόρειος Θάλασσα. Οἱ ἀλιευόμενοι ἵχθύες εἶναι κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάροι. ‘Η Μεγάλη Βρεττανία ἔχει τοὺς μεγαλυτέρους ἀλιευτικούς λιμένας τοῦ Κόσμου.

Βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κατέχει ἡ βιομηχανία. Τὰ 80% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς διαμένουν εἰς τὰς πόλεις, ἐκ τῶν δοποίων αἱ περισσότεραι εὑρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος. Οὐδέμια ἄλλη χώρα ἔχει τόσας πολλὰς πόλεις (58 ἔχουν ἄνω τῶν 100.000 κ.). ‘Η τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ὀφείλεται εἰς δύο λόγους: Πρῶτον εἰς τὰ ἄφθονα μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος (κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν δευτέραν θέσιν εἰς ὅλον τὸν Κόσμον μετά τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Αμερικῆς). Δεύτερον εἰς τὴν θαλασσιὰν τῆς συγκοινωνίαν, χάρις εἰς τὴν δοποίαν προμηθεύεται κατὰ τὸν πλέον εὐθηνὸν τρόπον τὰς πρώτας ὅλας, αἱ δοποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ ἔδαφός της καὶ ἔξαγει τὰ βιομηχανικά τῆς προϊόντα (ἡ Εαλασσοίσα συγκοινωνία εἶναι ἡ εὐθηνοτέρα ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας). Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει μεγάλον καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (47.000.000 κάτ., ἦτοι 147 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι:

α') ‘Η βιομηχανία ύφασμά των. ‘Η βιομηχανία τῶν μαλλίνων καὶ λινῶν ύφασμάτων εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς βιομηχανίας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν προβάτων τῆς καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου. ’Απὸ τῆς ἐφευρέσεως δμως τῆς ἀτμομηχανῆς (1779)

ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβε τόσην ἀνάπτυξιν, ώστε σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων αὐτῶν ύλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλινῶν ύφασμάτων εἶναι: Σέφφιλντ, Λήντς, Μπράντφορντ. Νεωτέρα κατὰ πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ύφασμάτων, τῆς δόποιας τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μάντζεστερ. Ἡ βιομηχανία αὕτη, χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος

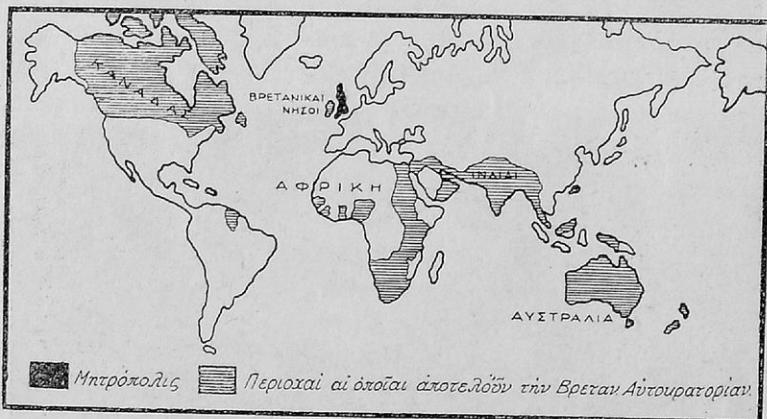
Βουστάσιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ὅλων τῶν βιομηχανιῶν αὐτῆς.

β') Ἡ μεταλλούργια. Ἡ βιομηχανία αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος. (Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἐνδές τόννου μεταλλεύματος σιδήρου ἀπαιτοῦνται δύο τόννοι ἄνθρακος· συνεπῶς συμφέρει ἡ μεταφορά τοῦ σιδηρομεταλλεύματος εἰς τὴν περιοχήν, εἰς τὴν δόποιαν ὑπάρχει ὁ ἄνθραξ καὶ ὅχι ἡ μεταφορά τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σιδήρου). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν Β. Δ. περιοχὴν τῆς νήσου, ὅπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος

καὶ τοῦ σιδήρου: Μπίρμιγχαμ, Σέφφιλντ (ὅπλα, ύλικὰ σιδηροδρόμου, μηχαναὶ παντὸς εἴδους), Νιούκασλ, Γκλάσκοου (ναυπηγεῖα). Ἡ Μεγάλη Βρεττανία κατασκευάζει τὰ μισὰ ἀπὸ δλα τὰ νέα πλοῖα, τὰ δοῖα κατασκευάζονται εἰς δλον τὸν Κόσμον).

Συγκοινωνία. Ἡ τεραστία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας στηρίζεται εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν. Δεδομένου, διὰ εἶναι νῆσος, τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει τὸν μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τοῦ Κόσμου· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία ἐκτελεῖται διὰ πλωτῶν δδῶν (ποταμῶν καὶ διωρύγων), διὰ τοῦ σιδηροδρόμου (τὸ μῆκος

Χάρτης τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας.

τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 33.000 χμ.) καὶ δι' ἀμαξιτῶν δδῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

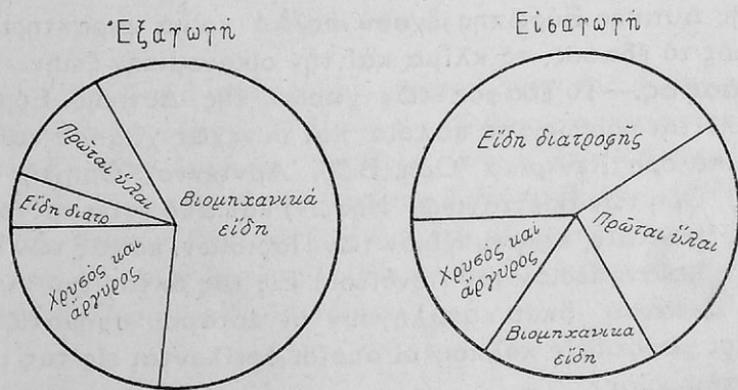
Ἐμπόριον. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ἀπὸ δλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται:

α') Εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν ἀνθρακος, ἡ δοῖα εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως. Οἱ ἀνθρακὲς ἀντιπροσωπεύει τὰ 80% τοῦ βάρους καὶ τὰ 11% τῆς δεξιας τῶν ἔξαγομένων προϊόντων. Αἱ ἔξαγωγαὶ κατευθύνονται εἰς δλας τὰς πτωχὰς εἰς ἀνθρακα τάς τῆς Εὐρώπης, τῆς Νοτίου Αμερικῆς καὶ τοῦ Ινδικοῦ Ωκεανοῦ. Οἱ ἀγγλικὸς ἀγθρῷς τροφοδοτεῖ

δλας τὰς βάσεις τῶν θαλασσίων αυγκοινωνιῶν (Γιβραλτάρ, Σουέζ, "Αντεν, Κολόμπο, Σιγκαπούρ).

β') Εἰς τὴν μικρὰν παραγωγὴν τῷ γεωργικῷ καὶ κτηνοτροφικῷ προΐόντων, τὰ δοποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. 'Ο παραγόμενος σίτος ἐπαρκεῖ μόνον διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὸ κρέας μόνον δι' ἔξι μῆνας. 'Η Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰσαγωγῆς σίτου εἰς δλον τὸν Κόσμον. Ἐκτὸς τοῦ σίτου καὶ τοῦ κρέατος εἰσάγονται διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της βούτυρον, τυρός, πουλερικά, δημητριαὶ, οἶνος κ. ἄ.

γ') Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

δοποῖα ἔχει ἀνάγκας μεγάλης ποσότητος πρώτων ύλων. Ἐκ τούτων σπουδαιότερα εἶναι: δὲ βάμβαξ, δὲ σίδηρος, τὸ ἔριον, ἡ γιούτα (διὰ τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ εὐθηνῶν ταπήτων), ἡ μέταξα, τὸ καουτσούκ, τὸ πετρέλαιον.

δ') Εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικιακὸν τῆς Κράτος, τὸ δοποῖον προμηθεύει τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της καὶ ἀγοράζει τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα.

Ἐκ τῶν ἔξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν κατέχουν τὰ βαμβακερὰ ύφασματα. Ἀκολουθοῦν τὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (μηχαναὶ παντὸς εἴδους, δπλα, πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κτλ.) καὶ τὰ μάλινα ύφασματα. Τὸ

έμποριόν της έκτελείται μὲ δλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου, περισσότερον ὅμως μὲ τὰς ἀποικίας της.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ὑφάσματα καὶ νήματα, μετάλλινα εἶδη καὶ μηχανάς, ἄνθρακα, χημικά καὶ φαρμακευτικά προϊόντα, ἀλιευτικά προϊόντα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα ἔηρά, χαρούπια, μαστίχη, κολοφώνιον, λευκόλιθον, σμύριδα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

“Οπως αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, οὕτω καὶ αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά ὡς πρὸς τὸ ἔδαφος, τὸ κλῖμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωήν.

“Ἐδαφος.”—Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εύρωπης ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ παλαιὰ καὶ συνεχῶς χαμηλὰ καὶ κρυσταλλικὰ ὅρη (Κεντρικὰ Ὀρη, Βώζ, Ἀρντέννα, Ὁρη τῆς Βρετανῆς, Ὁρη τῶν Βρεττανικῶν Νήσων) καὶ ἀπὸ ἐκτεταμένας πεδιάδας (Ἀκιταίν, λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πεδιάς τῶν Κάτω Χωρῶν, λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου). Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, δπου καταλήγουν οἱ ποταμοί, σχηματίζονται μεγάλοι χωνοειδεῖς κόλποι, οἱ δποῖοι ὁφείλονται εἰς τὰς μεγάλας παλιρροίας.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.—Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ δποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουν κλῖμα κυρίως ὡκεάνειον. Εἰς τὸ περισσότερον ὑγρὸν κλῖμα τῶν ὁφείλονται καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοπία τῶν, τὰ δποῖα εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ τοπία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἰς τὰ πολὺ εὔφορα ἔδαφη καλλιεργοῦνται πλούσιαι καλλιέργειαι (σῖτος, σακχαροῦχα τεῦθλα), εἰς δὲ τὰ πιτωχότερα ἔδαφη ὑπάρχουσι λιβάδια καὶ μικρὰ δάση. Οὕτω τὸ τοπίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς τῶν καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, εἶναι πάντοτε πράσινον.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Αἱ ἐκτεταμέναι καὶ εὔφοροι πεδιάδες σύνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας τὸ δὲ ὠκεάνειον

κλῆμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζῷων. Συνεπῶς δὲν διέφερεται εἰς τὴν τύχην, διτι αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου τρέφουν κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντικοῦ τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζῷων ἀπαιτεῖ πλούσια καὶ διαρκῆ λιβάδια, τὰ διόποια μόνον εἰς τὸ ὑγρὸν κλῆμα εύδοκιμοῦν.

Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, τὰ διόποια εὑρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός των, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἡ διόποια κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικήν των ζωήν.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Ποία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 2) Ποία εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διατί; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ διέφερεται ἡ ἀράπινξις των; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Παρισίους καὶ Λονδίνον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

A'. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.— Η Γερμανία, ή όποια σήμερον είναι ή μεγαλυτέρα χώρα της Εύρωπης είς ἔκτασιν καὶ πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρωσίαν (552.000 τ. χμ., 80.000.000 κ.), μέχρι τοῦ ἔτους 1871 ἥτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρὰ Κράτη. Οἱ τεμαχίσμὸς τῆς Γερμανίας ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα Κράτη διφείλεται εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ δποῖον εύνοεῖ τὸν χωρισμὸν αὐτὸν, καθόσον περιλαμβάνει ὅλας τὰς ζώνας καὶ ὅλους τοὺς τύπους τῶν τοπίων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης. Πρὸς Ν. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν τμῆμα τῆς ζώνης τῶν "Αλπεων. Εἰς τὸ κέντρον ἀπὸ πολλὰ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ ὄρη, τὰ δποῖα είναι συνέχεια τῶν παλαιῶν ὁρέων τῆς Δυτικῆς Εύρωπης (Κεντρικῶν Ὀρέων, Βώζ, Ἀρντέννης). Πρὸς Β. κατέχει ἓν τμῆμα τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς Βορείου Εύρωπης. Παρὰ τὴν βραδεῖαν ἔνωσιν του τὸ Γερμανικὸν "Εθνος κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν Ιστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας του. Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, ή δποῖα βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, καὶ τῆς Ἀνατολικῆς, ή δποῖα δόδηγεῖ πρὸς τὴν Ἀσίαν. Διὰ τῶν κοιλάδων τῶν "Αλπεων ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, διὰ δὲ τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Χάρις λοιπὸν εἰς τὴν εὔκολον ἐπικοινωνίαν του πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν

κατοίκων του, τὸ Γερμανικὸν "Εθνος ἔλοβε μεγάλην ἀνάπτυξιν.

Ορια.— Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Μάρτιον τοῦ 1938· μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἀπετέλει ἐν Κράτος μετὰ τῆς παλαιᾶς Αὐστρίας, δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὠρίζεται ὑπὸ τῆς Ἐλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ούγγαρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Πολωνίας. Ὡς φυσικὰ δρια εἶχε πρὸς Ν. τὰς "Αλπεις καὶ πρὸς Β. ἔχει τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. δὲν εἶχε σαφῆ φυσικὰ δρια. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά της εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ἦσαν πάντοτε σταθερά κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἴστορίας της.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.— Παρὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας δυνάμεθα νὰ τὴν διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιοχάς:

α') Τὴν Νότιον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ υψηλὰ δρη καὶ ὄροπέδια.

β') Τὴν Μέσην Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα δρη.

γ') Τὴν Βόρειον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα καὶ

δ') Τὴν Κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας.

1) **Νότιος Γερμανία.** Ἡ Νότιος Γερμανία περιλαμβάνει.

α') Τὰς Γερμανικὰς "Αλπεις (ὑψηλοτέρα κορυφὴ 3.800 μ. εἰς τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις). β') Τὸν Μέλανα Δρυμὸν (ἀπέναντι τῶν Βοσγίων). γ') Τὰ ὄροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν "Αλπεων καὶ χωρίζονται διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως καὶ δ') Τὴν κοιλάδα τοῦ "Ανω Δουνάβεως.

'Εξ δλων τῶν πεδινῶν περιοχῶν εὐφορώτερον ἔδαφος ἔχουν αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν (Δουνάβεως μετὰ τῶν παραποτάμων του, Νέκαρ καὶ Μάιν, παραποτάμων τοῦ Ρήνου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς εὐφόρους προσχώσεις των, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ὁ ἄνεμος ἀπὸ τὰς υψηλὰς περιοχάς. Τὸ ὀλι-

γάρτερον εύφορον ἔδαφος ἔχει τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια. Τοῦτο ὄφελεται εἰς τοὺς ἔδης λόγους: Εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν τὸ κλῖμα τῆς Εὐρώπης ἦτο πολὺ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν· ὡς ἐκ τούτου αἱ χιόνες ἦσαν ἀφθονοι καὶ ἐκάλυπτον συνεχῶς τὴν Βόρειον Εὐρώπην καὶ ὅλα τὰ ὑψηλὰ ὅρη. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν παγετῶνες, οἵ ὁποῖοι κατήρχοντο πρὸς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, παρασύροντες χώματα, χαλίκια καὶ λιθους (ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν "Αλπεων"). Τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων, ἐδέχετο τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα παρέσυρον οἱ παγετῶνες ἐκ τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν καὶ τὰ ὁποῖα ἀπετίθεντο κατὰ σωρούς. "Οταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ παγετῶνες διελύθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν οἱ σωροὶ τῶν μεταφερθέντων ὑλικῶν, τοὺς ὁποίους τὰ ρέοντα ὕδατα ἥρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἰσοπεδώνουν. Κατὰ τὴν ἰσοπέδωσιν τὰ λεπτὰ χώματα μετεφέρθησαν παρὰ τῶν ρεόντων ὕδάτων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς καὶ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου παρέμειναν τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ οἱ λίθοι. Μεταξὺ τῶν σωρῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἰσοπεδώθησαν, ἢ μεταξὺ τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς παγετῶνας, τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς παραμένει στάσιμον καὶ σχηματίζει λίμνας. Ἰδού λοιπόν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ ὄροπέδιον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι πολὺ εὔφορον, ἐνῷ αἱ κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς καὶ εύφόρους προσχώσεις.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικόν, διότι ἡ Νότιος Γερμανία κεῖται μακράν τῆς θαλάσσης (χειμῶν δριμύς, θέρος θερμόν, χιῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, βροχαὶ ραγδαῖαι, αἱ ὁποῖαι πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου).

Τὰ προϊόντα ἔδαφωνται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ ἀπὸ τὸ κλῖμα. Εἰς τὰς ὄρεινάς περιοχάς, ὅπου τὰ θέρη εἶναι δροσερὰ καὶ ἡ ὑγρασία μεγαλυτέρα, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία κυρίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ ἡ ὑλοτομία χάρις εἰς τὰ πολλὰ λιβάδια καὶ εἰς τὰ πλούσια δάση. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ ὄροπέδια, διότι τὸ ἔδαφος των

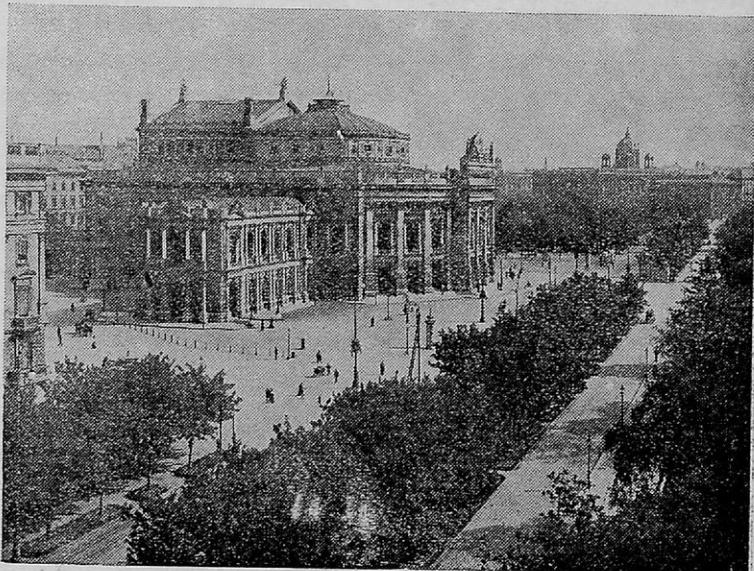
είναι καταλληλότερον διά λιβάδια παρά διά καλλιεργειας. Έπειδή δὲν είναι πολὺ εύφορον. Εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χάρις εἰς τὸ πολὺ εύφορον ἔδαφός των, είναι ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργία. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ σακχαρούχα τεῦτλα εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, αἱ ὅποιαι

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας.

είναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς, καὶ ἄμπελοὶ καὶ ὁπωροφέρα δένδρα εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν δρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις (περιοχὴ τῆς Στυρίας).

Σπουδαιότεραι πόλεις είναι: Είς τὴν περιοχὴν τῶν "Αλπεων τὸ Γκράτς (150.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας χάρτου, ύφασμάτων καὶ μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση καὶ τὰ μεταλλεῖα σιδήρου καὶ λιγνίτου, τὰ δποῖα εύρισκονται εἰς τὴν περιοχὴν του. Τὸ Σάλτσμπουργκ καὶ τὸ "Ινσμπρουκ. Εἰς τὸ δροπέδιον τῆς Βαυαρίας τὸ Μόναχον (700.000 κ.), μία τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν. Είναι ἐπίσης σπουδαῖον βιομη-

Βιέννη. Κρατικὸν θέατρον. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ τὰ Ἐθνικὰ Μουσεῖα.

χανικὸν κέντρον μὲ διαφόρους βιομηχανίας (φημίζεται ἡ μπύρα τοῦ Μονάχου). Τὴν ἀνάπτυξίν του διείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον διασταυροῦνται αἱ δόοι τῆς Ν. Δ. Γερμανίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Βιέννην.

Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ δροπεδίου τῆς Σουαβοφραγκονίας κεῖνται: ἡ Νυρεμβέργη (400.000 κάτ.) καὶ ἡ Στουττγάρτη (375.000 κάτ.) σπουδαῖσα βιομηχανικὰ κέντρα διαφόρων βιομη-

χανιών (ήλεκτρικά είδη, δερμάτινα είδη, χάρτης, αύτοκίνητα, διάφορα παιγνίδια κ. ά.).

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως κεῖται ἡ Βιέννη (2 ἑκατομμ. κάτ.), πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας. Εἶναι μία τῶν ὀραιοτέρων πόλεων τῆς Εύρωπης καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων, ἐπιστημῶν, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Τὴν ἀνάπτυξίν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὃ ὁποῖος εἶναι σπουδαῖα διεθνῆς δδὸς καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διασταυροῦνται αἱ ὁδοί: πρὸς τὴν Ν. Α. Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβεως, πρὸς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν καὶ Ρωσίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Μοραύα καὶ πρὸς τὴν Δυτικὴν Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων του.

2) Μέση Γερμανία. Ἡ Μέση Γερμανία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιά χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὅρη, εἶναι τὸ πλέον γραφικὸν τμῆμα τῆς Γερμανίας. Τὰ ὅρη ταῦτα εἶναι τὰ ἔξης ἐκ Δ. πρὸς Α. Τὰ Παραρρήνια "Ορη, τὰ ὁποῖα εἶναι συνέχεια τῆς Ἀρντέννης, τὰ "Ορη τῆς "Εσσης (Φόγκελσμπεργκ), ὃ Θουρίγγειος Δρυμός, τὸ Χάρτς, τὸ ὑψηλότερον δλων (1.140 μ.), ὃ Βοημικὸς Δρυμός, τὰ "Ορη τῶν Μετάλλων καὶ τὰ Σουδήτια "Ορη. Τὰ ὅρη ταῦτα εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἀπετέλουν μίαν συνεχῆ δροσειράν, τῆς ὁποίας ὃ τεμαχισμὸς ὀφείλεται εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἀποτέλεσμα τῶν καθιζήσεων εἶναι ὃ σχηματισμὸς ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἔξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ύλικα. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, δρός αποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαίστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα εύρισκονται εἰς διάφορα μέρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς. "Ἐν ἐκ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἡφαίστειων εἶγαι καὶ τὸ Φόγκελσμπεργκ. Αἱ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν χαμηλῶν αὐτῶν δρέων ἐκτεινόμεναι κοιλάδες καὶ δροπέδια εἶναι πολὺ εὔφοροι, διότι καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἡφαίστειογενῶν πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα περιέχουν τὰ εύφορώτερα συστατικά.

"Η Μέση Γερμανία διασχίζεται ἀπὸ τὸ ἄνω ρεῦμα μεγά-

λων ποταμῶν (Βέζερ, "Ελβας, "Οδερ), οἱ δόποιοι τὴν συνδέουν μὲ τοὺς μεγάλους γερμανικούς λιμένας.

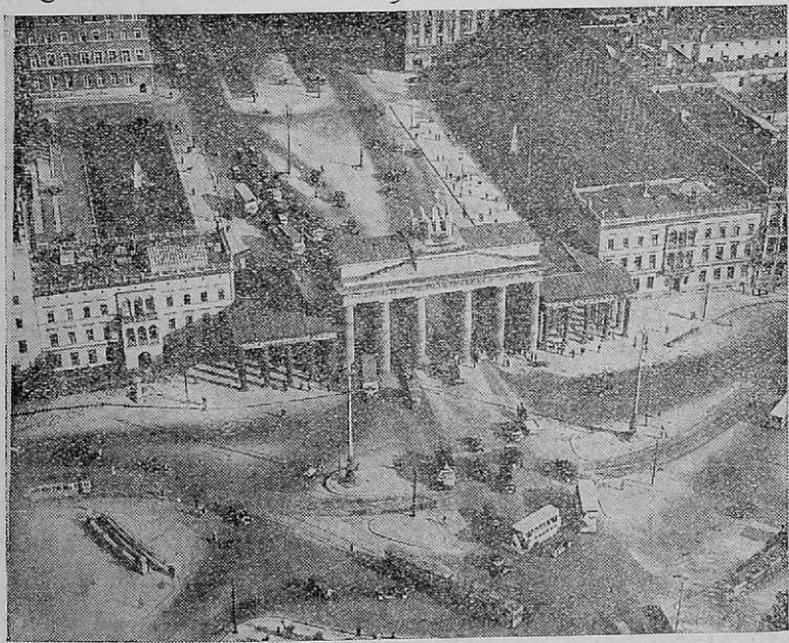
Τὸ κλῖμα τῆς Μέσης Γερμανίας εἶναι ἡ πειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶναι περισσότερον δριμύς, ὅσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπ' ἐναντίας αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι, ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν θάλασσαν. Χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη τῆς ἡ Μέση Γερμανία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργική περιοχὴ τῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεῦτλα καὶ λαχανικά. Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια δρυκτά τῆς ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν (μεταλλεῖα ποτάσσης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στασφούρτης, τὰ δοῦλα εἶναι τὰ πλουσιωτέρα τοῦ Κόσμου, μεταλλεῖα ἄνθρακος καὶ διαφόρων μετάλλων εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ Σιλεσίαν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : Εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου, ὅπου διασταυροῦνται αἱ δόδοι τῆς Μέσης Γερμανίας, ἡ Λειψία (700.000 κ.), κέντρον γραμμάτων καὶ βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ὑφάσματα, βιβλία), ἡ Δρέσδη (630.000 κ.), ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ελβα ποταμοῦ καὶ τὸ Κέμνιτς (350.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας ύφασμάτων χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν δόποιον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν δρεινὴν περιοχὴν. Εἰς τὴν Σιλεσίαν τὸ Μπρεσλάου (600.000 κ.) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Οδερ ποταμοῦ.

3) Βόρειος Γερμανία. Ἡ Βόρειος Γερμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς πεδιάδος τῶν Κάτω Χωρῶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες, διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατέληγον οἱ παγετῶνες, οἱ δόποιοι ἐκάλυπτον τὴν Σκανδιναվίκην Χερσόνησον εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν (ὅτι συνέβη καὶ μὲ τὸ δροπέδιον τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τοὺς παγετῶνας τῶν "Αλπεων). Μετά τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων τὰ πολὺ λεπτὰ χώματα μόλις ἀπεξηράνθησαν, παρεσύρθησαν κυρίως ὑπὸ τῶν ἀνέμων (βορείων καὶ βορειοανατολικῶν, οἱ δόποιοι εἶναι συχνοὶ) εἰς νοτιωτέρας περιοχὰς (πεδιάδας τοῦ Βελγίου, τῆς Βορείου Γαλλίας, εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Γερμανίας).

Ούτως είς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα παρέμειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἰναι εὔφορος. Τούναντίον αἱ πεδιάδες τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας, δπου τὸ πάχος τῶν λεπτῶν αὐτῶν προσχώσεων φθάνει πολλὰ μέτρα (εἰς μερικὰς περιοχὰς 3—4 μ.), εἰναι ἔξαιρετικῶς εὔφοροι.

Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα ύπάρχουν πολλαὶ λι-

Βερολίνον. Ἡ πύλη τοῦ Βρανδεμβούργου. Κατεσκευάσθη κατὰ τὸ υπόδειγμα τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως.

μναὶ καὶ ἑλώδεις ἔκτάσεις, αἱ δποῖαι καλύπτουν τὰ κοιλώματα, τὰ δποῖα ἐσχημάτισαν ἄλλοτε οἱ παγετῶνες. Αἱ ἀκταὶ τῆς εἰναι δμαλαὶ, εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται χωνοειδεῖς κόλποι.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς τῆς Μέσης Γερμανίας. Οἱ ποταμοὶ ἔχουν γίνει πρώτης τάξεως πλωταὶ ὁδοὶ καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ διωρύγων.

Διὰ διώρυγος συνδέεται ἐπίσης καὶ ἡ Βόρειος Θαλάσσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Τὸ κλῖμα εἰς τὰ παράλια τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ωκεάνειον, δύσον δύμως προχωροῦμεν πρὸς Α. τὸ κλῖμα γίνεται ἡπειρωτικόν.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς, ἐπειδὴ εἶναι ἀμμώδης, εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὀρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ πατάτα καὶ ἡ σίκαλις, τὰ δόποια εύδοκιμον εἰς ἀμμώδη ἔδαφη. Εἰς τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν ἄφθονον ύγρασίαν, ύπαρχουν πολλὰ λιβάδια, δόπου τρέφονται πολλὰ ζῷα.

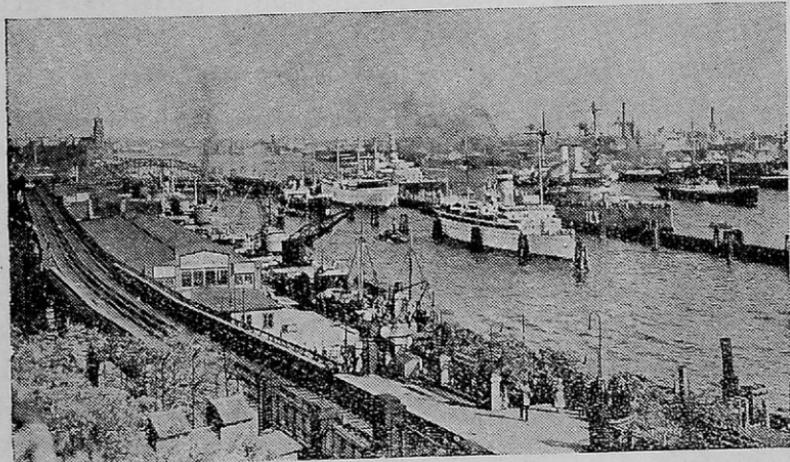
Οὐ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἀραιός, διότι εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὀρυκτά. Ἐν τούτοις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὑρίσκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας, τὸ Βερολίνον (4.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ Σπρέα ποταμοῦ, δόποιος εἶναι παραπόταμος τοῦ "Ἐλβα. Τὴν ἀνάπτυξίν του διείλει κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν ὁχυράν του θέσιν, καθόσον κείται εἰς τὸ μέσον τῶν ἐλωδῶν ἐκτάσεων τοῦ Σπρέα, αἱ δόποιαι εἶναι τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης καὶ μονοτόνου Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν, διότι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διασταυροῦνται τέσσαρες μεγάλαι πλωταὶ ὁδοὶ καὶ ἐννέα σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, αἱ δόποιαι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς περιοχὰς τῆς Γερμανίας. Ἡ ἀνάπτυξίς του διείλεται ἐπίσης εἰς τὸ διὰ εἶναι πρωτεύουσα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας χώρας. Διὰ τοῦτο τὸ Βερολίνον, δπως καὶ ὅλαι αἱ πρωτεύουσαι τῶν μεγάλων Κρατῶν, εἶναι κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν (πανεπιστήμια, θέατρα, μουσεῖα), τῶν μεγάλων τραπεζῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ὀργανισμῶν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πρωσίαν κείται ἡ Καινιζβέργη (300.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ "Οδερ τὸ Στεττίνον (270.000 κ.) καὶ δυτικῶτερον τὸ Κίελον (200.000 κ.), δόπολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης τὸ Ἀμβούργον (1.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ χωνοειδοῦς κόλπου τοῦ "Ἐλβα ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 75 χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι δό πρωτος

λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ Κόσμου. Χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν εἶναι σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι ζακχάρεως, οἶνου, ξυλείας, εἰδῶν διατροφῆς κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ εἶναι ἡ Βρέμη (300.000 κ.), 65 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, λιμὴν εἰσαγωγῆς κυρίως βάμβακος.

4) Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἐντὸς τοῦ γερμανικοῦ ἔδαφους περιλαμβάνει τρία τμήματα: α') Ἀπὸ τὰ ἐλβετικὰ σύνορα μέχρι τῶν Παραρρηνίων δρέων μίαν εὑρεῖται πεδιάδα, ἡ δποία δφείλεται εἰς τοπι-

·Ο λιμὴν τοῦ 'Αμβούργου ἐπὶ τοῦ "Ελβα ποταμοῦ.

κὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Ἐκ τῆς καθιζήσεως αὐτῆς ἔχωρισθη δ Μέλας Δρυμὸς ἀπὸ τὰ Βόσγια δρη, μετὰ τῶν δποίων ἦτο ἡνωμένος. β') Μίαν στενήν καὶ ὁφιειδῆ κοιλάδα μήκους 100 χμ. περίπου, ἡ δποία διασχίζει τὰ Παραρρήνια δρη καὶ δφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τοῦ ἔδαφους. γ') Ἀπὸ τῆς ἔξδου του ἐκ τῶν Παραρρηνίων δρέων μίαν εὑρεῖται προσχωσιγενῆ πεδιάδα, τῆς δποίας τὸ πλάτος συνεχῶς αὔξανει μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Τὸ ἔδαφος τῆς κοιλάδος εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εύφρους προσχώσεις, τὰς δποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ οἱ ἄνεμοι.

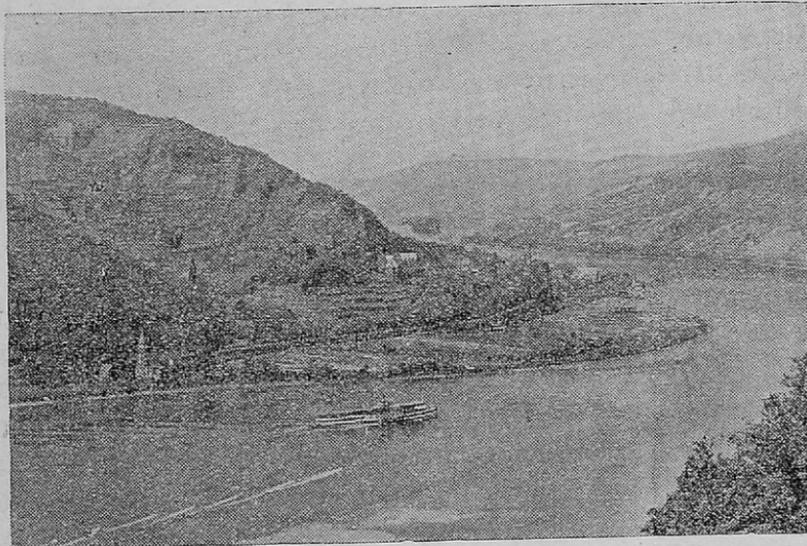
Τὸ κλῖμα τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν. Ὁ χειμῶν δυμώς δὲν εἶναι δριμύς, σπως εἰς τὰ δροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, διότι αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ προφυλάσσουν τὴν κοιλάδα ἀπὸ τὸν ψυχροὺς βορείους καὶ βορειοαγατολικοὺς ἀνέμους. Τὸ κλῖμα τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι σχετικῶς ἡπιον χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὖφορον καὶ εἰς τὸ ἡπιὸν σχετικῶς κλῖμα τῆς ἡ κοιλάδας τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ παράγει ποικίλα προϊόντα: δημητριακούς καρπούς, σακχαροῦχα τεῦτλα. Ἀμπελοὶ καὶ διπωροφόρα δένδρα καλλιεργοῦνται εἰς τὰς νοτιοανατολικάς πλαγιάς τῶν λόφων, δπου οἱ παγετοὶ εἶναι σπάνιοι καὶ ἡ υγρασία σχετικῶς μικρά.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἡ βιομηχανία κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν διὰ δύο λόγους: α') Διότι εἰς τὴν κάτω κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ καὶ ίδιως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ παραποτάμου του Ρούρ εύρισκονται πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος. β') Διότι αἱ βιομηχανίαι τῆς περιοχῆς αὐτῆς προμηθεύονται τὰς πρώτας ψλας καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ τοῦ Ρήνου. Ὁ Ρήνος ποταμὸς εἶναι ἡ σπουδαιότερα πλωτὴ δόδος δχι μόνον τῆς Εύρωπης, ἀλλὰ τοῦ Κόσμου δλοκλήρου. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν ἡ περιοχὴ αὕτη καὶ ίδιως ἡ κάτω κοιλάς, δπου εύρισκονται τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, ἔχει πυκνότατον πληθυσμόν, αἱ δὲ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ ὑπάρχουν 20 βιομηχανικαὶ πόλεις, ἐκ τῶν δποίων 13 ἔχουν πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι τὸ Μάνχαιμ (250.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων τῆς Γερμανίας, ἡ Φραγκφούρτη (550.000 κ.), βιομηχανικὸν κέντρον ἐπεξεργασίας δερμάτων, σιδηροδρομικοῦ ύλικοῦ, κοσμημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι: ἡ Κολωνία (730.000 κ.), κέντρον μεγάλης βιομηχανίας (χάλυψ, μηχαναὶ παντὸς εἰδους, ύαλικά, κασουτσούκ) καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν πλοίων τῆς θαλάσσης, "Ααχεν (Αἴξ-λά-Σαπέλ 150.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν ύαλικῶν, μηχανῶν

καὶ εἰδῶν κεραμευτικῆς, Κρέφελντ (160.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν
βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων, Ντούΐσμπουργκ
(450.000 κ.), "Εσσεν (650.000 κ.), κέντρα βαρείας βιομηχανίας
(εἰς τὸ "Εσσεν εύρισκονται καὶ τὰ περίφημα πολεμικὰ ἔργοστά-
σια Κρούπ), Ντούΐσσελντορφ (480.000 κ.), κέντρον μεταλλουρ-
γίας καὶ χημικῶν προϊόντων.

Συμπέρασμα. Ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν περιοχῶν
τῆς Γερμανίας ἔξαγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνι-
σιῶν κέντρον, ἀλλὰ ἐναλλαγὴ περιοχῶν, ἐκ τῶν δποίων ἄλλατ

Ο Ρήνος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Παραρρηνίων Ὁρέων.

μὲν εἶναι πτωχαί, ἄλλαι δὲ πολὺ πλούσιαι. Οἱ μόνοι δεσμὸι
μεταξύ των εἶναι αἱ ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας (ποταμοί, διώρυ-
γες, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ἀμαξεῖται ὁδοί). Εἰς τοῦτο ὀφεί-
λεται καὶ ἡ ἔξαιρετικὴ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων, αἱ δποῖαι εὐρί-
σκονται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν μέσων συγκοινωνίας (Βερο-
λίνον, Βιέννη, Μόναχον, Λειψία, Φραγκφούρτη).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—Πληθυσμός. Οἱ πλη-
θυσμὸι τῆς Γερμανίας εἶναι ἀνίσως διανενεμημένοις εἰς τὰς δια-
φόρους περιοχάς. Αἱ περισσότερον κατῳκημέναι περιοχαὶ εἶναι

αι βιομηχανικαι (κοιλάς τοῦ Ρήνου, Σαξωνία, Σιλεσία). Ἐκ τούτου καταφαίνεται, δτι ὁ γερμανικὸς πληθυσμὸς εἶναι κυρίως βιομηχανικός. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ μεγάλη σχετικῶς πυκνότης του (130 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία. Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δποίαν κατέχουν τὰ πιωχὰ ἐδάφη καὶ εἰς τὸν μεγάλον βιομηχανικὸν τῆς πληθυσμόν.

Χάρις δμως εἰς τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἐργατικότητα τῶν κατοίκων πολλὰ ἐδάφη, τὰ δποία ἥσαν ἀκατάλληλα διὰ καλλιεργείας, ἔγιναν εὔφορα. Ἡ γερμανικὴ γεωργία γίνεται σύμφωνα μὲ τοὺς νεωτάτους κανόνας τῆς ἐπιστήμης καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει βιομηχανικὸν χαρακτῆρα. Χρησιμοποιοῦν λιπάσματα, μηχανὰς καὶ ἐκλέγουν τὰς καταλληλοτέρας ποικιλίας τῶν σπόρων καὶ τῶν δένδρων, τὰ δποία πρόκειται νὰ καλλιεργήσουν.

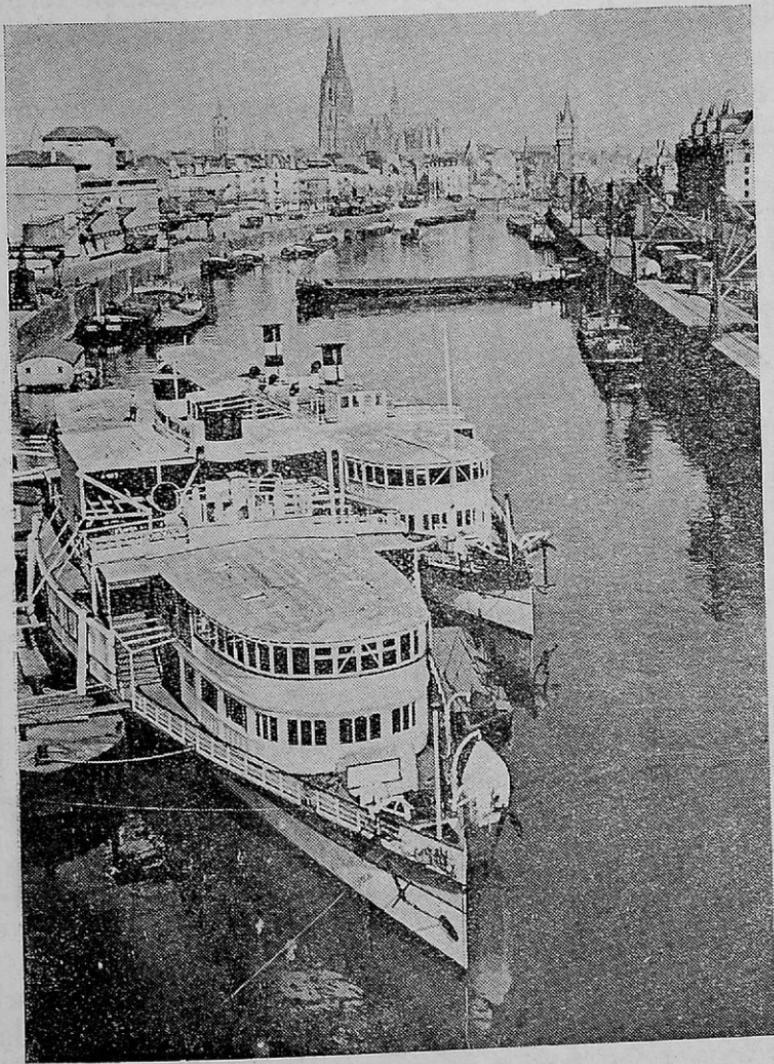
Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἶναι :

α') Δημητριακοὶ καρποί, ἐκ τῶν δποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ σίκαλις (ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα παραγωγῆς σικάλεως) ἀκολουθοῦν ἡ θρώμη, ὁ σίτος καὶ ἡ κριδή, ἡ δποία χρησιμοποιεῖται κυρίως εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μπύρας. Ἡ μεγάλη παραγωγὴ τῆς σικάλεως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δποίαν κατέχουν τὰ ἀμμώδη καὶ συνεπῶς πιωχὰ ἐδάφη, τὰ δποία δὲν εἶναι καταλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Γεώμηλα, τὰ δποία ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς σικάλεως, καθόσον εύδοκιμοῦν εἰς τὰ ἀμμώδη ἐδάφη. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τῶν γεωμήλων, τὰ δποία ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς.

γ') Σακχαροῦχα τεῦτλα, τὰ δποία ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, διότι εύδοκιμοῦν εἰς τὰ πλούσια ἐδάφη (κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εὐφόρους πεδιάδας τῆς Μεσιγγίας Γερμανίας). Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ζακχαρεως ἐκ τῶν σακχαρούχων τεύτλων.

δ') "Αμπελοι, αἱ ὁποῖαι καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν, δησυ τὸ κλῖμα εἶναι κατάλληλον.

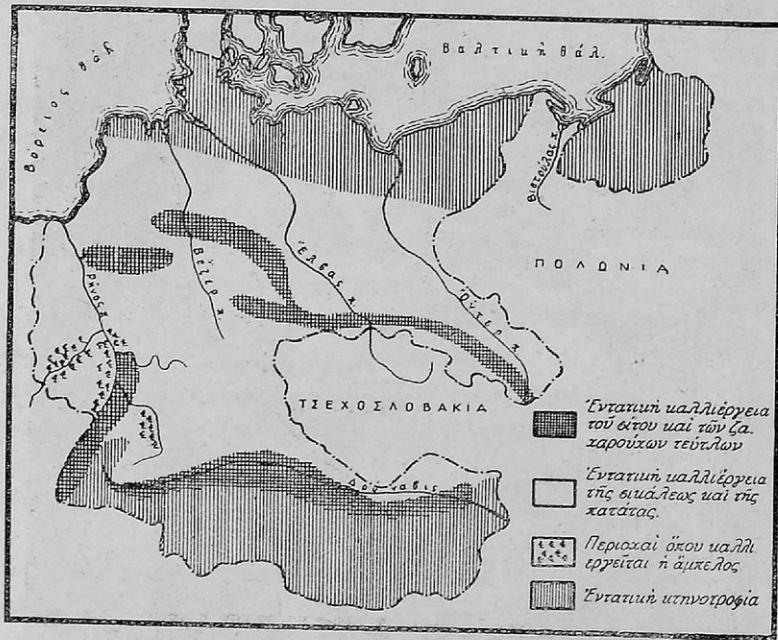

•Η Κολωνία ἐπὶ τοῦ Ρήγου ποταμοῦ.

Κτηνοτροφία. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία δύναται δέν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς

καταλώσεως. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λιβάδια τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, τῶν ὄροπεδίων καὶ τῶν παραλίων. Τρέφονται ἐπίσης πολλοὶ χοῖροι, ίδιως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων.

Βιομηχανία. 'Η Γερμανία εἶναι Κράτος κατ' ἔξοχὴν βιο-

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (γεωργικὴ παραγωγὴ).

μηχανικόν. 'Η μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας δόφειλεται εἰς τοὺς ἔξῆς λόγους :

α') Εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος. 'Η Γερμανία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος μετὰ τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν 'Αγγλίαν.

β') Εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμὸν, ὁ ὅποιος προμηθεύει ἀφθόνους καὶ ἐπιδεξίας ἐργατικὰς χεῖρας.

γ') Εἰς τὸ θαυμάσιον δίκτυον τῶν πλωτῶν

όδων, αἱ δποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι : 'Η μεταλλουργία (μηχαναὶ διάφοροι, πολεμικὰ εἴδη, σιδηροδρομικὸν ὄλικὸν κτλ.). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εἶναι ἡ κοιλάδα τοῦ Ρούρ, ἡ Σιλεσία, τὸ Βερολίνον, καὶ τὸ Ἀμβούργον (ναυπηγεῖα). 'Η βιομηχανία ἡλεκτρι-

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (βιομηχανικαὶ περιοχαὶ).

κῶν εἶδῶν (Βερολίνον, Ρούρ, Νυρεμβέργη). 'Η χημικὴ βιομηχανία (χρώματα, λιπάσματα, ἐκρηκτικαὶ όλαι, φαρμακευτικὰ εἴδη) μὲ κέντρα τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ, τὸ Ἀμβούργον καὶ τὴν Σαξωνίαν. 'Η ὑφαντουργία, τῆς δποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύροισκονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήγου, εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Βρέμην, τὸν λιμένα εἰσαγωγῆς βάμβακος. Τέλος ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρου, ζύθου, ζακχάρεως, οἰνοπνεύματος).

Συγκοινωνία. 'Η Γερμανία ᔁχει πυκνήν καὶ καλῶς ὡργα-
νωμένην συγκοινωνίαν.' Ἐχει ἐν δίκτυον πλωτῶν δδῶν μῆκους
12.000 χμ. περίπου, τὸ δποῖον διαιρεῖται εἰς τρία τμῆματα:
Εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δουναβίως, τὸ δποῖον συνδέει τὴν Γερμα-
νίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Ν. Α. Εύρωπης. Εἰς τὸ δίκτυον τῶν πο-
ταμῶν τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος ('Οδερ, 'Ελβα, Βέζερ), τὸ
δποῖον συνδέει τὰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲ τοὺς λιμένας τῆς
Βαλτικῆς καὶ Βορείου Θαλάσσης. Τέλος εἰς τὸ δίκτυον τοῦ
Ρήνου ποταμοῦ, τὸ δποῖον εἶναι τὸ σπουδαιότερον δλων, διότι
συνδέει τὴν βιομηχανικωτέραν περιοχὴν τῆς Γερμανίας μὲ τοὺς
λιμένας τῆς Βορείου Θαλάσσης.

'Ἐχει ἐν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μῆκους 61.000
χμ., τοῦ δποίου ἡ πυκνότης εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς βιομη-

Εἰς 6 αργήν

Εἰδη διατροφῆς	Πρῶται ὕλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν της.	Βιομηχανία εἰδη
----------------	--------------------------------------	--------------------

Ἐξ ατωτήν

Πρῶται ὕλαι	Βιομηχανία εἰδη
----------------	--------------------

Τὸ ἔξωτερον ἐμπόριον τῆς Γερμανίας.

χανικάς περιοχάς. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν σιδηροδρομικῶν
γραμμῶν εἶναι τμῆματα τῶν μεγάλων διεθνῶν σιδηροδρομι-
κῶν γραμμῶν: Διεθνής γραμμὴ 'Αμβούργου — Τεργέστης,
Παρισίων — Βερολίνου — Μόσχας, Παρισίων — Βιέννης — Κων-
σταντινουπόλεως.

Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον παρουσιάζει μεγά-
λην ἀνάπτυξιν καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

'Ἐμπόριον. 'Η Γερμανία εἶναι μία τῶν μεγαλυτέρων ἐμ-
πορικῶν δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Τοῦτο δφείλεται: α') εἰς τὴν
ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς, ἡ δποία ᔁχει ἀνάγ-
κην μεγάλης ποσότητος πρώτων ύλων' β') εἰς τὴν μικρὰν
γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, καθόσον αὗτη ἐπαρκεῖ μό-
νον ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς.

Είσαγει κυρίως πρώτας όλας διά τὴν βιομηχανίαν της (μεταλλεύματα σιδήρου, διάφορα ἄλλα μεταλλεύματα, βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, καουτσούκ, πετρέλαιον) καὶ εἴδη διατροφῆς διά τὸν πληθυσμόν της (δημητριακούς καρπούς, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνους, ἀποικιακὰ εἴδη).

Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα εἰς μεγάλην ποσότητα (εἴδη μεταλλουργίας, χημικὰ προϊόντα, ύφασματα καὶ ἄνθρακα). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου της διεξάγεται διά τῶν λιμένων τῆς Βορείου θαλάσσης ('Αμβούργου, Βρέμης καὶ Ρόττερνταμ).

Ἐμπόριον μετά τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ εἰς Ἑλλάδα ἔξαγωγαὶ τῆς ἀποτελούνται κυρίως ἀπὸ μηχανᾶς καὶ μεταλλικὰ εἴδη, ύφασματα, ἄνθρακα, ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, χημικὰ προϊόντα, αὐτοκίνητα κ. ἄ. Αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγαὶ τῆς περιλασμβάνουν κυρίως καπνόν, σῦκα ξηρά, σταφίδα, οἰνοπνευματώδη ποτά, σταφυλάς, ἐσπεριδοειδῆ, προϊόντα ἑλαίας, ἀκατέργαστα δέρματα, κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον, λευκόλιθον, σμύριδα, σιδηροπυρίτην κτλ.

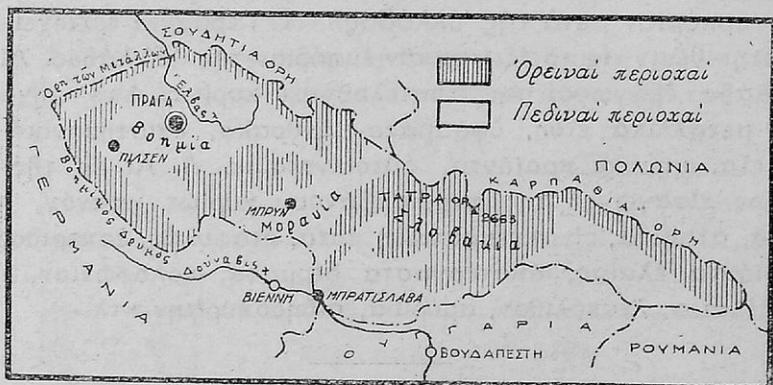
B'. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Ἡ Τσεχοσλοβακία⁽¹⁾, ἡ δοποία ἰδρύθη μετά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διά τοὺς Σλαύους, οἱ δοποίοι κατὰ μέγα μέρος κατοικοῦν τὴν περιοχὴν αὐτὴν (Τσέχους καὶ Σλοβάκους), ἀπὸ τοῦ ἔτους 1939 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου δὲν ἀπετέλει ἐνιατίνον καὶ ἀνεξάρτητον Κράτος. Ἐκ

(1) Ἡ Τσεχοσλοβακία πρὸ τοῦ διαμελισμοῦ της εἶχεν ἕκτασιν 140.000 τ. χμ. καὶ 14 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων. Οἱ Τσέχοι καὶ οἱ Σλοβάκοι ἀπετέλουν τὰ 65 %, τοῦ δλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ὑπόλοιπος πληθυσμὸς ἀπετελεῖτο ἀπὸ ζένας ἔθνικότητας: Γερμανούς (κυρίως εἰς τὴν Βοημίαν), Οὐγγρους, Ρουθήνους, Πολωνούς, Ρουμάνους. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀνομοιογένεια τοῦ πληθυσμοῦ ἥτο καὶ τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ὁ διαμελισμὸς τῆς Τσεχοσλοβακίας, ὁ ὅποιος ἔγινε παρὰ τῆς Γερμανίας, δὲν εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ἀπὸ δλας τὰς μεγάλας Δυνάμεις.

τῶν περιοχῶν της ἡ Βοημία καὶ ἡ Μοραυΐα μετεβλήθησαν εἰς Γερμανικὸν Προτεκτοράτον, ἡ Σλοβακία ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον Κράτος καὶ ἡ Ρουμηνία, ἡ δποία εύρισκεται πρὸς Α. τῆς Σλοβακίας, κατελήφθη ὑπὸ τῆς Ούγγαρίας.

I. Βοημία - Μοραυΐα. Τοῦ Βοημία. Ἡ Βοημία, ἡ δποία ἥτο ἡ κυριωτέρα περιοχὴ τῆς διαμελισθείσης Τσεχοσλοβακίας, εἶναι μία λεκάνη. Ἡ περιφέρεια τῆς λεκάνης αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ κρυσταλλικὰ ὅρη: τὸν Βοημικὸν Δρυμὸν πρὸς τὰ Ν. Δ., τὰ ὅρη τῶν Μετάλλων πρὸς τὰ Β. Δ., τὰ Σουδήτια

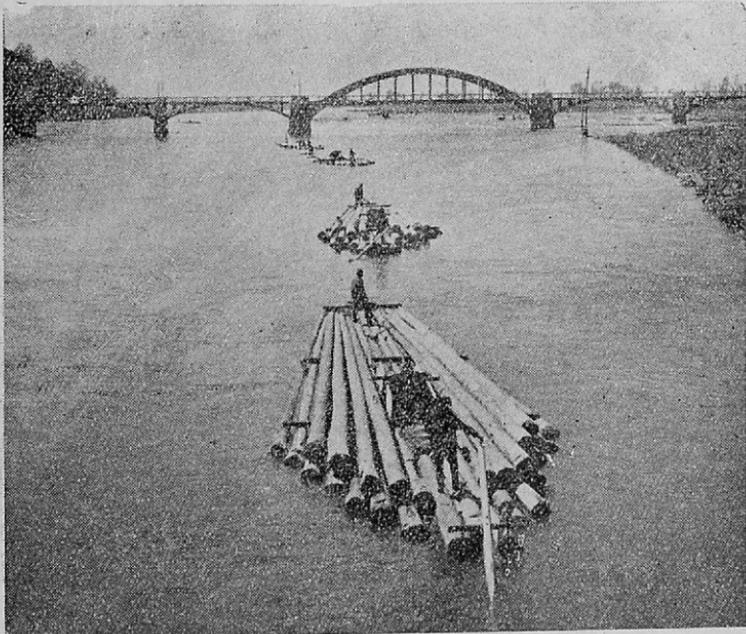
Χάρτης τῶν φυσικῶν περιοχῶν τοῦ πρώην Τσεχοσλοβακικοῦ Κράτους.

ὅρη πρὸς τὰ Β. Α. καὶ τὰς λοφοσειράς τῆς Μοραυΐας πρὸς Α. Τὸ ἐσωτερικὸν ὄφελεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους καὶ καλύπτεται ἀπὸ εύφρους προσχώσεις.

Τὰ ρέοντα ὕδατα λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ "Ελβα, ὁ δποῖος διὰ βαθείας καὶ γραφικῆς κοιλάδος κειμένης μεταξὺ τῶν ὅρέων τῶν Μετάλλων καὶ τῶν Σουδήτων, διευθύνεται πρὸς Β., πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν.

Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη κεῖται μακράν τῆς θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός της ἡ Βοημία ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, σπόρια, φρούχα, τεύχα, ποτός, καρποί, ζυμόχορτον, λαχα-

νικά. Εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ διπωροφόρα δένδρα. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλα ζῷα, χοῖροι) χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐπὶ τῶν ὀρέων χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των ὑπάρχουν ἔκτετα μένα δάση. Ἡ Βοημία εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὄρυκτα (ἄνθρακα, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, οὐράνιον, ἀπὸ τὸ διποῖον ἔξαγεται τὸ ράδιον),

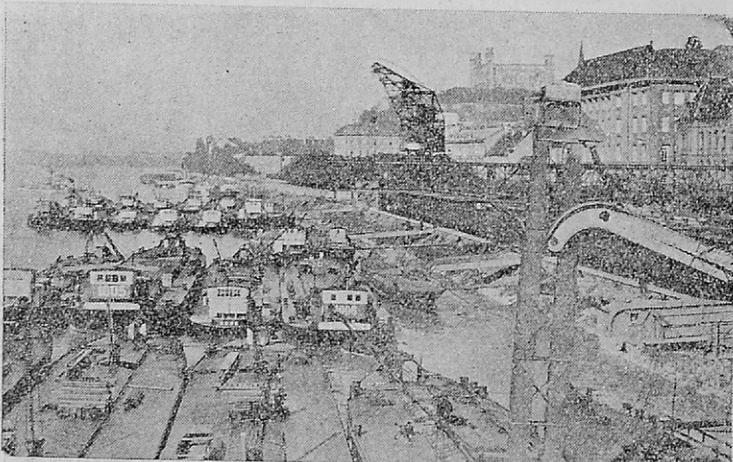
Μεταφορὰ ἔυλείας διὰ τοῦ Ἰρεύματος τοῦ ποταμοῦ
εἰς τὴν Σλοβακίαν.

εἰς τὰ διποῖα κυρίως διεφείλεται ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία της. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων χωρῶν παραγωγῆς ραδίου.

Τὸ πλούσιον ἔδαφος καὶ ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνετέλεσαν, ὥστε ἡ χώρα αὕτη νὰ εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη. Ἡτο ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: ἡ Πράγα (850.000 κ.), ἡ πρώην πρωτεύουσσα τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι σπου-

δατίον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον χάρις εἰς τὰ πλησίον κείμενα μεταλλεῖα ἄνθρακος καὶ τὸν μεγάλον πληθυσμόν της (μηχανουργεῖα, ὑποδηματοποιεῖα, ἔνδυματα, εἰδὴ διατροφῆς). Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ Πίλσεν (115.000 κ.), σπουδαῖον ἐπίσης κέντρον βιομηχανίας (μηχανουργεῖα [έργοστάσια Σκόντα], ζυθοποιεῖα, χαρτοποιεῖα κ.ἄ.).

Τον Μοραυΐα. Ἡ Μοραυΐα εἶναι μία ἀνοικτὴ κοιλάς, ἡ δόποια κεῖται μεταξὺ Βοημίας καὶ Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Μοραύαν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως. Τὸ

‘Ο ποταμὸς Δούναβης παρὰ τὴν Μπρατισλάβαν.

ἔδαφός της, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ εύφρος προσχώσεις, εἶναι πολὺ εὔφορον. Κατὰ τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα ἡ Μοραυΐα δύμοιάζει μὲ τὴν Βοημίαν. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μοραυΐας δὲν διφείλεται τόσον εἰς τὸ ἔδαφος της, δόσον εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως (παλαιὰν Αὐστρίαν) μὲ τὰς κοιλάδας τοῦ "Οδερ" καὶ τοῦ Βιστούλα (Ανατ. Γερμανίαν, Πολωνίαν) διὰ τῶν θυρῶν τῆς Μοραυΐας.

Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθραξ, σίδηρος) ἡ Μοραυΐα ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Μπρύν (260.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μοραυΐας καὶ

σπουδαίον βιομηχανικόν κέντρον (μάλινα ύφασματα, γεωργικαὶ μηχαναὶ).

‘Η Βοημία καὶ Μοραβία (Ιδίως ἡ πρώτη) εἶναι χῶραι κυρίως βιομηχανικαὶ, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῶν καὶ τὴν καλήν των συγκοινωνίαν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (6.800.000 κ.).

III. Σλοβακία. — ‘Η Σλοβακία, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται κυρίως

Γυναικεῖς τῆς Σλοβακίας μὲ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν.

ἀπὸ τὰ δυτικὰ Καρπάθια, εἶναι χώρα ὁρεινή. Ὁτοῦ ἡ πλέον ὁρεινή περιοχὴ τῆς παλαιᾶς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ ύψηλοτέρα κοφυφὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὅποια ὑπερβαίνει τὰ 2.600 μ. εύρισκεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ύψηλῆς Τάτρας.

‘Η Σλοβακία, ἐπειδὴ εἶναι χώρα ὁρεινή, εἶναι περισσότερον κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὄλοτομίαν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δλίγαι καὶ εύρισκονται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας. Καλλιεργοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δημητριακοὶ καρποί. Εἰς

τὴν νοτίαν περιοχὴν τῆς Τάτρας ύπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἡ Σλοβακία λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν δποιαν κατέχουν τὰ ὅρη, εἰναι ἀράιως κατῳκη-

‘Η συγκοινωνία εἰς τὴν περιοχὴν
τῶν ὄρέων τῶν Μετάλλων.

μένη. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ πρωτεύουσα Μπρατισλάβα (Πρεσβοργον, 125.000 κ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ κέντρον βιομηχανίας χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν.

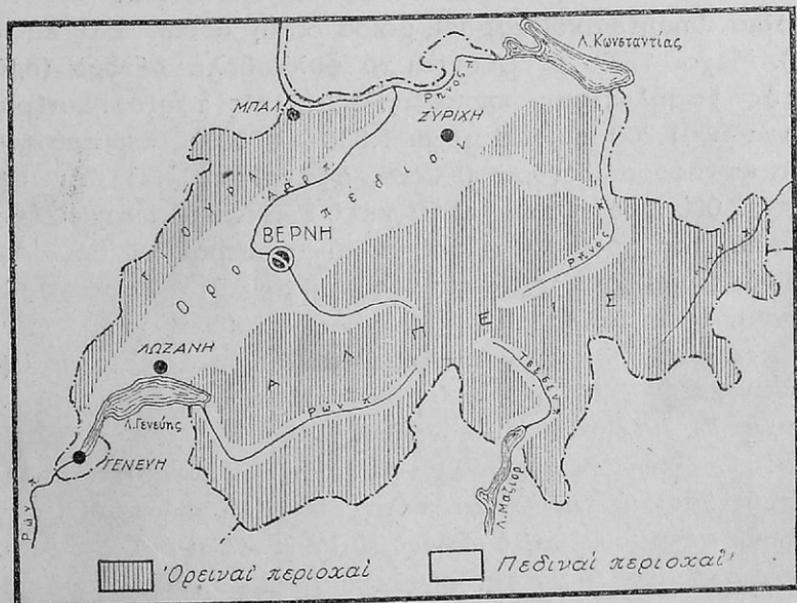
✓ Γ'. ΕΛΒΕΤΙΑ

Εισαγωγή.— ‘Η Ελβετία εἶναι χώρα κατ’ ἔξοχὴν ὁρεινή, καθόσον τὰ 70 % τοῦ ἐδάφους τῆς ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὅρη. Ἡ μορφὴ ὅμως αὕτη τοῦ ἐδάφους της οὐδόλως παρεμποδίζει τὴν δινάπτυξιν της· τούναντίον, χάρις εἰς τὸ διτεῖναι κυρίᾳ τῶν σπουδαιοτέρων δόδων τῶν “Αλπεων, αἱ δποῖαι ἔξυπηρετοῦν μεγάλας καὶ πλουσίας χώρας (Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν) καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της, εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας χώρας τῆς Εὐρώπης.

“Ορια.—Η Έλβετία δρίζεται πρὸς Β. καὶ καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Η μόνη πλωτὴ δδός, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὴν Έλβετίαν μετὰ θαλάσσης, εἶναι ὁ Ρήνος ποταμός.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Η Έλβετία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φυσικὰς περιοχάς: Τὰς Έλβετικὰς Ἀλπεις, τὸν Έλβετικὸν Γιούραν καὶ τὸ Έλβετικὸν ὄροπέδιον.

Ἐλβετικαὶ Ἀλπεις. Αἱ Έλβετικαὶ Ἀλπεις εἶναι τμῆμα

Φυσικὸς χάρτης τῆς Έλβετίας.

τῶν Κεντρικῶν Ἀλπεων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ζώνας. Ἐκ τῶν τριῶν ζωνῶν ὑψηλοτέρα εἶναι ἡ μεσαία (3.000—4.000 μ.). Η ζώνη αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ὀνομάζεται Ὑψηλαὶ Ἀλπεις. Αἱ δύο ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. τῶν Ὑψηλῶν Ἀλπεων, ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλότεραι καὶ ὀνομάζονται Πρόαλπεις. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, ὅχι μόνον τῶν Έλβετικῶν Ἀλ-

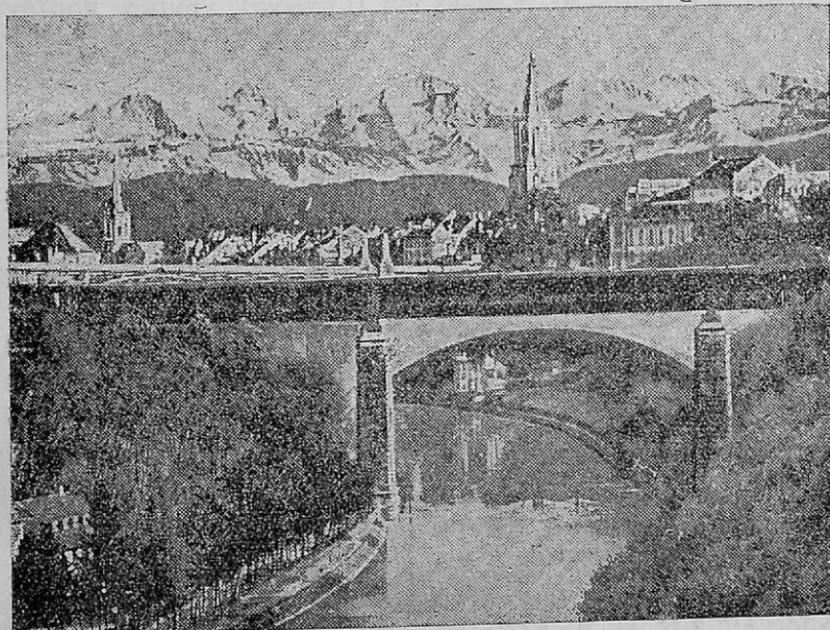
πεων, ἀλλὰ δλοκλήρου τῆς ὄροσειρᾶς τῶν "Αλπεων εἰναι τὰ ἔξῆς:

Αἱ κορυφαὶ σχηματίζουν γραμμὰς παραλλήλους χωριζόμενας διὰ κοιλάδων, αἱ ὅποιαι ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Αἱ κορυφαὶ εἰναι πολὺ ύψηλαι καὶ ἀπότομοι, αἱ δὲ κοιλάδες πολὺ βαθεῖαι. Λόγῳ τῆς μεταβολῆς τοῦ κλίματος ἐκ τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν πρὸς τὰς ύψηλοτέρας, ἡ βλάστησις εἰναι κλιμακωτὴ. Μέχρις 800—900 μέτρων ύπαρχουν αἱ καλλιέργειαι, αἱ ὅποιαι γίνονται καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς πεδιάδας (λειβάδια, δημητριακοὶ καρποί, μικρὰ δάση δρυῶν καὶ καστανῶν). Μέχρι 1.200 μ. φύονται τὰ φυλλοβόλα δένδρα (δρύες εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, δξυαὶ εἰς τὰς ύψηλοτέρας). "Ανω τῶν 1.200 μ. καὶ μέχρι 1.800—2.000 μ. περίπου φύονται τὰ κωνοφόρα δένδρα (ἔλατα, δρειναὶ πεῦκαι). Εἰς ὅψος ἀνω τὸ 2.000 μ. ὁ χειμὼν εἰναι πολὺ δριμὺς καὶ διαρκεῖ ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος, τὸ θέρος εἰναι πολὺ δροσερόν, οἱ δὲ ἄνεμοι πολὺ ὀρμητικοί. Διὰ τὸῦτο εἰς τὰς ύψηλὰς αὐτὰς περιοχὰς δὲν ύπαρχουν δάση, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ἴδιως χλόη, ἐπειδὴ αὕτη ἀντέχει εἰς τὰς κλιματικὰς αὐτὰς συνθήκας. Εἰς τὸ ὅψος ἀνω τῶν 2.600—3.000 μ. ἡ χιῶν διατηρεῖται καθ' ὅλον τὸ ἔτος καὶ συνεπῶς ἡ ζωὴ εἰναι ἀδύνατος.

'Ἐκ τῶν αἰώνιων αὐτῶν χιόνων σχηματίζονται παγετῶνες, ἀπὸ τοὺς ὅποιους γεννῶνται ποταμοὶ χειμαρρώδεις. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἰναι ὁ Ρήγνος, ὁ Ροδανός (Ρόν), ὁ "Ααρ, ὁ "Ινν καὶ ὁ Τεσέν. Λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν δποιαν ὑπέστη ἡ ὄροσειρὰ τῶν "Αλπεων ἀπὸ τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ἴδιως ἀπὸ τοὺς παγετῶνας εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν, διασχίζεται ἀπὸ βαθεῖας κοιλάδας πρὸς ὅλας τὰς διεύθυνσεις. Τὰ κοιλώματα τῶν κοιλάδων κατέχονται ἀπὸ λίμνας ἐπιμήκεις (Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Γενεύης)· χάρις εἰς τὰς κοιλάδας αὐτὰς ἡ κυκλοφορία εἰναι πολὺ εὔκολος καὶ ἀπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ "Αλπεις εἰναι τὸ πλέον γνωστὸν καὶ τὸ πλέον προσιτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ μεγάλα ὄρη τῆς γῆς. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες τῶν 'Ελβετικῶν "Αλπεων, διὰ τῶν δποιων διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, εἰναι τοῦ Σεμπλόν καὶ τοῦ Σὲν Γκροτάρ. Διὰ τοῦ πρώτου διέρχεται ἡ μεγάλη

σιδηροδρομική γραμμή, ή όποια συνδέει τάς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τοὺς Παρισίους (διὰ τοῦτο ή γραμμὴ αὕτη λέγεται «Simplon Orient Express»), διὰ τοῦ δευτέρου δὲ ή σιδηροδρομική γραμμή, ή όποια συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ περιοχὴ τῶν "Ἀλπεων χάρις εἰς τὰ ἔκτεταμένα λειβάδια τῆς εὐνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ τὰ λειβάδια τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καλύπτονται ἀπὸ χιόνας, οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται τὴν μὲν χειμερινὴν

Βέρνη. Εἰς τὸ βάθος αἱ Ἀλπεις.

περίοδον νὰ διέρχωνται εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς τῶν κοιλάδων, ὅπου εἶναι αἱ καλλιέργειαι, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ διπλὰς κατοικίας, μίαν χειμερινὴν εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ μίαν εἰς τὰς ὑψηλὰς. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις.

Ἐλβετικὸς Γιούρας. Ὁ Ἐλβετικὸς Γιούρας εὑρίσκεται εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Εἶναι μία ὁροσειρὰ μικροτέρα καὶ χαμηλοτέρα τῶν "Ἀλπεων (1.700 μ.). Διακόπτεται ἀπὸ χαμη-

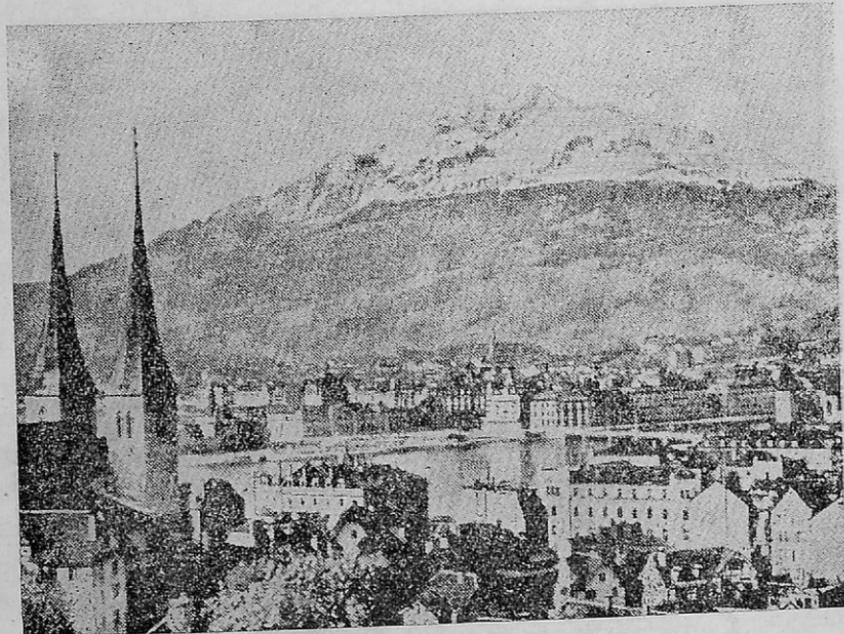
λούς αύχένας καὶ διασχίζεται ἀπὸ εύφόρους κοιλάδας. "Οπως αἱ "Αλπεις, οὕτω καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Χάρις δὲ καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα ἔχει πολὺ ἀνεπτυχθῆ ἡ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων (συμπεπυκνωμένου γάλακτος, τυροῦ, βοւτύρου). Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ βιομηχανία τῶν ώρολογίων. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Βασιλεία (195.000 κ.), εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἔδρα τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναλ., χημικὰ προϊόντα, μεταξωτὰ ὑφάσματα). Χάρις εἰς τὸν Ρήνον ποταμὸν εἶναι ὁ μόνος λιμὴν τῆς 'Ελβετίας, ἀπὸ τὸν ὃποιον αὕτη προμηθεύεται τὰ εἴδη διατροφῆς τῆς καὶ τὰς πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της.

'Ελβετικὸν 'Οροπέδιον. Μεταξὺ τῶν "Αλπεων καὶ τοῦ Γιούρα ἔκτείνεται τὸ 'Ελβετικὸν 'Οροπέδιον, τὸ ὃποιον παρὰ τὴν μικρὰν ἔκτασιν (μῆκος 250 χμ. ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης μέχρι τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας καὶ πλάτος 60 χμ.) συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς 'Ελβετίας καὶ δλας σχεδὸν τὰς πόλεις. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφος, τὸ ὃποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς δόποιας τὰ ρέοντα ὄντατα ἔφερον ἐκ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὸ κλῖμα του, τὸ ὃποιον εἶναι περισσότερον θερμὸν καὶ συνεπῶς καταλληλότερον διὰ καλλιεργείας. Ἡ γεωργία θεραπεύεται μὲν μεγάλην ἐπιμέλειαν. 'Υπάρχουν λειβάδια καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς, αἱ δόποιαι εἶναι ἔκτεινειμέναι εἰς τοὺς παγετούς καὶ ἅμπελοι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τὰς ὀρεινὰς περιοχάς.

Χάρις εἰς τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὃποιον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ τὸν Γιούραν, εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ κέντρα εἶναι : ἡ Γενεύη (150.000 κ.) παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν 'Εθνῶν καὶ σπουδαῖον κέντρον ώρολογοποιίας καὶ κοσμημάτων. Ἡ Λωζάννη (95.000 κ.), ἡ Βέρνη (150.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς 'Ελβετίας, κέντρον ώρολογοποιίας καὶ κυρίως εἰδῶν σποκολάτες συμπεπυκνωμένου

γάλακτος καὶ τυροῦ, ἡ Ζυρίχη (325.000 κ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἐλβετίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχαναῖ, ύφασματα μεταξωτά), ἡ Λουκέρνη κ. ἄ.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Πληθυσμός. Ἡ Ἐλβετία ἔχει 41.300 τ. χμ. ἔκτασιν καὶ 4.000.000 κατ. Ὁ πληθυσμός τῆς Ἐλβετίας παρουσιάζει διαφοράς ὡς πρὸς τὴν καταγωγήν, τὴν γλώσσαν καὶ τὴν θρησκείαν. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ (71 %) εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ διμιλεῖ τὴν γερμανι-

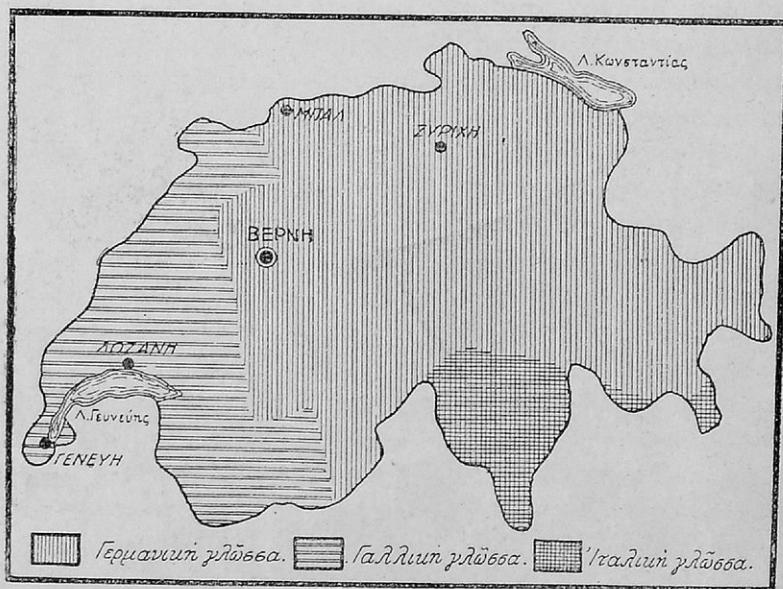

Λουκέρνη. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὄρος Πιλάτος (2.100 μ.).

κὴν γλώσσαν. Τὸ τμῆμα σύτο κατοικεῖ τὴν Βόρειον, τὴν Β. Α. καὶ Κεντρικὴν Ἐλβετίαν. Τὰ 21 % εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς, διμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλώσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν Δυτικὴν Ἐλβετίαν. Τὰ 6 % εἶναι Ιταλικῆς καταγωγῆς, διμιλοῦν τὴν Ιταλικὴν γλώσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσέν. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν ὑπερισχύουν οἱ διαμαρτυρόμενοι. Ὁ ἐλβετικὸς πληθυσμός δὲν εἶναι ἔξι ٪ σου διανενεμημένος. Ἡ ἀραιότερον κατωκημένη περιοχὴ εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων (32

κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), ἀκολουθεῖ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα (120 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ ἡ τοῦ Ὀροπεδίου, ἡ ὅποια εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Ἐλβετίας (πλέον τῶν 150 κ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία καὶ ηπηνοτροφία. Ἡ Ἐλβετία, δημοσίευμα
κατὰ τὴν ἔξετασιν τῶν φυσικῶν περιοχῶν, μικρὸν ἔκτασιν τοῦ
καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς διαθέτει διὰ τὰς καλλιεργείας.
Ἄνται εὑρίσκονται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀροπεδίου καὶ
ἀποτελούνται ἀπὸ δημητριακούς καρπούς, πατάτας, οἴνον καὶ

Χάρτης τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐλβετίας.

κυρίως δπώρας (μῆλα, ἀπίδια, κεράσια). Ἔξ δλων τῶν καλλιεργειῶν εἰδῶν διατροφῆς μόνον αἱ δπώραι πλεονάζουν καὶ συνεπῶς ἔξαγονται εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν καὶ τῆς πατάτας ἐπαρκοῦν μόνον τρεῖς μῆνας περίπου διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τῆς Ἐλβετίας ἡ κτηνοτροφία ύπερισχύει χάρις εἰς τὰ ἔκτεταμένα λειβάδια τῆς, τὰ δποῖα κατέχουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἐκτάσεως τῆς. Εἶναι ἡ μοναδικὴ σχεδὸν ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν δρεινῶν περιοχῶν. Τὴν πρότην θέσιν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν

τῆς Ἐλβετίας κατέχουν τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα καὶ τὸ Ὀροπέδιον χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δποίαν κατέχουν αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιέργειαι. Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰναι τὸ γάλα καὶ ὁ τυρός.

Βιομηχανία. Ἡ Ἐλβετία χάρις εἰς τὸν λευκόν ἀνθρακαὶ τῶν ὀρεινῶν της περιοχῶν καὶ εἰς τὸν ἐπιδέξιον καὶ ἀρκετὸν πληθυσμόν της ἔχει ἀνεπτυγμέτην βιομηχανίαν. Δὲν ἔχει δμως βαρεῖαν βιομηχανίαν (γραμμὰς σιδηροδρόμων, γεωργικὰς μηχανὰς καὶ ἄλλα βαρέα προϊόντα), δπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιον, διότι δὲν ἔχει οὕτε ἀνθρακα, οὕτε μεταλλεύματα. Ἡ βιομηχανία της περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ὑλῶν ἡμικατειργασμένων. Εἶναι βιομηχανία εἰδῶν ἀκριβίας καὶ πολυτελείας, τῶν δποίων ἡ ἀξία ἔγκειται εἰς τὴν ἔργασίαν. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι εἰναι ἡ ὠρολογοποιία μὲ κέντρον τὴν Γενεύην, ἡ μηχανουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία μὲ σπουδαιότερα κέντρα τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν ὀφείλεται καὶ ὁ πυκνός της πληθυσμὸς παρὰ τὸ ὀρεινὸν ἔδαφός της (57 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία. Παρὰ τὴν ὀρεινήν της ἔκτασιν ἡ Ἐλβετία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὴν ἔργατικότητα καὶ ίκανότητα τῶν κατοίκων της. Διὰ τῆς Ἐλβετίας διέρχονται διεθνεῖς δόδοι, αἱ δποῖαι συνδέουν τὴν Γαλλίαν μὲ τὴν N. A. Εύρωπην καὶ τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν. Χάρις εἰς τὰ γραφικὰ τοπία της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα της ἔχει μεγάλην περιηγητικὴν κίνησιν. Οὕτως οἱ Ἐλβετοὶ κατώρθωσαν διὰ τῆς ἔργασίας των νὰ ἐπωφεληθοῦν δλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὄποια προσφέρει ἡ θέσις καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας των.

Διάγραμμα ἐμφαῖνον τὴν διανομὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους τῆς Ἐλβετίας.

Ἐμπόριον. Ἡ Ἐλβετία, χώρα κτηνοτροφική καὶ βιομηχανική, ἔξαγει κτηνοτροφικά προϊόντα (συμπεπυκνωμένον γάλα, τυρόν) καὶ βιομηχανικά εἰδη (ώρολόγια, μηχανάς, ύφασματα) καὶ εἰσάγει εἰδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμόν της καὶ πρώτας ὅλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (σίδηρον, ἄνθρακα, βάμβακα, μέταξαν κτλ.). Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως μηχανάς, ωρολόγια, ύφασματα, χημικά προϊόντα, κτηνοτροφικά εἰδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλάς, προϊόντα ἐλαίας κ. ἄ.

Δ'. Η ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Εἰσαγωγή.—^oΗ Ούγγαρία πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἦτο ἡνωμένη μετά τῆς Αὐστρίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἀπετέλει τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας (πλέον τῶν 650.000 τ. χμ. καὶ πλέον τῶν 50.000.000 κατοίκων). Σήμερον ἡ ἔκτασίς της ἀνέρχεται εἰς 93.000 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμός της εἰς 8.700.000 κατ.

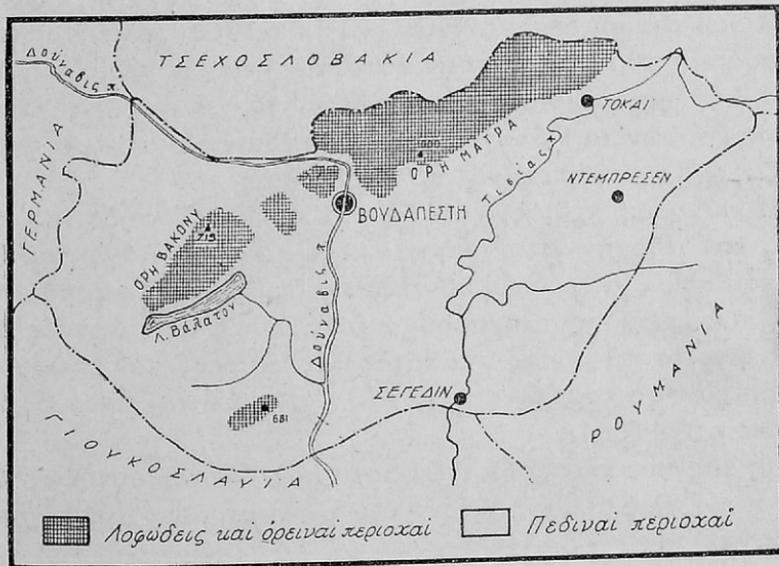
Ἐκεῖνο, τὸ δόποιον διακρίνει τὴν Ούγγαρίαν ἀπὸ ὅλας τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι διτὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι καὶ ἔξοχὴν πεδινὸν καὶ διτὶ ἔχει ώς μόνην φυσικὴν διέξοδον τὸν Δούναβιν Ποταμόν.

Ορια.—^oΗ Ούγγαρία δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σλοβακίας καὶ Πολωνίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας. ^oΗ Ούγγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῶν μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν, αἱ δόποιαι συνδέουν τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ν. Α. Εὐρώπης.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—^oΗ Ούγγαρία κατέχει σήμερον τὸ κέντρον τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, τὸ δόποιον ὀφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν ἡ χαμηλὴ αὔτη περιοχὴ εἶχε μεταβληθῆ ἐις μίαν μεγάλην λίμνην, ἀπὸ τὴν δόποιαν σήμερον δὲν σώζονται παρὰ ἐλάχιστα ύπολλειματα εἰς τὰ βαθύτερα σημεῖα (λίμνη Βάλστον). Ἐπειδὴ τὰ ὅδατα τῆς

παλαιάς αυτής λίμνης διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, τὸ ἔδαφος τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν εἶναι τελείως ὁριζόντιον, καθόσον κατείχετο ὑπὸ τῶν ὕδατων ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Αἱ δυτικώτεραι περιοχαὶ δὲν εἶναι τόσον μονότονοι, δσον αἱ ἀνατολικαὶ, διότι μετεβλήθησαν εἰς ξηρὰν ἐνωρίτερον καὶ συνεπῶς ὑπέστησαν τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὕδατων μακρότερον χρονικὸν διάστημα.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, τὰς δποίας ἔφερον τὰ ρέ-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ούγγαρίας.

οντα ὕδατα ἀπὸ τὰς πέριξ ὑψηλὰς περιοχάς. Περισσότερον εὔφοροι εἶναι προσχώσεις, τὰς δποίας ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορειοτέρας περιοχάς τῆς Εὐρώπης, αἱ δποίαι εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχοντο ὑπὸ παγετώνων. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου μεταφερθέντα υλικὰ εἶναι περισσότερον εὔφορα: α') Διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ δποῖον περιέχει πολλὰς θρεπτικὰς οὐσίας. β') Διότι διαπερῶνται εύκόλως ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος. γ') Διότι διατηροῦν ἀρκετὴν ύγρασίαν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης ξηρασίας.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς της, συλλέγονται παρὰ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τοῦ δποίου σπουδαιότερος παραπόταμος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ὁ Τισίας.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειραικόν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν δρέων. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι πολὺ μεγάλαι. Εἰς τὴν Βουδαπέστην ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου κατέρχεται εἰς 2° περίπου ὑπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου εἰς 22° περίπου ὑπὲρ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἀφθονοί, ἐπειδὴ οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοὶ δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἡπειρωτικὰ κλίματα. Λόγῳ τῶν ὀλίγων καὶ ἀκανονίστων βροχῶν τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον εἶναι χώρα στεπανδρα. Τὰ δένδρα εἶναι πολὺ σπάνια.

Ἡ Οὐγγρικὴ πεδιάς, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Λόγῳ τοῦ ὑπειρωτικοῦ κλίματος εύδοκιμον κυρίως δημητριαμοὶ καρποί. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σακχαρούχα τεῦτλα, εἰς τοὺς ἀργοὺς ὅπου καλλιεργεῖται ὁ σῖτος, πατάται καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς λοφώδεις περιοχάς. Ὁνομαστοὶ εἶναι οἱ οἶνοι τῆς περιοχῆς Τοκάι.

Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις, αἱ δποῖαι συνήθως ὑπεκινοῦνται εἰς πλημμύρας, ὑπερισχύει ἡ κτηνοτροφία (βόες, ἵπποι, πρόβατα).

Αἱ πόλεις τῆς Οὐγγρικῆς πεδιάδος εἶναι μεγάλα χωρία, τὰ δποῖα χρησιμεύουν ως ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶναι ἡ Σεγεδίν (135.000 κ.), ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν καὶ Ντεμπρεσέν (117.000 κ.), ἀγορὰ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Μία μόνον εἶναι ἡ πραγματικὴ πόλις, ἡ πρωτεύουσα Βουδαπέστη (1.420.000 κ.), ἡ δποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ μεταξὺ τῆς μονοτόνου ἀνατολικῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους δυτικῆς περιοχῆς. Τὴν ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον διασταυροῦνται αἱ δοῦλαι πρὸς ὅλα

τὰ σημεῖα τῆς πεδιάδος καὶ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, δόποιος εἶναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Διὰ τῆς Βουδαπέστης διέρχονται ἐπίσης καὶ σπουδαῖαι διεθνεῖς ὁδοί, αἱ δόποιαι συνδέουν τὴν Ν.Α. Εύρωπην μὲ τὴν Κεντρικὴν καὶ Βόρειον Εύρωπην. Χάρις εἰς τὴν καλήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα της ἡ Οὐγγαρικὴ πεδιάς εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἔμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέτρον τῆς Οὐγγαρίας (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, καπνοβιομηχανίαι, μηχανουργεῖα).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—'Ο πληθυσμὸς τῆς Οὐγ-

Οὐγγροι μὲ τὰς ἔθνικάς των ἔνδυμασίας.

γαρίας ἀποτελεῖται κατὰ τὰ 90%, ἀπὸ Οὐγγρῶν (Μαγυάρων), οἱ δόποιοι ἥλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς. Παρὰ τὴν πολύπλοκον ιστορίαν των διατηροῦν τὴν γλώσσαν των καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς των.

'Ο ύπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανούς, Σλαύους καὶ Ἰσραηλίτας. Πολλοὶ δημῶς Οὐγγροι διαμένουν ἐκτὸς τοῦ Οὐγγρικοῦ Κράτους, εἰς τὴν παραμεθόριον ζώνην καὶ εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν, ἡ δοποία κατείχετο πρὸ τοῦ πολέμου ὑπὸ τῆς Ρουμανίας.

‘Η σπουδαιότερα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ γεωργία, χάρις εἰς τὴν ἔκτεταμένην καὶ εὔφορον πεδιάδα των. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ἀκολουθεῖ ἡ σίκαλις, ἡ κριθή καὶ ἡ βρώμη. Σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (σακχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις, λίνον, καπνός), αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ δπωροφόρα δένδρα. Χάρις εἰς τὰ ἔκτεταμένα λειβάδια καὶ τὰς ζωοτροφικὰς καλλιεργείας μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἴδιως τῶν ἵππων καὶ τῶν χοίρων).

‘Η βιομηχανία, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἀνθρακος καὶ μεταλλευμάτων, εἶναι περιωρισμένη καὶ συνίσταται κύριως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (βιομηχανίαι ἀλεύρου, ζακχάρεως, μπύρας, καπνοῦ). Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα, δῆπου ὑπάρχουν καὶ μερικὰ μηχανουργεῖα καὶ ὑφαντουργεῖα. Λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας δὲν ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν, δῆπος ἡ Τσε-

παιδιὰ βοηθοῦντα κατὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

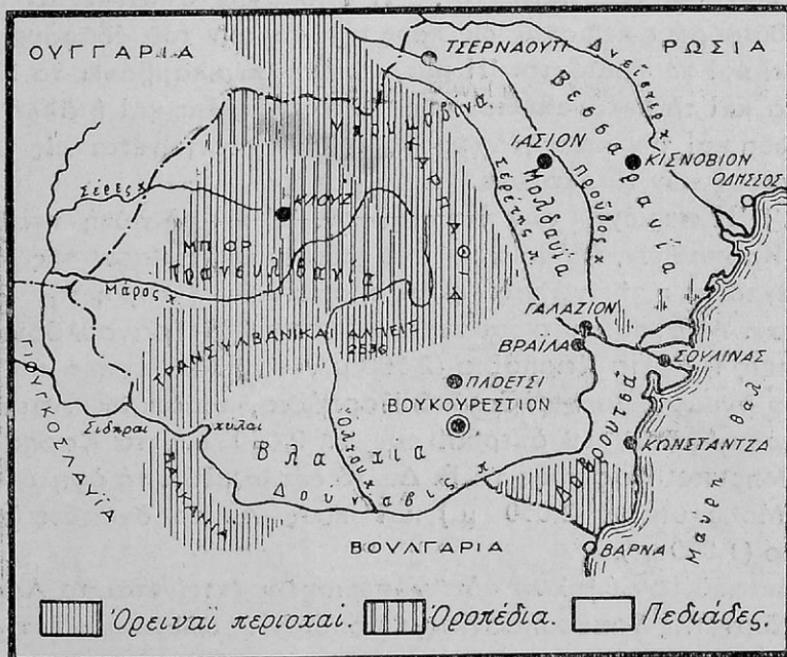
χοσλοβακία (93 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

‘Η Οὐγγαρία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἰδῆ. Τὸ ἔκωτερικόν της ἐμπόριον ἔξυπηρέτεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Τὰς μεγαλύτερας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης (Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν), τὰ δποῖα εἰσάγουν γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγουν βιομηχανικὰ εἰδῆ.

Ε. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.—Η Ρουμανία χρονολογεῖται ως Κράτος ἀπό τὸ ἔτος 1878, διότε ἡνώθησαν αἱ δύο παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυία. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1913 προσηρτήρη ἡ Δοβρουτσᾶ, ἡ δοποίᾳ πρότερον κατείχετο ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, μετὰ δὲ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

—1918) παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὴν ἡ πέραν τῶν Καρπαθίων Τρανσυλβανία, ἡ δοποίᾳ κατείχετο ὑπὸ τῆς διαλυθείσης Αύστροουγγαρίας, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Δνειστέρου Βεσσαραβία, ἡ δοποίᾳ κατείχετο ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Οὕτως ἡ Ρουμανία εἶναι Κράτος ἐντελῶς νέον, τοῦ δοποίου ἡ ἐπιφάνεια καὶ ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἐδιπλασιάσθησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 295.000 τ. χμ., πλυθυσμὸς 18.000.000 ἥκταοι).

”Ορια.—'Η Ρουμανία δριζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γιουκοσλαυίας καὶ Ούγγαρίας, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ Ρωσίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. 'Η Ρουμανία κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην, καθ' ὅσον δεσπόζει τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουναβεώς, δ ὅποιος παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν χωρῶν αὐτῶν.

Γεωγραφικαὶ περιοχαί.—'Η Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο διαφόρους περιοχὰς ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα. 'Η μία περιοχὴ περιλαμβάνει τὰ Καρπάθια καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἡ ἄλλη τὴν λοφώδη καὶ τὴν πεδινὴν χώραν, ἡ ὅποια ἔκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων.

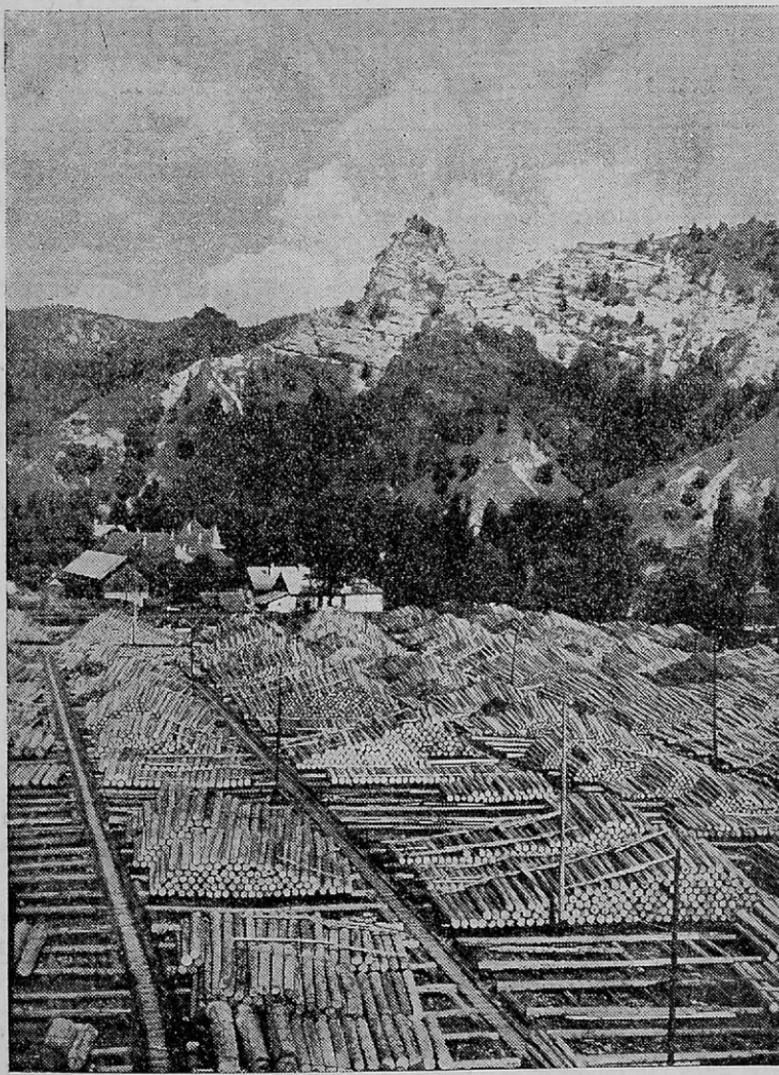
α') 'Η περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. 'Η δρεινὴ αὐτὴ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὅποια κατέχει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς δλικῆς ἔκτασεως τῆς χώρας, εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Ρουμανίας. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἰναι: αἱ Τρανσυλβανικαὶ "Αλπεῖς ἡ Νότια Καρπάθια (2.500 μ.), τὰ πλέον ύψηλὰ καὶ τὰ πλέον ὅγκωδη, τὰ Μολδαϊκὰ Καρπάθια, τὰ ὅποια εἰναι δλιγάντερον ύψηλά (δὲν ύπερβαίνουν τὰ 2.000 μ.), τὰ Καρπάθια τῆς Μπουκοβίνας πρὸς τὰ Β. Δ., τὰ ὅποια εἰναι τὰ ύψηλότερα τῶν Μολδαϊκῶν (2.050 μ.) καὶ πρὸς Δ. τὸ ὅγκωδες δρος: Μπιόρ (1.850 μ.).

Μεταξὺ τῶν ύψηλῶν αὐτῶν περιοχῶν ἔκτείνεται τὸ Λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας, τὸ ὅποιον ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθιζησιν τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις καὶ εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ ἀπὸ 8ῃν τὴν δρεινὴν Ρουμανίαν. Χάρις δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς: καὶ χαμηλούς αὐχένας τῆς ὁροσειρᾶς τῶν Καρπαθίων ἡ συγκοινωνία τοῦ λεκανοπεδίου μετὰ τῶν πέριξ πεδιάδων εἰναι εὔκολος.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου συλλέγονται εἰς τὸν Δούναβιν παρὰ τῶν παραποτάμων του Σάμος, Καΐρες καὶ Μάρος, οἱ ὅποιοι σχηματίζουν βαθείας κοιλάδας.

Τὸ κλῖμα εἶναι γενικῶς δριμὺ ἡ πειρωτικὸν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον κεῖται μακράν τῆς θαλάσ-

σης και περιβάλλεται ἀπὸ ύψηλὰ ὅρη. Ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον

*Ἐργοστάσιον ξυλείας εἰς τὰ Ρουμανικὰ Καρπάθια
(περιοχὴ τῆς Μπουκοβίνας).

ἔως τὸν Μάρτιον ἡ θερμοκρσία εἶναι σχεδὸν παντοῦ κατώτερα τοῦ μηδενός. Περισσοτέρας βροχᾶς δέχεται ἡ δρεινὴ πε-

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριοχή, διότι είναι έκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχερούς ἀνέμους. Διά τοῦτο ἔχει πλουσιωτέραν βλάστησιν. Μέχρι τοῦ ψηφους τῶν 600 μ. ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι καὶ τὰ χωρία· ύπεράνω τῆς ζώνης αὐτῆς ἀρχίζουν τὰ δάση, τὰ δόποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρῦς καὶ δέξιας εἰς τὰ κατώτερα μέρη καὶ ἀπὸ ἔλατα εἰς τὰ ψηφλότερα. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν δασῶν δὲν είναι συνεχής, καθ' ὅσον διακόπεται ἀπὸ βοσκοτόπους, οἱ δόποιοι καλύπτουν καὶ τὰς ψηφλοτέρας περιοχάς, ὅπου τὸ πολὺ ψῦχος καὶ οἱ ὁρμητικοὶ ἄνεμοι δὲν εύνοοῦν τὰ δάση.

Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς είναι ἡ κτηνοτροφία (πρόβατα, βόες, ἵπποι) χάρις εἰς τοὺς ἔκτεταμένους βοσκοτόπους καὶ ἡ ξυλεία, χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της. Ἡ γεωργία κατέχει δευτέραν θέσιν καὶ είναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος είναι εὔφορον λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), πατάται, ὅσπρια, λαχανικά, σακχαρούχα τεῦτλα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς πλαγιας τῶν λόφων ἄμπελοι.

Σπουδαιοτέρα πόλις είναι ἡ Κλούζ (100.000 κ.), τὸ δεύτερον πνευματικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς δόδοι, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Βουδαπέστην καὶ τὴν κεντρικὴν Εύρωπην. Εἰς τὰ προάστεια ἀνεπτύχθησαν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι ἐπεξεργάζονται ἔγχωρια προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, βυρσοδεψεῖα, πριονιστήρια, ἐπιπλοποιεῖα).

β') Ἡ λοφώδης περιοχή. Ἡ λοφώδης περιοχὴ ἔκτεινεται εἰς τοὺς Ν. Α. πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι είναι ὁ Ζίου, ὁ Ὁλτου, ὁ Ιαλομίστας, ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προύθος. Ἐπειδὴ ἡ περιοχὴ αὕτη εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός της είναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλῖμα είναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν δὲν είναι πολὺ δριμύς, δπως εἰς τὸς πεδιάδας; διότι αἱ ἀνωμαλίαι τῆς τὴν προφυλάσσουν. ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς Β. Α. ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ είναι

ἄφθονοι χάρις εἰς τὸ σχετικὸν ὅψος της. Τὸ εὔφορον ἔδαφος, τὸ ἥπιον σχετικῶς κλῖμα καὶ αἱ ἄφονοι βροχαὶ συντελοῦν, ὡστε ἡ λοφώδης αὕτη περιοχὴ νὰ ἔχῃ ποικίλας καλλιεργείας καὶ πυκνὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατῷ ημένη περιοχὴ τῆς Ρουμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοί καρποί, σακχαρούχα τεῦτλα, δύωροφόρα δένδρα (ἴδιως δαμασκηνέαι), ἄμπελοι. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὸ Πλοέστι εύρισκονται καὶ τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου.

‘Ο ψερισμὸς εἰς τὴν Ρουμανίαν.

Αἱ πόλεις δὲν εἶναι πολλαί, διότι δὲ πληθυσμὸς εἶναι κυρίως ἀγροτικὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου διαμένει εἰς χωρία. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι τὸ Πλοέστι (80 000 κ.), ἡ πόλις τοῦ πετρελαίου καὶ ἡ Κράϊοβα (65.000 κ.), ἀγροτικὴ ἀγορά μεταξὺ τῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους χώρας.

γ') Αἱ μεγάλαι πεδιάδες. Αἱ ρουμανικαὶ πεδιάδες διαιροῦνται: εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς Ν., εἰς τὴν Μολδαυίαν καὶ Βεσσαραβίαν πρὸς τὰ Β.Α., εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὴν Διοβρουτσᾶν πρὸς τὰ Ν.Α. Ἡ Διοβρουτσᾶ εἶναι ἡ μόνη

περιοχή τῆς Ρουμανίας, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Ὁλιγώτερον εὔφορος εἶναι ἡ περιοχή τῆς Δοβρούτσας, διότι αὕτη εἶναι παλαιὰ ξηρά, ἡ ὅποια ισοπεδώθη ἀπὸ τὴν διάβρωσιν τῶν ύδατων.

Τὸ κλίμα εἶναι δριμὺ ἡπειρωτικόν, διότι ἡ πεδινὴ αὔτη περιοχή εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς Β. Α. ἀνέμους, οἱ ὅποιοι οὐδένεν ἐμπόδιον εύρισκουν κατὰ τὴν διαδρομήν των ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν ἔως τὸν Αἴμον.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχροὶ καὶ προκαλοῦν ἀπότομον πτῶσιν τῆς θερμοκρασίας (ἐντὸς τοῦ εἰκοσιτετρασώρου ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ κατέληθῃ 10—15 βαθμούς) κατὰ τὸ θέρος εἶναι πολὺ θερμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν. Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπὶ δύο δλοκλήρους μῆνας κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία νὰ μὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μηδενὸς καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τῶν 20 βαθμῶν. Ὁλιγώτερον βροχεροὶ μῆνες εἶναι δὲ Αὔγουστος, δὲ Σεπτέμβριος καὶ δὲ Οκτώβριος. Ἡ πεδινὴ περιοχή τῆς Ρουμανίας, λόγω τοῦ εὐφόρου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλιματός της, εἶναι χώρα τῶν δημητριακῶν. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα, τὰ δποῖα κατέρχονται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ τὰς δρενάς περιοχάς.

Πόλεις.—Τὰς πόλεις τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων δυγάμεθα νὰ τὰς διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') εἰς τὰς πόλεις - ἀγοράς, αἱ ὅποιαι κεῖνται μεταξὺ τῆς πεδινῆς καὶ τῆς ύψηλῆς περιοχῆς ἢ εἰς κεντρικὰς θέσεις· β') εἰς τὰς πόλεις - λιμένας, αἱ ὅποιαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

α') **Πόλεις - ἀγοραί.** Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας εἶναι τὸ Βουκουρέστιον (630.000 κ.), τὸ ὅποιον ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας χάρις εἰς τὴν καλήν του γεωγραφικὴν θέσιν. Κεῖται ἀφ' ἐνὸς μεταξὺ Καρπάθιων καὶ Δουνάβεως (ἀπέχει 80 χμ. ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ 40 ἀπὸ τὸν Δούναβιν), ἀφ' ἐτέρου εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ρουμανίας, τὴν Βλαχίαν καὶ τὸ Μαλαζεύμα, έκτινται τὸ διοικη-

πικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν κέντρον τῆς Ρουμανίας. "Απὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἴδρυσεώς του προσείλκυσε πολλούς "Ελληνας, διότι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς 'Ελλάδος μετὰ τῶν παραδουναβίων χωρῶν εἶναι πολὺ παλαιαι. "Οταν ἡ Ρουμανία ἦτο ἡγεμονία, ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Βουκουρεστίου εύρισκετο εἰς χεῖρας τῶν 'Ελλήνων, ἡ δὲ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους καὶ τῶν διανοουμένων. Σήμερον εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπάρχει ἀνθηρὰ ἐλληνικὴ παροικία, ἡ ὁποία ἀριθμεῖ 6.000 περίπου μέλη. 'Υπάρχει ἐπίσης καὶ

Ἡ ἀλιεία εἰς τὸν Δούναβιν.

πλῆρες γυμνάσιον, τὸ ὁποῖον στεγάζεται εἰς μεγαλοπρεπέστατον κτίριον. "Οπως καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ρουμανίας, οὕτω καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον οἱ "Ελληνες ἥσαν καὶ ἔξακολουθοῦν νὰ εἶναι σπουδαῖος παράγων προόδου.

Εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ "Ολτου κεῖται τὸ Δραγατσάνιον (7.000 κ.). διοπού κατὰ τὸν 'Ιούνιον τοῦ 1821 κατόπιν ἡρωικοῦ ἀγῶνος κατεστάλη ἡ ὑπὸ τὸν 'Αλέξανδρον "Ψηλάντην ἐπαναστατικὴ κίνησις τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν καὶ ἔπεισε μαχόμενος ὁ 'Ιερός Λόχος.

Είς τὴν Μολδαυίαν κεῖται τὸ Ἰάσιον (100.000 κ.), τὸ δποῖον ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον ἐλληνικῆς παιδείας, κατέχει δὲ ἰδιαιτέραν θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν Ἰστορίαν, καθόσον ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἔθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Σήμερον τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσραηλίτας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὄποιων εύρισκεται ἡ ἐμπορική, του κίνησις.

Εἰς τὴν Βεσσαραβίαν κεῖται τὸ Κισνόβιον (118.000 κ.), δευτέρα πόλις τῆς Ρουμανίας ἀπὸ δύοψεως πληθυσμοῦ, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Βανάτου ἡ Ἀράδη (80.000 κ.) καὶ εἰς τὴν πεδινὴν Μπουκρίνιαν ἡ Τσερναδούτσι (115.000 κ.).

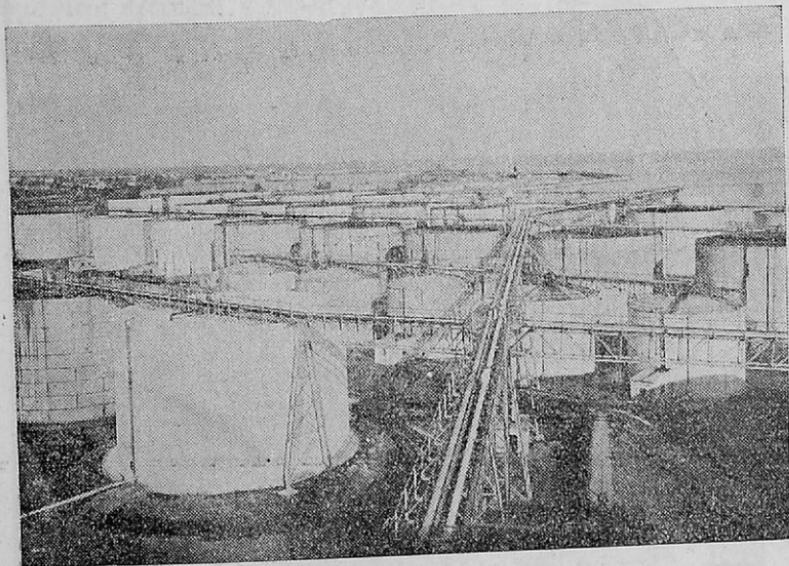
Εἰς δλας τὰς πόλεις - ἀγοράς τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων ὑπερισχύει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις. Ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐγχωρίων προϊόντων (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, ἐπιπλοποιεῖα κ. ἅ.).

β') Πόλεις - λιμένες. Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ τὸ Τούρνου - Σεβερίνον μέχρι τοῦ Δέλτα πολλαὶ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ δποῖαι χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ τῆς συνεχῶς σύνδεσιν τῆς Ναυτιλιακῆς κινήσεως ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτέρου ποταμοῦ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Ἐκάστη ἔξι αὐτῶν συνδέεται διὰ μιᾶς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως μετὰ τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ δποία διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Α. τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βλαχίας.

Ἐκ τούτων σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν ἡ Βραΐλα (70.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας καὶ τὸ Γαλάζιον (100.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαυίας. Ἡ Βραΐλα εἶναι ὡραία πόλις καὶ σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου βάθους τοῦ ποταμοῦ (12—15 μ.) δύνανται νὰ πλεύσουν μεγάλα πλοῖα. Ἐξάγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Τὸ Γαλάζιον παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, διότι ἔχει πηγετεῖ μεγαλυτέραν ἔκτασιν (δλόκληρον τὴν Μολδαυίαν, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τμῆμα τῆς Τραισουλβανίας). Ἐκ τοῦ λιμένος του ἔξαγονται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ μεγάλαι ποσότητες πετρελαίου καὶ χυλείας, ἡ δποία μεταφέρεται μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ λιμένος διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Σερέτη. Τὸ Γαλάζιον εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ οπούσιατερά σύγρα τῶν ἀλιευ-

μένων ίχθυών εἰς τὸ Δέλτα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας τοῦ Δουνάβεως.

Ἄξιόλογον ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν καὶ αἱ πόλεις: Γιούργετσον (30.000 κ.) καὶ Σουλινᾶς. Ἡ πρώτη διότι εἶναι ἐπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀποθήκη τοῦ διὰ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην προοριζομένου πετρελαίου. Τὸ πολύτιμον αὐτὸν προϊόν μεταφέρεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς εἴτε σιδηροδρομικῶς δι' ειδικῶν

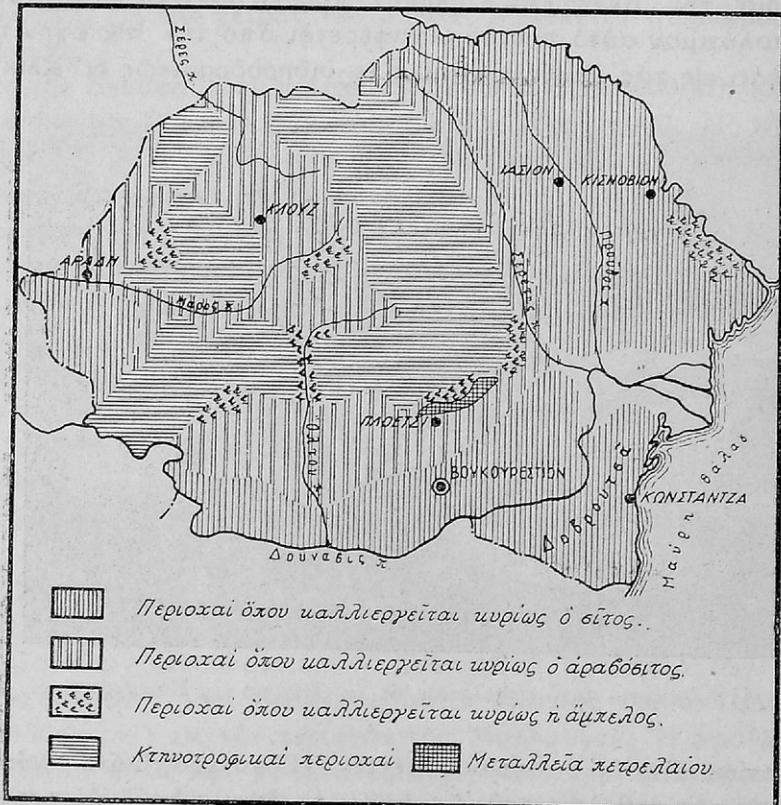

Αἱ δεξαμεναὶ τοῦ πετρελαίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνστάντζης.

βαγονίων εἴτε δι' ύπογείου ὁχετοῦ. Ἡ δευτέρα, διότι εύρισκεται εἰς τὰς ἔκβολάς τοῦ Δουνάβεως, δῆποτε τὰ μεγάλα πλοῖα συμπληρώνουν τὸ φορτίον των, τὸ δῆποτον ἥρχισαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βρατίλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.

Εἰς τὴν Δροβούστσᾶν κείται ἡ Κωνστάντζα (60.000 κ.), εἴς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τῆς Μούρης Θαλάσσης. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁφείλει εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν τῆς συγκοινωνίαν μὲ τὸ Βουκουρέστιον καὶ εἰς τὸν ύπόγειον ὁχετόν, δῆδῆποτος μεταφέρει τὸ πετρέλαιον ἀπὸ τὸ Πλοέστι κατ' εύθεταν εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — 1) Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμός τῆς Ρουμανίας δύποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἔθνικότητας, μεταξὺ τῶν δύοιων ὑπερισχύουν οἱ Ρουμᾶνοι. Οὗτοι εἰναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ Ρωμαίων ἀποίκων, οἱ δύοτοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, δταν ἡ χώρα αὕτη, ἡ

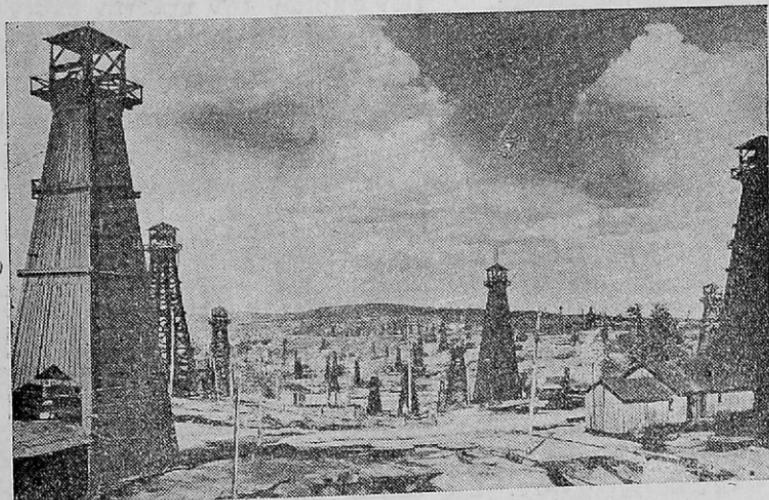
Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

Ὄποια πρότερον ὠνομάζετο Δακία, ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλώσσα των εἰναι λατινικῆς καταγωγῆς. Αἱ ξέναι ἔθνικότητες ἀντιπροσωπεύουν τὰ 30% τοῦ δόλικου πληθυσμοῦ. Περισσότεροι εἰναι οἱ Ούγγροι (εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας), ἀκολουθοῦν οἱ Σλαύοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἰσραηλῖται.

‘Η πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι όμοιόμορφος. Εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἡ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 100 κατ. εἰς ἔκαστον τ. χμ. εἰς τὰς πεδιάδας εἰς 40 καὶ εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχὰς εἰς 30 — 35.

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. ‘Η Ρουμανία εἶναι Κράτος κατ’ ἔξοχὴν γεωργικόν. Τὰ εξαγόμενα ἀγροτικὰ καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν τὰ 90 % τῆς ἐξαγωγῆς της.

Γεωργία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας κατέχει ἡ γεωργία χάρις εἰς τὰς ἔκτεταμένας καὶ ξύφόρους πεδιάδας της. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλ-

Μεταλλεῖα πετρελαίου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι.

λιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. ‘Ο σῖτος καὶ δ ἀραβδοσίτος κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλιεργουμένης ἑκτάσεως. ‘Ο σῖτος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, δῆπου αἱ βροχαὶ εἶναι δλιγώτεραι καὶ δ ἀραβδοσίτος εἰς τὴν λοφώδη χώραν, δῆπου αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι. ‘Ως πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀραβδοσίτου κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν. ‘Η Ρουμανία εἶναι χώρα τῶν σιτηρῶν.

Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζωοτροφικὰ προϊόντα λόγῳ τῆς ἀνεπιυγμένης κτηνοτροφίας, πατάτα, λαχανικά, ίδιως πέριξ τῶν

μεγάλων πόλεων, βιομηχανικά προϊόντα (σακχαρούχα τεύτλα, καπνός κ. ά.) καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα (Ιδίως δαμασκηνέαι, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμός ἀνέρχεται εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν εἰς 60 ἑκατομμύρια περίπου).

Μετὰ τὴν γεωργίαν ὀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἔκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν.

Ἡ Ρουμανία ἔχει καὶ μέγαν φυσικὸν πλοῦτον χάρις εἰς

Διάγραμμα ἐμφανῶν τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ρουμανίας.

ψεως κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (61 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι τῆς ἐπεξεργάζονται τὰ γεωργικὰ καὶ δασικὰ προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, πριονιστήρια, βυρσοδεψεῖα). Ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὸς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας ἔξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν, τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Χάρις εἰς τὴν ἄφθονον γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου καὶ τὰ ἔκτεταμένα δάση τῆς ἡ Ρουμανία ἔχάγει: πετρέλαιον καὶ προϊόντα πετρελαίου, δημητριακούς καρπούς, ξυλείαν καὶ κτηνοτροφικά:

προϊόντα. Είσάγει: κυρίως βιομηχανικά είδη (ύφασματα, μηχανάς παντός είδους, φχρμακευτικά προϊόντα, είδη πολυτελείας κ. ά.). Είς τό έξωτερικόν της έμποριον τήν πρώτην θέσιν κατέχει ή Γερμανία, πρώτον διότι ή χώρα αύτη είσάγει γεωργικά προϊόντα καὶ έξαγει βιομηχανικά είδη, καὶ δεύτερον διότι ή μεταφορὰ τῶν βαρέων σύτῶν προϊόντων εἶναι εὔκολος χάρις εἰς τὸν Δούναβιν ποταμόν.

‘Η Ἑλλὰς είσάγει ἐκ τῆς Ρουμανίας είδη διατροφῆς (σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, ὅσπρια, μόσχους, τυρόν, βούτυρον), πετρέλαιον, βενζίνην, ξυλείαν. Ἐξάγει εἰς τὴν Ρουμανίαν ἑσπεριδοειδῆ, σῦκα ἔηρά, καπνὸν καὶ σιγαρέττα, ἐλαίας, νέφτι, σάπωνας, νήματα βαμβακερά καὶ ἄλλα.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης δὲν παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς καὶ Μεσογειακῆς Εὐρώπης. Τὸ σπουδαιότερον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι, δτι τὰ σύνορα τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἐκτὸς τῆς Ἐλβετίας) ὑπέστησαν μετὰ τὸν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον μεγάλας μεταβολάς. Ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστροουγγαρίας διελύθη. Ἡ Αὐστρία είχεν ἐνωθῆ τελευταίως μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ ή Ούγγαρια ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον Κράτος. Ἐκ τῶν τμημάτων τῆς διαλυθείθης αὐτοκρατορίας ἐσχηματίσθη ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ ὁποία διεμελίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1939, καὶ ἐδιπλασιάσθη σχεδὸν ἡ Ρουμανία. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον διακρίνει τὸς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι δτι αἱ δυτικῶτεραι ἔξ αὐτῶν εἶναι κυρίως βιομηχανικαὶ (Γερμανία, Βοημία, Μοραυΐα, Ἐλβετία), χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῶν καὶ τὸν ἄνθρακα (ἡ Ἐλβετία ὀφείλει τὴν βιομηχανικήν της ἀνάπτυξιν εἰς τὸν λευκόν της ἄνθρακα καὶ εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν). Αἱ ἀνατολικώτεραι (Ούγγαρια, Ρουμανία) εἶναι χῶραι κυρίως γεωργικαὶ, λόγῳ τοῦ δτι εἶναι πτωχαὶ εἰς ἄνθρακα καὶ εἰς κεφάλαια. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πρώται δμοιαζουν μὲ τὰς χώρας τῆς

Δυτικής Εύρωπης, αἱ δὲ δεύτεραι μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης.

Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγροτικῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον: α' διότι αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των καὶ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ των εἰσάγουν πρώτας ὅλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ ἔξαγουν βιομηχανικά προϊόντα, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας των ἔξαγουν ἀκατεργάστους ὅλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ εἰσάγουν βιομηχανικά εἴδῃ· β') διότι συνδέονται μὲ τὸν Δούναβιν ποταμόν, δ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων εἰς πολὺ εὐθυνάς τιμάς (αἱ ὑδάτιναι ὄδοι εἶναι εὐθηνότεροι ἀπὸ δλα τὰ μέσα συγκοινωνίας).

'Ερωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρουν αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὰς χῶρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; 2) Ποῖοι εἶναι δ Ἑλληνικὸς λιμήν, δ ὁποῖος ἔξυπηρετεῖ τὰς χῶρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 3) Μὲ ποίαν χῶραν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἡ Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 4) Ποία χώρα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἔχει περισσότερον ἀναπτύξει τὸν τουρισμὸν καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πόσας ὁδοὺς δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Βερολίνον;
-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΠΟΛΩΝΙΑ

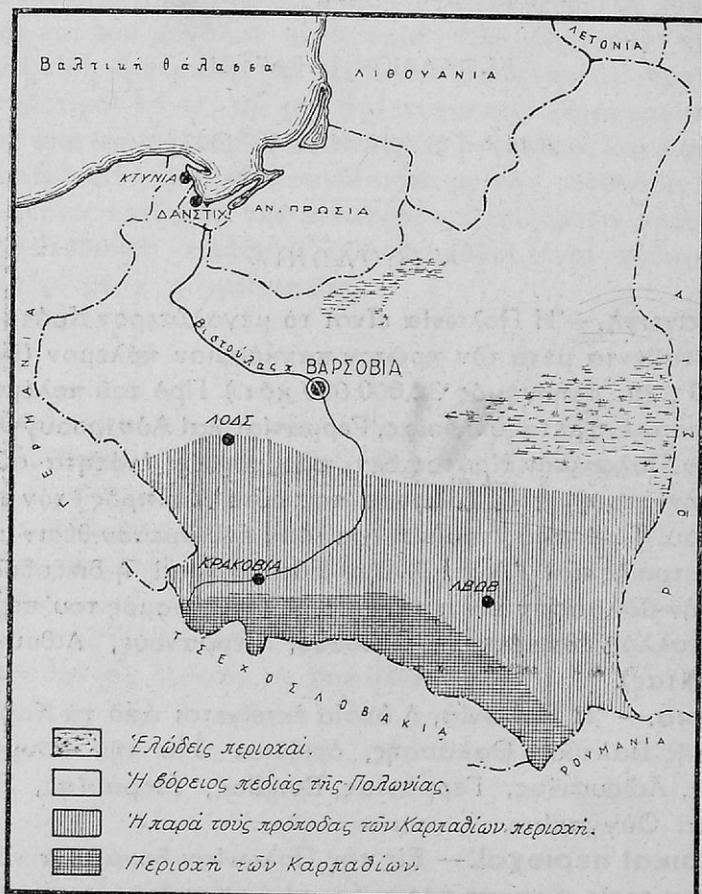
Είσαγωγή.— 'Η Πολωνία είναι τὸ μεγαλύτερον Κράτος ἀπό τὰ συσταθέντα μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 390.000 τ.χμ. πληθυσμός 32.000.000 κάτ.). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας. Τὸ νέον Πολωνικὸν Κράτος δὲν παρουσιάζει ἐνότητα οὕτε ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους του οὕτε ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν του. Τὸ ἐδαφός του κατέχει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διέξοδός του πρὸς τὴν θάλασσαν είναι τεχνητή. 'Ο πληθυσμὸς του περιλαμβάνει πολλὰς ἔθνικότητας (Ρώσους, Γερμανούς, Λιθουανούς, Ισαργλατας).

Όρια.— 'Η Πολωνία, ἡ ὁποία ἔκτεινεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, δρίζεται ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Ρωσίας, Λιθουανίας, Γερμανίας, Βοημίας, Μοραυίας, Σλοβακίας καὶ Ούγγαρίας.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.— Εἰς τὴν Πολωνίαν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους των: α') Τὴν περιοχὴν τῶν Καρπαθίων, β') τὴν περιοχὴν, τὴν ἐκτεινομένην εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ γ') τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βορείου Πολωνίας.

'Η περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. 'Η ὀρεινὴ περιοχὴ τῶν βορείων Καρπαθίων διαμοιράζεται μεταξὺ Πολωνίας, Σλοβα-

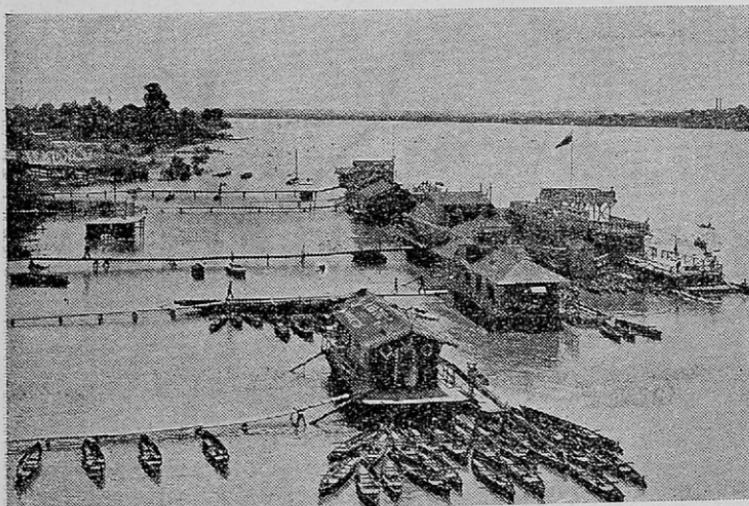
κίας καὶ Ούγγαρίας. "Οπως εἰς τὴν Σλοβακίαν καὶ Ούγγαρίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ δρεινὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους. Διὰ τοῦτο αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ψλοτομία.

Φυσικὸς γύρτης τῆς Πολωνίας.

"Ἡ γεωργία" περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφόρον. Καλλιεργοῦνται κυρίως οἰκαλις, βρώμη, πατάται. 'Ἡ δρεινὴ αὕτη περιοχὴ λόγῳ τῶν πτωχῶν της προϊόντων εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη.

‘Η παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων περιοχή. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἔκτείνεται μία περιοχὴ πλάτους 200 περίπου χλμ. ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἔκτεταμένα ὅροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῶν ὅροπεδίων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ύψηλὰς περιοχὰς καὶ οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορείους πεδιάδας. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς ὀρυκτὰ (ἄνθρακα, πετρέλαιον, ψευδάργυρον, μόλυβδον, σιδηρον). Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὀρυκτά τῆς ἔχει

‘Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῆς Βαρσοβίας.

ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἀνατολικὴ περιοχὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ ἡ δυτικὴ, δπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, βιομηχανικὴ. Ἐπειδὴ τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν δ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνός. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Πολωνίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Κρακοβία (220.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστάτηρια) ιθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

σια, ύποδηματοποιεῖα), Λόδζς (600.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ύφαντουργίας καὶ Λθόβ (300.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου.

Ἡ βόρειος πεδιάς τῆς Πολωνίας. Πρὸς Β. τῆς περιοχῆς τῆς κατεχομένης ἀπὸ τὰ εὖφορα δροπέδια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης ἔκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Πολωνίας, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογιγήν ἐποχὴν κατελήχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἀμμώδες καὶ συνήθως ἔλωδες, ὅπως

‘Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν Βαρσοβίαν.

καὶ τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. ‘Ως ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὖφορος. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα λόγῳ τοῦ ἀμμώδους ἔδαφους καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως πατάται καὶ σίκαλις. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς πατάτας. Μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορά εἰς τὸν τρόπον τῆς καλλιεργείας. Αἱ δυτικαὶ περιοχαὶ, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχοντο ὑπὸ τῆς Γερ-

μανίας, παρουσιάζουν μεγαλυτέραν γεωργικήν ἀνάπτυξιν ἀπό τὰς ἀνατολικὰς, αἱ δποῖαι κατείχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας.

Ἡ πεδιάς τῆς Πολωνίας, δπως καὶ τῆς Βορείου Γερμανίας, εἰναι ἀραιῶς κατωκημένη, διότι τὸ ἔδαφος εἰναι πτωχόν. Σπουδαιοτέρα πόλις εἰναι ἡ Βαρσοβία (1.175.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν καὶ πνευματικόν κέντρον μὲ ἀξιόλογον βιομηχανικήν κίνησιν (μεταλλουργεῖα, ύφαντουργεῖα).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Ο πληθυσμὸς τῆς Πο-

Πολωνοί ἄλιεῖς εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

λωνίας δὲν εἰναι ὁμοιογενής. Ἀποτελεῖται ἀπό πολλὰς ἔθνικότητας, μεταξὺ τῶν δποίων ὑπερισχύουν οἱ Πολωνοί, οἱ δποῖοι εἰναι Σλαύοι. Οὗτοι διαφέρουν ἀπό τοὺς ὁμοφύλους των Ρώσους, καθόσον εἰναι καθολικοί τὸ θρήσκευμα. Ἀπό τὰς ἄλλας ἔθνικότητας σπουδαιότεραι εἰναι: οἱ Ούκρανοι (6.000.000 κ.), οἱ Λευκορώσοι (1.000.000 κ.), οἱ Λιθουανοί (1.000.000 κ.), οἱ Γερμανοί (1.500.000 κ.), καὶ οἱ Ἰσραηλῖται (3.000.000 κ.).

Ἡ Πολωνία παρὰ τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν εἰναι Κράτος γεωργικόν. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς

τὴν γεωργίαν. Εἰς τοῦτο δόφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (82 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ σίκαλις, αἱ πατάται (εἰς τὴν ἀμμώδη βόρειον πεδιάδα), δὲ σῖτος, τὰ σακχαροῦχα τεῦτλα (κυρίως εἰς τὰ εὔφορα προσχωσιγενῆ δροπέδια) καὶ τὸ λίνον (εἰς τὴν Β. Α. Πολωνίαν). Ἐνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (Ιδίως τῶν μεγάλων ζῴων καὶ τῶν χοίρων).

Ἡ Πολωνία, κειμένη μεταξὺ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, κατέχει, ώς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ καλὴ αὐτῇ γεωγραφική της θέσις καὶ τὰ πλούσια γεωργικὰ καὶ ὀρυκτά της προϊόντα τῆς ἐπιτρέπουν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἔχει πηρετεῖται κυρίως διὰ δύο λιμένων: τοῦ Δάντσιχ (400.000 κ. κυρίως Γερμανοί), δὲ δποῖος ἀπετέλει ἐν μικρόν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λιμένος Κτύνια (40.000 κ.), δὲ δποῖος ἐδημιουργήθη παρὰ τῶν Πολωνῶν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον εἰς μικράν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Δάντσιχ.

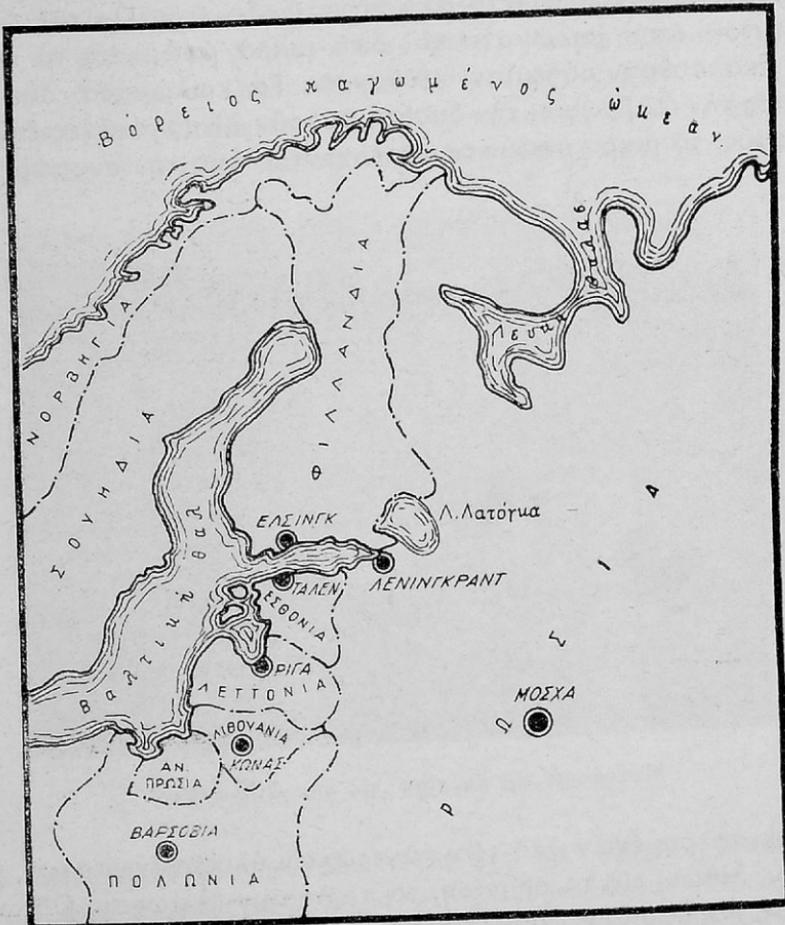
Αἱ ἔξαγωγαὶ συνίστανται κυρίως εἰς ἄνθρακα, φευδάργυρον, ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακούς καρπούς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Αἱ εἰσαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως βάμβακα, ἔριον, μηχανάς διαφόρους, αὐτοκίνητα κλπ.

Β'. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

Μετὰ τὴν ρωσικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 αἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν χῶραι, αἱ δποῖαι πρότερον κατείχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητα Κράτη. Αὗται εἶναι: Ἡ Λιθουανία (ἐκτασις 52.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.400.000 κ., πυκνότης 38), ἡ Λεττονία (ἐκτασις 65.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 1.900.000 κ., πυκνότης 29), ἡ Ἐσθονία (ἐκτασις 47.560.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 1.100.000 κ., πυκνότης 24), ἡ Φιλλανδία (ἐκτασις 340.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 3.700.000 κ., πυκνότης 11).

Ἐκεῖνο, τὸ δποῖον διακρίνει τὰς χώρας αὐτάς, εἶναι ἡ διαφορετικὴ καταγωγὴ τοῦ πληθυσμοῦ των. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο πρώτων κρατῶν ἀνήκουν εἰς ἔνα κλάδον τῆς σλαվικῆς φυλῆς. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τελευταίων εἶναι ὀσιατικῆς καταγωγῆς.

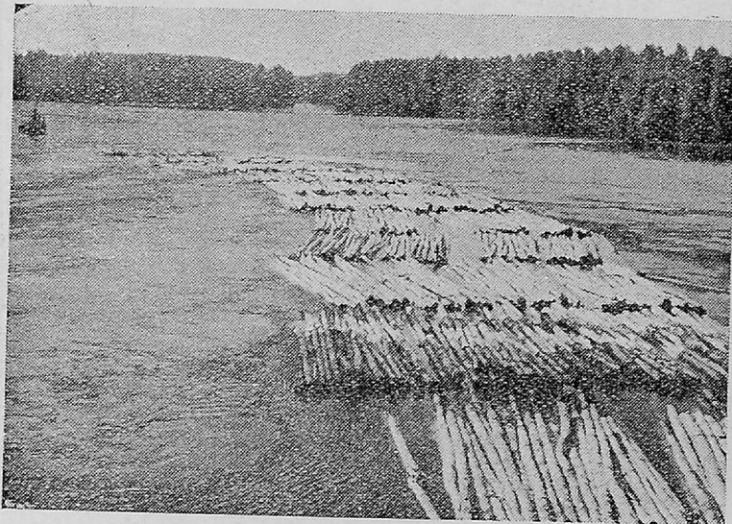

Πολιτικὸς χάρτης τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Φιλλανδίας.

καὶ ὀνομάζονται Φίννοι. Οὗτοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Οὔγγρων. Κατὰ τοὺς ιστορικοὺς κατώκους πρὸ πέντε περίπου χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ τὰς παρὰ τὸν μέσον Βόλγαν περιοχάς. Ἀργότερον οἱ λαοὶ αὐτοὶ διεσκορπίσθησαν.

Οι Βούλγαροι μετηνάστευσαν πρός τὴν Βαλκανικήν Χερσόνησον, οἱ Οὐγγροὶ πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον καὶ οἱ Φιλλανδοὶ μετὰ τῶν Ἐσθονῶν πρὸς τὴν Βαλτικήν Θάλασσαν.

Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ πλειστον ἀπὸ κοιλώματα καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα, τὰ δόποια δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν διεύθυνσιν. Τὰ κοιλώματα διείλονται εἰς τὴν διάβρωσιν, τὴν δόποιαν ἀσκοῦν οἱ παγετῶνες ἐπὶ τοῦ ἔδαφους· τὰ μικρὰ ὑψώματα προέρχονται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν

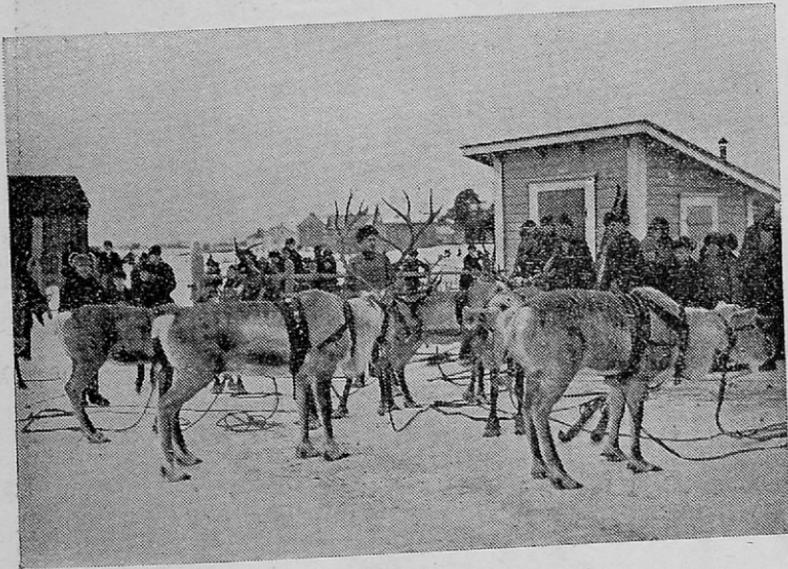
Μεταφορὰ τῆς ἔνδειας εἰς τὴν Φιλλανδίαν.

τῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν παγετῶν ύλικῶν (χωμάτων, χαλικίων, λίθων) εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον ἔλειωναν. Οὕτω τὸ ἔδαφος παρουσιάζει μίαν μορφὴν χαώδη. Τὰ ὅδατα τῆς βροχῆς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ρεύσουν εὐκόλως πρὸς τὴν θάλασσαν, παραμένουν στάσιμα εἰς τὰ κοιλώματα καὶ σχηματίζουν λίμνας, αἱ δόποιαι εἶναι ἀφθονώτεραι εἰς τὴν Φιλλανδίαν, καθόσον αὔτη, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον, ὑπέστη περισσότερον τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶν. Μεταξύ των αἱ λίμναι συγκοινωνοῦν συνήθως διὰ μικρῶν ποταμῶν. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν

παγετώνων δφείλεται έπίσης καὶ τὸ ἀργιλῶδες καὶ ἀμμῶδες κυρίως ἔδαφός των. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε κατείχοντο ἀπὸ παγετῶνας, εἰναι ἡ ὑπαρξίς πολλῶν λιμνῶν καὶ τὰ ἀμμώδη ἔδαφη.

Καίτοι αἱ χῶραι αὗται εύρισκονται πλησίον τῆς θαλάσσης, ἔχουν κλῖμα ἡ πειρωτικόν, διότι ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ B.A. ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἑηράν.

Τὸ πτωχόν ἔδαφός των δὲν εἰναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας. Εἰς τὰ ἀργιλώδη ἔδαφη ύπαρχουν λιβά-

Τάρανδοι εἰς τὴν Βόρειον Φιλλανδίαν.

δια, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῷα· εἰς τὰ ἀμμώδη ύπαρχουν δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἰναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι εύδοκιμοῦν εἰς τὰ πτωχὰ ἔδαφη (σίκαλις, πατάται). Χάρις εἰς τὸ ύγρόν των σχετικῶς κλῖμα καλλιεργεῖται κυρίως καὶ τὸ λίνον.

“Ως ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὔτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Τὰ ἔξαγόμενα προϊόντα εἰναι βούτυρον, γάλα, ξυλεία καὶ λίνον, τὰ δὲ εἰσαγόμενα εἰναι κυρίως βιομηχανικὰ εἴδη.

Τάς μεγαλυτέρας έμπορικάς σχέσεις ἔχουν μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν.

Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτρο-

Παγοθραυστικὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἐλσίνκι
ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης.

φίαν καὶ τὴν ύλοτομίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι εἰναι αἱ πρωτεύουσαι τῶν.

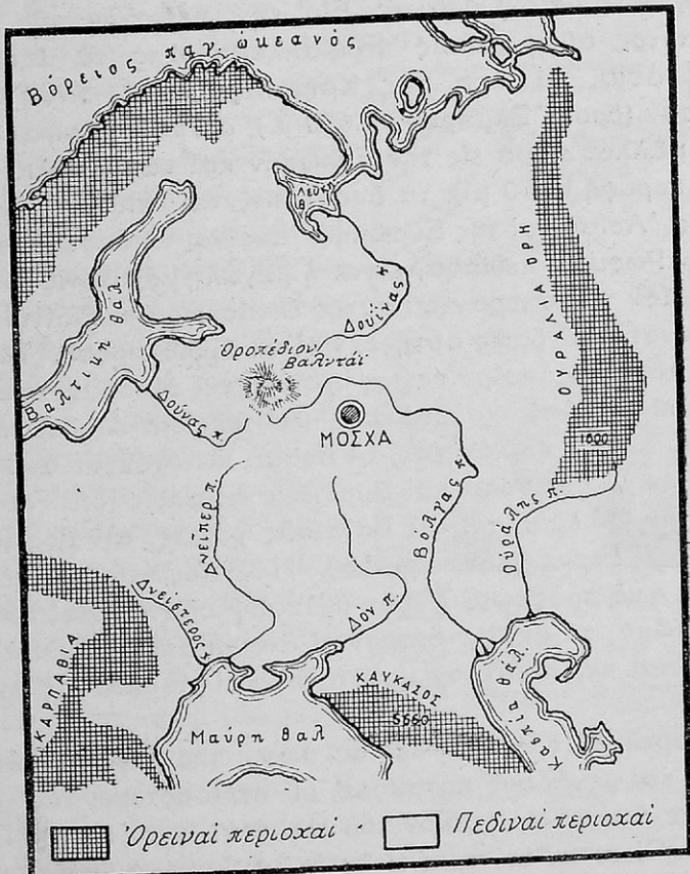
Εἰς τὴν Λιθουανίαν εἰναι ἡ Κάουνας (97.000 κ.), εἰς τὴν Λεττονίαν ἡ Ρίγα (380.000 κ.), εἰς τὴν Ἐσθονίαν ἡ Ταλέν (130.000 κ.) καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν ἡ Ἐλσίνκι (230.000 κ.).

Γ'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Εἰσαγωγή.—Ἡ Ρωσία εἰναι ἡ μεγαλυτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμόν. ("Ἐκτασις Εύρωπαϊκῆς Ρωσίας 4.650.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 137.000.000 κάτ. "Ἐκτασις δλοικλήρου τῆς Ρωσίας 21.000.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 170 ἑκατομμ. κάτ.). Ἐκεῖνο, τὸ δοποῖον διακρίνει κυρίως τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, εἰναι : Πρῶτον, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ τῆς περιοχαὶ κατέχουν τεραστίας ἔκτάσεις. Ἡ ίδια θέα, τὸ 瘴ιον τοπίον, τὸ 瘴ιον κλῖμα συναντῶνται εἰς πολὺ μεγάλας ἔκτά-

σεις, πρᾶγμα τὸ δόποιον εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Δεύτερον, ὅτι ὅλαις αἱ εὐρωπαϊκαὶ καλλιέργειαι ἀπαντῶνται εἰς τὸ ἔδαφός της χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασίν της ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

"Ορια.—Η Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Καρ-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

παθίων πρὸς Δ., τῶν Ούραλιων δρέων πρὸς Α., τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὀκεανοῦ πρὸς Β. Παρὰ τὴν μεγάλην της ἔκτασιν (τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης) κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσῶν ὁδῶν τῆς Εὐρώπης ('Ατλαντικοῦ

"Ωκεανοῦ, Μεσογείου Θαλάσσης), αἱ δόποιαι εἰναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μεγάλης χώρας.

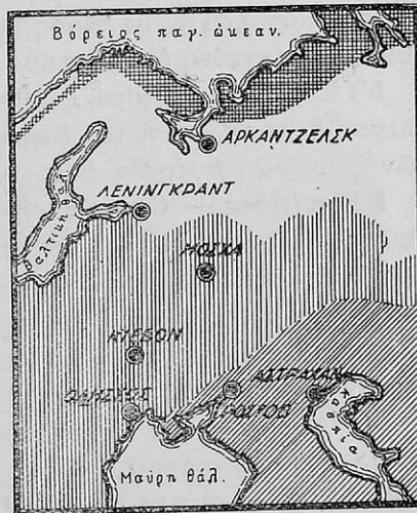
Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπαϊκῆς Ρωσίας περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς πεδιάδος, ἡ δόποια ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα ὄρη καὶ καταλήγει εἰς τὰ Οὐράλια. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρωσίας ἡ ἀπέραντος αὕτη πεδιάς περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἔξης ὄρη: Τὰ Καρπάδια, τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας (1.500—1.700 μ.), τὸν Καύκασον (ὅρος "Ελμπρουζ 5.630 μ.), ὁ δόποιος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀσίαν μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὰ Οὐράλια (ἢ ὑψηλοτέρα κορυφὴ 1.600 μ.), τὰ δόποια κεῖνται ἐπίσης εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εύρωπης. Ἐκεῖνο, τὸ δόποιον χαρακτηρίζει τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, εἰναι ἡ μεγάλη μονοτονία της. Οὐδὲν σημεῖον τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως ὑπερβαίνει τὰ 450 μ. Ἡ μονοτονία ὅμως αὕτη δὲν εἰναι ὁμοιόμορφος. Τὸ τμῆμα τῆς πεδιάδος, τὸ δόποιον κεῖται πρὸς Β. τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ ἀλλοτε κατείχετο ὑπὸ παγετώνων, ἀποτελεῖται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ μικρὰς κοιλότητας, αἱ δόποιαι κατέχονται ἀπὸ λίμνας καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα καὶ ἀμμώδεις ἐκτάσεις (ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν, τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν Βόρειον Πολωνικὴν καὶ Γερμανικὴν πεδιάδα). Ἡ Νότιος πεδιάς, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ ἀπὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα, τὸ δόποιον ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Βόρειον πεδιάδα, εἰναι περισσότερον μονότονος καὶ τὸ ἔδαφός της εἰναι πολὺ εὔφορον.

Ποταμοί.—Ἡ Ρωσικὴ πεδιάς, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεώς της, ἔχει καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ περισσότεροι τῶν δόποιων πηγάζουν ἀπὸ τὸ δροπέδιον τοῦ Βαλντάϊ (πρὸς Ν. τῆς Πετρουπόλεως). Οἱ σπουδαιότεροι εἰναι δὲ Δουΐνας, δὲ δόποιος χύνεται εἰς τὸν Παγωμένον Ὁκεανόν, δὲ Δούνας εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, δὲ Δνείστερος καὶ δὲ Δνεῖπερ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, δὲ Δὸν εἰς τὴν Ἀζοφικὴν Θάλασσαν, δὲ Βόλγας (δὲ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εύρωπης εἰς μῆκος, 3.350 χμ.) καὶ δὲ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἰναι πλωτοί, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὰ ἔξης ἐλαττώματα: πρῶτον παγώνουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ δεύτερον ἐκβάλλουν

εἰς θαλάσσας αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ εἶναι κλεισταῖ.

Κλῖμα.— Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικὸν μὲν μεγάλας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, διότι ἡ μεγάλη αὕτη πεδιάς κεῖται μακρὰν τοῦ ὥκεανοῦ. Εἰς τὴν Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι 10° ὑπὸ τὸ μηδὲν, καὶ τοῦ Ἰουλίου ὑπερβαίνει τοὺς 18° ὑπὲρ τὸ μηδέν. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς θερμοκρασίας γίνεται μεγαλυτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης. Αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμὺς χωρὶς βροχὰς καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀνέμους. Ἡ χιῶν καλύπτει παντοῦ τὸ ἔδαφος μὲν ἐν στρώματα ὅχι πολὺ παχύ. Οἱ ποταμοὶ εἶναι ὅλοι παγωμένοι καθὼς καὶ αἱ λίμναι. Τὸ δριμὺ αὐτὸ δψῦχος τοῦ χειμῶνος εἶναι ὑποφερτόν, ἐφ' ὃσον δὲν φυσᾶ ἄνεμος. Γενικῶς δὲ χειμῶν εἶναι ἡ καλυτέρα ἐποχὴ διὰ τὰς συγκοινωνίας, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους καὶ τῆς ξηρασίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι λασπώδες. Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως καὶ δι-αρκεῖ ὀλίγον χρονικὸν διάστημα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν λειώνουν αἱ χιόνες, οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ αἱ ὁδοὶ γίνονται λασπώδεις καὶ σχεδὸν ἀδιάβατοι. Τὸ θέρος εἶναι θερμόν, βροχερόν (βροχαὶ ραγδαῖαι) καὶ κονιορτώδες. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ὑγρὸν καὶ βραχύ, δπως καὶ ἡ ἄνοιξις. Αὐτὰ εἶναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος ὅχι μόνον τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης. Εἰς τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῆς θερμο-

Ζώνη τῆς τούντρας.

Ζώνη τῶν δασῶν.

Ζώνη τῶν υαλλιεργειῶν.

Ζώνη τῆς φαιάς στέπης.

Χάρτης τῶν ζωνῶν βλαστήσεως εἰς τὴν Ρωσίαν.

κρασίας ἀπό Β. πρὸς Ν. (ὅσον δηλαδὴ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν Β. Πόλον), δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας κλιματικὰς ζώνας :

α') Μίαν ζώνην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου 'Ωκεανοῦ, ὅπου δὲν ὑπάρχει θέρος.

β') Μίαν ζώνην μὲν μέτριον θέρος, ἡ δποὶα ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς προηγουμένης.

γ') Μίαν ζώνην μὲν θέρος θερμὸν καὶ ἀρκετὰς βροχάς, καθόσον εἰναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχεροὺς δυτικούς ἀνέμους καὶ

δ') Εἰς τὰ Ν. Α. μίαν ζώνην μὲν θέρος θερμὸν καὶ μὲ πολὺ δλίγας βροχάς, διότι τὰ Καρπάθια ἐμποδίζουν τὴν ἐπιδρασιν τῶν βροχερῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Βλάστησις.— "Οπως εἰς ὄλας τὰς χώρας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ βλάστησις ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλῖμα. Ἡ διάταξις τοῦ κλίματος τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος κατὰ ζώνας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας ζώνας βλαστήσεως (ὅσαι εἶναι καὶ αἱ ζῶναι τοῦ κλίματος) καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν ἐπιδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως.

α') Ἡ ζώνη τῆς τούντρας. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου 'Ωκεανοῦ τὸ ἔδαφος εἴναι παγωμένον ἐπὶ 8—9 μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος, τὸ δποῖον διαρκεῖ πολὺ δλίγον, μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἔδαφους θερμαίνεται καὶ ξεπαγώνει. Τὸ ἐσωτερικὸν εἴναι συνεχῶς παγωμένον, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἐπειδὴ πίπτουν πλαγίως, δὲν ἔχουν ἀρκετὴν θερμαντικὴν δύναμιν. Ὡς ἐκ τούτου φυτὰ μεγάλα μὲ ρίζας, αἱ δποῖαι νὰ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς δὲν ὑπάρχουν. Μόνον μερικοὶ χαμηλοὶ θάμνοι ἀναφαίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Οἱ χαμηλότεροι τόποι καλύπτονται ἀπὸ στάσιμα ὅδατα, τὰ δποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν τῆξιν τῶν πάγων, οἱ δὲ ύψηλότεροι ἀπὸ βρύα. Ἡ ζώνη αὕτη ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας τούντρας, δηλαδὴ ἀδένδρους ἐκτάσεις.

β') Ἡ ζώνη τῶν δασῶν. Προχωροῦντες πρὸς Ν. τῆς τούντρας μεταβαίνομεν βαθμιαίως εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ἡ δποὶα ἐκτείνεται ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης μέχρι τῶν Ούραλων δρέων (ἡ ἔκτασίς τῆς εἴναι 14 περίπου φοράς μεγαλυτέρα τῆς 'Ελλάδος). Ἡ περιοχὴ αὕτη κατέχεται ἀπὸ

δάση, πρώτον διότι θερμαίνεται περισσότερον ἀπό τὴν ζώνη τῆς τούντρας, καθόσον κεῖται νοτιώτερον καὶ δεύτερον, διότι τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἰναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες καὶ συνεπῶς κατάλληλον διὰ δάση μᾶλλον παρὰ διὰ καλλιεργείας. Τὰ δάση τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀποτελοῦνται πρὸς Β. ἀπὸ ρητινώδη ἀειθαλή (ἔλατα, ὄρεινδες πεύκας) καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ φυλλοβόλα (δρῦς, σφενδάμνους, μελίας κτλ.). Τὸ ἀπέραντον αὐτὸ δάσος δὲν εἶναι συνεχές, καθόσον

Ρωσίδες ἀλιεύουσαι παρὰ τὰς ἔκβολάς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

διακόπτεται ἀπὸ ἐλώδεις ἑκτάσεις καὶ κατωκημένους τόπους. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν.

γ') **Ἡ ζώνη τῶν στεππῶν.** Ἡ Νότιος Ρωσία, ἐπειδὴ ἔχει κλῖμα ξηρότερον, δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ἡ περιοχὴ αὕτη μετὰ τὴν βροχὴν καλύπτεται ἀπὸ χλόην, ἡ δποία ἔξαφανίζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Αἱ τοιαῦται ἑκτάσεις λέγονται στέππαι. Ἡ ζώνη αὕτη

τῶν στεππῶν διαιρεῖται εἰς τὴν μαύρην στέππην ἢ Τσερνόζιουμ καὶ εἰς τὴν φαιάν στέππην.

1) Ἡ μαύρη στέππη κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ δποία δέχεται ἀρκετὰς βροχάς. Λέγεται μαύρη στέππη, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι μαῦρον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ χῶμα λεπτὸν καὶ ἀπὸ λειψανα τῆς ἀποξηρανθείσης χλόης. Ἡ ζώνη αὕτη, ἡ δποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῶν Ούραλων, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς της εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρά καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα.

2) Ἡ φαιά στέππη κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ δποία δέχεται πολὺ ὀλίγας βροχάς. Λέγεται φαιά, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι φαιόν, καθόσον λόγῳ τῶν σπανίων βροχῶν δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ χλόη, ὥστε ἀποξηραίνομένη νὰ ἀναμειχθῇ μὲ τὸ χῶμα καὶ τὸ ἔδαφος νὰ γίνῃ μαῦρον. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν φαιῶν στεππῶν ἐκτείνεται παρὰ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, ἴπποι).

Πληθυσμός.— Ὁ ρωσικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα, ὥστε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσίας νὰ μὴ εἶναι ἐξ ἴσου διανενεμημένος εἰς δλας τὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ δποῖαι τὴν ἀποτελοῦν.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ἡ δποία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους παγωμένη, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιός. Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι Λάπωνες ἢ Σαμογέται, οἱ δποῖοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ ταράνδου καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἐπίσης ἀραιός. Πάντως δμως ἡ ζώνη αὕτη εἶναι πυκνώτερον κατώκημένη ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Οἱ κάτοικοι τῆς ζώνης τῶν δασῶν εἶναι οἱ Μεγάλοι Ρωσοί καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνὸς χάρις εἰς τὰς πολλὰς καὶ πλουσίας καλλιεργείας.

‘Η περιοχὴ αὕτη κατοικεῖται ἀπὸ τοὺς Μικροὺς Ρώσους, οἱ δοποῖοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν φαιῶν στεππῶν δὲ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιός καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ νομάδας κτηνοτρόφων.

Πόλεις.—Εἰς τὴν Ρωσίαν, ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον διεξάγεται ἀπὸ τὸ Κράτος, δὲν ύπάρχουν ἐμπορικὰ κέντρα, ἀλλὰ μόνον βιομηχανικά. Ταῦτα εὑρίσκονται πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιοχῶν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας ἔξαγωγῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡ Μόσχα (3.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας καὶ τὸ Κίεβον (500.000 κ.). Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶναι τὸ Λένινγκραντ (2.600.000 κ.), τὸ δόποιον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὀνομάζετο Πετρούπολις καὶ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὁκεανοῦ εἶναι τὸ Ἀρκατζέλσκ (200.000 κ.), εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κασπίας Θαλάσσης τὸ Ἀστραχάν καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἡ Ὁδησσός καὶ τὸ Ροστόβ (500.000 κ.).

Οἰκονομικὴ ζωή.—Γεωργία. ‘Η Ρωσία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική. Τὰ 80% περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ περισσότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί. Ἐκ τούτων δὲ σίτος, ἐπειδὴ θέλει εὔφορα ἐδάφη, καλλιεργεῖται εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ἡ σίκαλις καὶ ἡ βρώμη κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δασῶν, δῆποι τὸ ἐδάφος εἶναι πτωχόν. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καλλιεργειῶν σπουδαιότεραι εἶναι τὰ σακχαροῦχα τεῦτλα (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σίτου), αἱ πατάται (εἰς τὰς ἀμμώδεις κυρίως ἑκτάσεις), τὸ λινον (παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, δῆποι τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον ύγρον). Χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους στέππας τῆς, τρέφεται πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ ζῷα.

Ἐκεῖνο, τὸ δόποιον χαρακτηρίζει τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν τῆς Ρωσίας, εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1927 ἡ Ρωσία ἔξηγαγε 13.000.000 στατῆρας σίτου, κατὰ τὸ 1928 ἔξηγαγε 1.000.000 στατῆρας καὶ κατὰ τὸ 1929 μηδέν. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀστάθεια τῆς ρωσικῆς παραγωγῆς ὠφείλετο κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀκανονίστους βροχὰς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρδευτικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργείας καὶ ἐμπορικῆς δργανώσεως.

Βιομηχανία. Η Ρωσία έχει σπουδαίον δρυκτόν πλούτον (άνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον, μαγγάνιον, χαλκόν κτλ.).

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα ἔξαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας δρυκτῶν εἰναι ἡ περιοχὴ τῶν Οὐραλίων, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης (πετρέλαιον). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἰναι τῆς ὑφαντουργίας, τῆς μεταλλουργίας τῶν εἰδῶν διατροφῆς καὶ τοῦ ξύλου. Γενικῶς ἡ βιομηχανικὴ κίνησις εἰναι μετρία. Τοῦτο ὀφείλεται Ἰδίως εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας. Τὰ βιομηχανικὰ κέντρα χωρίζονται μεταξύ των καὶ ἀπὸ τοὺς λιμένας ἔξαγωγῆς διὰ μεγάλων ἀποστάσεων, ὅπου τὰ μέσα συγκοινωνίας εἰναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Εἰς τὴν μή ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς Ρωσίας ὀφείλεται καὶ ἡ μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (30 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία. Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ συγκοινωνία ὑστερεῖ. Εἰς τοῦτο κυρίως ὀφείλεται καὶ ἡ μετρία οἰκονομική της ἀνάπτυξις παρὰ τὸν φυσικὸν τῆς πλούτον. Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία μὲ τὰς ἔνεας χώρας δὲν εἰναι πολὺ εὔκολος, διότι αἱ σπουδαιότεραι παραγωγικαὶ περιοχαὶ εύρισκονται μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Ἐξ ἄλλου οἱ λιμένες τῆς Βαλτικῆς καὶ κυρίως τῆς Λευκῆς θαλάσσης παγώνουν τὸν χειμῶνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Σπουδαίαν ύπηρεσίαν προσφέρουν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες. Ἀλλὰ καὶ ἡ συγκοινωνία αὐτὴ διακόπτεται ἀπὸ τοὺς πάγους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Αἱ κατὰ ἔηράν δοἱ εἰναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λασπώδεις κατὰ τὴν ἄνοιξιν, πλήρεις σκόνης κατὰ τὸ θέρος. Εἰς καλυτέραν κατάστασιν εύρισκονται αὖται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διόταν εἰναι σκεπασμέναι μὲ χιόνια. Διὰ τοῦτο αἱ μεταφοραὶ διὰ ἔηρᾶς γίνονται κατὰ προτίμησιν τὸν χειμῶνα.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δὲν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας, χάρις εἰς τὴν διαλόγητα τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς περιοχὰς αἱ δόποιαι εἰναι καὶ ἀραιότερον κατωκημέναι, εἰναι πολὺ ἀραιόν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας δὲν εἰναι πυκνόν.

Έμπόριον.— Η Ρωσία, χώρα γεωργική και κτηνοτροφική, έχαγει κυρίως εἰδη διατροφῆς (σιτηρά, κτηνοτροφικά προϊόντα) και πρώτας ύλας (ξυλείαν, πετρέλαιον) και εισάγει βιομηχανικά προϊόντα (μηχανάς και έπιστημονικά έρ-

Ἐξαρτήση

Εἰδη διατροφῆς

Ύλαι αύατεργαστοι

Βιομηχανία
εἰδη

Εἰσαρτήση

Εἰδη
διατροφῆς

Ύλαι αύατεργαστοι
υαὶ πάμιατεργασμέναι

Βιομηχανία εἰδη

Διάγραμμα εμφαίνον τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας.

γαλεῖα, τὰ δποῖα ἡ βιομηχανία της δὲν δύναται νὰ παρασκευάσῃ) και εἰδη διατροφῆς, τὰ δποῖα δὲν εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός της (τσάϊ, καφέ, σίνον κ. ἄ.).

Ἐις τὴν Ἑλλάδα έχαγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, πετρέλαιον, δασικά εἰδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εισάγει καπνόν, σταφίδα, προϊόντα ἑλαίας κ. ἄ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ δποῖα τὰς διακρίνουν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εύρωπην.

α') Τὸ ἔδαφός των ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, πρᾶγμα τὸ δποῖον δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εύρωπης (Νότιον, Δυτικήν, Κεντρικήν, Βόρειον).

β') Κείνται πολὺ μακράν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν μὲ δλίγας βροχάς.

γ') Κείνται μακράν τῶν μεγάλων θαλασσῶν δδῶν (Βορείου θαλάσσης, Μάγχης, Μεσογείου) και διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι των ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔζησαν μακράν τῶν λαῶν τῆς

λοιπῆς Εύρωπης. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη ἔχει ως ἀποτέλεσμα, ὅστε οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν (Ιδίως τῶν ἀνατολικωτέρων) νὰ εἶναι οἱ ὀλιγώτερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εύρωπης.[¶]

δ') Αἱ φυσικαὶ περιοχαὶ παρουσιάζουν τεραστίας διαστάσεις (Ιδίως εἰς τὴν Ρωσίαν), πρᾶγμα τὸ δόποῖον δὲν συμβαίνει εἰς οὐδεμίαν ἀλλην χώραν τῆς Εύρωπης.

ε') Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἄπο οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀνατολικὴ Εύρωπη εἶναι κυρίως γεωργικὴ χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας πεδιάδας της.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρει ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Κεντρικήν;
- 2) Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται ἡ σπουδαιότης των; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἡ χώρα μας ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Φιλλανδίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

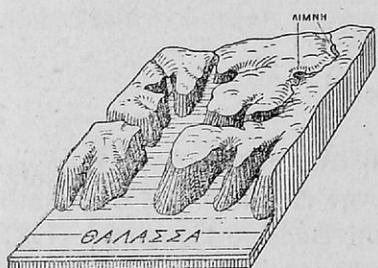
Εισαγωγή.—'Η Βόρειος Εύρωπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο χερσονήσους: τὴν Σκανδιναυϊκὴν καὶ τὴν Δανικήν. Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικά τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εύρωπης εἰναι: α') δτὶ τὸ ἔδαφός των ὑπέστη εἰς ὅλην του τὴν ἔκτασιν τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων, καθ' ὅσον εὔρισκονται πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον· β') δτὶ δ πληθυσμός των παρουσιάζει δμοιογένειαν χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν, καθ' ὅσον κεῖνται μακρὰν τῆς δόδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ δποίαι κατηθύνοντο ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εύρωπην καὶ γ') δτὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν, παρὰ τὸν μικρὸν ἀριθμόν των, κατέχουν ἐξέχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των.

Α'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Φυσικὴ γεωγραφία.—"Ἐδαφος. 'Η Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εύρωπης (773.000 τ. χμ.), ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικὰς περιοχὰς τελείως διαφόρους: α') ἀπὸ τὰς Σκανδιναυϊκὰς "Αλπεις, αἱ δποίαι ἔκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν καὶ β') ἀπὸ τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον πρὸς Α.

Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ "Αλπεις εἶναι παλαιὰ ὅρη. 'Ως ἐκ τούτου ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ εἶναι χαμηλὰ

καὶ ὁγκώδη λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν δποίαν ύπέστησαν (ύψηλοτέρα κορυφὴ 2.550 μ.). Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν ἡ ὁροσειρὰ αὕτη καταπίπτει ἀποτόμως καὶ διαμελίζεται βαθέως ἀπὸ στενούς καὶ βαθεῖς κόλπους, οἱ δποῖοι δνομάζονται φιόρδ καὶ οἱ δποῖοι εἶναι τὰ χαρακτηριστικώτερα καὶ γραφικώτερα μέρη τῆς Σκανδιναύϊκῆς Χερσονήσου. Τὰ φιόρδ ἀρχικῶς ἦσαν κοιλάδες, αἱ δποῖαι εὑρίσκοντο ύπερ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ρεόντων ύδατων. Κατόπιν, δταν τὸ κλῖμα τῆς Εὐρώπης ἔγινε πολὺ ύγρὸν καὶ ψυχρόν, ἡ περιοχὴ αὕτη ἐπειδὴ κεῖται πλησιέστερον πρὸς τὸν Β. Πόλον, ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, τῶν δποίων τὸ πάχος εἰς τὰς κοιλάδας ἐφθανε τὰ 2.000 μ. Ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων αἱ κοιλάδες ἔγιναν πολὺ

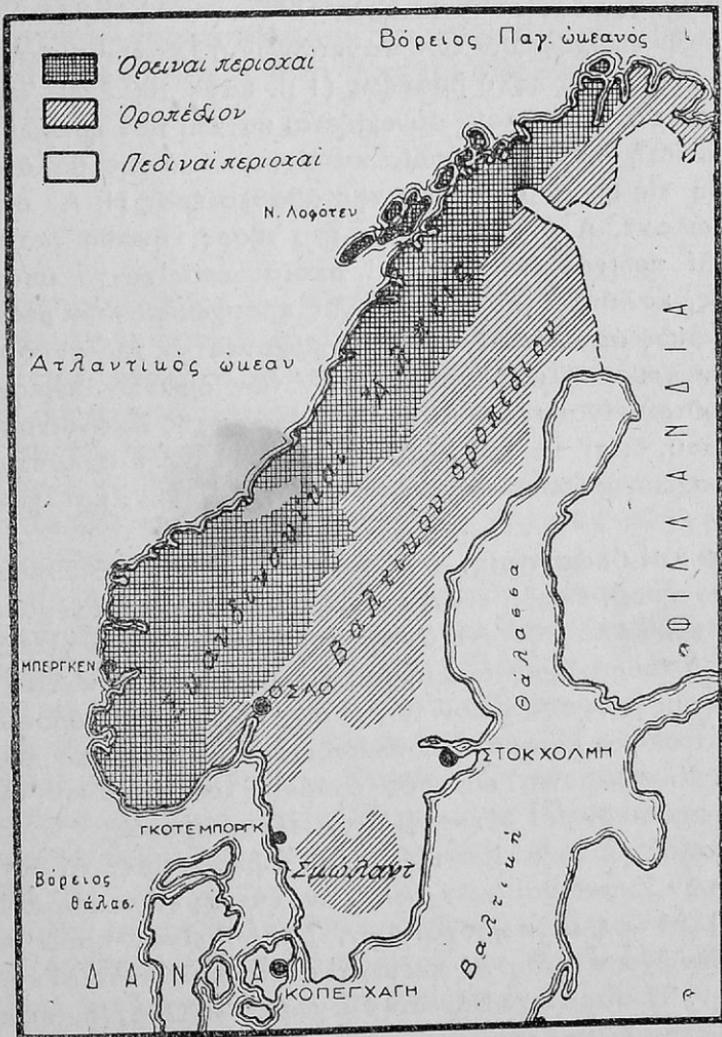

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὴν ἀνάγλυφον μορφὴν ἐνὸς φιόρδ.

βαθεῖαι καὶ αἱ πλευραὶ τῶν πολὺ ἀπότομοι. Ἀργότερον, δταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ πάγοι μετεβλήθησαν εἰς ύδωρ, τὸ δποῖον διωχετεύθη εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη συνεπῶς ἀνυψώθη καὶ ἐκάλυψε τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ξηρᾶς. Οὕτως αἱ παρὰ τὰ παράλια κοιλάδες μετεβλήθησαν εἰς κόλπους, οἱ δποῖοι εἰσέρχονται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουν διακλαδώσεις. Δηλαδὴ τὰ φιόρδ παρουσιάζουν τὸ σχῆμα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ μὲ δχθας ύψηλάς καὶ μὲ πολλούς παραποτάμους. Αἱ κοιλάδες, αἱ δποῖαι δὲν ἐκαλύφθησαν ύπὸ τῆς θαλάσσης λόγῳ τῶν πολλῶν κοιλοτήτων, τὰς δποίας ἔχει δημιουργήσει ἡ διάβρωσις τῶν παγετώνων, καλύπτονται ἀπὸ πολλὰς λίμνας. Αὗται συνδέονται μεταξὺ τῶν δι' ἐνὸς ποταμοῦ, τοῦ δποίου τὸ ρεῦμα διακόπτεται ἀπὸ πολλούς καταρράκτας, οἱ δποῖοι εἶναι ἐπίσης ἀποτέλεσμα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων. Χάρις εἰς τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας ἡ Σκανδιναύϊκὴ Χερσόνησος εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα.

Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον εἶναι χαμηλότερον (δὲν ύπερβαίνει τὰ 500 μ.) καὶ κατέρχεται δμαλῶς πρὸς Α. Ὁπως αἱ Σκαν-

διναυϊκαὶ Ἀλπεις, οὕτω καὶ τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, οἱ δποῖοι ἔφθειραν τόσον τὴν περιοχὴν αὐτὴν,

Φυσικὸς χάρτης τῆς Σκανδινανϊκῆς Χερσονήσου.

ὅστε τῆς ἔδωσαν μονότονον ὅψιν. Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς δισβρώσεως τῶν παγετῶν εἶναι αἱ λίμναι, αἱ δποῖαι κατέχουν τὰς ἀβαθεῖς κοιλότητας καὶ οἱ μικροὶ σωροὶ λίθων, οἱ

δποίοι αποτελούν τὰς μόνας ἀξιολόγους ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἀκταὶ εἶναι χαμηλαὶ καὶ τελείωσις ἐπίπεδοι λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν δποίαν ύπεστησάν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετώνων ἡ Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος ἀνυψοῦται πολὺ βραδέως (1 μ. κάθε 100 ἔτη). Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς, ἡ δποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη, ἀρκετὴ ἔκτασις, ἡ δποία κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μετεβλήθη εἰς ξηράν (Ιδίως εἰς τὰς ἀβαθεστέρας Ν. Α. ἀκτὰς) καὶ ἡ Σμώλαντ, ἡ δποία ἄλλοτε ἦτο νῆσος, ἦνώθη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αἱ πεδιναὶ ἔκτασεις, αἱ δποῖαι κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὕδατων (Ιδίως ἀργιλώδεις, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν). Ὡς ἐκ τούτου εἶναι τὰ μόνα εὔφορα ἐδάφη τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, διότι τὰ ύπόλοιπα ἢ εἶναι ὀρεινά ἢ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις τῶν παγετώνων (δηλ. ἄμμον καὶ χονδρά χαλίκια).

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ δποίοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν, ἔχουν χειμῶνας σχετικῶς ἡπίους μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ κύκλου καὶ δέχονται ἀφθόνους βροχάς (πλέον τῶν 3 μ.). Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὥκεανοῦ, ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν καὶ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Αἱ δυτικαὶ πλευραὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ύγραι καὶ αἱ ύψηλαὶ περιοχαὶ των, ἐπειδὴ εἶναι παρὰ πολὺ ψυχραὶ, δὲν ἔχουν δάση. Αἱ περιοχαὶ αὖται καλύπτονται κυρίως ἀπὸ χλόην. Ἡ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὡκεανὸν περιοχὴ ἀνήκει εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας. Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ ύγραι, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση κωνοφόρων δένδρων. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ δποίον δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ καλλιεργείας. Αὗται περιοιούνται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ

διοίαι πρότερον κατείχοντο ύπό της θαλάσσης, διότι καλύπτονται ἀπό εύφόρους προσχώσεις (δηλαδή εἰς τὰς Ν. Α. ἀκτάς).

Πολιτική γεωγραφία. — Ἡ Σκανδιναυϊκή Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπό δύο Κράτη: ἀπό τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀπό τὴν Σουηδίαν.

1. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

"Εκτασις 323.800 τ. χμ. πληθυσμὸς 2.800.000 κ.

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου καὶ ἀποτελεῖται ἀπό δύο περιοχάς, αἱ διοίαι διαφέρουν μεταξύ των καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους των καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων τῶν:

α') Ἀπό τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων.

β') Ἀπό ἔν τμῆμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν νοτιοδυτικῶν χαμηλῶν περιοχῶν.

Ἡ Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων δὲν εὔνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι ἔλαχισται. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας καὶ τῆς ναυτιλίας. ብ ἀλιείᾳ παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἵχθυς θαλάσσας. Ἀλιεύονται κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάοι εἰς τὰς πλησίον θαλάσσας καὶ φάλαιναι εἰς τὰς παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὥκεανὸν περιοχάς. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ πόλις Μπέργκεν (100.000 κ.).

Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ἡ διοία δὲν ἔχει πηρετεῖ μόνον τὴν Νορβηγίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ὅπως καὶ ἡ ἴδική μας ναυτιλία).

Ἡ Ν.Α. διοία Νορβηγία χάρις εἰς τὰς εύφόρους πεδιάδας της, αἱ διοίαι εύρισκονται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ "Οσλο καὶ εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν, εὔνοεῖ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ (βρώμη, σίκαλις), πατάται καὶ ὑπάρχουν λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ διοία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ποτοϊκή βιομηχανία καὶ κέρδεις εἰς

τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν δποῖον προμηθεύουν οἱ πολλοὶ καταρράκται τῶν κοιλάδων. Σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα "Οσλο (350.000 κ.), δπου ύπάρχουν μεταλλουργεῖα καὶ χημικὰ ἔργοστάσια. Γενικῶς ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἀραιῶς κατωκημένη λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν δποίαν κατέχουν αἱ περιοχαί, αἱ δποῖαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ καλλιεργείας (9 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

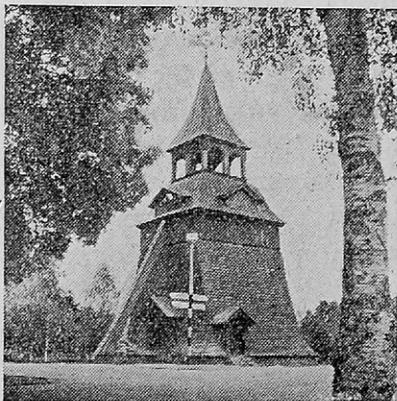
"Η χώρα μας μὲ τὴν Νορβηγίαν δὲν ἔχει μεγάλας ἐμπορικὰς σχέσεις. Εἰσάγομεν κυρίως εἰδη ἀλιευτικῆς, χάρτην καὶ χημικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγομεν ἔλαιον, ἔλαίας, καπνὸν καὶ δασικὰ προϊόντα (τερεβινθέλαιον, κολοφώνιον).

2. ΣΟΥΗΔΙΑ

"Εκτασις 450.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.200.000 κάτ.

"Η Σουηδία κατέχει σχεδὸν δλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναύϊκῆς Χερσονήσου, ἡ δποία ἔχει τὰ περισσότερα δάση καὶ τὰς μεγαλυτέρας εύφρους πεδιάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς πυκνότερον κατωκημένη (15 κάτ.

εἰς 1 τ. χμ.) ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ τοῦ μεγάλου τῆς μῆκους διακρίνομεν τὰς ἑξῆς περιοχὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.: παγωμένας καὶ ἀγόνους ἐκτάσεις πρὸς Β., δάση εἰς τὸ κέντρον καὶ καλλιεργείας πρὸς Ν., δπου ύπάρχει καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεῦτλα καὶ ζωτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπιγυμνένην τῆς κτηνοτροφίαν. "Η Σουηδία εἶναι ἐπίσης πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων τῆς. Εἰς τὴν Σουηδίαν ύπάρ-

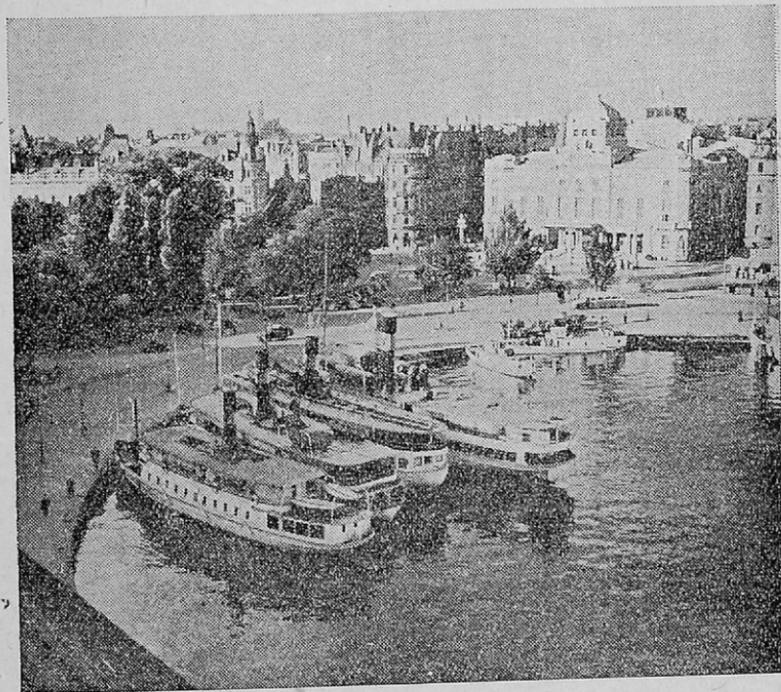

Οἰκία εἰς Κεντρικὴν Σουηδίαν.

χαροῦχα τεῦτλα καὶ ζωτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπιγυμνένην τῆς κτηνοτροφίαν. "Η Σουηδία εἶναι ἐπίσης πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων τῆς. Εἰς τὴν Σουηδίαν ύπάρ-

χουν έπισης καὶ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, ίδιως εἰς τὴν Βόρειον Σουηδίαν, ὅπου ἡ χιῶν διατηρεῖται ἐπὶ 8 μῆνας τὸ ἔτος.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς Σουηδίας εἶναι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου. Χάρις εἰς τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὴν πρωτεύουσαν Στοκχόλμην

Στοκχόλμη. Προκυμαία καὶ Κρατικὸν Θέατρον.

(520.000 κ.), διόπου ὑπάρχουν κυρίως βιομηχανίαι ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τηλεφώνων, μηχανῶν κινηματογράφου κ.ἄ. Δευτέρα πόλις εἶναι ἡ Γκότεμποργκ (250.000 κ.), δ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Σουηδίας, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ κέντρον ὑφαντουργίας.

Ἡ Σουηδία ἔξαγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, πολτὸν ἐκ ξύλου διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ

μεταλλεύματα σιδήρου. Εἰσάγει κυρίως ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ καὶ μερικὰ εἶδη διατροφῆς. Μὲ τὴν χώραν μας ἔχει

Γυναῖκες τῆς Σουηδίας μὲ τὴν ἐθνικὴν τῶν ἐνδυμασίαν.

μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν.⁷ Εξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, σπίρτα, μηχανάς, δπλα καὶ εἰσάγει καπνόν.

B'. ΔΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΔΑΝΙΑ

⁷ Έκτασις 43.000 τ. χμ. πληθυσμός 3.500.000 κάτ.

Ἡ Δανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Γιουτλάν-
δης, ἡ ὁποία εύρισκεται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ πολλὰς
νήσους, αἱ δοιῶνται πρὸς Α. τῆς Γιουτλάνδης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἰς παλαιοτέ-
ραν γεωλογικὴν ἀποχρώσιν τοῦ μετανότον μετασειρηνοῦ οὐκαν-

Χερσονήσου, ἀπὸ τὴν δόποιαν ἔχωρίσθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης. "Οπως ἡ Σκανδιναύϊκη Χερσόνησος καὶ ἡ Βόρειος Γερμανία, οὕτω καὶ ἡ Δανία κατὰ τὴν περίοδον τῶν παγετώνων ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, εἰς τοὺς δόποιους ὁφελεται ἡ μορφὴ καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους της. Γενικῶς τὸ

Κοπεγχάγη. Τὸ Δημαρχεῖον.

ἔδαφος εἶναι ἐπίπεδον λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν δόποιαν ύπέστη ἀπὸ τοὺς παγετῶνας. Αἱ μόναι ἀνωμαλίαι συνιστανται εἰς σωρούς λιθων, τοὺς δόποιους ἔφερον οἱ παγετῶνες (ὕψηλοτέρα κορυφὴ 180 μ.). Ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους της καὶ τοῦ κλίματός της δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν

τὴν Δανίαν εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι σαφῶς διακρίνονται μεταξύ των:

α') Εἰς τὴν Δυτικὴν Δανίαν, ἡ ὁποίᾳ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου τῆς Γιουτλάνδης. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ ὄλικά, τὰ ὁποῖα ἔφερον οἱ παγετῶνες, εἶναι ἀμμιδες καὶ συνεπῶς πτωχὸν (ὅπως ἡ βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς). Τὸ κλῖμα εἶναι πολὺ ύγρὸν καὶ ἀρκετὰ ἥπιον, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν ὠκεανόν.

β') Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Δανίαν, ἡ ὁποίᾳ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰς νήσους. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ λεπτὰς ἀργιλώδεις προσχώσεις, ἔχει εὔφορον ἔδαφος καὶ δέχεται διλιγωτέρας βροχάς, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἀνατολικὴ Δανία εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς περισσότερον κατῳκημένη.

Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα. Ἡ Δανία, λόγω τοῦ ύγροῦ κλίματός της καὶ τοῦ ἀργιλώδους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔδαφους της, καλλιεργεῖ κυρίως λιβάδια καὶ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Ἡ κτηνοτροφία θεραπεύεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον ἡ μικρὰ αὕτη χώρα, κατορθώνει νὰ προμηθεύῃ τὸ τρίτον τοῦ βουτύρου, τὸ διποῖον πωλεῖται εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Γενικῶς τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀποτελοῦν τὰ 80 % τοῦ ἔξωτερικοῦ της ἐμπορίου. Ἐπειδὴ αἱ γειτονικαὶ θάλασσαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἰχθῦς, οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολούνται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν. Αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν κτήσεις της (νῆσοι Φαιρόαι, Ἰσλανδία καὶ Γροιλανδία) εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (700.000 κ.). ἡ ὁποίᾳ κεῖται εἰς τὴν νῆσον Σαϊλλάνδην. Τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, ὃπου ἡ θαλασσία δόδος, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην μὲ τὴν Σκανδιναվίκην Χερσόνησον.

‘Ως συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, δτι ἡ Δανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της α') εἰς τὴν ἐντατικήν της κτηνοτροφίαν,

ἡ ὅποια ὀφείλεται εἰς τὸ ύγρόν της κλῖμα, τὸ ἀργιλώδες κυρίως ἔδαφός της καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της· β') εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον της ἐμπόριον, τὸ δόποιον ὀφείλεται εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικήν θέσιν. Ἡ Δανία δύνομάζεται «Θυρωρὸς τῆς Βαλτικῆς». Διὰ τοῦτο ἡ Δανία εἶναι πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Β. Εὐρώπης (83 κάτοικοι εἰς 1 τ. χμ.).

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Βορείου Εὐρώπης (Σκανδιναվικὴ Χερσόνησος, Δανικὴ Χερσόνησος) ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὸ ἔδαφος τῶν χερσονήσων εἶναι ύψηλότερον πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ χαμηλότερον πρὸς τὴν ἀνατολικὴν. Ἡ ἐπίδρασις τῶν παγετώνων εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, δπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς πολλὰς λίμνας, τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας καὶ τὰς ἐκτεταμένας ἀμμώδεις περιοχάς των. Τὸ κλῖμα εἶναι μᾶλλον ὠκεάνειον καὶ συνεπῶς ύγρόν. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν εἶναι λαοὶ θαλασσινοὶ χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἵχθυς θαλάσσας των, αἱ δόποιαι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλιείας καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας των, ἡ ὅποια συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Οἱ λαοὶ τῆς Βορείου Εὐρώπης, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσίν των, ἔφαρμόζουν ἐπιστημονικὰς μεθόδους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι οἱ περιστότερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Διατί ἡ Σκανδιναվικὴ Χερσόνησος, καίτοι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης, ἔχει τοὺς διηγωτέρους κατοίκους;
- 2) Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Βορείου Εὐρώπης ἡ Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διατί;
- 4) Πῶς δυνάμεθα γὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Στοκχόλμην;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

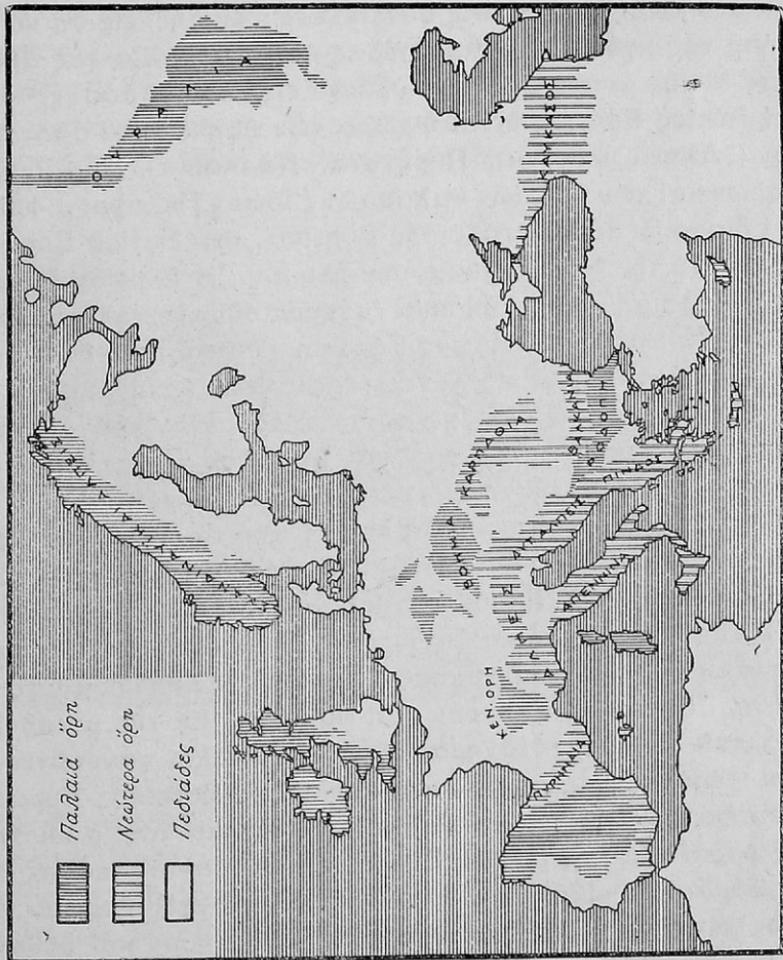
"Εκτασις 11.400.000 τ. χμ., πληθυσμός 525.000.000 κάτ.

Θέσις καὶ ὅρια.—'Η Εύρωπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον ἡμι-
σφαίριον καὶ ἔχει ὡς ὅρια πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον
'Ωκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν 'Ωκεανόν, πρὸς Ν. τὴν
Μεσόγειον Θάλασσαν, τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸν Καύ-
κασον καὶ πρὸς Α. τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὰ Οὐράλια
ὅρη. Πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς Ἀσίας τὰ ὅρια τῆς Εύρωπης εἶναι
συμβατικά, διότι τὰ Οὐράλια ὅρη εἶναι χαμηλὰ καὶ δὲν δύναν-
ται νὰ ἀποτελέσουν σαφῇ ὅρια. 'Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὴν μι-
κρὰν ἔκτασίν της ('Ἀσία 4 φοράς μεγαλυτέρα, Ἀμερικὴ διμοίως,
'Αφρικὴ 3 φοράς), τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ τὰ ἀσαφῆ της
ἀνατολικὰ ὅρια, δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς μίαν χερσό-
νησον τῆς Ἀσίας.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπης παρου-
σιάζει μεγάλην ποικιλίαν, ἥ δποια ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λό-
γους :

α') Εἰς τὸν μεγάλον θαλάσσιον διαμελισμόν της. 'Η Εύρωπη
εἶναι τὸ μέρος τοῦ Κόσμου, τὸ δποιον ἔχει τὰς περισσοτέρας
ἀκτὰς καὶ τὸν μεγαλύτερον διαμελισμὸν ἀναλόγως τῆς ἔκτάσεως
της. 'Ως πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ παρουσιάζει δύο τμῆματα, τὰ
δποια διαφέρουν πολὺ μεταξύ των : τὸ δυτικὸν τμῆμα, τὸ δποιον
εἶναι περισσότερον διαμεμελισμένον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τὸ
δποιον εἶναι εὐρὺ καὶ ὁγκωδες καὶ τὸ δποιον ἀποτελεῖ τρόπον
τινὰ τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν ἀχανῆ 'Ασίαν..

β') Εἰς τὴν γεωλογικήν της κατασκευήν. Μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἔπι τῆς ποικιλίας τοῦ εύρωπαϊκοῦ ἐδάφους ἔχει ἡ γεωλογικὴ κατασκευή. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν, ἡ δοῖα παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν τοπείων τῆς Βορείου

Εύρωπης καὶ τῆς Νοτίου Εύρωπης. Ἡ Βόρειος Εύρωπη εἶναι χώρα μετρίων ὀρέων, ἐκτεταμένων πεδιάδων ἀβαθῶν θαλασσῶν (Βαλτικὴ θάλασσα, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Τὰ ύψη λότερα ὅρη εὑρίσκονται πρὸς Β. (Σκανδιναυϊκαὶ "Αλπεῖς 2.550 μ. ,

δρη Σκωτίας) καὶ πρὸς Ν. (ταῦτα ἔκτείνονται ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Γαλλικὰ δρη μέχρι τῆς Βοημίας καὶ Πολωνίας). Τὰ δρη τῆς Βορείου Εύρωπης δὲν εἶναι μόνον χαμηλά, ἀλλὰ καὶ ὅγκωδη λόγω τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν δποίαν ύπεστησαν. Ἡ παρατεταμένη αὕτη διάβρωσις συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς πεδιάδας μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας ἀβαθεστέρας ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ψυλικῶν εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἡ Νότιος Εύρωπη εἶναι ἡ χώρα τῶν ψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὁρέων ("Αλπεις 4.807 μ., Πυρηναῖα, Καρπάθια), τῶν μικρῶν πεδιάδων καὶ τῶν βαθειῶν θαλασσῶν ('Ιόνιον Γιέλαγος 4.400 μ.).

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Εύρωπης ἔχηγεται ἐκ τῆς διαφορετικῆς των ἡλικίας. Ἡ Βόρειος Εύρωπη εἶναι ἡ Παλαιὰ Εύρωπη, ἡ δποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν. Ἡ Νότιος Εύρωπη εἶναι ἡ Νέα Εύρωπη, ἡ δποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ νεωτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν καὶ συνεπῶς ἡ διάβρωσις δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, δπως καταστήσῃ τὰ δρη χαμηλότερα, τὰς πεδιάδας της μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας της ἀβαθεστέρας. Ἡ νεωτέρα ἡλικία τῆς Νοτίου Εύρωπης ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἐνεργά της ἡφαίστεια (Βεζούβιος, Αἴτνα, Στρομπόλι, Θήρα) καὶ ἀπὸ τοὺς συχνούς καὶ καταστρεπτικούς σεισμούς της.

γ') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων. Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Νοτίου Εύρωπης τὸ κλῖμα τῆς ἡπείρου μας μετεβλήθη. "Εγινε πολὺ ύγρὸν καὶ ψυχρόν. Ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι παγετῶνες, οἱ δποῖοι ἐκάλυψαν ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εύρωπης (δπως σήμερον καλύπτεται ἡ Γροιλανδία) καὶ τὰς σπουδαιοτέρας δροσειρᾶς τῆς Νοτίου Εύρωπης. Οἱ παγετῶνες τῆς Βορείου Εύρωπης, οἱ δποῖοι ἀπετέλουν ἐν συνεχὲς στρῶμα, εἶχον ὡς κέντρον τὴν Σκανδιναύϊκὴν Χερσόνησον καὶ ἔφθανον πρὸς Ν. μέχρι τῆς Βοημίας καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῶν Βρεττανικῶν νήσων διὰ μέσου τῆς Βορείου Θαλάσσης. Ἡ ἐνέργειά των δὲν εἶναι δμοιόδορφος εἰς δλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν δποίαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῶν ὁρέων ἐβάθυναν τὰς κοιλάδας καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὰς ἐν σχήμα, δπως τὸ γράμμα U. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπέθετον τὰ ψυλικά, τὰ δποία μετέφερον ἀπὸ τὰ δρη.

Ούτως ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εύρωπης καλύπτεται ἀπὸ ψημμόν καὶ σωρούς λιθών. Τὰ ύλικά ταῦτα εἰναι ἀφθονώτερα εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ δποῖαι εύρισκονται εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν παγετώνων (πεδιάς τῆς Βορείου Εύρωπης). Ἐργότερον, διατίν τὸ κλίμα ἔγινε θερμότερον καὶ ξηρότερον, δ ἄνεμος μετέφερε τὰ λεπτότερα ύλικά, τὰ δποῖα εἰχον ἀποθέσει οἱ ἔξαφανισθέντες παγετώνες, εἰς τὰς νοτιωτέρας πεδιάδας, αἱ δποῖαι ἔκτείνονται ἀπὸ τὴν Μάγχην μέχρι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Οὔτως ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη εύφορία τῶν πεδιάδων τῆς Βορείου Γαλλίας,

"Ορη τῆς παλαιᾶς Εὐρώπης.

τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας, τῆς Ούγγαρίας, τῆς Νοτίου Πολωνίας καὶ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τὸ πιωχὸν ἔδαφος τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, τῆς δυτικῆς Γιουτλάνδης, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν, τῆς Βορείου Πολωνίας καὶ Ρωσίας.

Εἰς τὴν Νότιον Εύρωπην μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἰχεν ἡ διάβρωσις τῶν παγετώνων εἰς τὰς "Αλπεις, καθόσον οὗται εἰναι ἡ υψηλοτέρα δροσειρὰ τῆς Εύρωπης. Χάρις εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν παγετώνων αἱ "Αλπεις εἰναι πλούσιαι εἰς αύχένας, οἱ δποῖοι σήμερον διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰταλίας, Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εύρωπης.

Θάλασσαι καὶ ἄκται. — 'Η Εύρωπη βρέχεται ἀπὸ τρεῖς κυρίως θαλάσσας: Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὡκεανόν, τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν.

'Ο Βόρειος Παγωμένος Ὡκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκήν Θάλασσαν, ἡ δποία εἶναι παγωμένη ὁκτώ περίπου μῆνας τὸ ἔτος. Αἱ ἄκται του ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις παγωμέναι, εἶναι ἀφιλόξενοι.

'Ο Ἀτλαντικὸς Ὡκεανὸς βρέχει τὴν Β. Δ. Εύρωπην, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς δποίας τὸ βάθος του σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 500 μ. (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πέλασγος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου). Εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν βάθος του διείλεται καὶ ἡ ὑπαρξίας πολλῶν νήσων (Βρεττανικαὶ νήσοι), χερσονήσων (Σκανδιναύϊκή, Δανική, Χερσόνησος τῆς Βρεττάνης, Ἰβηρική) καὶ τῶν μικροτέρων θαλασσῶν (Βαλτική, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). 'Ο Ἀτλαντικὸς Ὡκεανὸς ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Εύρωπης. Πρῶτον διότι διατρέχεται ἀπὸ τοὺς Ν.Δ. ἀνέμους, οἱ δποίαι εἶναι θερμοὶ ἄνεμοι, διότι ἔρχονται ἀπὸ θερμοτέρας χώρας καὶ ὑγροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ θάλασσαν. Δεύτερον διότι διασχίζεται ἀπὸ χλιαρὰ ρεύματα, τὸ σπουδαιότερον τῶν δποίων εἶναι τὸ λεγόμενον Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰς αἰτίας αὐτὰς διείλεται τὸ ἥπιον καὶ ὑγρὸν κλίμα τῆς Β. Δ. Εύρωπης μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ Κύκλου.

Αἱ ἄκται του εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς δποίας καταλήγουν τὰ δρη, εἶναι βραχώδεις μὲ πολλὰς ἔξοχὰς (Δυτικὴ Σκανδιναύϊκη Χερσόνησος, Β. Δ. Μεγάλη Βρεττανία, Χερσόνησος τῆς Βρεττάνης) εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς δποίας καταλήγουν πεδιάδες, εἶναι χαμηλαὶ καὶ περιβάλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους (θῖνας).

Αἱ σπουδαιότεραι θάλασσαι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ εἶναι: ἡ Βαλτικὴ Θάλασσα, ἡ Βόρειος Θάλασσα καὶ ἡ Μάγχη.

α') 'Η Βαλτικὴ Θάλασσα (μέσον βάθος 60 μ.) εἶναι σχεδόν μία κλειστὴ θάλασσα. Ἐπειδὴ δέχεται πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμούς καὶ ἡ ἔξατμισίς της δὲν εἶναι μεγάλη (λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματός της), τὸ ὄδωρ της δὲν εἶναι πολὺ ἀλμυρόν. Λόγῳ τῶν μικρῶν της παλιρροιῶν, αἱ δποῖαι παρατηροῦνται εἰς δλας-

τάς μὴ ἀνοικτὰς θαλάσσας, οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς Δέλτα. Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ τῆς (κόλποι Μποτνίας, Φιλλανδίας) παγώνουν ἐπὶ ἔξ μηνας τὸ ἔτος.

*Ορη τῆς Νέας Εὐρώπης (αἱ Γαλλικαὶ Άλπεις).

β') Η Βόρειος Θάλασσα (μέσον βάθος 100 μ.), ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ θάλασσα, ἔχει μεγάλας παλιρροίας (4—9 μ.) καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς χωνοειδεῖς κόλπους, οἱ δποῖοι εἶναι

καὶ οἱ ἀσφαλέστεροι λιμένες της. Χάρις εἰς τὸ μικρὸν βάθος τῆς εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἵχθυς καὶ συνεπώς σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας· χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν (κεῖται μεταξὺ πλουσίων καὶ πυκνῶς καταρκημένων χωρῶν) εἶναι μία ἀπό τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου.

γ') Ἡ Μάγχη (μέσον βάθος 150 μ.) εἶναι ἐν εἴδος μικροῦ πορθμοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Τὸ ἐλάχιστον πλάτος της, τὸ δόποιον εύρισκεται μεταξὺ Καλαί καὶ Ντόβερ, ἀνέρχεται εἰς 31 χμ. Ἡ Μάγχη ἔχει μεγαλυτέρας παλιρροίας ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν (11—13 μ.). Χάρις εἰς τὸ μικρὸν της βάθος εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ἡ πλέον πολυσύχναστος θάλασσα τοῦ κόσμου.

Ἡ Μεσόγειος Θάλασσα (μέγιστον βάθος 4.406 μ. παρὰ τὰς Οἰνούσας νήσους) συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, τοῦ δοποίου τὸ πλάτος ἀνέρχεται εἰς 15 χμ. καὶ τὸ βάθος εἰς 200 μ., μὲ τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τῶν Δαρδανελλίων, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουεζ. Εἶναι σχεδὸν μία κλειστὴ θάλασσα μὲ μικρὰς παλιρροίας. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ποταμοί της καταλήγουν εἰς Δέλτα. Τὰ ὅδατά της εἶναι περισσότερον ἀλμυρά ἀπὸ τὰ ὅδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διότι ὑφίστανται μεγαλυτέραν ἔξατμισιν, τὴν δοποίαν οἱ ποταμοί της δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν. Ἡ Μεσόγειος, λόγῳ τῆς μεγάλης ἔξατμίσεως, τὴν δοποίαν ὑφίσταται (ἀποτέλεσμα τοῦ θερμοῦ κλίματός της), μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἔξηφανται, ἐὰν δὲν ἐδέχετο τὰ ὅδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Διὰ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας ἡ Μεσόγειος διαιρεῖται εἰς δύο λεκάνας: τὴν Δυτικήν, ἡ δοποία περιλαμβάνει μεταξὺ Πυρηναϊκῆς καὶ Ἰταλικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν Ἀνατολικήν μεταξὺ Ἰταλικῆς καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ μεταξὺ Σικελίας καὶ Τύνιδος πλάτος της, εἰς τὸ σημεῖον δηλ. εἰς τὸ δοποίον χωρίζονται αἱ δύο λεκάναι, ἀνέρχεται εἰς 138 χμ.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου εἶναι περισσότερον διακεκομμένη καὶ πλουσιωτέρα εἰς νήσους ἀπὸ τὴν δυτικήν, διότι εἶναι τὸ νεώτερον τμῆμα τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου Θαλάσσης διακρίνομεν δύο εἴδη ἀκτῶν· τὰς χαμηλὰς καὶ ἐλώδεις, αἱ δποῖαι εύρισκονται εἰς τὰς ἑκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ τὰς βραχώδεις καὶ διακεκομμένας, αἱ δποῖαι εύρισκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων. Αἱ πρωταὶ εἶναι ἀνθυγιειναὶ, αἱ δεύτεραι σχηματίζουν πολλοὺς λιμένας.

Ἡ θαλασσινὴ ζωὴ εἶναι πολὺ παλαιὰ εἰς τὴν Μεσόγειον, σήμερον δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ τὰς θαλάσσας τοῦ, αἱ δποῖαι ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς δποῖας βρέχουν (φέρουν ἀφθόνους βροχάς), ἡ Μεσόγειος θάλασσα σχεδὸν δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς δποῖας περιβάλλει. Τὸ κλῖμα τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν ἔξαρταται περισσότερον ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων καὶ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ ἰδιαίτερον ὄνομα, κλῖμα μεσογειακόν.

Κλίμα.— Γενικῶς τὸ κλῖμα τῆς Εύρωπης εἶναι πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι οὔτε πολὺ ψυχρὸν οὔτε πολὺ θερμόν, οὔτε πολὺ ύγρὸν οὔτε πολὺ ξηρόν. Τοῦτο ὀφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν (κεῖται εἰς τὴν εὔκρατον ζώνην). β') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἡ δποία τὴν περιβάλλει ἀπὸ τρεῖς πλευρᾶς καὶ εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν. γ') Εἰς τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ δποίον, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀπὸ τὰς θερμάς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, καθιστᾶ τοὺς χειμῶνας ἥπιους μέχρι τοῦ Πολικοῦ Κύκλου. δ') Εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους της, ἡ δποία ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χάρις εἰς τοὺς δποίους αἱ βροχαὶ εἶναι παντοῦ ἀρκεταὶ καὶ τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι υπερβολικά. Δυνάμεθα δμως νὰ διακρίνωμεν τρεῖς ζώνας κλίματος εἰς τὴν Εύρωπην.

α') Ἡ ζώνη τῆς Μεσογείου Θαλάσσης ἔχει κλῖμα μεσογειακόν: χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμὸν καὶ ξηρόν, ἀτμόσφαιρα διαυγής. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξεως καὶ εἶναι δρμητικαὶ. Τὸ

κλῖμα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ύγιεινότερον κλῖμα τῆς γῆς. Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου τὸ ὡραιότερον κλῖμα εἶναι τὸ κλῖμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς πατρίδος μας.

β') Ἡ ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ ἔχει κλῖμα ὡκεάνειον· βροχαὶ ἀφθονοὶ καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους (περισσότεραι κατὰ τὸ φθινόπωρον) μικραὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους· καὶ δὲ συνήθως ἀκαθόριστος καὶ οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συννεφιασμένος. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, ἐπειδὴ κεῖνται πλησίον εἰς τὸν Β. Πόλον, δὲν ὑπάρχει θέρος (Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος, Σκωτία, Ἰρλανδία). Εἰς τὰς νεωτέρας τὸ θέρος εἶναι αἰσθητόν, ἀλλ' ὅχι πολὺ θερμόν, διποτὲ εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

γ') Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχει κλῖμα ἡ πειρωτικόν· ὁ χειμῶν εἶναι μεγάλης διαρκείας καὶ δριμύς, τὸ θέρος θερμόν, αἱ ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ (ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον) μικρᾶς διαρκείας. Συνεπῶς ἀπὸ τὸν χειμῶνα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ θέρος καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον· ἐλαττοῦνται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ δύσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις. — Ἡ εὐρωπαϊκὴ βλάστησις δὲν παρουσιάζει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ύγρων χωρῶν. Ἡ ἐπιφάνεια ὅμως, ἡ ὅποια δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, εἶναι σχετικῶς μεγαλυτέρα παρὰ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, διότι δὲν ἔχει ἐρήμους (ἐκτὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ εἰς τὰ βορειότερα μέρη). Χάρις εἰς τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ δόποιον βρέχει τὰ Β. Δ. μέρη τῆς Εὐρώπης, αἱ καλλιέργειαι ἐκτείνονται τόσον πρὸς Β. δύσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ Κόσμου.

Εἰς τὴν Εὐρώπην διακρίνομεν τρεῖς ζώνας τοῦ κόσμου.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη, ἔχει βλάστησιν, ἡ ὅποια ἀντέχει εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ δένδρα ἔχουν φύλλα μικρά, τὰ ὅποια περιβάλλονται ἀπὸ κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐμποδίζεται ἡ μεγάλη ἔξατμισις (ἐλαῖαι, δρύες). Αἱ ρίζαι τῶν εἶναι μεγάλαι, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ύγρα-

ποίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἔδαφους. Τὸ μέγεθός των εἶναι συνήθως μικρόν. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν θάμνων. Τὸ κατ' ἔξοχὴν μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἑλαίας. Καλλιεργούνται ἐπίσης ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι καὶ γενικῶς ὀπωροφόρα δένδρα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Τὸ μεσογειακὸν κλῖμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν καλλιεργειῶν.

β') Ἡ ζώνη τοῦ ὥκεανείου κλίματος. Εἰς τὰς νοτιωτέρας ἱχώρας, δπου τὰ θέρη εἶναι θερμά (Γαλλίαν, Κάτω Χώρας, Δυτικὴν Γερμανίαν, Ν.Α. Μεγάλην Βρεττανίαν), ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λιβάδια καὶ ἀπὸ δάση φυλλοβόλων δένδρων (δρύες, δένδραι) χάρις εἰς τὰς ἀρκετάς βροχάς. Τὰ θερμά θέρη ἐπιτρέπουν ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὰς βορειοτέρας χώρας, δπου τὰ θέρη δὲν εἶναι θερμά (Ιρλανδίαν, Β.Δ. Μεγάλην Βρεττανίαν, ἀκτὰς τῆς Σκανδιναվικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Γιουτλάνδης), δὲν ὑπάρχουν δένδρα. Τὸ πολὺ δροσερὸν καὶ ύγρον τῶν κλίμα δὲν εὔνοει τὰ δένδρα, ἀλλὰ τοὺς μικροὺς θάμνους καὶ τὴν χλόην. Διὰ τὸν ἔδιον λόγον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος. Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι δέχονται ἀρκετάς βροχάς, ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα. Πρὸς τὰ Ν. Α. ἡ ξηρασία αὐξάνει καὶ συνεπῶς ἡ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ στέπας. Αἱ καλλιέργειαι τῶν χωρῶν αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν κλίματος δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Εύδοκιμοι δὲν εἰναι κυρίως οἱ δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Βόρειος Ρωσία, τοῦ μακροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ χειμῶνος τῆς, καλύπτεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, τὰ ὅποια ἀντέχουν περισσότερον εἰς τὸ ψῦχος ἀπὸ τὰ φυλλοβόλα.

Ποταμοί.— Ἡ Εύρωπη, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς τῆς ἔχει παντοῦ ρέοντα ὄδατα. Λόγῳ δμως τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τῆς καὶ τοῦ μεγάλου τῆς διαμελισμοῦ οἱ ποταμοὶ τῆς δὲν εἶναι πολὺ μεγάλοι. Γενικῶς τὸ μῆκος τῶν ποταμῶν εἶναι μεγαλύτερον, δσον προχωρούμεν πρὸς Α., διότι ἡ Ἀνατολικὴ Εύρωπη εἶναι περισσότερον δγκώδης. Ἐπειδὴ τὸ ποσὸν τοῦ ὄδατος, τὸ

δόποιον μεταφέρεται διά τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κλίματος, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κατηγορίας ποταμῶν εἰς τὴν Εύρωπην, δοσαι δηλαδὴ εἶναι καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς χειμαρρώδεις, διότι αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὴν χειμερινὴν περίοδον. Κατὰ τὸ θέρος, λόγῳ τῆς μεγάλης ξηρασίας, οἱ μικρότεροι ποταμοὶ της δὲν ἔχουν ύδωρ. Ἡ μεγάλη αὕτη διαφορά τὴν δποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα τῶν μεταξύ χειμῶνος καὶ θέρους, δὲν εὔνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

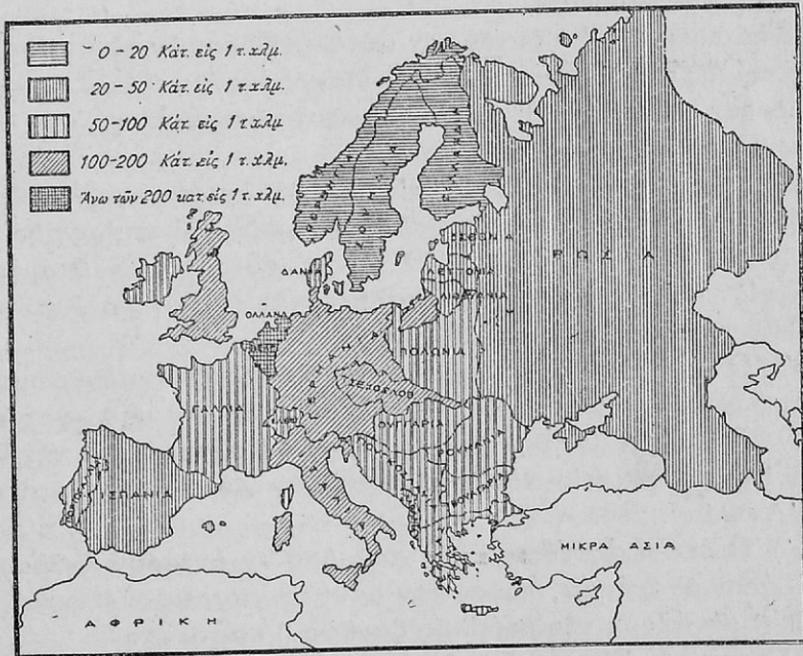
β') Ἡ ζώνη τοῦ ὥκεανείου κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲν κανονικὸν ρεῦμα καὶ μὲν μικρὰς αὐξομειώσεις χάρις εἰς τὰς ἀφθονους βροχὰς τῆς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομήν τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ μικρὰ διαφορά, τὴν δποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα τῶν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους, εὔνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲν ρεῦμα ὅχι κανονικόν, ὅπως ἡ ζώνη τοῦ ὥκεανείου κλίματος. Τὸ δλιγώτερον ύδωρ οἱ ποταμοὶ τῆς μεταφέρουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ εἶναι δλιγώτεραι· ἐκτὸς αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους οὗταις πίπτουν ύπὸ μορφὴν χιόνος. Τὸ ρεῦμα τῶν εἶναι ἀφθονώτερον κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, δπότε αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν, δπότε λειώνουν αἱ χιόνες.

Πληθυσμός.—Ἡ Εύρωπη ἔχει 525 ἑκατομμ. κατοίκους, ἥτοι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ δλας τὰς ἡπείρους (Εύρωπη 46 κάτ. εἰς 1 τ. χμ., Ἀσία 25, Ἀμερικὴ 6, Ἀφρικὴ 5, Ὦκεανία 1). Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι κανονικώτερον διανενεμημένοι ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας χώρας τοῦ Κόσμου, διότι δὲν ύπάρχουν ἔρημοι ἐκτάσεις. Ἐκεῖνο δμως τὸ δποίον διακρίνει τὴν Εύρωπην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους, εἶναι ὅτι δ πληθυσμός τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Τοῦτο κυρίως δφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Αἱ περισσότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Εύρωπης εἶναι αἱ δυτικαί, ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία, καὶ αἱ ἀραιότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ ἀνατολικαὶ (ξηραὶ στέππαι τῆς Ν. Α. Ρω-

στας, δασώδεις έκτάσεις της Βορείου Ρωσίας και ζώνη της τούντρας).

Οι κάτοικοι τῆς Εύρωπης δὲν παρουσιάζουν δμοιογένειαν.
διότι προέρχονται ἀπὸ διαφόρους λαούς, οἱ δποῖοι ἔγκατεστά-
θησαν εἰς αὐτὴν κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Οἱ λαοὶ οὖτοι ἥλθον
ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ περισσότεροι
ἔξι αὐτῶν ἀπὸ τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τούς

Χάρτης τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης κατὰ Κράτη.

ίστορικούς ώνομάσθησαν 'Ινδοευρωπαῖοι. Οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν λαῶν αὐτῶν ἔγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἰταλίαν. Ἐκ τούτων κατάγονται οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι. Κατόπιν ἥλθον οἱ Κέλται, οἱ δποῖοι ἔγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Κατόπιν ἥλθον οἱ Γερμανοί, οἱ δποῖοι ἔγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀνεμειχθῆσαν μετὰ τῶν Κελτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ τοὺς Γερμα-

νούς ήλθον οἱ Σλαῦοι, οἱ δποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ρωσίαν, τὴν Πολωνίαν καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Σέρβοι, Κροάται, Σλοβένοι). Μετὰ τοὺς λαούς αὐτούς, ἐκ τῶν δποίων κατάγονται οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ήλθον καὶ σλλοι λαοὶ τῆς Ἀσίας. Οἱ Οῦννοι ἡ Μαγυάροι, οἱ δποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὁκτὰς τῆς Βαλτικῆς καὶ οἱ Τούρκοι, οἱ δποῖοι κατέχουν σήμερον τὴν Εύρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

Αποτέλεσμα τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐπιδρομῶν εἶναι, δτι οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ δμιλοῦν διαφόρους γλώσσας. Οἱ ἀντιπροσωπευτικῶτεροι τύποι τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι:

α') Ο μεσογειακὸς τύπος, εἰς τὸν δποῖον ἀνήκουν ἀνθρώποι μὲ μέτριον ἀνάστημα καὶ μὲ δφθαλμούς καὶ τρίχας τῆς κεφαλῆς χρώματος καστανοῦ. Ο τύπος οὗτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ τὴν Πυρηναϊκὴν Χερσόνησον.

β') Ο γερμανικὸς τύπος, δ δποῖος περιλαμβάνει ἀνθρώπους μὲ ύψηλὸν ἀνάστημα, μὲ δφθαλμούς κυανοῦς καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς. Ο τύπος οὗτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Βρετανίαν Γερμανίαν, εἰς τὴν Σκανδιναυϊκὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

γ') Ο σλαυϊκὸς τύπος, εἰς τὸν δποῖον ἀνήκουν ἀνθρώποι μὲ μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπον μεγάλο, παρειάς ἔξωγκωμένας καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς ἡ καστανάς.

Γλῶσσαι.— Εἰς τὴν Εὐρώπην δμιλοῦνται πολλαὶ γλώσσαι, ἐκ τῶν δποίων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι: Ἡ Ἑλληνική, αἱ λατινικαί, (εἰς τὰς δποίας ἀνήκουν ἡ Ἰταλική, ἡ γαλλική, ἡ ρουμανική, ἡ ἰσπανική καὶ ἡ πορτογαλλική), αἱ γερμανικαί, (εἰς τὰς δποίας ἀνήκουν, ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς, ἡ δλλανδική, ἡ δανική, ἡ σουηδική, ἡ νορβηγική, ἡ ἀγγλική) καὶ αἱ σλαυϊκαί, (εἰς τὰς δποίας ἀνήκουν ἡ ρωσική, ἡ πολωνική, ἡ τσεχική, ἡ σερβοκροατική καὶ ἡ βουλγαρική). Οἱ Οῦγγροι διετήσαν ἐν εἴδος μογγολικῆς γλώσσης, ἡ δποία διαφέρει ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας εύρωπαϊκὰς γλώσσας, καθὼς καὶ οἱ Φίννοι, οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς.

Διὰ τὴν γραφήν τῶν εύρωπαϊκῶν γλωσσῶν χρησιμοποιοῦνται τρία ἀλφάβητα: τὸ Ἑλληνικόν, τὸ λατινικόν καὶ τὸ σλαυτικόν, πὰ δποῖα προέρχονται ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Θρησκεία.—‘Ως πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως χριστιανοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς ὄρδοδόξους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως οἱ “Ἐλληνες, οἱ Ρουμάνοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν Σλαύων), εἰς καθολικούς (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Φιλλανδοί, οἱ Νότιοι Γερμανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Κροαταί, οἱ Ούγγροι) καὶ εἰς διαμαρτυρομένους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Βόρειοι Γερμανοί, οἱ Δανοί, οἱ Σκανδιναύοι καὶ οἱ Ἀγγλοί). Ἐκτὸς αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ δποῖοι ἀνήκουν εἰς τὴν ιουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ οἱ Τούρκοι, οἱ δποῖοι εἶναι Μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—‘Η Εὐρώπη, χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανικήν της ἀνάπτυξιν, εἶναι τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ Κόσμου. Ἡ Εὐρώπη ἀγοράζει ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους εἴδη διατροφῆς, διὰ τὴν θρέψη τὸν ἔργατικὸν πληθυσμὸν της καὶ πρώτας ὅλας διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἔργοστασίων της. Πωλεῖ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ δποῖα παράγονται εἰς τὰ ἔργοστάσιά της. Οὕτως οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων ἡπείρων δὲν θὰ ἥδυναντο σήμερον νὰ ζήσουν χωρὶς τὴν Εὐρώπην, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, χωρὶς τὰς ἄλλας ἡπείρους. Ἡ τεραστία αὕτη ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὁφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία.—Τὰ σπουδαιότερα διεθνῆ μέσα συγκοινωνίας εἶναι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, οἱ ποταμοὶ καὶ κυρίως ἡ θάλασσα.

α') Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πικνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους. Τὸ δλικόν του μῆκος, τὸ δποῖον ύπερβαίνει τὰς 400.000 χμ., ἀντιπροσωπεύει τὰ 31 %, τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δλο-αλήρου τοῦ Κόσμου (ἡ ἔκτασις τῆς Εὐρώπης ἀντιπροσωπεύει

μόνον τὰ δόκτω ἔκατοστὰ τῆς ὅλης ἔνθετης). Τὸ ἀραιότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχουν ἡ Βόρειος καὶ Ν.Α. Εύρωπη, δηλ. αἱ γεωργικαὶ περιοχαὶ καὶ τὸ πυκνότερον ἡ Δυτικὴ Εύρωπη¹⁰ δηλαδὴ ἡ βιομηχανικὴ Εύρωπη, διότι ἔχει πυκνότερον πληθυσμὸν καὶ μεγαλυτέραν παραγωγὴν.¹¹ Ἐκ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἄλλαι μὲν ἔξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν (αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι καὶ αἱ περισσότεραι), ἄλλαι δὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Μετὰ τῶν σπουδαιοτέρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλ. ἐκ τῆς βιομηχανικῆς Εύρωπης πρὸς τὴν γεωργικήν, ἡ Ἑλλὰς συνδέεται διὰ τῆς γραμμῆς Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Θεσσαλονίκης — Γευγελῆς.¹² Ἡ γραμμὴ αὕτη, διευθυνομένη πρὸς Β., συναντᾷ:

1ον) Εἰς τὴν Νίσαν τῆς Γιουγκοσλαβίας τὴν γραμμὴν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διέρχεται διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τῆς Σόφιας καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

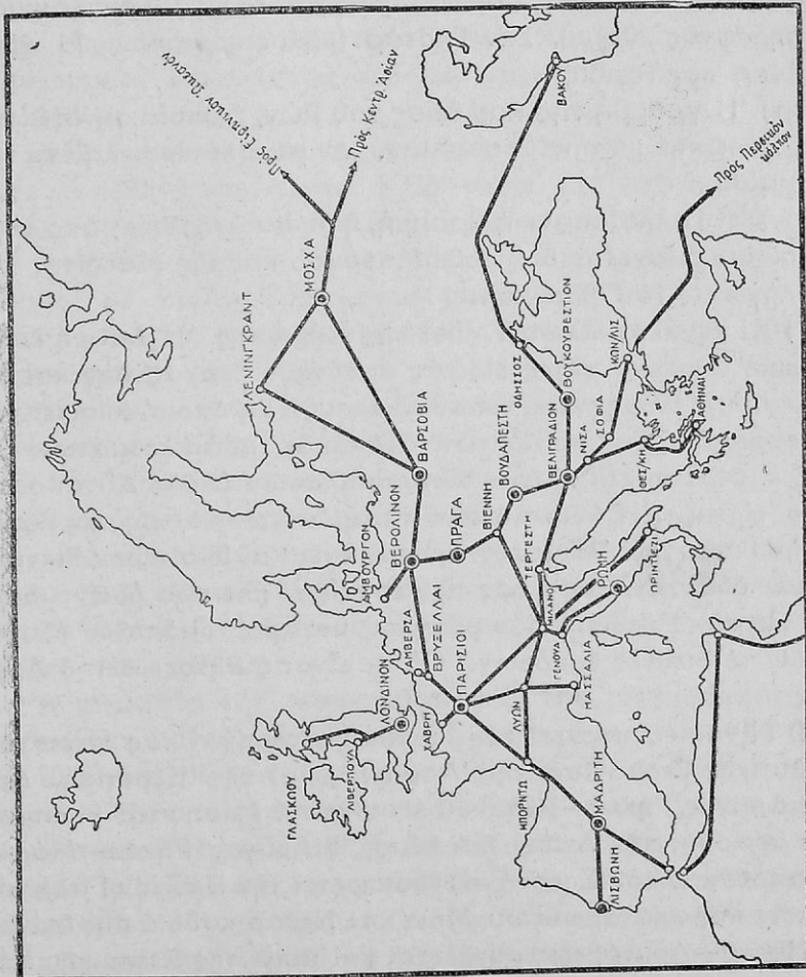
2ον) Εἰς τὸ Βελιγράδιον, τὴν γραμμὴν τῶν μεσογείων¹³ χωρῶν, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ κυριῶς ἀπὸ τὸ Μπορντὼ τῆς Γαλλίας, διέρχεται διὰ τῆς Λυών, τοῦ Μιλάνου, τῆς Βενετίας, τῆς Τεργέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὁδησσὸν τῆς Ρωσίας.¹⁴ Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερκαυκασίου σιδηροδρόμου.

3ον) Εἰς τὸ Βερολίνον συναντᾷ τὴν γραμμὴν τῆς μεγάλης Εύρωποασιατικῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἀναχωρεῖ ἀπὲτῶν μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ (Λονδίνον, Χάρβρην, Παρισίους, Βρυξέλλας, Ἀμβέρσαν, καὶ διὰ τοῦ Βερολίνου, τῆς Βαρσοβίας καὶ τοῦ Λένινγκραντ καταλήγει εἰς τὴν Μόσχαν.¹⁵ Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου καὶ τοῦ ὑπερκασπιακοῦ.

Ἐκτὸς τῶν διεθνῶν αὐτῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ συνδέουν τὴν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῶν λιμένων

τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἰναι αἱ
πόλεις:

1ον) Ἡ γραμμὴ τῶν Βαλκανίων, ἡ δποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ
τοὺς λιμένας τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς Θαλάσσης, διέρχεται

Χάρτης τῶν σπουδαιοτέρων διεύηγῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Ευρώπης.

Βιά τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης καὶ τοῦ Βελιγραδίου καὶ κα-
ταλήγει εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Πειραιᾶ, οἱ δποίοι εἰναι οἱ σπου-
δαιότεροι λιμένες τοῦ Αιγαίου Πελάγους.

2ον) Αἱ γραμμαι τῶν "Αλπεων, αἱ δποίαι ἀναχωροῦν ἀπὸ

τάς μεγάλας πόλεις τής Β. Δ. καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ καταλήγουν εἰς τοὺς δύο μεγάλους λιμένας τῆς Ἰταλίας, τὴν Γένουσαν καὶ τὴν Τεργέστην. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες, διὰ τῶν δποίων διέρχονται οἱ γραμμαὶ τῶν "Αλπεων, εἶναι αἱ ἔξῆς ἐκ Δ. πρὸς Α.: Μόν Σενίς (μῆκος σήραγγος 13 χμ.), Σεμπλόν (μῆκος σήραγγος 20 χμ.), Σὲν Γκοτάρ (μῆκος σήραγγος 15 χμ.). Μπρένερ καὶ Ταρθίς.

3ον) Ἡ γραμμὴ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών, ἡ δποία συνδέει τὴν Β. Δ. Εύρωπην μὲ τὴν Μασσαλίαν, τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Μεσογείου.

4ον) Ἡ Γαλλοϊσπανικὴ γραμμὴ, ἡ δποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς Παρισίους, διέρχεται διὰ τοῦ Μπορντὼ καὶ τῆς Μαδρίτης καὶ καταλήγει εἰς τὸ Γιβραλτάρ.

β') Αἱ μεγάλαι πλωταὶ ὁδοὶ τῆς Εύρωπης. Ἡ Δυτικὴ καὶ ἡ Κεντρικὴ Εύρωπη, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των καὶ εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικήν των ἀνάπτυξιν, ἡ δποία ἀπαιτεῖ τὴν μεταφορὰν βαρέων προϊόντων (ἀνθρακος, μεταλλευμάτων, ξυλείας κ. ἄ.) ἔχει καὶ πλῆρες δίκτυον πλωτῶν δόδων. Αὗται ὀφείλονται εἰς τὴν ἐκβάθυνσιν τῶν ποταμῶν των καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν διωρύγων. Ἐκαστον Κράτος ἔχει καὶ ίδιαίτερον δίκτυον πλωτῶν δόδων. Ἐκτὸς δημως τῶν τοπικῶν πλωτῶν δόδων ὑπάρχουν εἰς τὴν Εύρωπην δύο μεγάλοι ποταμοί, οἱ δποῖοι ἔξυπηρτοῦν τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Οὗτοι εἶναι ὁ Ρήνος καὶ ὁ Δούναβις.

Ο Ρήνος ἔξυπηρτεῖ τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς περιοχὰς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Ἐλβετίας. Διὰ τῆς διώρυγος Ρήνου—Ροδανοῦ ἔξυπηρτεῖ ἐπίσης τὴν βιομηχανικήν περιοχὴν τῆς Λυών, διὰ δὲ τῆς διώρυγος Ρήνου—Μάρνη (παραποτάμου τοῦ Σηκουάνα) ἔξυπηρτεῖ τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τῶν παραποτάμων του Μάιν καὶ Νέκαρ καὶ διὰ τῆς διώρυγος Νέκαρ—Δουνάβεως συνδέεται καὶ μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Τὸ Ρόττερντσμ, τὸ δποῖον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολάς του καὶ αἱ πόλεις αἱ δποῖαι κεῖνται εἰς τὰς σπουδαιοτέρας θέσεις τῆς κοιλάδος του (Ντούζιμπουργκ, Μάνχαϊμ, Στρασβούργον), δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τοὺς μεγαλυτέρους λιμένας τῆς Εύρωπης.

‘Ο Δούνσβις συνδέει τὰς βιομηχανικάς χώρας τῆς Κεντρικής Εύρωπης μὲ τὰς γεωργικάς χώρας τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εύρωπης. Τὰ ἐμπορεύματα, τὰ δποῖα μεταφέρονται διὰ τοῦ Δουνάβεως, εἶναι διλιγότερα ἀπὸ τὰ μεταφερόμενα διὰ τοῦ Ρήνου. ‘Η ποσότης ὅμως αὕτη δύναται νὰ αὐξηθῇ κατὰ πολὺ, δταν δλαι αἱ χῶραι, διὰ τῶν δποίων διέρχεται, ἀναπτυχθοῦν οἰκονομικῶς καὶ συνεπῶς αὐξῆσουν τὴν παραγωγὴν των (ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τὰς δποίας συνδέει δ Ρήνος).

γ) Θαλασσία συγκοινωνία. Ἀπὸ δλαι τὰ μέσα συγκοινωνίας τὸ εύθηνότερον εἶναι ἡ θάλασσα. Διὰ τοῦτο αἱ χῶραι αἱ δποῖαι βρέχονται ἀπὸ θαλάσσας, ἐξυπηρετοῦνται καλύτερον καὶ συνεπῶς ἔχουν μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν ἀπὸ τὰς χώρας, αἱ δποῖαι εὑρίσκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης. ‘Η Εύρωπη, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν της, ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν θαλασσιὰν συγκοινωνίαν. Εἶναι μεγαλυτέρα ναυτικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες της εύρισκονται: α') Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν του, καθόσον αὕται κεῖνται πλησιέστερον τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν τῆς Εύρωπης καὶ ἀπέναντι τῆς Ἀμερικῆς, ἡ δποία εἶναι ἡ δευτέρα οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ Κόσμου μετὰ τὴν Εύρωπην. β') Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἡ δποία εἶναι ἡ δευτέρα θαλασσιὰ τῆς Εύρωπης μετὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν.

Η σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν.—‘Η Μεσόγειος εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα γνωστὴ θάλασσα τῆς Εύρωπης. Τοῦτο ὁφελεῖται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον συναντῶνται αἱ τρεῖς ἡπειροι τοῦ ἀρχαίου Κόσμου (Εύρωπη, Ἀσία καὶ Ἀφρική. β') Εἰς τὸ ἔξαιρετικὸν κλῖμα της, τὸ δποῖον τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ γενικῶς τοῦ πολιτισμοῦ. γ') Εἰς τὸ δτι εἶναι κλειστὴ θάλασσα μὲ πολλὰς νήσους, πρᾶγμα τὸ δποῖον ἦτο πολὺ εύνοϊκὸν διὰ τὰ πρωτόγονα ταξίδια καὶ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγάς. Χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικὰ αὐτὰ προσόντα δλόκληρος ἡ ἀρχαία ιστορία τῆς ἡπείρου ἔξειλίχθη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Πέραν τῆς Μεσογείου ἦτο τὸ ἄγνωστον, ἡ νύξ. Σήμερον τὰ σπου-

θαιότερα οίκονομικά κέντρα τής Εύρωπης δὲν εύρισκονται εἰς τὰ χώρας τῆς Μεσογείου, διότι αὗται στεροδυνται τῶν ἀπαραίτητων πρώτων ύλων (ἀνθρακος καὶ σιδήρου) διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας των. Ἡ Μεσόγειος δῆμος Θάλασσα χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ ἔξακολουθεῖ νὰ παίζῃ σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης. Κείται ἐπὶ τῆς δόδοι, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Εύρωπην μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς πλουσίας γεωργικάς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ὡκεανίας (Ἰνδίας, Ἰνδικὰς νήσους, Ἰνδοκίναν, Κίναν, Ἰαπωνίαν, Αὔστραλίαν). Διὰ τῆς Μεσογείου ἐπίσης διέρχονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς γεωργικῆς Εύρωπης (σιτηρά, ξυλεία, πετρέλαιον τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης) πρὸς τὴν βιομηχανίκην Εύρωπην καὶ ἀντιστρόφως. Οἱ σπουδαιότεροι εὐρωπαῖοι λιμένες τῆς Δυτικῆς Μεσογείου εἰναι ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Γένουα· τῆς Ἀδριατικῆς ἡ Βενετία, ἡ Τεργέστη, τὸ Φιούμε καὶ τὸ Πρίντεζι· τοῦ Αιγαίου Πελάγους δὲ Πειραιεὺς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη· τοῦ Βοσπόρου ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης δὲ Πύργος, ἡ Βάρνα, ἡ Κωνστάντζα, ἡ Ὀδησσός. Μεγαλυτέρα ἐμπορικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μεγάλη Βρετανία χάρις εἰς τὸν μεγάλον της ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον καὶ εἰς τὰς ναυτικάς βάσεις της (Γιβραλτάρ, Μάλταν, Κύπρον).

Η ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Ἄπο τὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει ἡ ἱστορία τῆς Εύρωπης. Ἡ χώρα μας εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ, τὸν δόποῖον ἀκολουθεῖ καὶ θαυμάζει δλόκληρος δὲ Κόσμος.

Τὸν ρόλον αὐτὸν τοῦ πρωταγωνιστοῦ ἡ Ἑλλάς δὲν τὸν διφείλει οὕτε εἰς τὴν μεγάλην της ἔκτασιν οὕτε εἰς τὴν μεγάλην της εὐφορίαν· τὸν διφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Κείται πλησιέστερον ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, αἱ δοποῖαι ἥσαν τὰ κέντρα τῶν πρώτων πολιτισμῶν. Χάρις εἰς τὴν θέσιν της αὐτῆν καὶ εἰς

τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς ἡ 'Αρχαία 'Ελλάς ἀνέπτυξε τὰ γράμματα, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς τοιούτον βαθμόν, δσον οὐδεμία ἄλλη χώρα τοῦ Κόσμου.

Σήμερον ἡ χώρα μας, χάρις εἰς τὴν νότιον 'Ελλάδα καὶ τὰς νήσους, κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας δόδοι, ἡ δποία συνδέει τὰς χώρας τῆς 'Αδριατικῆς, τῆς Δυτικῆς Μεσογείου καὶ τοῦ 'Ατλαντικοῦ 'Ωκεανοῦ μὲ τὰς χώρας τῆς 'Ανατολικῆς Μεσογείου, τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τοῦ 'Ινδικοῦ 'Ωκεανοῦ. Δηλαδὴ τὰς πλουσιωτέρας καὶ περισσότερον κατωκημένας χώρας τοῦ Κόσμου. Ἡ μεγάλη αὕτη θαλασσία δόδος συναντᾷ τὴν κατὰ ξηράν δόδον, ἡ δποία συνδέει τὴν Νότιον μὲ τὴν Βόρειον 'Ελλάδα εἰς τὸν Πειραιᾶ χάρις εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Συνεπῶς ἡ χώρα μας, ἐπειδὴ κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης διεθνοῦς δόδοι τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, εἶναι κυρίως Κράτος Μεσογειακόν.

'Η σπουδαιότης τῆς δόδοι αὐτῆς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων Πειραιῶς καὶ 'Αθηνῶν, αἱ δποῖαι εἶναι τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικά κέντρα τῆς χώρας μας.

'Η 'Ελλάς, χάρις εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν, δεσπόζει καὶ μιᾶς ἄλλης σπουδαίας διεθνοῦς δόδοι, ἡ δποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης μὲ τὴν μεγάλην δόδον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ἡ κατὰ ξηράν αὕτη δόδος συναντᾷ τὴν θαλασσίαν δόδον τῆς Μεσογείου εἰς τὴν Θσσαλονίκην χάρις εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ 'Αξιοῦ ποταμοῦ. 'Ως ἐκ τούτου ἡ χώρα μας χάρις εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἶναι Κράτος Εύρωπαϊκόν.

Τελευταίως, μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας ἡ σπουδαιότης τῆς 'Ελλάδος γίνεται ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι εἶναι τὸ κέντρον τῶν μεταξύ Εύρωπης, 'Ασίας καὶ 'Αφρικῆς ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἡ χώρα μας ἐπανευρίσκει διὰ μέσου αὐτοῦ τὸν ρόλον, τὸν δποῖον ἔπαιζε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Συνεπῶς τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας εἶναι λαμπρὸν καὶ ἡ πραγματοποίησίς του ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της.

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΥ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

‘Η γεωγραφική θέσις τῆς ‘Ελλάδος συνετέλεσεν, όστε οἱ κάτοικοι της νὰ εἶναι λαός κυρίως ἐμπορικὸς καὶ ναυτικός. Διὰ τοῦτο οἱ “Ἐλληνες οὐδέποτε περιωρίσθησαν εἰς τὰ δρια τῆς πατρίδος των. Τὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας καὶ τὰς νήσους τῆς Μεσογείου, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν “Ἐλληνες, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α’) Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀλλοτε ἀνήκον εἰς τὴν ‘Ελλάδα καὶ σήμερον διατελοῦν ὑπὸ ξένην διοίκησιν (Βόρειος, Ἡπειρος, Ἀνατολικὴ Θράκη, Δωδεκάνησος, ἡ ὁποίᾳ τελευταίως προσητήθη εἰς τὴν μητέρα ‘Ελλάδα, Κύπρος κ.ἄ.). β’) Εἰς τὰς λοιπὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας. ’Εκ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, περισσοτέρους “Ἐλληνας ἔχουν: α’) Αἱ χώραι τῆς Μαύρης Θαλάσσης, χάρις εἰς τὰς παλαιὰς ἐμπορικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ‘Ελλάδος. β’) ‘Η Γαλλία, διότι εἶναι χώρα πλουσία καὶ ἀραιῶς κατωκημένη. Οἱ “Ἐλληνες, οἱ ὁποῖοι διαμένουν εἰς ξένας χώρας, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀρκετοὶ ἔξ αὐτῶν εἶναι ἐφοπλισταὶ καὶ τραπεζῖται.

Π Ι Ν Α Ξ

ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Κύπρος	270.000	Αγγλία	2.700
Ρωσία	215.000	Γερμανία	2.700
Τουρκία	165.000	Έλβετία	1.400
(Δωδεκάνησα)	96.000	Βέλγιον	650
Αλβανία	90.000	Όλλανδία	170
Ρουμανία	43.000	Πολωνία	140
Γαλλία	30.000	Ισπανία	80
Βουλγαρία	17.000	Μάλτα	80
Γιουγκοσλαβία	15.000	Ούγγαρία	70
Ιταλία	3.000		

Π Ι Ν Α Ξ
 ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
 ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Έλλας	Βασίλειον	Αθήναι	Πειραιεὺς Θεσσαλονίκη Πάτραι
Αλβανία	Δημοκρατία	Τίρανα	Κορυτσᾶ Σκόδρα
Βουλγαρία	»	Σόφια	Φιλιππούπολις Βάρνα Πύργος
Γιουγκοσλαβία	»	Βελιγράδιον	Ζάγκρεμπ Σουμπότιτσα Σεράγεβον Σκόπια
Τουρκία (Εύρ.)	»	Κων)πολις	Άδριανούπολις

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
“Αγ. Μαρίνος	Δημοκρατία	“Αγ. Μαρίνος	—
’Ανδόρρα	»	’Ανδόρρα	—
Βέλγιον	Βασίλειον	Βρυξέλλαι	’Αμβέρσα
Βοημία-Μοραυΐα	Προτεκτοράτον	Πράγα	—
Γαλλία	Δημοκρατία	Παρίσιοι	Μασσαλία Λυών Μπορντώ
Γερμανία	»	Βερολίνον	Βιέννη ’Αμβούργον Μόναχον Λειψία Κολωνία Δρέσδη ”Εσσεν Μπρεσλάου
Δανία	Βασίλειον	Κοπεγχάχη	—
Δάντσιχ	Δημοκρατία	Δάντσιχ	—
’Ελβετία	»	Βέρνη	Ζυρίχη Γενεύη Βασιλεία
’Εσθονία	»	Ταλέν	—
’Ιρλανδία (έλεύ-θερον Κράτος)	»	Δουβλίνον	—
’Ισπανία	» (*)	Μαδρίτη	Βαρκελώνη Βαλένθια Σεβίλλη
’Ιταλία	»	Ρώμη	Μιλάνον Νεάπολις Γένουσα Τουρίνον Παλέρμον Τεργέστη

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Λεττονία	Δημοκρατία	Ρίγα	—
Λιθουανία	»	Κάουνας	—
Λίχτεσταϊν	Ηγεμονία	Φάντουτς	—
Λουξεμβούργον	Δουκάτον	Λουξεμβούργον	—
Μ. Βρεττανία καὶ Ἰρλανδία	Βασίλειον	Λονδίνον	Λίβερπουλ Μάντζεστερ Μπίρμιγχαμ Γκλάσκοου Λήντς Νιούκαστλ
Μονακό	Ηγεμονία	Μονακό	Μόντε Κάρλο
Νορβηγία	Βασίλειον	”Οσλο	Μπέργκεν
‘Ολλανδία	»	Χάγη	”Αμστερνταμ Ρόττερνταμ
Ούγγαρία	Δημοκρατία	Βουδαπέστη	Λόδζ
Πολωνία	»	Βαρσοβία	Κρακοβία
Πορτογαλλία	»	Λισσαβών	Κλούς
Ρουμανία	»	Βουκουρέστιον	’Ιάσιον Κισνόβιον Κωνστάντζα
Ρωσία (Εύρωπ.)	»	Μόσχα	Λένιγκραντ Κίεβον ’Αρκαντζέλσκ Ροστόβ
Σλοβακία	»	Μπρατισλαύα	—
Σουηδία	Βασίλειον	Στοκχόλμη	—
Φιλλανδία	Δημοκρατία	’Ελσίνκι	—

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Εύρωπης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης

I. Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος

Α'. Εύρ. Τουρκία. Β'. Βουλγαρία. Γ'. Γιουγκοσλαβία, Δ'. Ἀλβανία, Γενικὴ ἀνασκόπησις Βαλκαν. Χερσονήσου 5—67

II. Ἡ Ἰταλικὴ Χερσόνησος 68—83

III. Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος

Α'. Ισπανία, Β'. Πορτογαλλία 84—92
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης 92—94

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Δυτικὴ Εύρωπη

Α'. Γαλλία. Β'. Βέλγιον. Γ'. Λουξεμβούργον. Δ'. Ὁλλανδία. Ε'.
Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι 95—126
1). Ἡ Μεγ. Βρεττανία. 2) Ἰρλανδία 126—140
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Δυτικῆς Εύρωπης 140—141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Κεντρική Εύρωπη

Α'. Γερμανία. Β'. Τσεχοσλοβακία. Γ'. 'Ελβετία. Δ'. Ούγγαρια Ε'. Ρουμανία	142—189
Γενική άνασκόπησις Κεντρικής Εύρωπης	189—190

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

'Ανατολική Εύρωπη

Α'. Πολωνία. Β'. Τὰ Κράτη τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης καὶ ἡ Φιλ- λανδία. Γ'. Εύρωπαϊκὴ Ρωσία	191—209
Γενική άνασκόπησις τῆς 'Ανατολικῆς Εύρωπης	209—210

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Βόρειος Εύρωπη

I. Σκανδιναυσίη Χερσόνησος

Α'. Νορβηγία. Β'. Σουηδία	211—218
-------------------------------------	---------

II. Δανική Χερσόνησος

Δανία	218—221
Γενική άνασκόπησις τῆς Βορείου Εύρωπης	221

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Γενική άνασκόπησις τῆς Εύρωπης	222—240
'Η 'Ελλάς ὡς Μεσογειακὸν καὶ Εύρωπαϊκὸν Κράτος	240
'Ο 'Ελληνισμὸς τῆς σήμερον ἐν Εύρωπῃ	242
Πίναξ τοῦ 'Ελληνισμοῦ Εύρωπης κλπ.	243
Πίναξ τῶν Χωρῶν τῆς Εύρωπης	244
Πίναξ περιεχομένων	247

^ΣΑνάδοχοι ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοθεσίας : Α/φοι Γ. ΡΟΔΗ-Κεραμεικοῦ 42